

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

SÜKÛTÎ
HAYATI, SANATI
VE
DÎVÂNİ

MASTER TEZİ

Hazırlayan
Nurgül ÖZCAN

117823

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Filiz KILIÇ

Ankara-2001

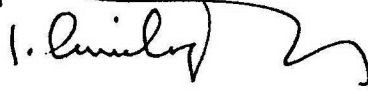
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Nurgül ÖZCAN'a ait **Sükûti, Hayatı, Sanatı ve Dîvânı** adlı çalışma
jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim
Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Cemal KURNAZ

Üye: Doç. Dr. İsmet CEMİLOĞLU

Üye: Doç. Dr. Filiz KILIÇ

ÖN SÖZ

Edebî eserlerden oluşan millî mirasın gelecek nesillere tanıtılarak aktarılması ve sevdirmesi gerekmektedir. Milletin dinamizmi için bu temel şarttır.

Türk milleti zengin tarih ve kültürel geçmişiyle büyük bir dünya devletidir. Özellikle Osmanlı Devleti zamanında üç kıtada altı asra yakın hakimiyetini sürdürürken bu coğrafyalara maddi ve manevi kültüre ait bir çok eser vermiştir.

Osmanlı Devleti'nin dağılması sonucu Türkiye dışında kalan Türkler için zor günler başlamıştır. Zamanında anayurttan yeni fethedilen yerlere gönderilen Türk aileler, buralarda Türk kültürünü yaşatmışlar; ancak bu bölgelerdeki çıkan savaşlar ve Türk azınlığa karşı uygulanan şiddet sonucu bir çok eserler yakılıp yıkılmış manevi değerler tahrip edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızda yer alan Murtaza Sükûti de bugün Makedonya sınırları içinde kalan Selanik şehrine bağlı Köprülü Kasabası'nda 19. yy.da yaşamış mutasavvıf bir Türk şairidir. Hayatı hakkında çok az bilgimiz vardır. Bildiğimiz tek eseri olan dîvânının aslı Almanya'dadır. Şairin yakınlarından eser hakkında elimize geçirdiğimiz Almanca yazılmış tanıtım yazısındaki Wiesbaden ibaresi dikkatimizi çekti. Kaynaklarda Berlin'de olduğu ifade edilen dîvânın aslına ulaşmak için Wiesbaden ve Berlin şehirlerinde yaşayan kişilerle irtibat kurduk. Ama ne Berlin'de ne de Wiesbaden'de böyle bir dîvânın olmadığı sonucuna ulaştık. Bu konuyla ilgili daha sağlıklı bir sonuca ulaşmak için Murtaza Sükûti'nin Türkiye'de halen İzmir Karşıyaka'da yaşayan akrabalarına ulaştık. Onlar da dîvânın aslının Berlin'de olduğunu bildiklerini ifade ettiler. Yine şairin yakınlarından, eserin fotokopisini Türkiye'ye ilk defa getiren kişinin Halvetilik üzerinde çalışan Fransız Natalie Craer adlı Türkolog olduğunu öğrendik.

Aileden Murtaza Sükûtî'nin hayatı dışında başka eserlerinin olup olmadığı konusunda herhangi bir bilgi alamadık. Yaptığımız araştırmalar sonunda dîvânın Almanya'nın Tübingen şehrinde Devlet Kütüphanesi'nde Türkçe El Yazmaları bölümünde olduğunu belirten bir katalog elimize geçti. Yabancı ülke bürokrasisini aşamadığımızdan dîvânın aslına ulaşamadık. Kütüphanelerimizin kataloglarını taradığımızda dîvânın herhangi bir nüshasına rastlayamadık. Makedonya'daki kütüphanelerde olabileceği düşüncesiyle kişi ve kurumlara ulaşmaya çalıştık. Üsküp'teki ulaşabildiğimiz Türkologlar, kütüphanelerinde Sükûtî'ye ait bir eser bulunmadığını ve tanınmadığını ifade ettiler. Sükûtî'nin yaşadığı Köprülü Kasabası'nın bulunduğu yerde Türklerin kalmadığını söylediler. Makedonya'daki mevcut siyasi karışıklıklar ve iç çatışmalar yüzünden daha detaylı bilgiye ulaşamadık. Tübingen şehrindeki asıl nüshaya ulaşmak için çalışmalarımız halen yoğun bir şekilde devam etmektedir. Sonuçta Almanya'daki nüshadan elde edilmiş faksimile ile çalışmamızı gerçekleştirdik.

Elimizdeki dîvânın faksimilesinin bazı bölümlerindeki metinler okunamayacak kadar bozuktur. Dîvân örneğini temin ettiğimiz şahıslar bu bozuklukların dîvânın orijinalinde de bulunduğunu ifade ettiler. 121 varaktan oluşan Sükûtî Dîvânı'nı vezinlerini göz önüne alarak transkribe etmeye çalıştık. Mutasavvıf bir şair olan Murtaza Sükûtî vezin konusunda da çok hassas değildi. Eser boyunca ciddi vezin hataları tespit ettik. Onun Ahmet Yesevî'den başlayan geleneğe uyarak bir çok mutasavvıf şair gibi şiiri bir tebliğ aracı olarak sadece düşünce dünyasını aktarma amacıyla kullandığını gördük.

Çalışmamız üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde; Sükûtî'nin hayatı, edebî kişiliği, sosyo-kültürel çevresi ve mensup bulunduğu tarikat olan Sa'diyye tarikatı hakkında bilgi vermeye çalıştık. Pek çok kaynağa başvurmamıza rağmen hayatı hakkında ayrıntılı bilgi edemedik.

İkinci bölümde Sükûtî Divânı'nın incelenmesine geçildi. Bu bölüm dîvânın şekil, muhteva, dil ve üslup özellikleri olmak üzere üç kısımdan oluştu. Birinci kısımda divândaki nazım şekilleri, kullanılan vezinlerle ilgili tespitler yapıldı,

orijinal şekillere dîvândan örnekler verildi. İkinci kısımda divânın muhteva özellikleri üzerinde duruldu. Bu kısım d"înî-tasavvufî şahıslar, rindlik, derviş-abdal, halk söyleyişleri, atasözleri ve deyimler adlı başlıklardan oluştu. Bu kavramları dîvândan tespit ettiğimiz şiirlerle değerlendirmeye çalıştık. Üçüncü kısımda divânın dil ve üslup özelliklerine ait tespitler şiirlerden aldığımız örneklerle ele alındı.

İkinci bölümü ise sonuç ve kaynakça ile tamamladık.

Üçüncü bölümde 121 varaktan oluşan Sükûti Divânı'nı klasik transkribe işaretlerini uygulayarak günümüz harflerine aktardık. Divânda yer alan ayet, hadis ve Arapça ibarelerin Türkçelerini ve kaynaklarını dipnotlarda gösterdik. Divânın orijinalindeki silik ve yıpranmış bölümlerden dolayı bazı şiirlerdeki sözcükler transkribe edilemedi. Bu durumla ilgili problemleri de yine dipnotlarda gösterdik.

Çalışmamızla Murtaza Sükûti'yi edebi yönden tanıtmayı ve divânını günümüz harflerine aktararak bazı başlıklar halinde incelemeyi amaçladık.

Sükûti Divânı üzerinde çalışmam hususunda beni yönlendiren değerli hocam Prof. Dr. Cemal KURNAZ ile divânın faksimilesini temin ederek araştırmama katkı sağlayan Yard. Doç. Dr. Mustafa TATCI hocalarıma ayrıca yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Ali Fuat BİLKAN hocama şükranlarımı arzederim.

Tezimin danışmanlığını üstlenen çalışmamı titizlikle yönlendirerek sonuçlanmasını sağlayan Doç. Dr. Filiz KILIÇ hocama yardımlarından ve katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Nurgül ÖZCAN

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
Bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
G	: Gazel
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
H.z.	: Hazreti
İ.A.	: İslam Ansiklopedisi
M.	: Milâdî
Mr.	: Murabbâ
Mu.	: Muhammes
Mad.	: Maddesi
Nu.	: Numara
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
Vr.	: Varak
vb.	: Ve benzer

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
KISALTMALAR.....	iv

I.BÖLÜM

SÜKÛTÎ'NİN HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

A. HAYATI.....	2
B. EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	4
C. SÜKÛTÎ'NİN SOSYO-KÜLTÜREL ÇEVRESİ VE SA'DİYYE	
TARİKATİ.....	7
1. Sükûti'nin Yetiştigi Sosyo Kültürel Çevre.....	7
2. Sa'diyye Tarikâti.....	10

II.BÖLÜM

DİVÂN İNCELEMESİ

A. ŞEKİLÖZELLİKLERİ.....	18
B. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	30
1.1. Dini-Tasavvufi Şahıslar.....	30
1.2. Rindlik.....	41
1.3. Derviş, Abdal.....	44
1.4 Deyimler.....	48
C. DİL VE ÜSLUP.....	51
SONUÇ.....	68

KAYNAKÇA.....	70
---------------	----

III.BÖLÜM

METİN

Transkripsiyon İşaretleri ve Metin tespiti ile İlgili Açıklamalar.....	74
--	----

SÜKÛTÎ DÎVÂNÎ (Transkripsiyonlu Metin)

Türkçe Özet.....	364
------------------	-----

İngilizce Özet.....	366
---------------------	-----

I. BÖLÜM

MURTAZA SÜKÛTÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

A. HAYATI

Murtaza Sükûtî, günümüzde Makedonya sınırları içinde bulunan Köprülü Kasabası'nda Hicrî 1241 (M.1825) yılında doğmuş, hayatının büyük bölümünü burada sürdürmüştür. Hicrî 1312 (M.1896) yılında Köprülü'de vefat etmiştir.

Selânik vilâyeti celîlesi dahilinde vâkî Köprülü Kasabası'nda medfûn tarîkat-ı Aliyye-i Sa'diyye'den Kutbu'l-Ârifin Eş-Şeyh Muhammed Harâbâtî Baba Hazretleri'nin dergâh-ı şerifinde vekâleten postnişinlik yapmıştır.¹

Babası Köprülü Kasabası'nın tanınmış ailelerinden olan Salih Ağa'dır. Murtaza, Prizren'de askerlik yaptığı sırada Sa'diyye tarîkatı mensuplarıyla tanışmış ve zamanla bu tarîkatta şeyhlik mertebesine yükselmiştir. Genç Murtaza'nın Sa'dîlerle tanışması şu şekilde olmuştur: *Prizren'de askerlik yaptığı sırada günlerden bir gün Maraş'ın mesire yeri diye bilinen mekanda gezinirken orada bir dergah dikkatini çeker. Bu dergah Rumeli Sa'dîliğinin Kol Pîri olan Sa'dî Süleyman Efendi'nin dergâhıdır. Günlerden cumadır ve o gün dergâhta Sa'diyye usûlû (âyin) vardır. Asker Murtaza oralarda dolaşırken ayaklarını gönlünün emrine verir ve içeri girer.*²

Sa'dî Süleyman Efendi ile bu şekilde tanışan Murtaza, birkaç ziyaretten sonra tekkeye derviş olur. Askerliği bittikten sonra memleketine gidecekken Süleyman Efendi'nin "Sen ki Haydar-ı Kerrar'ın adını taşırsın...İkinci askerliğini tamamlamadan seyr-i sülûkta hatm-i merâtîp etmeden hiçbir yere salamam seni. Zâhir askerliğin bitti bâtınî askerliğe

¹ Franz Stein VERLAG, Türkische Handschriften XIII/2, Nu.445-446, Wiesbaden 1968, s.319.

² Mustafa ÖZDAMAR, Şeyh Sükûtî Murtaza Baba, İstanbul 1997, s.22.

*devam*³ şeklindeki ifadesi ve isteği üzerine tekkede kalır. Burada Sa'diyye şeyhliği mertebesine yükselen Murtazâ, şeyhinden izin isteyerek Köprülü'ye döner. Köprülü'de, Köprülü Halvetî Derbent Dergâhı'nın Şeyhi Süleyman Efendi ile yakın dost olurlar. Bir gün bir sohbet esnasında Süleyman Efendi ona; "Sultanım görüyorum ki siz şiirle dolusunuz. Zamanla sizden bir dîvân zuhûr etse gerektir. Mahlasınız Sükûtî olsun " der. Genelde sessiz sakin bir insan olan Murtazâ Efendi: " Eyvallah efendim, pek münasip sultanım öyle olsun " diye eyvallah edince o andan itibaren "Sükûtî" olarak anılmaya başlar ve şiirlerinde bu mahlası kullanır.⁴

Köprülü'de Sa'dî Şeyhi Murtazâ Sükûtî ile Halvetî şeyhi Süleyman Efendi aradaki dostluğu pekiştirmek için birbirleriyle akraba olmak isterler. Sükûtî bu isteğini "Yarabbi aşk-ı Resûl için bizi Şeyh Süleyman ile akraba et. Benim kızım olursa onun oğluyla, onun oğlu olursa benim kızım ile kan karıştırılalım " şeklinde dua ile dile getirir . Zamanla Murtazâ Sükûtî'nin Şehriban, Zarife, Esra adında üç kızı, Süleyman Efendi'nin de İsmail, Yusuf adlı iki oğlu ile Safiye, Zeynep adlı iki kızı olur.

Süleyman Efendi'nin erken vefat etmesi üzerine onun çocuklarının bakımını da Murtazâ Sükûtî üstlenir. Büyük oğlu İsmail'i Prizren'deki Sa'dî zaviyesine göndererek şeyhi Süleyman Efendi'ye isteğini bildirir. Orada bir medreseye kaydolan İsmail geceleri tekkede gündüzleri medrese de eğitim görür. Eğitimini tamamlayan İsmail Köprülü'ye gelerek Halvetî tarikatı postuna oturur. Bu arada Murtazâ Sükûtî Efendi'nin kızı Şehriban ile evlenirler. Evliliğin ikinci yılında eşi vefat edince Murtazâ Sükûtî Efendi onu bu kez ikinci kızıyla evlendirir. Bu evlilikten Ahmet ve Ali Alaaddin adlı çocuklar dünyaya gelir. Bu silsile içinde Halvetî Derbent Dergahı'nın Şeyhi İsmail Efendi'den, Ahmet Efendi'ye ondan Ali Alaaddin Efendi'ye ve ondan da oğlu Hasan Yayintaş Efendi'ye bir silsile takip eder.

³ Mustafa ÖZDAMAR, a.g.e.,s.24

⁴ Mustafa ÖZDAMAR, a.g.e.,s.28

Hicrî 1312 (M. 1896) yılında vefat eden Murtazâ Sükûti'nin kabri Köprülü Kasabası'ndadır.

B. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Dîvân Edebiyatında önemli bir yere sahip olan mutasavvıf şairler inanç dünyalarını, benimsedikleri tasavvufî düşünceyi eserlerinde işlemişlerdir. Osmanlı Devleti'nde din ve tasavvuf toplum hayatını etkileyen iki önemli unsur olarak öne çıkmaktaydı. Bir çok şair de tabii olarak bu iki unsuru şiirlerine taşıyorlardı.

Toplum hayatını kuşatan bu iki unsurdan ilki olan din, topluma ve bütün müesseselere hakimdir. Tasavvuf ise şeriata göre daha esnek ve yumuşak olan yorumlar taşıdığı için yüzyıllar boyunca İslamiyet'in yayılmasında ve topluma nüfuz etmesinde en büyük rolü oynayan bir kaynak olma özelliği taşır. Sanatkar mizaca açılıp genişleme imkanı da veren tasavvuf, alışkanlık ve kaidelerin belirlediği çemberleri kırarak, başta insana ve kâinattaki her şeye sevgi ve saygı beslemeyi ihtiras peşin hüküm ve şuursuzluğun doğuracağı korkuları yenmeyi öğretir. Bu sebeple bu sûfî hayat anlayışının toplum hayatına oradan da edebiyata taşınması tabiidir.⁵

Genel olarak bakıldığında Dîvân Edebiyatı içinde tasavvuf, yüzyıllar boyu şairlerden çoğunun toplum hayatının sert kaidelerinden kaçarak sığındıkları ve şiirde çekici bir ilham kaynağı olarak benimsedikleri bir konudur. Mutasavvıf şairler tarikatlarla ilişkileri, amaçları ve şiir sanatına bakış tarzları göz önünde tutularak iki bölüme ayrılabilirler. Bunlardan birincisi Hallac-ı Mansur, Nesîmî, Ahmet Yesevî, Niyazi Mısri, Erzurumlu İbrahim

⁵ Filiz KILIÇ ; XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler, Ankara 1998,

Hakkı gibi gerçekten inançlı büyük mutasavvıf şairlerdir. Tasavvufu amaç edinmiş olan bu şairler aynı zamanda bir tarikatın kurucusu veya büyük şeyhidirler. Şiiri halkı irşad etmek, doğru yolu göstermek için kullanırlar. Şiirde tasavvufu işleyen ikinci grup şairler ise tasavvufu sanat yönünden görenlerdir. Tasavvuf bu şairler için , diğer şiir konularının yanı sıra Tanrı'yı sevgili olarak alan bu grup şairlerde tasavvuf amaç değil araçtır. Tanrı aşkını işleyen çekici bir konudur. Sanat düşüncesini her şeyden üstün tutan bu şairler önce şair sonra mutasavvıftırlar.⁶

Murtaza Sükûti bu tasnife göre birinci gruba giren şairlerimizdendir. Sa'diye tarikatı şeyhi olan Sükûti şiirlerini halkı irşad etmek için yazmıştır.

Önce mutasavvıf sonra şair olarak tanıtılan isimlerden bahsedilirken bir kudsiyet ifadesi olarak onlara şairlik yakıştırılmaz.⁷ Adlarından önce manevî şahsiyetlerine uygun ve hürmet ifade eden bazı kelimelerin kullanılması da bu sebeptendir.⁸ Bu anlamda Sükûti de çevresinde "Şeyh Murtaza Sükûti Baba" isim ve ünvanlarıyla anılmaktadır.

Sükûti'nin bilinen tek eseri dîvânıdır. Yaptığımız araştırma sonucu Türkiye'deki kütüphanelerde böyle bir dîvâna ve müellifi hakkında bilgiye rastlayamadık. Üzerinde çalışma yaptığımız dîvânın faksimilesi elimizdedir. Eserin aslı Almanya'da "Tübinger Depot der Staatsbibliothek"⁹tedir.

Murtazâ Sükûti mutasavvıf bir şairdir. Şiirlerinde "Sükûti" mahlasını kullanmıştır. Dîvânındaki şiirlerinin tamamı Türkçe'dir. Sade bir dil ve kolay anlaşılır bir üslup kullanmıştır. Tasavvûfî terim ve mecazlarla yüklü anlatımında içtenlik ve samimiyet öne çıkar.

s.222.

⁶ Haluk İPEKTEN: Nâilî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları, Erzurum 1984, s.88.

⁷ Mustafa İSEN: "Dîvân Şairlerinin Tasavvuf ve Tarikat İlişkileri", Milli Eğitim Dergisi, Nisan 1989, S.84, s.22.

⁸ Filiz KILIÇ:a.g.e.,s.223.

⁹ Franz Steinen VERLAG:a.g.e.,s.335

Şiirlerinin çoğunu aruz ölçüsüyle yazmıştır. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirleri de vardır. Şiirleri, konusunu çoğunlukla tasavvufî alır. Allah, Hz. Muhammed, Hz. Ali , Ehl-i beyt ve On İki İmam sevgisi bir çok şiirinde ağır basar. Zaman zaman rindâne şiirler de yazan Sükûtî bir çok şiirinde edebî derinliği ve estetiği yakalamıştır.

Edebiyat tarihlerine birinci sınıf şair ve yazarların alınması zarureti yoktur. Böyle bir iddia sayıları çok daha fazla olan geniş bir yazar kadrosunu ve eserlerini peşinen saf dışı bırakmak demek olur ki bu hal, çalışmanın temel prensiplerine ters düşer. Her eser kendi çapında bir ehemmiyeti haiz olduğundan, kültürümüzün bir parçası demek olan bütün eserler prensip olarak çalışmaya dahil edilmeli, fakat tenkide değer taraflar varsa bundan da geri kalınmamalıdır. Mahalli çalışmalar, bunları yapanlara, bölgelerini kültür zenginlikleri ve birikimleri içinde yakinen tanıma fırsatı verirler.¹⁰ Sükûtî'nin hayatı ve şiirleri de gerek yaşadığı çevre gerekse Rumeli kültürü açısından bir değer taşımaktadır.

Sükûtî'nin bazı şiirleri bestelenmiştir. Hakkında temel kaynaklarda bilgi bulunmayan Sükûtî'nin başka eserlerinin de olması muhtemeldir.

Murtazâ Sükûtî hakkında Türkiye'de bilimsel özelliği olmayan küçük bir kitap¹¹ hazırlanmıştır.

¹⁰ Abdülkerim ABDULKADİROĞLU: Kültürümüzden Esintiler, Ankara 1997, s.650.

¹¹ Bu eserde Sükûtî'nin menkabevî hayatı ve şiirlerinden seçmeler yer almaktadır. Bkz. Mustafa ÖZDAMAR,a.g.e.

C. SÜKÛTÎ'NİN YETİŞTİĞİ SOSYO-KÜLTÜREL ÇEVRE VE SA'DİYYE TARİKATI

1. Sükûti'nin Yetiştigi Sosyo-Kültürel Çevre

Türk milletinin yaygın olan tabirle Rumeli ile temasları V. yüzyıldan itibaren başlar. Atilla bu bölgenin büyük bölümünü ele geçirerek İstanbul yakınlarına kadar gelir. XI. ve XII. y.y.lerde ise Peçenek, Kuman ve Uz Türkleri Balkanlar'a gelip yerleştiler. XIII. Yüzyıl ortalarında da muhtemelen Moğol istilasından kaçan Sarı Saltuk ile sonradan onun adıyla anılan Türkmen aşireti Balkanlar'a geçti ve Dobruca dolaylarında ilk müslüman Türk topluluğunu meydana getirdi.¹²

Geniş bir alana yayılan Osmanlı coğrafyasında öne çıkmış bir çok kültür merkezleri vardır. Rumeli de Osmanlı Devleti'nde öne çıkmış önemli bir kültür merkeziydi.

Bir zamanlar Anadolu için kullanılan "Diyâr-ı Rûm" tabiri , XIV. Yüzyıldan itibaren Osmanlı'nın Avrupa'da yaptığı fetihlerle birlikte Trakya'dan Balkanlara kadar olan bölgeye isim olur, buralara Rumeli (Rum ili) denilmeye başlanır. Bu bölgede Evranasoğulları gibi meşhur akıncılar ve Abdullah İlâhî gibi tasavvuf büyüklerinin gayretiyle kısa zamanda canlı bir kültür hayatı başlar. Bosna, Üsküp, Vardar Yenicesi gibi şehirler XVI. yy. da önemli birer edebiyat ve kültür merkezi haline gelir. Âşık Çelebi (Doğ.1520-Ölm.1572)nin

¹² Mustafa İSEN: Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler, Ankara 1997,s.512.

Rumeli şehirleri hakkında halk ağzından tespit ettiği “Prizren’de oğlan doğsa adından akdem mahlasın korlar. Yenice’den doğan oğlan baba diyecek vakt Fârisî söyler. Priştine’de oğlan doğsa dividi belinde doğar. Binâen âlâ-zâlik Prizren şair menbai ve Yenice Fârisî ocağı ve Priştine kâtip yatağıdır.”(Meşâîrû’ş-Şuarâ V.141a) sözü de bu gelişmeyi doğrulamaktadır.¹³

Bugünkü Makedonya 1912-1913 Balkan savaşlarına kadar yaklaşık beş asır Osmanlı Devleti idaresi altında hüküm sürmüştür. Yugoslavya dağılmadan önce Balkan savaşından sonra bir bir bağımsızlığını ilan eden Hırvatistan, Slovenya, Karadağ, Makedonya, Bosna Hersek ve Sırbistan biraraya gelerek 1946 yılında Yugoslavya Halk Cumhuriyetini meydana getirmiştir. Bugün pek çok etnik gruplardan oluşan bölgede karışıklıklar devam etmektedir. Bu topraklarda Türkçe, Hırvatça, Boşnakça, Slovence ve Makedonca dilleri kullanılmaktadır.

Bu coğrafyalarda Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgeler Üsküp, Bitola, Gostiva, Devar gibi şehirler ile Kosova’nın Priştine ve Oregaş şehirleridir.

Türk dilinin ve kültürünün eski Yugoslavya halkları üzerindeki etkileri, Müslüman olanlarla sınırlı değildir. Boşnak ve Arnavut dili ve kültüründe olduğu kadar Sırp, Hırvat, Makedon dili ve kültürlerinde de pek çok Türkçe kelime ve Türklerden kalma kültürel zenginlik bulunmaktadır. Osmanlı döneminde Balkanlar’ın mimarı sırasında Sırp ve Hırvat dillerine avlu, baca, bağlama, bahçe, basamak, bedesten, bodrum,...gibi pek çok kelime girmiştir. Ayrıca Balkan dillerindeki akrabalık, binicilik, esnafılık, hukuk terimlerinin idârî ve askerî kelimelerin maddî ve manevî hayatla ilgili temel sözlerin çoğu Türkçeden geçmiştir. Abdullah Şkalijiç’in *Turcizmi u Srpskohvatskom Jeziku* (Sarajevo, 1966) adlı eserinde Sırp, Hırvat ve Makedon ve Arnavut dillerine

¹³ Halil ÇELTİK: “Rumeli Şairlerinde Yöresel Kültür”, Bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, S.14, s.100.

8000 Türkçe kelimenin geçtiği ifade edilmektedir.¹⁴

Eski bir kültür merkezi olan bu coğrafyalarda Türkçe uzun yıllar bir kültür ve konuşma dili olarak kullanılmıştır.

Eski Yugoslavya'da Türkçe'nin edebiyat olarak kullanılması 14. yüzyıla kadar uzanır. 16. Yüzyıla gelindiğinde bu topraklarda doğan veya yetişen Türk şairlerinin sayısı elliye geçmiştir. I. ve II. Dünya savaşları arasında bugünküne benzer bir boşluğa düşen Yugoslavya Türkleri millî kimliklerini kaybetme korku ve telaşıyla Türkiye'deki Türk Edebiyatını takip etmeye ve sözlü edebiyat geleneğine sahip çıkmaya çalışmışlardır.¹⁵

Osmanlı kültür coğrafyasına bir göz atacak olursak edebiyat tarihimize katkıda bulunan şairlerin büyük bir bölümünün Balkanlardaki şehirlerde olduğu görülecektir. Bir başka ifade ile Osmanlı Devleti'nin şair kadrosunun önemli bir bölümünü Rumeli yetiştiriyordu dense mübalağa edilmiş olmaz.¹⁶

Divânını incelediğimiz Sükûti de dahil olmak üzere bu coğrafyada Osmanlı hakimiyeti döneminde tanınmış pek çok Türk şairi yetişmiştir. Âşık Çelebi, Ahmedî, Veysî, Öksüz Dede, Leskofçalı Galip bunlardan bazılarıdır. Cumhuriyet devri Türk şiirinin büyük şairi Yahya Kemal ve Yaşar Nâbi Nayır da bu topraklarda doğmuştur. Kosova ve Makedonya'da köklü bir halk şiiri

¹⁴ Nevzat ÖZKAN: Türk dünyası Nüfus, Sosyal Yapı Dil Edebiyat, Kayseri 1997,s.292.

¹⁵ Nevzat ÖZKAN: a.g.e.,s.296.

¹⁶ Mustafa İSEN: a.g.e.,s.515

geleneği vardır. Bugün de eski Yugoslavya'daki Türk edebiyatında en fazla eser verilen tarz şiiirdir.¹⁷

Yugoslavya Türkleri bugün çok canlı Türkçe yazılı bir edebiyata sahiptirler. Şairleri hikayecileri romancıları vardır. Yugoslavya Türklerinin bugünkü edebiyatlarının yaklaşık kırk, kırkbeş yıllık bir mazisi vardır...Yugoslavya Türklerinin edebiyatına sözlü halk edebiyatı geleneği birinci derecede kaynaklık etmiştir.¹⁸

Sükûtî'nin eserinde de Rumeli kültürünün özelliklerini bariz olarak görmekteyiz. Dilinin sade oluşu, samimiyeti, Bektâşilik etkisinin şiirlerin bütününe hakim oluşu, dinî düşüncenin katılığı tasavvufun yumuşatıcı hususiyetiyle ele alışı bu görüşü desteklemektedir.

2. Sa'diyye Tarîkatı

Sa'diyye tarîkatı Harîrîzâde'nin " Tıbyânu'l-Vesâil adlı eserinde¹⁹ "Ebu'l Fütûh Sa'deddîn Muhammed el-Cibâvî eş-Şeybânî (ölm.700/1300)ye nisbet edilmiştir. Şiybâniyye'nin şubesidir."²⁰

Sa'diyye tarîkatı'nın kurucusu olan Sadu'ddîn b. Musa Cebbavî (Öl.Cebba700/1300) Havran'da doğmuştur. Gençlik yılları eşkiyalıkla geçmiştir. Daha sonra Hz. Peygamberi rüyasında görmüş, tevbe etmiş ve babasına intisap etmiştir. Saduddîn, daha çok ruh hastalarını telkîn yoluyla tedavi eden bir şahsiyet olarak görülmektedir. Tarîkat daha sonraki yıllarda bünyeleşmiş ve Suriye bölgesinde yayılmıştır. Sa'diyye, Selâmiye kolunun

¹⁷ Mustafa İSEN: "Yugoslavyada Türk Edebiyatı", Kardeş Edebiyatlar, S.6, 1983, s.45-47.

¹⁸ Abdulkadir HAYBER: Türk Dünyası Edebiyatları, Komisyon, İstanbul 1998, s.652.

¹⁹ M.Kemaleddîn Harîrîzâde:Tıbyânu Vesâilî'l-Hakâik, Süleymâniye Kütüphanesi, İbrahim Efendi, 430-432,v.2/129b.

²⁰ Selçuk ERAYDIN: Tasavvuf ve Tarikatlar,İstanbul 1989,s.561.

kurucusu Abdu'sselam (Öl. 1165/1752) ile Anadolu'ya girmiş, İstanbul'dan Rumeli'ye geçmiş ve fütüvvetle karışmıştır. Tarikât Cibâvîye olarak da isimlendirilir. Sa'diyyenin şubeleri şunlardır: Teğlebiye, Vefaiye, Aciziye, Selâmiye.²¹

Bir başka kaynağa göre Sa'diyye tarîkatı Rıfâîliğin bir koludur. Yılanlar üzerinde etkili olmak ve yılanlı törenler yapmakla ünlenmiş bir tarîkattir. Saçları uzatmak, üç köşeli sivri külah giymek ve devse adı verilen özel, yılanlı bir tören yapmak başlıca özellikleridir.²²

Kaynakların birleştiği bir başka nokta da Sa'diyye tarîkatının Rıfâîlik ve Bektâşîliğin etkisinde kaldığı ve İstanbul üzerinden Rumeli'de yaygınlaştığıdır.²³

Bazı kaynaklarda da belirtildiği gibi Sa'diyye tarîkatı Bektâşîlik'ten etkilenmiştir. Ayakta zikir ve oniki terkli külah gibi ortak tarikât erkanları da bulunmaktadır. Sükûti'nin dîvânında da yer alan bir çok şiirde başta Hz. Ali olmak üzere Hasan, Hüseyin ve Oniki İmam'a olan yoğun sevgi dikkat çekmektedir. Bu anlamda Osmanlı Devleti'nde h.1325 yıllarında çıkan Muhibbân adlı Bektâşî meşrep dergi, Sa'diyye tarîkatının yanı sıra "Kosova, Sivas, Selanik, Aydın, Manastır, Girit, Yanya, Edirne Mısır, İşkodra gibi Osmanlı Devleti'nin muhtelif yerlerinden çeşitli tarîkatlara, özellikle Kâdîrî ve Rıfâî tarîkatlarına mensup şeyhler tarafından takdir ve teşvik ediliyordu.²⁴

Dîvan'ın başlarında Rıfâî tarikatini öven bu şiir bu kanaati desteklemektedir.

²¹ Mustafa KARA: Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, İstanbul 1995, s.297-298.

²² Orhan HANÇERLİOĞLU: Dünya İnançları Sözlüğü, İstanbul 1990, s.440-441.

²³ Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi, İstanbul 1987, s.169.

²⁴ Mustafa KARA: Tekkeler ve Zâviyeler, İstanbul 1990, s.281.

Der Medh-i Tarikat-ı Rıfāî

Şeyh Rıfā'î hanḳāh-ı 'āşıkā rūşen delîl
 Ḳurb-ı Hāḳḳa vāşıl eyler sür yüzüñ gel zāhidā
 İnḳıyād it cān u dilden ḳalmayasın sen cehîl
 Zāt-ı Hāḳḳa irgürürler nice yüz biñ bāy gedā

'Adliyle iḥsān idermiş ol keremkân-ı vefā
 'Aşḳ-ı Mevlā ile dā'im bunlar olmuş ehl-i ḥāl
 Ḥubb-ı dünyādan geçipdir Hāḳḳa itdiler vişāl
 Maḥv idip dilden sivāyı oldular her dem liḳā

Hāk-i pāye yüz sürenler oldular bunda velî
 Bāb-ı 'ilminde 'Alîniñ açdılar taḥḳîḳ yolu
 Derdmend Derviş Sükûtî bir ḡarîb ednā ḳulu
 Naẓmıyla ḳıldı beyān fehm idip gel ṭalibā

MU:12

Bir başka şiirinde de Sükûtî, Hacı Bektāş Velî için tarih düşürmüştür;

Ṭarîk-i nāzenîn içre Hacı Bektāş Velî server
 Anıñ ki cedd-i a'lāsı ḥabîb-i Hāḳ 'Alî Ḥaydar
 Kemāl-i vuşlata irdi ṭarîḳında nice biñ er
 Dürr-i lütfunda ḳul olmuş gice günler nice kemter

Vr.110a

Sükûtî'nin divânında Bektāşîleri şu şekilde tasvir eder:

Bektāşîler bāb-ı 'ilmiñ şehrine āḡāh olup
 Hem ṭarîḳ-i evliyāda cismîni ifnā ḳılar

Vr.111b

Tarîkat sonraları Mısır ve Türkiye’de yayılmıştır. Depont ve Coppolani İstanbul civarında bunların tekkelerinin uzun bir listesini vermektedir. Bunlar Sa’diye’yi Rifâîye’nin bir kolu saymaktadırlar; fakat J.P. Brow’ın müracaat ettiği kaynaklar onların kendilerine has bir tarîkatları olduğunu ve hatta bundan ikinci bir şube vücuda getirdiklerini ifade eder. J.P.Brow’ın da naklettiğine göre bu tarîkat mensupları on iki terkli külah giyer, sarımtarak bir sarık sarar, yaya dolaşırlar, ve saçlarını da uzatırlar. Başlarına giydikleri külahın tûlbenti üç köşe, ucu sivri, altı dilimlidir. Kendilerinin yılanlar üzerinde hususi bir tesirleri olduğu söylenir. Lane zamanında tarîkat Mısır’da geniş bir şekilde temsil edilmekte idi ve mevlid’e tekaddüm eden günde dâsa (devse) denilen ayini icrâ ederlerdi. Bu âyin esnasında tarîkat şeyhi yüzükoyun yere uzanmış olan dervişlerin sırtına binerdi. Bundan, bunlardan hiç birinin herhangi bir surette ıztırap duyduğu düşünüleliyordu. Bu âyin Hidiv Tevfik tarafından men’edildi. Dôsa’dan sonra mutad olarak toplantı yapıliyordu. Burada bazı dervişler canlı yılan yiyorlardı. Lane’e göre bu yılanların zehirli iğneleri daha önce çıkartılmış veya bunlar sokamaz hale getirilmiş bulunuyordu. Yılanın sadece başını ve takriben dervişin baş parmağı ile sıkıştığı noktaya kadar olan iki parmaklık kısmını yerlerdi. Lane’in ikinci ziyareti esnasında bu âdet böyle bir gıdanın şer’an mübah olmadığı sebebini ileri süren tarîkat şeyhi tarafından menedilmiş idi. Dôsa’yı Allahu Hayy ve Yâ dâim denilerek yapılan zikir takip etmekte idi.²⁵

Tarîkatın âdâb ve erkânı Harîrîzâde’nin *Abiku’s-Saadeti’l-Ebediyye* adlı eserinde anlatılmıştır. Âdâb ve erkânlarından bazıları şunlardır: Sa’dîler, haftalık virdlerinde daha çok “Lâ ilâhe illallah, Allah, Hû, Hak, Hay, Kayyûm, Kahhar, Vâhid, Aziz, Vedûd, Vehhâb, Müheymin” ifadelerini

²⁵ İ.A., Sa’diye Maddesi,(D.S. Margoloth),İstanbul 1967,s.45.

kullanırlar.²⁶ Zikir için camileri ve geniş arazileri tercih ederler, Bazen Sa'diyye şeyhi atına binerken dervişleri binek taşı yapar.²⁷ Bir salonun etrafında sağ topukları üzerinde gözleri kapalı, kolları açık bir şekilde dönerek raksederler.²⁸

Sa'diyye tarîkati Hz. Ali'ye dayandırılan bir silsileden gelmektedir. Bundan dolayı Hz.Ali ve On İki İmam sevgisi tarikatın temelini teşkil eder.

Tarîkatın İstanbul'a ve oradan Anadolu'ya yayılması Abdü'sselam Şeybânî zamanında olmuştur. Rivayete göre Şeybânî İstanbul'a ilk geldiğinde Aksaray semtinde Şeyh Şirden Abdulvahhab Halvetî dergahına gider ve orada misafir olmak ister. Şeyh Şirden tanımadığı bu kişiye soğuk davranır onu kabul etmez . O da Ayasofya Camii'nin son mahallinde garipiler için ayrılmış bir yerde geceyi geçirir. Ertesi gün cumadır ve padişah cuma namazı için Ayasofya Camisi'ni tercih eder. Padişahın camiye yöneldiği sırada padişahın yolunun üzerinde büyük bir yılan belirir. Herkes telaşlanır. Kalabalık arasında bulunan Şeybânî yılanı tutar ve kimseye zarar verdirmeden uzaklaştırır. Bu hareketiyle padişahın dikkatini çeker, saraya davet edilir. Padişah iltifat ettikten sonra bir talebinin olup olmadığını sorar, o da "Aksaray'daki Şirden Dergahının meşîhatının tarafımıza tevcih edilmesi" şeklinde isteğini bildirir. Padişah da bunu sağlar. Şeybânî bu şekilde kendisini bir geceliğine misafir etmeyen tekkenin yönetimini ele geçirmiş olur. Zamanla tarîkat buradan yayılır.

Sa'diliği Rumeli'ye taşıyan Kastamonulu Şeyh Osman'dır. İstanbul'da 1835 yılında vefat eden Kovacı Şeyh Mehmet Efendi Soğanağa'dan Aksaray'a giden yolun sağındaki Abdusselam dergahında yıllarca şeyhlik yapmış, yerine oğlu Şeyh Galip, onun yerine de Şeyh Yahya geçmişti.²⁹

²⁶ Mustafa ÖZDAMAR: a.g.e.,s.42-43.

²⁷ Ahmet GÜNER:Tarikatlar Ansiklopedisi, İstanbul 1991,s.322.

²⁸ Mustafa KARA: a.g.e.,s.298.

²⁹ Ahmet GÜNER: a.g.e.,s.323.

Sa'diyye tarîkatına mensup olan Murtaza Sükûtî de Sa'dîlerin Rumeli koluna mensup Prizren'deki Sa'dî Süleyman Efendi'den hilafet alarak Köprülü'de tarîkatın faaliyetlerini sürdürmüştür.

Dîvânda Sa'dîlerle ilgili pek çok şiir mevcuttur. Bu şiirlerde Sa'diyye dervişlerinin özellikleri ,vazifeleri ve Sa'dîliğin dayandığı temeller anlatılır.

Bahr-i 'aşka düş olup 'ummân olan Sa'dîleriz
Kurb-ı Hakk'a vâsıl olup cânân olan Sa'dîleriz

Bülbül-i şûrîdeler gör zâr idermiş her seher
Bir gül-i ra'nâ için nâlân olan Sa'dîleriz

N'eyleyim şem'a bu cânım atarım pervâneveş
Yok kararım 'aşkıyla sūzân olan Sa'dîleriz

Qayd-ı bendinden bu keşret 'âlemiñ olduq halâş
Himmeti pîr-i muğāndan ihsân olan Sa'dîleriz

Hubb-ı dünyâyı gönülden tarh idip bir vechile
Mâsivâyâ ülfetim yok mihmân olan Sa'dîleriz

Zîb u zîver naqşını dil mülküne hiç koymadık
Vaḥdet-i dâr-ı beḳāda sulṭân olan Sa'dîleriz

Hep bu nefsiñ şiddetidir qalbleri emvât iden
Maḥv idip ten varlığıñ bir cān olan Sa'dîleriz

Nefsi sevmek 'illetinden geçmiş Sükûtî çün bugün
Zat-ı Hakkda zevkile her ān olan Sa'dîleriz

‘Āşık-ı muṭlak Ḥudāyız bize Sa‘diler dinir
 Bezm-i ‘aşka mübtelāyız bize Sa‘diler dinir

Rūḥ-ı kudsile muşaffā eyledik çün ḳalbimiz
 Nūr-ı pāk-i Muştafāyız bize Sa‘diler dinir

Himmet-i mürşidle geçdik māsivā berzahların
 Rāḥ-ı Ḥaḳḳa āşināyız bize Sa‘diler dinir

Keşret-i dünyāya bakmaz ol yuyan ‘āşıḳları
 Vaḥdet ilinde beḳāyız bize Sa‘diler dinir

Şeyḫ Sa‘de’-d-dīn Cibāwī pīrimiz nesl-i ‘Alī
 Himmetle Ḥaḳ-nūmayız bize Sa‘diler dinir

Evliyālar rāhına Derviş Sūkūtī tā ezel
 ‘Aşḳıle cān baş fedāyız bize Sa‘diler dinir

G:84

Rumeli’deki Sa’diler daha sonra Bektâşî görüşlerini benimsemişler, Rıfâiler gibi sazlı muhabbet meclisleri kurmaya başlamışlardı.³⁰

İstanbul’da ve Bursa’da bir çok Sa’diyye Tekkeleri bulunmakta idi. İstanbul’da Sa’diyye tarîkatına mensup 22 adet tekke tespit edilmiştir.”³¹

³⁰ Ahmet GÜNER: a.g.e.,s.323

II. BÖLÜM

DİVÂN İNCELEMESİ

SÜKÛTÎ DÎVÂNÎ'NİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Sükûtî Dîvânı'nın bilinen tek nüshası Almanya'nın Tübingen şehri Devlet Kütüphanesi (Tübinger Depot der Staatsbibliothek) 'ndedir. Kütüphanenin Türkçe El Yazmaları Bölümü (Türkische Handschriften) XIII/2, Nu.445-446 da kayıtlıdır.

Dîvânın müstensihî belli değildir. Dîvânın istinsah tarihi 21 Muharrem 1305'tir. Eserin faksimilesi elimizdedir. Tamamen Türkçe olan dîvânda toplam 470 şiir bulunmaktadır. 464 şiir aruz ölçüsüyle 6 şiir hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Dîvânda 392 gazel, 28 rubâî, 28 müfred, 13 murabbâ, 2 muhammes, 3 nazım bulunmaktadır. En çok beş beyitlik gazel yazılmıştır. Dîvânda toplam 155 tane 5 beyitlik gazel bulunmaktadır. Gazellerin beyit sayıları şu şekildedir;

4 beyit	5 tane
5 “	155 “
6 “	57 “
7 “	90 “
8 “	25 “
9 “	36 “
10 “	7 “
11 “	10 “
13 “	2 “
14 “	1 “
15 “	2 “

17 “ 1 “

18 “ 1 “

Murtaza Sükûtî'nin dîvânı mürettep bir dîvândır. Eser gazellerle başlar. Daha sonra murabbâlar, muhammesler, rubâîler, müfretler ve nazımlardan oluşan şiirler gelmektedir.

Dîvânın alfabetik düzeninde herhangi bir bozukluğa rastlanmamıştır. Dîvândaki gazellerin kâfiye veya redif olan kelimelerin son harflerine göre sıralanışı şöyledir:

Elif	14
Be	9
Te	13
Se	5
Cim	7
Ha	6
Hı	4
Dal	14
Zel	2
Re	41
Ze	16
Sin	3
Şin	11
Sad	5
Dat	4
Tı	2
Zı	3
Ayin	3

Gayin	5
Fe	5
Kaf	12
Kef	10
Lam	16
Mim	19
Nun	35
Vav	9
He	45
Ye	45

Eserin sonunda Arap alfabesindeki her harfle rubai ve müfred kaleme alınmıştır.

Dîvânda kullanılan aruz kalıpları ve bu kalıplarla yazılan şiirlerin dökümü aşağıdaki şekildedir;

1. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün : 214 gazel, 28 rubâî, 21 müfred, 8 murabba', 1 muhammes.
2. Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün: 91 gazel, 7 müfred, 1 murabbâ.
3. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün: 11 gazel.
4. Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün: 21 gazel.
5. Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün: 4 gazel.
6. Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün: 5 gazel.
7. Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün : 3 gazel.
8. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün: 2 tane
9. Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ülün: 2 tane.

Sükûtî'nin ahenkli gazelleri vardır. Bunlardan biri bu musammat gazeldir. Mısra ortalarındaki kafiyeyle ahenk ve akıcılık sağlamıştır;

Zikr-i Hakka dāhil olan āşıklarız Sa'dileriz
Bezme lāyık vāsıl olan āşıklarız Sa'dileriz

Meydāndadır erkānımız tevḥîd ider ihvānımız
Arşa çıkar efgānımız āşıklarız Sa'dileriz

Gösterdiler bize bürhān dergāhında bu dem her ān
Tālib-i Hak sürer devrān āşıklarız Sa'dileriz

Neyleriz biz bu dünyāyı satdık aldık hem ukbāyı
İsteriz biz ol Mevlāyı āşıklarız Sa'dileriz

Bakmazız biz kıl u kâle evlād ile hem ıyāle
İrdik bugün hem bir hāle āşıklarız Sa'dileriz

Şeyh Sa'deddîn pişvāmız Hak yolunda iktidāmız
Zikrin ider her gedāmız āşıklarız Sa'dileriz

Men aref 'ten söyler dili i'lān ider toĝru yolu
Şeyhimiz Hak gerçək velî āşıklarız Sa'dileriz

Kutb-ı cihān ol serveri sālîklerin hem rehberi
Olmuş Sükûtî bir kemteri āşıklarız Sa'dileriz

Burada “ murabba-i mütekerrir ” örneği görmekteyiz.

Biz ʔarfık-1 evliyāda
 ‘ Āşıklarız Sa’dileriz
 Hem meşrebi asfiyāda
 ‘ Āşıklarız Sa’dileriz

Sanma zāhid bizi tehî
 Lā yemûtuz biziz hay
 Zāt-1 sıfâtım Hak dahi
 ‘ Āşıklarız Sa’dileriz

Evvel āhir hem vār idik
 Bu āleme dîdār idik
 Hakkıla hem bir yār idik
 ‘ Āşıklarız Sa’dileriz

Geldiñ bu mülke eñ sonu
 Giydiñ anāsır bir tonu
 Urmadan tā kâf u nūnu
 ‘ Āşıklarız Sa’dileriz

Aşlımız hem Hakdır belî
 Sa’deddîndir şeyhim velî
 Erkân-1 Hak toğru yolu
 ‘ Āşıklarız Sa’dileriz

Her bāğçeniñ bülbülleri
 Vird itdiği hem dilleri
 Bizde dūrūr hep gülleri

‘ Āşıklarız Sa’dileriz

Onbir tarîk erkânları
Zâhirdedir bürhânları
Şeyh Sa’deddîn sultânları
‘ Āşıklarız Sa’dileriz

Şeyh Sükûtî Murtażâyım
Sa’deddîne hem likâyım
Zat-ı Haḳla hem bekâyım
‘ Āşıklarız Sa’dileriz

M:/141

Divan’ın ortalarında yer alan bu şiir “ vücutnâme ” türüne bir örnektir. İnsan vücudundaki uzuvların yaratılışından bahseden şiirde, uzuvların tarif edildiği beytin altında ilgili uzuv adları ve sayıları verilmiştir;

Tokuz kat bir cevâhirden yaratmış Hâlık-ı Ğaffâr
Bu insan resmini düzdü anıñla eyledi izhâr

Sünük	Et	Tamar	Deri	Tırnak	Kıl	Siñir	Bağarsak	Hayā
1	2	3	4	5	6	7	8	9

İki yüz kırk sekiz pāre hatlarla urup bendin
Tonar muhkem göñül şehriñ bozulmaz tılsımı ey yār
(Sünükler 248)

İki pāy üzre turturmuş gezer semt-i Buhārâyı
Temāşā-yı cihān eyler bu âlemde ne kim her vār
(Kademin 2)

Yedi yüz hem yigirmi nām kirişler bağlayıp anda
 Kuruldu taht-ı hākānı otursun ol şāh-ı ebrār
 (Siñirler 720)

Bütün mülkün ider ābād zevāle ırmeye aslā
 Ol iki bāb küşād itmiş derūnuñ feyz alır her bār

Göz Kulak Burun Ağız Meme Göbek Subulü
 2 2 2 1 2 1 2

Ne hikmetdir bu kalbiñ çok kırlar naklimi hergiz
 Hemān on dürlü genc anda komuş ol fāil-i muhtār
 (Havvās-ı aşere 10)

Hem üç yüz altmış ırmaklar akıtdı şehir-i a'zamda
 O mülkün bağ u bostānıñ sular her gün virir ismār
 (Tamarlar 260)

Muahhir üç bölük salmış vücūd iklîmine dāhil
 İderler hizmetiñ birbirine emr itmiş aña Cebbār

Cin Şeytān Melek
 1 2 3

Bu halkıñ iç vücūdunda adāletle kodu bir şāh
 Tamāmen tāze ter tonmuş derūnunu kılar envār
 (Şāh-ı cāndır 1)

Kodu kethüdā anda vezîr hükmüñ sürer dāim
 Emîn itmiş bu şehir içre kamu mülke odur serdār

(1 Kethüdā akıldır)

İderler bezl-i cān maşūk yoluna cānı biñ olsa
Bu meydān-ı hakāyıkda nice biñ terki cān söyler

Bu insān tertibiñ Derviş Sükūtī hoş beyān itdi
Bināsı ālemiñ böyle kurulmuş itdiler aḥbār

G/121

Bu şiirdeki her beytin ilk mısraı Osmanlı Türkçesi'nde kullanılan Arap harflerinin sırasına göre başlamış ikinci mısradaki da ilk gelen kelimenin baş harfi yazılmıştır. Dīvān şiirinde bu tür şiirlere "elifnāme " adı verilir. Şekil özelliği olarak da " muvaşşah şiir " denir.³²

Elif Allaha iderdim cān u dilden ilticā
Ye yalanım levh-i dilden sür çıkarsın dāimā

Be berāhīn-i katı ile Hāl-ı kevneyn Odur
Lāmelif lā dimezem men yok şerīk mutlakā

Te teberrā kılmışız biz āl-i merdān kavmine
He hidāyet bulmaz anlar cins-i har ehl-i cefā

Se senālar itmişem men āl-i evlāda bugün
Ve vücūdum mülk içre şu'lesi urmuş ziyā

Cim cemāl-i Muştafāya tā ezelden āşıkam
Nun nikābıñ açdı gördüm nūr ile tolmuş semā

Ha hayātım Murtaẓānıñ aşkıyla her rüz u şeb
Mim müzeyyen kıldı cismim hastegāna bir şifā

Hı haberdār olmuşuz biz Şāh Hasan esrārına
Lā letāfet bulduk andan ma'den-i kenz-i hafā

Dal delīlim Şāh Hüseyin-i Kerbelādır şübhesiz
Kef kerāmet kânı oldur mazhar-ı feyz-i Hudā

Zel ziyāde kılmışam men zāt-ı pākin hubbunu
Kaf karībim tā elestden hazret-i Zeyne'l-Abā

Re risālet cevheridir hazret-i Bākır dahi
Fe fenāya rağbet itmez Hakkile bulmuş bekā

Ze ziyān irmez Ca'ferden zāhidā kıl inkıyād
Ġayn ğayretkânı oldur müşkülün eyler küşā

Sin seherde zıkrın itdim ol İmām ü Kāzımın
'Ayn 'aşkı kalbim içre devr ider subh u mesā

Şın şarāb-ı kevserinden bir kadeh nüş itmişem
Zı zuhūr itdi gönülde Şāh Alī Mūsā Rızā

Sad safāyım sāyesinde Şāh Takiniñ her demi
Tı tarīk-i müstakīimde bize oldu reh-nümā

Dad dalāletden halāsım Şāh Naki bürhānıyla
Askeriye tābi oldum nesl-i Şāh-ı Enbiyā

³² Cem DİLÇİN; Örneklerle Şiir Bilgisi, Ankara 1983,s.494.

Hāk-i pāy-i Mehdîye Dervîş Sükûtî sür yüzün
Bāb-ı lütfuñ hādîmî ol hācetiñ eyle revā

G:3

Benzer özellik gösteren bir başka "muvaşşah " şiir de şu şekildedir;

Elif Allah ism-i pākiyle kelāmım ibtidā
Be bize bürhān yeter nutk-ı habîb-i kibriyā

Te teberrā kıl havāric kavmine her rûz u şeb
Se senā it Murtażā ya cān u dilden tālibā

Cim cemāliñ nûr-ı pākînden bizi halk eyledi
Ha hayātım sizden oldu yā hüsn-i hulk-ı Rızā

Hı haber virdi hakîkat rāhını tāliblere
Dal delîl oldu bize hem şāh Hüseyin-i Kerbelā

Zel zelîl it nefsinî kibr ü nifāka düşmesin
Re riyādan ictināb it kılmasın Hakdan cüdā

Ze ziyāde kıl muhabbet Zeynel Muhammed Bākıra
Sin sezādır Ca'fer ile buñlara kıl iktidā

Şın şarāb-ı kevseri Kāzım yedinden iç bugün
Sad safā eyler derūnuñ ister isen zāhidā

Dat dalālet rāhına virme gönül ey müddeî
Tı tarîk-i müstakîmde bul Ali Mūsā Rızā

Zı zuhūr itdi bulardan küntü kenzin mahzeni
Men aref den ders oku gel sırrına ol āşinā

Ayn aşkile yakīn ol Mustafānīñ āline
Ġayn ġayre bakmayıp hiç kıl Takīye ilticā

Fe ferāġat eyle ey dil māsivādan çek elin
Kaf karīb ol sen Nakīye bulmak istersen

Kef keremkānı Aliniñ nesl-i İmām Askerī
Lam letāfet gösterir ol rāh-ı aşkda sālīkā

Mim Muhammed Mehdīnīñ devrānına ol muntazır
Nun nihāyet buldu hükm gelmeye sāhib-livā

Vav vücūdum mülkü içre zāt-ı Hak itdi zuhūr
He hidāyet andan oldu bizlere her dāimā

Lāmelif lā dimezem min külli eşyā Hakdurur
Ya yalanım yok Sükûtī gün gibi zāhir Hudā

G:2

Mutasavvıf şairler, şiiri, düşünce ve görüşlerini halka anlatmak için kullanırlar. Bundan dolayı pek çok mutasavvıf şair , vezin ve kafiyei önemsememiştir. Sükûtî Dîvânı'nda da sık sık aruz hatalarına rastlanmıştır. Bir çok şiir mevcut aruz kalıplarına uymamaktır. Sükûtî, bazen aynı şiirde iki farklı vezin kullanmış, Bazen de hece sayısına dikkat etmemiştir. Hece sayılarındaki eksiklik ve fazlalıklar ahengi olumsuz yönde etkilemiştir. Çok fazla zihaf yapılmıştır. Şiirlerdeki vezin hataları dipnotlarda gösterilmiştir.

Başlamış bülbül figāna nāle vü gülzār muḥabbet
Derd-i ‘aşkile coşupdur eylemiş hep zār muḥabbet

Her şehirler āh çekermiş bir gül-i ra‘nā için
Na‘rā-yı yā hū kılar çok şevkile ezkār muḥabbet

Hep bu ‘aşkıñ gavgāsıdır baḥr-i ‘ūmmāna şalan
Anda elmas kāselerle sevḳ ider her bār muḥabbet

Bir bezistāndır kurulmuş cümle ‘ālem ḥalkına
İsterisen şarrāf ol sen eylegil tüccār muḥabbet

Her cihetden el çekip Derviş Sükūtī dā’imā
Bir ḳanā’ at kūşesinde eyleyip dildār muḥabbet

G:33

Yukarıdaki şiirde bazı mısralar *Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün* kalıbı ile yazılmış bazı mısralar ise *Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün* aruz kalıbıyla yazılmıştır. Mısralardaki hece sayısında problem vardır.

Ca‘fer oldu bāb-ı ‘ilmin şehrinin mähirleri
Küntü kenze mazḥar olmuş sırr-ı Ḥudā’dır sevdiğim

G:228/5

Evvel ki gavvāş-ı bahre olmaz gevherin hiç kıymetin
Fark idemez bunda aşla zan ile vehm içredir

G.102/3

Nebiler efḍal-i Ahmed Muhammed Muştafā geldi
Veliler serveri Ḥaydar ‘Aliyyü’l-Murṭazā geldi

Çerâğın şem‘asın bezm-i ezelden nūr-ı vāhiddir
 Bu nūrdan pertev almışdır kamerle şems ziyā geldi
 V.103b

Resūlūñ kurretü’l-‘ayn Ḥasandır her dü ‘ālemde
 ‘Alīniñ cism-i pākinden Ḥüseyn-i Kerbelā geldi

İmām Zeynel Bākır Ca‘fer bu ekvāne tulū‘ itdi
 İmām Kāzım seyyādından ‘Alī Mūsā Rızā geldi

Takī nesl-i nübüvvetden imāmımdır benim muṭlak
 Gürūh-ı evliyālar içre bu ḥalka pişvā geldi

G.373/4,5

B. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

1.1. Dînî-Tasavvufî Şahıslar

Sükûti, dîvânında başta Hz. Muhammed ve Hz. Ali olmak üzere bir çok dînî-tasavvufî şahıslara şiirlerinde yer vermiştir. Bu şahıslara olan sevgi ve bağlılık şiirlerde içtenlikle dile getirilmiştir.

Na’t peygamberin şiirle yapılmak istenen bir potresidir. Her şair durduğu yerden ve görme kabiliyeti ölçüsünde O’na bakar ;O büyük mükemmelliğin karşısında duygularını zaptetmeğe çalışır. Bütün na’tlar adeta tarih boyunca tek bir portrenin farklı cephelerden yapılan birer örneği

gibidir ve tek portre içindir. Bir portre ki tarih ve insan devam ettikçe bitmeyecektir.³³

Hız. Peygamber'in tarih boyunca bitmeyecek portresini kendi üslubunun samimiyeti içinde Sükûfî de kaleme almıştır. O'nun en samimi ve en başarılı şiirleri peygamber sevgisini anlatan na'tlarıdır diyebiliriz. Na'tlarda peygamber karşısındaki vecdi peygambere bağlılığı hakikaten dikkate şayandır. Bu türde yazılmış şiirlerde Hız. Muhammed sevgisi ,O'nun özellikleri,şefa'at etmesi ümmetinin O'na nasıl ihtiyaç duyduğu ,O'na kavuşmanın tadının dertlere deva olduğu,O' nun cemaline duyulan hasretin cezaların en büyüğü olduğundan bahsedilir.

Türâb-ı âsitânîñ derde devâdır yâ Resûlallah

Vişâliñ şerbeti her dem şifâdır yâ Resûlallah

Seniñçün çeşm-i pürhûnum akar rûz u leyâl durmaz

Cemâliñ hasreti oldum cezâdır yâ Resûlallah

Seniñ 'aşkıñ derûnumu serâser eyledi ihrâk

Vücûdum külli mahv oldu fenâdır yâ Resûlallah

Kemâl-i kudretiñ çokdur yetiş gel bahr-i 'aşkıñla

Bu dil haste ğarîbine revâdır yâ Resûlallah

Mürüvvetkânsın ancak kabûl kıl hângâhında

Ba'na iltifâtın kıl sezâdır yâ Resûlallah

Günahkâr ümmetin gelmiştir lutfuna her dâ'im

Keşûruñ 'afv eyle senden 'atâdır yâ Resûlallah

³³ Emine YENİTERZİ ,Dîvân Şiirinde Na't , Ankara 1993, s.2

Bu ‘âsî mücrim kemter Sükûtî bir gûlâmıñdır
Şefâ‘ at iltimas eyler gedâdır yâ Resûlallah

G:300

Derûnum şevk-ı hüsniünden ziyâdır yâ Resulallah
Yoluna cân ile başım fedâdır yâ Resûlallah

Muhabbet zât-ı pâkinden dil ü peymânıma irer
Kamu derdime dâ‘im devâdır yâ Resûlallah

Seniñ ‘aşkıñ hevâsına vücûduñ bezl idip her dem
Hüsniñle haşr olup anlar cezâdır yâ Resûlallah

Sekiz uçmak meyl itmez saña müştâk olan cânlar
Kabûl kıl hânkâhında revâdır yâ Resûlallah

‘Aceb bir od ki ateşdir kimiñ kalbine duş oldun
Yanar rûz u leyâl anlar fenâdır yâ Resûlallah

Sivâdan el çekip ‘uzlet iderler dâr-ı dünyâda
Seniñ zât-ı kemâlinde rızâdır yâ Resûlallah

Bu kemter ‘âşıkıñ Derviş Sükûtî bir garîb miskin
Seniñ bâb-ı vişâlinde gedâdır yâ Resûlallah

G:301

Sa’diyye Tarikatı’nda da Bektâşilik tarikatı’nda olduğu gibi Hz.Ali ve Ehl-i Beyt sevgisi ağır basmaktadır. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’den Kerbelâ Vak’ası’ndan sıkça bahsedilmektedir. Hâricilerin Hz.Ali’yi sevmediklerini de dile getirdiği şiirleri mevcuttur.

Hız. Ali'nin konu edindiği şiirlerde şair, aynen na'tlarda olduğu gibi coşkulu bir anlatım tarzı kullanır. Bu bir çok tarikat gibi Sâ'diyye tarikâtının da silsilesinin Hız. Ali'ye dayanmasından kaynaklanmaktadır. Hız. Ali tasavvuftaki mertebesi mutasavvıflar için ulaşılmk istenen bir hedeftir.

Sevmez niçin Hâricîler Aĥmed muĥtâr 'Alîdir
Nesl-i nebiyy-i Hâşimîden Ĥaydar kerrâr 'Alîdir

Mezheb-i pâk dîn ü mübîn ol Resûl günden 'ayân
Kim ki ĥabûl itmez ise anlara aĥyâr 'Alîdir

Dîdesi görünce göre vechini peygamberiñ
Doĥmuş cihân 'âlemine pertev-i envâr 'Alîdir

Virdi Ĥasan ibn-i 'Alî şâh-ı cihana dehri
Ĥavm-i Yezîd Ĥaricîden ĥâtil-i eşrâr 'Alîdir

Ĥıldı şehîd Şâh Ĥüseyni zûlm ile ol ĥaltabân
İbn-i Ziyad bir münâfîĥ düşmân her bâr 'Alîdir

Zeyne'l İmâm Bâķır ile Ca' fer cân u baş fedâ
Kâzım ile Ĥaĥ yolunu itdiler izhâr 'Alîdir

Mülk-i 'Acem cümle 'Arab Mûsâ Rızâ şâhımız
Şâh Takîden itdi zühûr menba'-i esrâr 'Alîdir

Lütfunla iĥsân-ı kerem itdi bize ol zât-ı pâk
Merd-i şehâvetde Naķî 'adliyle vefâķâr 'Alîdir

Derviş Sükûtî ‘Askeriye itdi bugün ilticâ
 Mehdî gele bir gün ola hâkim cebbâr ‘Alîdir
 V:118/b

Kıblegâhımız Muḥammed Muştafâdır zâhidâ
 Secdegâh-ı evliyâdır bil ‘Aliyyü’l-Murtaẓâ

Ḳurretü’l-‘ayn-ı Ḥasandır pâdişâh-ı lâ-yezâl
 Hem Ḥüseyn şâh-ı şehîd-i Kerbelâdır bî-riyâ

Çeşm-i nûr-ı enbiyâdır zübde-i ma‘şûm-ı pâk
 Ceddi Ḥaydar ol İmâmîñ Ḥazret-i Zeyne’l-‘Abâ

Rehberi ehl-i ḥaḳâyık Bâkır Muḥammed ḥazreti
 Ca‘fer oldu râh-ı dîne tâ ezelden pişvâ

Kâzım oldur küntü kenziñ maḥzeniniñ maḥremi
 Men ‘are sırrına âgâh maẓhar-ı ‘ilm-i Ḥüdâ

Kişver-i şâh-ı cihândır ol ‘Alî Mûsâ Rızâ
 Zât-ı pâk-i feyz-i Ḥaḳkıñ ‘adliyle ehl-i vefâ

Hem yediler kırklarîñ serdâr olmuş Şâh Takî
 Zümre-i üçler re’isi bil Naḳîdir ṭalibâ

‘Asker-i ḳutub bu ‘âlem ḥükm ider ḳâfdan ḳâfa
 Vâriş-i âl-i Resûldür Mehdî-i şâhib-livâ

Ḥanḳâh-ı Muştafâda Derviş Sükûtî bir gulâm
 Nesl-i evlâd-ı ‘Aliye cân u baş kıldı fedâ

Sükûtî, dört halifenin övüldüğü medhiyeler de yazmıştır:

Ebû Bekir ‘Ömer‘ Osmân‘ Alidir fâtih-i Hayber
Ki bunlar Aḥmediñ yâr-i cihâna geldiler server

Eğer mü’min eğer müslim buları kim ki sevmezse
Behişt içre karar itmez cehennemde yañar ekşer

Kelâmu’llah ider taşdıķ bularıñ şânını muṭlaķ
Cenâb-ı Hâķ ḥuzûrunda bulardır cümleden ekber

Revâfiz kâvm hiç sevmez ‘Aliden ol üç yarı
Cehâlet oduna yanmış münâfık cins bedahdır

Şefâ‘at kavmi Naşrânî Yahûdiye olur mu hiç
Mü’ebbed nâr-ı düzaḥda yañarlar cümlesi yekser

Resûlu’llah buyurmuştur bularıñ ḥaķķına ol dem
Ki bunlar nûr-u ‘aynımdır gönûl mülkünde bir cevher

Sükûtî bir ğarib ednâ ider evşafını her dem
Yolunda cân u baş virse revâdır böyle bir kemter

G:97

Eserde Hz. Hasan ve Hüseyin başta olmak üzere On İki İmam’la ilgili çok fazla şiir mevcuttur. Şiirlerde On İki İmam’a olan sevgi, onların hayatlarına göndermeler yapılarak ifade edilir.

Ḥamdüli’llah cân u dilden olmuşum ben mübtelâ
Ehl-i beytiñ çâkeriyiz nesl-i pâk-i Muştafâ

İbn-i ‘amm-ı Haydara hem lahmüke lahmî ³⁴ didi
Hem dimişdir nūr-ı vāhid şânına yâ Murtażā

Ol Ḥasanü’l-Müctebānîñ zehrini nüş eyledik
Hem Hüseyin-i Kerbelāya cān u baş kıldık fedā

İltifāt itmez bu keşret ‘ālemine zerre hiç
Vaḥdet ilinde bekādır Ḥazret-i Zeyne’l-‘Abā

Ol Muḥammed Bākır oldu pişvā- yı rāh-ı dīn
Ḥüccet-i zāhir elinde cümle ḥalka reh-nümā

Ca’fer İbn-i Bākır oldu cümleñiñ sultānı hem
Bāb-ı lütfundan umarız dertlere dā’im şifā

Qaşd kıldı Hārūn ancak ol İmām Kāzıma
İtdi zulm ile şehādet ol münāfık bî-ḥayā

Oğlu Me’mūn şundu zehr dāne-i engür ile
Nūr-ı pāk-i Muṣṭafānîñ Ḥazret-i Mūsā Rızā

Şāh Takī vü bā-Naḳīnîñ kuluyuz qurbānıyız
Nesl-i Aḥmedden cihāna geldi bunlar bî-riyā

‘Askerī ibn-i ‘Alīdir hem şehinşāh-ı ‘Arab
Ḥüccet-i Qāsım Muḥammed Mehdi-i şāhib-livā

Vaşfını itsem sezādır on iki şehzādenîñ
Dermend Derviş Sükūtî mücrim-i kemter-gedā

³⁴ “Senin etin benim etimdir” Hz. Muhammed’in Hz. Ali için söylediği söz.

G:7

İnsanın zihnini tarih boyunca en çok meşgul eden mesele olan ölüm düşüncesini korkulur olmaktan çıkaran ,hatta onu özlenir hale sokan ya da en azından hayatla ölüm gerçeğini bir araya getiren tek düşünce belki de tasavvuftur. Mutasavvıflara yazılan mersiyeleler genellikle ya bir mürid ya da şeyhin çevresinde yaşayan mahalli bir şahsiyet tarafından söylenmiştir. Bu örneklerin en mühim tarafları mersiye yazılanın çok sevilen bir kişi, yazanın da ölene yürekten bir yakını olduğu için ortaya çıkan örnekler daima hasbî ve samimidir.³⁵

Sükûfî Hz. Hasan ve Hüseyin için mersiyeleler yazmıştır:

Mersiye-i İmâm Hüseyin

Ğurretü'l-‘ayn habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin
Nur-ı pâk şâh-ı kevneyn Muşafâ’sın yâ Hüseyin

Hağ yaratdı kâ’inâtı sizin için cümleten
Bâ’ iş oldun sen icâda nûr-ı Hudâ’sın yâ Hüseyin

Sensin ol şâh-ı şehîd-i Kerbelâ sultânı hem
Pâdişah-ı dü cihânın her dem sezâsın yâ Hüseyin

Ceddiñ olmuş gerçi şâfi‘ ‘arşa-i mahşerde hem
Mücrim ‘âşilere sen ol dem ricâsın yâ Hüseyin

Mâderiñ şânında gelmiş biz’ate minnî ³⁶bugün
Nûr-ı ‘ayn Fâtıma hayru’n –nisâsın yâ Hüseyin

³⁵ Mustafa İSEN ,Acıy Bal Eylemek Türk Edebiyatında Mersiye,Ankara 1993 , s.CXX

Ol ‘Alî hâkķında Aħmed lahmûke lahmî ³⁷didi
Zât-ı pāk-i Ĥaydar’a Ĥaķ’dan ‘aťasın sen yâ Ĥüseyn

Ĥāk-i pāyiñ kemteri Derviş Sükûti tā ezel
Senden umar şefķāt ancak rûz-ı cezāsın yâ Ĥüseyn

Dîvânda Mecnûn, Ferhad, Hallâc-ı Mansûr, Nesîmî, Şeyh San’an gibi
bir çok aşk kahramanlarına zaman zaman telmihler yapılmıştır:

Bilmez iken dîn u millet kimden olur yâ şevâb
Rehber-i tahķîķi buldum fetĥ ider ol nice bāb

Evvelâ ‘aşķdan ururdum bahş ider tālible
Şoñra baħr-i ‘aşķa saldı ol zamān bî-irtiyāb

‘Aşķile Mecnûn gezerdi kûh-ı şaħralarda heb
Bulmadı Leylâ-yı muťlak çekdi bir katı ‘azāb

‘Aşķile Ferhād nice dem uğradı berzāhlara
Şirin içün çekdi zāħmet olmadı hiç kām-yāb

‘Aşķile bu‘ż – 1 haķāyık hem enel-Ĥaķ çağırır
Nitekim Manşûr-ı Ĥallāc cismiñ itdiler kebāb

‘Aşķ ile bozmaķda kimiñ bu vücūduñ resmini
Üzdüler Seyyid Nesîmî tenini oldum şitāb

³⁶ “O benden bir parçadır” .Hz. Muhammed’in kızı Hz. Fatıma için söylediği söz.

³⁷ “Senin etin benim etimdir” .Hz. Muhammed’in Hz. Ali’ye söylediği söz.

‘Aşk ile hem Şeyh Şan‘ân düşdü Kayşer-i Rûmiye

Bir kız için terkin urdu bunca derviş bî-hisâb

‘Aşk ile geçer kamu nâs gel varından bugün

‘Aşk ile Derviş Sükûtî nazmîle söyler kitâb

G:23

Sükûtî dîvânında Sa‘diyye Tarikatı’nın büyükleri hakkında yazılmış şiirler de vardır. Bu şiirler medhiye, mersiye türlerinde yazılmıştır. Şiirlerde dile getirilen , söz konusu kişilerin tarikat içindeki yeri ve önemi müridin büyüklerindenden beklentisi ve bunların karşısında nasıl olması gerektiğidir. Aşağıdaki şiirde Sa‘diyye tarikatının kurucusu Şeyh Sa‘deddîn Cibâvî (Cebbâvî) anlatılmaktadır.

Ben bir ğarîb bî-çâreyim meded şeyhim yâ Cibâvî.

Çomaz bu nefis-i emmâre meded şeyhim yâ Cibâvî.

Zikrim benim her dem Hüdâ dergâhından kılma cüdâ

Derdlilere senden devâ meded şeyhim yâ Cibâvî

Fehm idelim hem esrârîñ duymaya hiç hem ağıyârîñ

Göster bize sen dîdârîñ meded şeyhim yâ Cibâvî

Artır bizim kemâlimiz hiç olmaya zevâlimiz

Dil zevkiyle her hâlimiz meded şeyhim yâ Cibâvî

Çapînda ben bir ğulâm zıkr iderim her şubh u tām

Sa‘deddîn-i ğavşü’l ‘azām meded şeyhim yâ Cibâvî

Bülbül gibi feryādımız ‘arşa çıkar efgānımız
 Artdı Sükûti zārımız meded şeyhim yâ Cibāvi

G:349

Şeyh Cibāvi'nin yanı sıra Sa'diyye tarikatının diğer büyüklerini anlatan şiirler de mevcuttur. Dîvânın muhtelif yerlerinde adı geçen Sa'dî büyüklerinden Şeyh Harâbâtî Baba 'da "Tarîk-i Sa'dîler şâhı Şeyh Harâbâtî " olarak geçmektedir.

Sen ol şâh-ı mu‘azzamsın gerek lütfuñ ola her ân
 Kerâmet kânısın muṭlaḳ yolumuz eylegil âsân
 Gedâlar râhına gerçi delîl itmişsin Yezdân
 Tarîḳ-i Sa‘dîler şâhı cenâb-ı Şeyḫ Harâbâtî

‘Aref dersi saña maḥşuş seniñle Ḥaḳ olur zâhir
 Sen oldun ‘alleme’l-esmâ³⁸ rumuzâtında hem mâhir
 Seni fehmi eylemez münkir münâfıḳ hem daḥî
 Tarîḳ-i Sa‘dîler şâhı cenâb-ı şeyḫ Harâbâtî

Seniñ esrârına vâkıf olamaz ‘aḳlıyla nu‘mân
 Ledün ‘ilminde yektâsın kelâmın ma‘nide bürhân
 Hemân şâfi‘ Yusuf mâlik idemez fark bunu her ân
 Tarîḳ-i Sa‘dîler şâhı cenâb-ı Şeyḫ Harâbâtî

V:112/a

1.2. Rindlik

Rind ; dünya işlerini hoş gören kişi. Rind, acıyı, tatlıyı, iyiyi, kötüyü hoşgörür. Divân şairi kendini rind olarak görür ona göre cihânın bir pul kadar değeri yoktur. Hayatında hiç içki içmeyen şairlerin dahi meyhaneden, içkiden, sakîden bahsetmeleri çok zaman rindâne bir hayat yaşadıklarını empoze etme istemelerindendir.³⁹

Mutasavvıf bir şair olan Sükûtî'nin şiirlerinde rindâne söyleyişlere de rastlanmaktadır. Sükûtî'nin bu tarzı kullanması etkisinde kaldığı Rıfâîlik ve Bektâşîlikten kaynaklanmaktadır.

Sākīyā şūn bize herdem la'1 ile cevher kıadeh
Kālbimizden ğamları hep def' ide yekser kıadeh

İsterim hep gül gülistān bāĝ u bağçeler ile
Her taraflı dāhi dolmuş bülbül ekşer kıadeh

Bezme revnaķ virmek içün bādeniñ keyfini
Devriderse cümle 'uşşāk söyleyip enbür kıadeh

Mestolalım cür' asından bu şarāb-ı gül-gūnuñ
Şāfi engür meylerinden vir bugün aħmer kıadeh

Zevķiniñ her neş'esinden bende olam kām-yāb
Şevķe gelip 'aşķla ben söyleyem dilber kıadeh

³⁸“Allah Adem'e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklerle arzedip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi.” Bakara Suresi,2/31.

Bir şürāhī kāse-i elmās ile şuñ bizlere
Meclis-i hünkār katında nūş idem ‘anber kadeh

‘Aşkımız derviş Sükūti hem tūlū‘ itmiş bugün
Söyledim hep Hakkı bunda eyledim ızhar kadeh

G:58

Aynı rindāne duygularla yazılmış bir başka şiir de şu şekildedir;

İlkbahār tāze çemende vaşf olur her an kadeh
Dürr-i nişār olur o demde bā‘iş-i nisān kadeh

Bāğçeler hāb-ı meyve nāzik çiçeği elvānıyla
‘İtr-ı büyundan olur mest her gülen insān kadeh

‘Andelibler cūşa gelmiş her biri feryād ider
Gonca güller tāze açmuş nevbenev elvān kadeh

Neş’eyāb ider gönüller bāğını hep serteser
Hürrem olur kalb-i nāşād ‘aşkile ol ān kadeh

Mest-i lā-ya‘kal idermiş cem‘ olan ‘uşşākını
Meclisinde sākī tutmuş tobtolu bir şān kadeh

Bir müzeyyen kāselerle devr ider her bādesi
Nūş idenler şevke gelir dā‘imā her cān kadeh

Ehl-i ‘aşkıñ ‘aşkı artar nūş iden bir cür‘asın
Baħr-i ‘aşkı cūş idermiş mevc urur ‘ummān kadeh

³⁹ İskender PALA; Ansiklopedik Divān Şiiri Sözlüğü, Ankara 1989.

Şafbeşâf olmuş ‘aşıklar yâr ile akrânıyla
Her cihetden zevk iderler kalbleri şādān kadeh

Vaşfa hiç kâbil olur mu ey Sükûtî nazm ile
Bu maḥbeş tā ezelden bizlere iḥsān kadeh

G:63

Bu şiirde de Sükûtî zâhite karşı kendisinin şahsında âşıkları över;

Bugün meydān-ı ‘aşk içre ḥarābāt ehliyiz zāhid
Şakın ḥor bakmasun bize melāmet ehliyiz zāhid

Bu köhne tāk ‘abā ḥırka virilmiş bezm-i ervāḥdan
Ḥaḳḳıñ bu lütf-ı iḥsānı ‘ināyet ehliyiz zāhid

Cenāb-ı Ḥaḳ ḥabībine behiştten eylemiş irsāl
Bize andan emānetdir şadākat ehliyiz zāhid

Edeb erkān ile kimiñ meşāyıl ittifāk itmiş
Resulüñ sinnini muṭlak itā‘at ehliyiz zāhid

Müzeyyen ḥāb-ı libās ancak ulemā şānına lāyık
Biz abdāl-ı Ḥüdā olduk ḳanā‘at ehliyiz zāhid

Sükûtî bir ġarīb miskin ‘abādan ḥırka tāk giysin
Ḥaḳāretle nazar itme irādet ehliyiz zāhid

G:80

Şiirlerde yer yer bu tür ifadeler rastlanmaktadır;

La‘l-i h  mr  y   içenler bezm-i s  k  den bugün
B  deni   keyfi elestden zevk-i cin  n sendedir
G:89/2

1.3. Derviş, Abdal

Derviş, Farsça yok-yoksul kişi anlamıdır. Terim olarak bir tarikate intisap eden kişiye denir. Arapça kuralına göre Farsçada “Der  vi  , Der  vi  e” tarzında cemi’ olarak da söylenir ve dervişler anlamına gelir. Tasavvufun esası, ferdiyetten soyunmak, varlık iddiasından vazgeçmek, gerçek varlık sahibi olan ve daimi var bulunan Tanrı’ya kar  şı benlikten arınmak, onu, her mazharında takdis edip ferdiyetini topluma feda etmektir.⁴⁰

Mutasavvıf bir şair olan S  k  t  , bir çok şiirinde kendisinin dervişli  ini vurgular. Mahlasından önce bu ifadeyi çoğunlukla kullanır:

    k-i p  y-i Mehdiye Derviş S  k  t   s  r yüzün
B  b-ı l  t  fu  n    adimi ol    aceti  n eyle rev  
G:3/17

Tasavvuf   eğitim geçmiş dönemlerde tekke, h  nk  h veya derg  h denilen mekanlarda gerçekleştirilmiştir. Tekkelerde dervişin uyması gereken     kaide vardır: Zikir, hizmet ve sohbet.⁴¹ S  k  t   de dervişlerin sabah akşam

⁴⁰ Abdulb  ki GÖLPINARLI: Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri, İstanbul 1977, s.89-90.

⁴¹ Mustafa TATCI: Edebiyattan İ  eri, Din  -Tasavvuf   Türk Edebiyatı   zerine Yazılar, Ankara 1997, s.10.

Hakk'ı zikrettikleri ifade edilerek onları gonca gül karşısında figan eden bülbüle benzetmektedir;

Dervişlerimiz Hâk zıkrin ider şâm u seher zâhid
Bülbüllerimiz gonca güle eyler figân bahâr zâhid

G:75/1

Bir başka şiirde de dervişlerin özelliklerinden bahseden Sükûtî, onların dedikodu yapmadıklarından kimseyle tartışmadıklarından bahsederek onların Allah yolunda hal ehli kişiler olduğunu belirtir;

Çün itmezler kıl ü kâl kimse ile aślâ cidâl
Dervişleri hep ehl-i hâl menzilleri rāh-ı sebîl

G:212/2

Abdal, “birinin yerine geçmek, değiştirmek, karşılık” anlamlarına gelen Arapça “bedel” kelimesinin çoğuludur. Nefislerini ruhlarına bedel ettikleri, diledikleri zaman diledikleri yerde kendilerine bedel birer cesetle görünebildikleri, yahut erenlerden biri ölünce Allah tarafından bir başkasının onun yerine geçirilmesi dolayısıyla Hak aşıklarının bir kısmına abdal denilmiştir.⁴²

Tasavvufi inanışa göre abdallar şekil değiştirme özelliğine sahiptirler. Halk arasında yediler ve kırklar adıyla anılan tasavvufi zümreyi abdalların oluşturduğuna inanılır.

Ehl-i beyt sevgisi son derece fazla olan abdallardan bazıları bedenlerine özellikle Hz.Ali'nin Zülfikar'ının döğmesini yaptırırlar. Saç, sakal, bıyık ve kaşlarını kazıtırlar. Bu tür abdallara “cavlak” veya “cavlakî” de denmektedir. Diğer taraftan bu yalın ayak başı kabak gezen dervişler bazı bilim adamlarına göre Orta Asya Türk şamanlarının İslamı kabul eden

takipçileridirler. Sırtlarında genellikle bir koyun postu bulunur. Balkanlardan Hindistan'a kadar geniş bir coğrafyada seyahat ederler. Abdallar Anadolu'da gerek fiziki gerekse düşünce olarak özellikle Bektâşî ve Alevî zümre içinde yer edinmişlerdir.⁴³

Sükûtî şiirlerinde abdal sözcüğünü de kendine sıfat olarak almaktadır. Biz bu özelliğe Bektâşî şairlerin şiirlerinde sıkça görüyoruz.İsminin önüne bu ifadeyi getiren Sükûtî dîvânında yaygın olarak bu terimi kullanmıştır. Bu tercihi Bektâşîlikten etkilenmesine bağlayabiliriz. Şiirlerde "abdal" kavramı daha çok şöyle kullanılmıştır ;

Biz ki abdālız ezelden yanarız 'aşkın ile
Baħr-i 'aşkıñla yetiş gel yanmadan külhānesi

G:349/2

Sükûtî abdalıñ nuṭķu bir kāndır
'Āşıklar içün ḳatī bürhāndır
Fehm ider sırrını kim ki 'irfāndır
Kur 'āndan aħz itmiş ma'nāyı gözle

MR.:317/6

Bir başka şiirde kendini Huda'nın abdalı olarak vasıflar;abdal olan kişinin süslü elbiseler giymeyeceğini bunu abdal olmayan ulemalara yakışacağını ifade eder.

Müzeyyen ḥāb-ı libās ancak ulemā şānına lāyık
Biz abdāl-ı Ḥüdā olduk ḳanā'at ehliyiz zāhid

G:80/5

⁴² İskender PALA: Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü, C.1, Ankara 1989, s.3.

⁴³ Mustafa TATCI: Hayretî'nin Dinî-Tasavvufî Dünyası, Ankara 1998, s.139.

Abdalların hayatında mescid ve meyhane birdir. Abdallar hakîkatî sadece mescitte değil her yerde ararlar. Burası meyhane bile olabilir Hakk'ı belli bir mekanda arayıp onu zaman ve mekana bağlayanlar ise kendi derinliklerinin ve sırlarının farkına varmayan zahidlerdir. Tasavvufî bakış açısının önemli bir özelliği olan bu felsefe samimî bir gönül insanı olan Sükûfî 'nin eserinde de sık sık işlenmiştir ;

Abdāl olalı mescid meyḥāneleri bir itdik
Zāhidleriñ taş atdığı biz aḡyāra alışdık

G:194/2

Dîvānda "Abdalıyım" redifli bir de gazel mevcuttur. Bu örnek Sükûfî'nin abdalılığı nasıl yorumladığının güzel bir örneğidir .Şiirde abdal olmanın yolu On İki İmam'a ve tarikatın esaslarına bağlı olmaktan geçmektedir.

Anlagil zāhid cihānda Muşafā abdālıyım
Şāh-ı merdān şîr-i yezdān Murtaẓā abdālıyım

Ol Ḥasan ḥulḡ-ı Rızā 'nıñ bendesiyim tā ezel
Ḥādimiym Şāh Ḥüseyn'in Kербelā abdālıyım

Cedd-i Ḥaydar nūr-ı pāk-i Ḥazret-i peygamberiñ
Ol velāyet serveri Zeyne'l-‘ Abā abdālıyım

Künt ü Kenz iñ cevheridir Bākır Muḥammed Ḥazreti
Ma‘den-i dürr-i ḥaḡāyık ehl-i seḡā abdālıyım

Ca‘fer'iñdir dīn ü mezheb iḡtidāmız ḡayre yok
Men ‘aref dersinde kāmīl rehnümā abdālıyım

Şems ü mâhiñ rūşen eyler vech-i nūr-ı Kāzım'ıñ
Her dü 'ālem şu'ledār-ı pūr ziyā abdālīyım

Merķadi derde devādır ol imām ü heştimiñ
Kıblegāh cümle ‘ālem Mūsā Rızā abdāluyım

Kırkların serdârı olmuş ol Muḥammed şâh Takî
Ol gürûhuñ kuṭb-ı muṭlak bî-riyâ abdâliyım

Baħr-i ‘ilmin menba‘ıdır pişvāmız şāh Naķī
Enbiyānıñ vāriş olmuş sezā abdālıyım

‘Askerīniñ çākeriyim Derviş Sükūti her müdām
Mehdī-i āl-i Muḥammed bir livā abdālīyım

G:246

1.4. Deyimler

Murtaza Sükûfî'nin şiirlerinde sade bir söyleyişin hakim olduğunu daha önce de dile getirmiştik. Türkçe'de deyimlerin çok mühim bir yeri vardır. Gerek içtimai hayatta gerek sanat çevresindeki ifadelerde sıkça başvurulun, halkın derin muhayyilesinden süzülerek anlatıma derin mana kazandıran deyimlere Sükûfî'nin de yer verdiğini görüyoruz.

Klasik şairlerimizin şiirlerinde özellikle atasözü, deyim ve halk ağzına yakın söyleyişlere çokça rastlanmaktadır. Şimdiye kadar layıkıyla dikkat edilmeyen bu husus divan şairinin halk kültürü ile yakından alakalı olduğunu gösteren bir delildir.

Eserde deyimlerin güzel bir şekilde kullanıldığını, bunun da üslubu başarılı kıldığını gördük. Tespit edebildiğimiz kadarıyla dîvânda en sık kullanılan deyimleri şöyle sıralayabiliriz:⁴⁴

- Bala zehir katmak (199/3)
- Başını eğmek (216/1)
- Başını vermek (178/1)
- Başını gavgalara düşürmek (95/2)
- Bel bağlamak (52/2)
- Belalara düşmek (95/3)
- Bezl-i can etmek (110/4)
- Bir pula değmemek (225/5)
- Bir pula satmak (5/7)
- Bir pula saymak (110/2)
- Can açmak (54/1)
- Can başını nisar etmek (35/1)
- Can baş saçmak (54/1)
- Can atmak (118/1)
- Can baştan geçmek (262/3)
- Can gözün açmak (59/5)
- Can perdesini ref etmek (26/2)
- Candan teslim olmak (179/3)
- Cefâdan geçmek (51/2)
- Cihandan geçmek (188/1)
- Cürm ü riyâdan geçmek (51/5)
- Dâmene yapışmak (51/4)
- Davalara düşmek (95/4)
- Derde düşmek (70/1)
- Deryalara salmak (37/2)
- Dîl vermek (371/2)

⁴⁴ Deyimlerin sonundaki ilk numara şiir numarası diğeri beyit numarasıdır.

Dişlerin bilemek (13/3)
 Dünya ve ukbadan geçmek (76/1)
 El almak (260/1)
 El çekmek (33/5)
 Erkan açmak (52/1)
 Gark olmak (196/5)
 Gözünü açmak (42/3)
 Gözyaşını deryalara salmak (37/2)
 Gönül yakmak (37/1)
 Hak ile Pazar etmek (205/5)
 Hake yüz sürmek (37/3)
 Hak-i paye yüz sürmek (298/5)
 Hakk'a yüz tutmak (41/4),
 Hevâdan geçmek (51/1)
 Hevadan geçmek (51/19)
 Himmet gözet (41/5)
 Kanaat köşesine girmek (41/1)
 Kulak tutmak (180/6)
 Leylalara düşmek (95/1)
 Mala zehir katmak (199/3)
 Masivadan el yumak (64/5)
 Meydan açmak (52/1)
 Mülkünü yağmaya vermek (56/4)
 Nazar kılmak (64/6)
 Nifâka düşmek (2/5)
 Ölümünden evvel göçmek (39/8)
 Safâdan geçmek (51/1)
 Sevdalara düşmek (95/1)
 Sivadan geçmek (51/3)
 Ta'n taşı atmak (280/2)
 Taş atmak (195/2)

Terkine gelmek (228/6)
 Terk-l can eylemek (322/3)
 Terk-i dünya kılmak (303/3)
 Turap etmek (37/3)
 Yüz almak (224/3)
 Yüz çevirmek (217/3)
 Yüz sürmek (298/5)
 Yüz tutmak (53/4)

C. DİL VE ÜSLUP

19. asırda yaşayan Sükûti'nin eserinde sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiirlerde Arapça ve Farsça kelimelere çok fazla yer verilmemiş bu tür kelimeler sadece dîvân edebiyatında (özellikle tasavvuf edebiyatında) kalıplaşmış şekliyle kullanılmıştır. Yüzyıla ve çevresine ait olan bazı kelimelerin dışında günümüz Türkçesi'ne yabancı olmayan bir anlatım tarzı eserin bütününe hakimdir. Her yörede olduğu gibi günümüz Türkiye Türkçesi'nin yazı dilinde kullanılmayan “ bular ,bilesiz, yigirmi vb...” kelimelere yer verildiğini görmek de mümkündür.

Küntü kenz iñ sırrına hem mahrem oldu çün bular
 Hep mezâhir oldu anlar halkına ma' nâ lezîz

G:83/4

Yedi yüz hem yigirmi nâm kirişler bağlayıp anda
 Kuruldu taht-ı hâkânı otursun ol şâh-ı ebrâr

G:121/4

Dîvânda orijinal nüshadaki yıpranmadan kaynaklanan bölümlerin yanısıra çalışmamıza zorluk katan bir başka durum da dîvânda pek çok imla hatasının bulunmasıydı. Bir çok kelimenin yazımında kurallara hiç riayet edilmemiş, aynı kelimeler bazen kurala uygun bazen de bilinenden farklı olarak kural dışı yazılmıştır. Bu kelimelerle ilgili tercihimizi eserin metin özelliklerini yazdığımız kısımda belirttik.

Eser boyunca tespit ettiğimiz hatalı kelimelerin bazılarını cetvel halinde gösterdik

<u>Yanlış</u>	<u>Doğru</u>
Zār	Zār
Zaḥmet	Zaḥmet
Tāze	Tāze
Gözet	Gözet
Rūz	Rūz
Şevāb	Sevāb
Niyāz	Niyāz
Yetişdik	Yetişdik
İtdiği	İttiği
Niyaz	Niyāz
Pervāz	Pervāz
Halk	Halk
İklim	İklīm

Hizmet

Hizmet

Şevkat

Şefkat

Pişvā

Pişvā

Meyhāne

Meyhāne

Sükûtî ; edebî açıdan güçlü bir şair olduğu söylenemez. Eserden anladığımız kadarıyla pek çok mutasavvıf şair gibi şiiri sadece fikir ve görüşlerini ifade etmek için vasıttan ibaret görmüştür. Şekil ve vezin hatalarının yanında güzel söyleyişler de yakalayan şair için edebî bir kaygı söz konusu değildir. Eser tasavvufun önemi, tarikatın özellikleri, Allah, peygamber, Hz. Ali ve On İki İmam sevgisi ,dervişliğin esasları ve dünya hayatının geçiciliğinden vb...bahseder.

Şiirlerde özellikle tarikatla ilgili olan zikir, tevhid, On İki İmam'la ilgili olan v.b...olan bölümlerde fazlaca tekrara düşülmüş, aynı kelimeler hatta aynı mısralar çevrilip çevrilip tekrar kullanılmıştır. Bu kullanımı şair anlamı pekiştirmek için yapmış olabilir. Fakat bu durum edebî açıdan eseri başarısız kılmıştır.

Uyan ğafletten ey ṯalib şehirlerde Hakkı zikr it

Sivāya olma gel rāġıb şehirlerde Hakkı zikr it

Bu saltanat çıkar elden kamu varlık hebā olur

Bu ‘ömrüñ tiz gelir geçer şehirlerde Hakkı zikr it

Nola bir gün hitāb ider ne kesb itdin bu dünyāda

Oğul mālдан vefā gelmez şehirlerde Hakkı zikr it

Riyā ile şakın itme ‘ibādet bunda her dā‘im
Muşaffā eyle dil mülkün şehirlerde Hakkı zikr it

Hasedle kın kibir mezmūm dühūl itme bu kalbine
Derūnu pāk ider muṭlaḳ şehirlerde Hakkı zikr it

Sükūtī ictināb eyle bu ahlāk-ı kabīhlerden
Şıgıñ bir ulu dergāha şehirlerde Hakkı zikr it

G:4

Aşağıdaki şiir yukarıda aldığımız şiire çok benzemektedir. Hemen hemen aynı kelimelerin yerleri değiştirilerek yazılan bir başka şiir de şöyledir ;

Sözüm tutgıl behey zāhid şehirlerde Hakkı zikr it
Olagör Hakkā sen ‘ābid şehirlerde Hakkı zikr it

Gice gündüz digil yā hū şakın aldatmasın cādū
Seni yakmaz od-ı tamu şehirlerde Hakkı zikr it

Eğer mü ‘mīn isen tālib Hakkā her dem olup rāgīb
Olamaz nefis saña gālīb şehirlerde Hakkı zikr it

Gel imdi ulu dergāha iresin ḥazret-i şāha
Virirler mesned-i pāye şehirlerde Hakkı zikr it

Şakī iken sa‘īd olur azāblardan ba‘īd olur
Ḥabībīne mūrīd olur şehirlerde Hakkı zikr it

İder çün kalbini ihyā Hakkıñ zikrin iden a‘lā
Bulursun cennetü’l –me ‘vā şehirlerde Hakkı zikr it

Sükûtî bir ġarîb ednâ gerek dünyâ gerek ‘uqbâ

İrişir nuşret-i Mevlâ şehirlerde Hakkı zikr it

G:44

Tasavvufıta yaygın olarak kullanılan ve tasavvufî anlayışın özünü, temelini içinde saklayan ayet ve hadislerle Sükûtî ‘de de rastlıyoruz. Dervişin yani ideale, hakîkate ulaşmak için bu mana denizinde yola çıkmış kişinin **Küntü kenz**’in hazinesinin sırlarını bilmesi ve **men ‘aref** dersini okuyarak kendi sırlarına vakıf olması şarttır.

Zı zuhûr itdi bulardan küntü kenz⁴⁵’in maḥzeni

Men ‘aref⁴⁶’den ders oku gel sırrına ol âşinâ

G:2/9

Sırr-’ı lî ma‘allah⁴⁷’irişmiş zât-ı pākile

Hakîkat bâbını açdı kamu tâliblere ol cân

G:277/4

Küntü kenz⁴⁸’e mazhar olmuş himmet ile çün bular

‘İlmü’l-âsumân vâkıf rehberi Sa‘dîlerin

Mütü kable en temütü⁴⁹’sırrına âğâh olup

Mürşid-i erbâb-ı kâmil ekşeri Sa‘dîlerin

⁴⁵ “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi istedim ve halkı yarattım.” Aclûnî, a.g.e., s.212.

⁴⁶ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir” Hadis, el-Aclûnî, 1997: C.II, s.156, n.2157, Tasavvufî Şiir Şerhleri, a.g.e., s.149.

⁴⁷ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz”, .

⁴⁸ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s.212

⁴⁹ “Ölmeden evvel ölünüz”. Aclûnî, a.g.e., s.260.

Küllü fâni men aleyhâ ⁵⁰nuṭṭun fehm itdiler

Terk idip dilden sivâyı ‘askeri Sa‘ dîlerin

G:278/3,4,5,6

Dîvânda ahengi sağlamak amacıyla kelime tekrarları yapılmış birbirine benzer ekler ve aynı kökten türemiş kelimeler birlikte kullanılmıştır. Ayrıca mısra başında kelime tekrarlarıyla akıcılık ve ahenk sağlanmıştır;

Derde düşen âh ider ol aşkile nâlân imiş

Derd içinde zevki bulan âşîka dermân imiş

G:159/1

Dîvân edebiyatında çok yaygın kullanılmayan orijinal bir söyleyiş tarzı da dikkatimizi çekti. Aşağıda aldığımız örnekte her beytin ilk kelimesi aynı kelimeyle başlamıştır. Bu şiir hem söyleyiş açısından hem de şekil açısından son derece başarılıdır. Aşağıdaki şiirde mısra başlarında ve sonlarında kullanılan “Murtażâ” sözcüğü ile ahenk ve akıcılık sağlanmıştır. Bu şiir bedîi sanatlardan “redd’ül –acüz ale’s-sadr “ sanatına örnek teşkil etmektedir. Bu sanat ”sözün evvelindeki lafzı ahirinde de zikretmektir.”⁵¹

Murtażâdır evvel âhir sırr-ı Sübhân Murtażâ

Murtażâdır şâh-ı merdan şîr-i Yezdân Murtażâ

Murtażâdır bâb-ı ilmiñ şehrine vâkıf olan

Murtażâdır ilm-i Hakk’da bahr-i irfân Murtażâ

Murtażâdır nûr-ı vâhid hem dahî lahmûke lahmi

Murtażâdır Mustafâ’ya yâr-ı akrân Murtażâ

⁵⁰ “Yer yüzünde bulunan her canlı yok olacak.” Rahman Suresi,55/26.

⁵¹ Tâhirü’l Mevlevî ; Edebiyat Lugati ,s.121.

Murtażadır vahy-i Haḳla hel etā'dır şānına
Murtażadır ayn-ı Ahmed dehre sultān Murtażā

Murtażadır küntü kenziñ sırrını ifşā iden
Murtażadır dürr-i cevher bahrine kān Murtażā

Murtażadır emr-i Haḳla Haybere itdi hücūm
Murtażadır ehl-i küfre virmez amān Murtażā

Murtażadır yedi iklim taht-ı hükmünde anıñ
Murtażadır kutb-ı ālem şāh-ı cihān Murtażā

Murtażadır yevm-i mahşer her günahkār ümmete
Murtażadır şefkāt içre merd-i meydān Murtażā

Murtażadır havz-ı kevser sākisi her teşneye
Murtażadır kāse kāse şundu her ān Murtażā

Murtażadır bu Sükūti dervişe ihsān iden
Murtażadır cümle nāsıñ cismine cān Murtażā

G/11

Bu şiirde ise şiirde de mısra başlarındaki " sen " zamiri ile ahenk sağlanmıştır;

Vücūduñ cümleye cāmī ezelden yā Resūlallah
Sen oldun Hak ile kāyim ezelden yā Resūlallah

Seniñçün Hak yaratmışdır dü ālem mülkünü cümle
Sen oldun Hāluka mahbūb ezelden yā Resūlallah

Seniñ şānındadır levlāk kemāliñle vücūd bulduk
 Sen oldun bāis –i mahluk ezelden yā Resūlallah

G/329

Bazen ahengi sağlayan kelime beytin bir mısraında tekrar
 edilmiştir;

Türāb-ı āsitānıñ derde devādır yā Resūlallah
 Seniñ rāhına cān u başım fedādır yā Resūlallah

Sen ol nūr-ı nübüvvetsin kime kim neyim nazar itsin
 Yedi iklīme şāh olur revādır yā Resūlallah

Sen oldun serteser dünyā vü ukbāya hemen bāis
 Virildi şānına levlāk atadır yā Resūlallah

Seniñle zib ü ziverdir kamuarz semālar hep
 Kamuşems nūruñ almışlar ziyādır yā Resūlallah

Seniñ evlād ü ezvācıñ yoluna iktidā eyler
 Aña şefkat gerek itsen sezādır yā Resūlallah

Seniñle mücrim āsī kamu kullar olup āzād
 Sen oldun ümmete şāfi vefādır yā Resūlallah

Seniñ bāb-ı gulāmiñdur Sükūtī bir ġarīb miskīn
 Mürüvvet kıl saña gelmiş gedādır yā Resūlallah

Bu gönölüm aşkına her dem mübtelâdır yâ Resûlallah
 Seniñ rāhında cān başım fedâdır yâ Resûlallah

Seniñ aşkına Hak mutlak yaratdı iki dünyâyı
 Vücûduñ cümle Hakdan atâdır yâ Resûlallah

Sen olmasan benim hâlim yaman olsa gerek dâim
 Seniñ nûruñ ile kalbim ziyâdır yâ Resûlallah

Seniñ rāh-ı şerifinle bu âlemler zuhûr itdi
 Vücûduñ mazhar-ı feyz-i Hudâdır yâ Resûlallah

G:295

Bu şiirde de “Hû” sözcüğü ile ahenk sağlanmıştır. Sözcük mısra başlarında ve sonlarında tekrar edilmiştir;

Cān bûlbûlü geldi yine aşk ile efğâne hû
 Sakî kadeh virdi bize eyledi mestâne hû

Hû sadasıyla felekler devr ider arşı bugün
 Hû ile her dem melekler girdiler devrâne hû

Hû ile aşk bahrine küşteyi ben salmışam
 Bu vücûdum mevce gelmiş yürüdü ummâna hû

Hû ile her dem şehirler ins u cin idr figân
 Oldular Mecnûn gibi hem her biri dīvâne hû

Hû ile irdi Sükûtî bir tükenmez devlete
Küntü kenziñ bābın açdı ireli ol kâne hû

G:295

Sükûtî Dîvânı'nda hem söyleyiş yönünden hem de sanat yönünden güzel şiirlere rastlamak mümkündür. Aşağıdaki gazelin de yukarıdaki örneklerde olduğu gibi her beyti aynı kelimeyle başlamaktadır. Gazel hem şekil hem de üslup açısından çok başarılıdır.

Seher vaqtinde ey ṯalib uyan H̱aḡ ẕikrini gel it
Bu nefsine olup ḡālib uyan H̱aḡ ẕikrini gel it

Seherde uyanan sūrdū ḡamū tevḥīd ile virdi
Cemāl-i H̱aḡḡı ol gördū uyan H̱aḡ ẕikrini gel it

Seherde uyanır ḡuşlar nebātātla hem ağaḡlar
İder ẕikir ḡamu ḡaşlar uyan H̱aḡ ẕikrini gel it

Seherde ‘andelīb feryād-ı fiḡānıyla oḡur evrād
ḡamu nāsı ider dilṣād uyan H̱aḡ ẕikrini gel it

Seherde uyanan her cān icābınca sürer erkān
Erenler nuṡḡudur her ān uyan H̱aḡ ẕikrini gel it

Seherde olma sen ḡāfil ḡeker ẕahmet yārın cāhil
Bulup bir mürşid-i kāmīl uyan H̱aḡ ẕikrini gel it

Seherde ḡıl ‘ibādātı irüşür H̱aḡ hidāyātı
‘Ayān olur saña ẕātı uyan H̱aḡ ẕikrini gel it

Seherde cân gözün açmış nihân sırrın Hakkıñ seçmiş
Ölümünden evvel ol göçmüş uyan Hâk zıkrını gel it

Seherde görünür ol Hâk Sükûtiden işit muflak
İder tevhid şecer evrak uyan Hâk zıkrını gel it

Teşbih ,istiare,tenasüp gibi çok kullanılan edebî sanatların yanında
arada bir kullanılan sanatlar da bulunmaktadır:

Bir vefâya biñ cefâ eyler bugün ‘ âşıklara
Zehr virirmiş bal yerine umma andan şerbet hiç

Bunca şâhlar kapısında kul olur her rûz u şeb
Mülkünü yağmâya virdi umma andan nuşret hiç

G:46

Murtazâ Sükûtî ‘nin eserinde din ve tasavvuf büyükleri hakkında
yazdığı mersiyele mevcuttur. Kerbelâ şehidi Hz. Hüseyin’in yanında
Sa’diyye’nin önemli isimleri hakkında mersiyele kaleme alınmıştır:

Merşiye-’i Hâzret-i İmâm Hüseyin Radıyallahu ‘anh
Şâh Hüseyin-i Kerbelânîñ mâteminde Hâk mürîd
Her yılı bir yâre açdı kalbine tâze cedîd
Hem şusuzluk her cihetden berhizi itdi şedîd
Âh Hüseynim vâh Hüseynim zulmile oldu şehîd
Haşre dek dâ’im okuruz cânına la‘net Yezîd

İşbu mähda mü'minine ağlamak oldu revā
 Şāh Hüseyni Kerbelāda kıldı zālimler cefā
 Āh nice cānlar dayansın bir tükenmez mācerā
 Āh Hüseynim vāh Hüseynim zulmile oldu şehīd
 Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

Ehl-i imānıñ bu demde sīnesi 'üryān ola
 Kan döküb dīdelerinden rüz u şeb giryān ola
 Āl-i mervāna hezārān la'neti her ān ola
 Āh Hüseynim vāh Hüseynim zulmile oldu şehīd
 Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

Muştafānıñ nūr-ı 'aynı hem ciğerpāre 'Alī
 Fāṭimā Hayru'n-nisānıñ bāğ-ı cennet bir gülü
 Bunlarıñ 'aşkına tutmak mātemi rüşen celī
 Āh Hüseynim vāh Hüseynim zulmile oldu şehīd
 Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

Bilir iken ceddi kimdir hem anıñ yā maderi
 Hiç terāhüm itmez oldu bunlara āhir biri
 Kimden ola yā şefā'at bir gün ola maḥşeri
 Āh Hüseynim vāh Hüseynim zulmile oldu şehīd
 Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

Az vakitte itdiğini her biri çün buldular
 Vay aña kim Aḥmed-i muḥtara ḥā'in oldular
 Kerbelānıñ büsbütün ḥākini pür-ḥün kıldılar
 Āh Ḥüseynim vāh Ḥüseynim zulmile oldu şehīd
 Ḥaşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yeẓīd

Söylesem Derviş Sükūtī Kerbelānıñ ḥālını
 Cān taḥammül itmez olur qaralar gey şālını
 'Āşıkı ol mātemiñ tut bakma münkir kālını
 Āh Ḥüseynim vāh Ḥüseynim zulm ile oldu şehīd
 Ḥaşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yeẓīd

Mh: 72

Mersiyelerin yanı sıra dört halife ve tasavvuf büyükleri hakkında medhiyeler de yazılmıştır:

Der Medḥ-i Çār-Yār-ı Güzīn

Bu dört yāri kaçan ansam gönül şehir olur mesrūr
 Buları kim sever cāndan günahıñ Ḥaḳ ider mağfūr

Bularla serteser dünyā ve 'uqbā hem müzeyyendir
 Kāmu elvān ile naqşı dü 'alemdede hemān meşhūr

Çerağ-ı nūr-ı Ahmedden uyanmış tā ezelden çün
 Kimin kim kalbine irse gönül mülkü olur ma' mūr

Resûlün sevdiği bunlar Ebûbekir ‘Ömer ‘Oşman
‘Alî damād-ı peygamber cinān-ı heşt bābına me’mūr

Revāfîz kavmi hiç sevmez bu üç yari kemāliyle
Huzūr-ı Hakkā vardıkda Cenāb-ı Hakk ider menfūr

Hilāfet emrini gözler değil hācet nizā‘ etmek
Ferāgāt kıl be hey tālib bu bahş eyleme manzūr

Buların şānını Kūr’ān ider ta‘zīm ile tekrīm
‘Aliyi kim ider tefrîk Hudādan oldular mehcūr
Bilinmez Ahmedin sırrı kelām remziyle itmiş
Hakkāyık ehline ma‘rūf bu bir sırr-ı ‘azīm mestūr

Sükûtî dervişin nuṭku kelām-ı kibriyādandır
Sevenler kalmadı maḥrūm ḥadîş içre nice mezkūr

G:98

Sükûtî’nin bazı şiirleri bestelenmiştir⁵². Bu şiirlerden bazıları şunlardır :

Āteş-i ‘aşkına düşdüm yok kararım gel yetiş
Hızır ile ir gör ḥayāta külli vārım gel yetiş

Senden ötrü yaradıldı ey cism-i kā’ināt
Bā’iş olduñ cümlemize āh u zārım gel yetiş

Kıblegāhı ‘ālemi olduñ saña maḥşuş seyyidim
Vechine ben secde itdim ḥūb dīdārım gel yetiş

⁵² Mustafa ÖZDAMAR:a.g.e , s. 139-145.

Sende maḥv oldu bu cismim māh cemālīñ görelī
Vuşlatın sevdāsı olmuş gülzārım gel yetiş

Ḳaysveş şahrālara ben gice gündüz düşmüşüm
Bir saçı Leylā yüzünden tārūmārım gel yetiş

Gitdi ‘aqlım nām u şānım zāyi’ olup bundan geri
Ḳalmadı hiç bunda aşlā bir āşārım gel yetiş

‘Aşkına düşmüş yanar Derviş Sükūtī bir ğarīb
Maḥv olunca gör tutuşmuş artdı nārım gel yetiş

G:153

Cān bülbulü geldi yine ‘aşḳ ile efgāne hū
Saḳī ḳadeḥ virdi bize eyledi mestāne hū

Hū şadāsıyla felekler devr ider ‘arşı bugün
Hū ile her dem melekler girdiler devrāne hū

Hū ile ‘aşḳ baḥrine küşteyi ben şalmışam
Bu vücūdum mevce gelmiş yürüdü ‘ummāna hū

Hū ile her dem şehirler ins u cin ider fiġān
Oldular Mecnūn gibi hem her biri dīvāne hū

Hū ile irdi Sükūtī bir tükenmez devlete
Küntü kenziñ bābın açdı ireli ol kāne hū

Dîvânda tasavvufî bazı temel özelliklerin sufî geleneğe uygun olarak hikaye edildiği bağımsız bir nesir parçası da vardır.⁵³

Sükûtî dîvânını niçin kaleme aldığını dîvânının sonunda yer alan şu şiirinde açıklar:

Fehm itdim dünyânın beķası yokdur
Anınçün terk idip dilden sivâyı
Raķm itmez kimseye cefası çokdur
Gönlünü bend iden bulmaz vefâyı

Ėat‘ idip cüsseni dilden çıkardım
Sed çekip rāhına andan kaçardım
Nefsimin katline zehri katardım
Görmesin bunda hiç zevķ-i şafâyı

‘Arz idip dünyāya koyam bir eşer
‘Aşķıla qalbimden hep tulu‘ ider
Bir oğl-ı ma‘nevî toğurmak hüner
Ėaşre dek eyleye dilde şenā-yı

Evlād-ı ma‘nevî gerçi bir kitāb
Te’lîfin idince çekdim çok ‘azāb
Aķbāb-ı yārânım ola kāmıyāb
Fehm itsin güzelce bunda ma‘nâyı

Ėayr ile yād ide hem bizi iķvān
Ėaşre dek söylene ismimiz destān
İsterem kabrimde rûhumuz şādān
Görmeye anda hiç aşlā cezâyı

⁵³ Bkz. Vr.120a-121a.

Cehliyle almaya bunda her ins n
 Cehd idip bulmaa bir nice ‘irf n
 Gösterir enbiy  sırrını her  n
 F ş ider ‘ leme kenz-i efg nı

Men ‘aref dersini kim ider r ’yet
 M r sid-i k milden görmüş ol ikmet
  rişmiş anlara hem daı himmet
 Bulurlar hem demi bunda li yı

K mili  her sözü ‘ilm-i nih yet
 C ş ider anlarda bar-i vel yet
  riş r her ula bunda hid yet
 Bulurlar derdine d ’im dev yı

atm ider S k t  nazmıyla kit b
 Si v  d  arf ile g yet mest- b
 Fet ider müşkülün okuyan ab b
 Zikr ider ‘ leme ol m ‘n yı

Vr.121b

SONUÇ

Murtaza Sükûtî 19. Yüzyılda Rumeli'de yaşamış mutasavvıf kişiliği ile tanınmış bir şairdir. Osmanlı Dönemi'nde "Kolonizatör Türk Dervişleri" fethedilen yerlerdeki halklara Türk kültür ve inancını aktarıyorlar böylece yerli halkın güvenini ve saygınlığını kazanıyorlardı. Sükûtî, Anadolu'da ve Rumeli'de teşkilatlanmış olan "Sa'diye" tarikatına mensuptur. Sükûtî "Kutbu'l Arifin Gavs-u'l Vâsilin" Mehmet Harâbâti Baba dergahında vekaleten postnişinlik yapmıştır. Bu çalışma ile Sükûtî'nin hayatı ve çalışmaları ortaya çıkarılmış, Dîvânı günümüz harflerine aktarılmıştır.

Bu şekilde Türk Edebiyatı içersinde eser veren Rumeli'de yaşamış mutasavvıf bir şairimizi ve bilinen tek eseri olan dîvânını Türk Dili ve Edebiyatı sahasına kazandırdığımızı düşünüyoruz.

Eserin tek nüshası Almanya'da bulunması ve kaynaklarımızda Sükûtî hakkında bilgilerin bulunmaması çalışmamızı anlamlı kılmaktadır. Sükûtî hakkında şu ana kadar bir kitap çıkarılmıştır. Bu kitap Sükûtî'nin hayatı ile ilgili menkabevi bilgiler içeren halk tarzı bir eserdir. Divânından alınmış örnek şiirlerde okuma hataları bulunmaktadır. Çalışmamızla bu hatalar giderilmiş olup dîvânın tamamı transkribe edilerek eser ortaya çıkarılmıştır.

Murtaza Sükûtî şiirlerini genelde aruz ölçüsüyle yazmıştır. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirleri de bulunmaktadır. Şiirler gazel, kaside, mesnevî, mersiye, methiye, rubâî, müfred tür ve şekillerinden oluşmaktadır. Aruzlu şiirlerde aruz hatalarına rastlanmaktadır.

Tasavvûfî terim ve mecazlarla yüklü dîvân sâde ve samîmi söyleyişlerden oluşmaktadır. Şiirlerin muhtevasında Allah, Hz. Muhammed, Hz. Ali ve On İki İmam sevgisi ağır basmaktadır. Murtaza Sükûfî şiirlerinde halk söyleyişleri ve deyimlerini sıkça kullanmıştır.

Şiirler arasında sanat değeri yüksek lirik şiirler bulunmaktadır.

Ahmet Yesevî ile başlayan tasavvuf zincirinde küçük bir halka olarak yer alan Rumelili bir şairimiz olan Murtaza Sükûfî'yi ve dîvânını çalışmamızla Türk kültür ve edebiyat dünyasına kazandırdığımızı düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

- ABDULKADİROĞLU, Abdulkerim ; Kùltürümüzden Esintiler, Ankara 1997.
- BELVİRANLI ,Ali Kemal; Osmanlıca İmlâ Rehberi,Nedve Yayınları , Konya 1980.
- CEBECİOĞLU, Ethem; Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, Ankara 1997.
- CEYLAN, Ömür ;Tasavvufî Şiir Şerhleri,İstanbul 2000.
- ÇELTİK, Halil; "Rumeli Şairlerinde Yöresel Kùltür", Bilig Dergisi, S.14, Ankara 2000.
- DEVELİOĞLU Ferit ;Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat,Aydın Kitabevi, İstanbul 1986 .
- DİLÇİN, Cem ; Örneklerle Şiir Bilgisi, Ankara 1983.
- ERAYDIN, Selçuk ; Tasavvuf ve Tarikatlar,İstanbul 1989.
- GÖLPINARLI, Abdulbâki ; Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri,İstanbul 1977.
- GÜNER Ahmet ;Tarikatlar Ansiklopedisi, İstanbul 1991.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan ; Dünya İnançları Sözlüğü,İstanbul 1990.
- HAYBER, Abdulkadir ; Türk Dünyası Edebiyatları,Komisyon, İstanbul 1998.
- İPEKTEN, Haluk ; Nâilî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları, Erzurum 1984
- İPEKTEN, Haluk; Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yayınları , Ankara 1994.
- İSEN, Mustafa ; Acıyı Bal Eylemek, Akçağ Yayınları,Ankara 1996.
-; Ötelerden Bir Ses, (Divan Edebiyatı ve Balkanlarada Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler), Ankara 1997.
- ; "Dîvân Şairlerinin Tasavvuf ve Tarikat İlişkileri", Milli Eğitim

- Dergisi, S.84, İstanbul, Nisan 1989
-: "Yugoslavya'da Türk Edebiyatı", Kardaş Edebiyatlar, S.6, 1983.
- İslam Ansiklopedisi, Sa'diye Maddesi, (D.S. Margoloth), İstanbul 1967.
- KARA, Mustafa ; Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, İstanbul 1995.
- ; Tekkeler ve Zâviyeler, İstanbul 1990.
-, Atlansoy Kadir; Bursa Dergahları, I-II, Uludağ Yayınları, Bursa 1997.
- KILIÇ, Filiz ; 17.Yüzyıl Tezkirelerine Göre Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler, Akçağ Yayınları/253, Ankara 1998.
- KURNAZ, Cemal ; Divan Edebiyatı Yazıları, Akçağ Yayınları/189, Ankara 1997.
- MACİT, Muhsin: Dîvân Şiirinde Âhenk Unsurları, Akçağ Yayınları, Ankara 1996.
- Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi, Tercüman Yayınları, İstanbul 1987.
- MEVLEVİ , Tâhir ; Edebiyat Lügati , Enderun Kitabevi , İstanbul 1973 .
- NACİ, Muallim ; Lûgat-i Naci , Çağrı Yayınları , İstanbul 1987.
- ÖZDAMAR, Mustafa ; Şeyh Sûkûti Murtaza Baba, İstanbul 1997.
- ÖZKAN, Nevzat ; Türk dünyası Nüfus, Sosyal Yapı Dil Edebiyat, Kayseri 1997.
- PALA; İskender ; Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yayınları:1018, C.1, Ankara 1989.
- SAMİ Şemseddin ; Kâmûs-ı Türkî , Çağrı Yayınları, İstanbul 1987.
- Sûkûti ; Sûkûti Divanı (Osmanlıca Metin) Türkçe El Yazmaları, 8/2 , Wiesbaden, Almanya.
- TATCI, Mustafa ; Edebiyattan İçeri, Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar, Akçağ Yayınları/224, Ankara 1997.
- ; Hayretî'nin Dinî-Tasavvufi Dünyası, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.
- ULUDAĞ, Süleyman; Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1995.
- UNAT, Faik Reşit ; Hicrî Takvimleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu , Türk Tarih Kurumu Basımevi , Ankara 1984

ÜZGÖR , Tahir ; Edebiyat Bilgileri , Veli Yayınları , İstanbul 1983

VERLAG, Franz Stein ; Türkische Handschriften XIII/2, Nu.445-446 , Wiesbaden 1968.

YAKIT, İsmail: Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992.

YENİTERZİ , Emine ; Dîvân Şiirinde Na't , Türkiye Diyânet Vakfı Yayınları , Ankara 1993

YILDIRIM, Suat ; Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, İstanbul 1998.

YILMAZ Mehmet ; Edebiyatta İslâmî Kaynaklı Sözler , Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

III. BÖLÜM METİN

Transkripsiyon İşaretleri ve Metin Tespiti ile İlgili Açıklamalar

1. Metinde Arapça ve Farsça kelimeler uzun vokaller sırasıyla ا و ā, ī, ū, şeklinde gösterilmiştir.
2. Metinde kullanılan transkripsiyon harfleri şunlardır;

ش	ṣ
ح	ḥ
خ	ḫ
ز	ẓ
س	ṣ
ض	ẓ, ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
د	ḍ
د	ḡ
ق	q̣

ك

ñ

ع

د

3. Vezin icabı kısa okunması gereken heceler aslına uygun olarak transkribe edilmiştir.
4. Eserde hatalı olarak yazılan kelimeler kurallara uygun olarak değil metine bağlı kalarak okunmuştur. Hizmet, pişvā, tāze, meyḥāne vb...
5. Pek çok yerde vezin bozukluğuna yol açan "Mūsā-er Rızā" kelimesindeki "er" kaldırılarak "Mūsā Rızā" diye yazılmıştır. Benzer birkaç kelime bu örnekte olduğu gibi vezne göre değerlendirilmiş aslı gibi değil asla uygun okunmuştur.
6. Çıkarıldığında manayı bozan fakat vezne göre okunduğunda vezin hatası meydana getiren bazı kelimelerde mana göz önünde bulundurulmuştur.
7. " Etti, verdi dedi " vb... kelimelerde " itdi ,virdi, didi " şeklinde metne bağlı kalınmıştır.
8. Metindeki arızalardan dolayı okunamayan yerler dipnotlarda gösterilmiştir.
9. Vezin problemleri de dipnotlarda belirtilmiştir.

1b

DİVÂN-I SÜKŪTÎ

Selânik vilâyet-i celîlesi dâhilinde vâkı‘ Köprülü Kaşabaşında medfûn tarîkat-ı ‘aliyye-i Sa‘diyyeden Kûtbu’l-‘Ârifin Gavşü’l-Vâsılın eş-Şeyh Muḥammed Ḥarâbâtî Baba Ḥazretleriniñ dergâh-ı şerîfinde vekâleten postnişin bulunan eş-Şeyh Murtaẓâ Sükûtî Efendiniñ dîvân-ı belâgat-‘ünvanlarıdır.

Bismillâhirrahmânirrahîm

Ḥarf’ül-Elif

1

- 1 Emr-i Ḥaḳla bu kitâba başladım ben zâhidâ
Cevher-i nazmım saçılsın ‘âlem içre her yaña
- 2 Bâ-yı bismillah ile hem eyledim bunda şurû‘
Zât-ı Ḥaḳkı her cihetden söyleyelim bî-riyâ
- 3 Şâniyen Aḥmed nebîniñ vaşfını kılam beyân
Anıñ ile râh-ı Ḥaḳka buldular yol sâlikâ
- 4 Ol Ḥabîbiñ ḥürmetine kâ’inâtı ḥalk idip
Bâ’ış oldur cümlemize ḥamd idelim tâlibâ
- 5 Şem‘-i zâtından yaratdı âdemiñ ervâhını
Nûr-ı pâkin şu‘lesinden geldi bunca enbiyâ
- 6 İbn-i ‘amm-ı Murtaẓânıñ nûrudur bu şems ü mâh
Vech-i nûruñ zerresinden geldi yüz biñ evliyâ

- 7 Evvel āhîr bunlar oldu pâdişâh-ı lâyezâl
Dostluğuna Hakk yaratdı bu cihânı ibtidâ
- 8 Şer‘-i pâkin itdi icâd kıldı zâhir ‘âleme
Anıñ ile buldu revnağ işbu eşyâ dâ’imâ
- 9 Açdı erkân-ı tarîkat hem hakîkat rāhını
Kullarına itdi ihsân ol cenâb-ı kibriyâ
- 10 Küntü kenz¹iñ mahzeninden nuṭṭ idip kıldı beyân
Cümle aşhâb işbu sırra oldular hep âşinâ
- 2a
- 11 Nokta bir cevher hakâyık ketm iken bezm-i ezel
İtdi ifşâ sırrını hem ol ‘Aliyyü’l-Murtażâ
- 12 Zevce-i Haydara oldum biz‘ate minnî² didi
Ol nübüvvet faḥr-ı ‘âlem şâh-ı kevneyn Muştafâ
- 13 Nûr-ı ‘aynıdır anıñ hem ol iki şehzâdeler
Biri zehr ile şehîd vü hem birisi Kerbelâ
- 14 İlticâmız bunlaradır her demi leyl ü nehâr
Dürr-i lütfundan umarız derdimize hem devâ
- 15 Derdmend Derviş Sükûtî dest-i dâmiñ tut kavî

¹ Kudsî hadis; “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım” (el-Aclûnî, (1997): Keşfü’l-Hafâ, C.II, s.212, n.800, Ömür CEYLAN: Tasavvufî Şiir Şerhleri, İstanbul 2000, s.148.

² “O benden bir parçadır” Hadis

İrgürür anlar vişāle bulmak istersen liḳā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

2

- 1 Elif Allah ism-i pākiyle kelāmım ibtidā
Be bize bürhān yeter nuṭḳ-ı ḥabīb-i kibriyā
- 2 Te teberrā kıl ḥavāric kavmine her rüz u şeb
Şe şenā it Murtażā ya cān u dilden tālibā
- 3 Cim cemāliñ nūr-ı pākinden bizi ḥalḳ eyledi
Ḥa ḥayātım sizden oldu yā ḥüsn-i ḥulḳ-ı Rızā
- 4 Ḥı ḥaber viridi ḥaḳıḳat rāhını ṭāliblere
Dal delil oldu bize hem şāh Ḥüseyn-i Kerbelā
- 5 Z̄el z̄elil it nefsinı kibr ü nifāḳa düşmesin
Re riyādan ictināb it kılmasın Ḥaḳdan cüdā
- 6 Ze ziyāde kıl muḥabbet Z̄eynel Muḥammed Bākıra
Sin sezādır Ca'fer ile buñlara kıl iktidā
- 7 Şın şarāb-ı kevşeri Kāzım yedinden iç bugün
Şad şafā eyler derūnuñ ister isen zāhidā
- 8 Dat dālālet rāhına virme gönül ey müdde'î
Ṭı ṭarīḳ-i müstaḳimde bul 'Alī Mūsā Rızā

- 9 Zı zühür itdi bulardan küntü kenz³in mahzeni
Men ‘aref⁴den ders oku gel sırrına ol āşinā

2b

- 10 ‘ Ayn ‘aşkile yakīn ol Muştafānīñ āline
Gayn gayre bakmayıp hīç kıl Taķīye ilticā
- 11 Fe ferāgat eyle ey dil māsivādan çek elin
Kaf karīb ol sen Naķīye bulmak istersen beķā
- 12 Kef keremkānı ‘Alīnīñ nesl-i İmām ‘Askerī
Lam leṭāfet gösterir ol rāh-ı ‘aşkda sālīkā
- 13 Mim Muḥammed Mehdīnīñ devrānına ol munṭazır
Nun nihāyet buldu ḥükm gelmege şāḥib-livā
- 14 Vav vücūdum mülkü içre zāt-ı Hāķ itdi zühūr
He hidāyet andan oldu bizlere her dā’imā
- 15 Lāmelif lā dīmezem min külli eşyā Hāķdurur
Ya yalanım yok Sükūtī gün gibi zāhir Ḥudā

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

³ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”Hadis, Aclûnî,a.g.e., s.212.

⁴“Nefsini bilen Rabb’ini bilir”Hadis, Aclûnî,1997:C.II,s.156,n.2157, a.g.e.,s.149.

- 1 Elif Allaha iderdim cān u dilden ilticā
Ye yalanım levh-i dilden sür çıkarsın dā'imā
- 2 Be berāhīn kâṭı' ile Hālık-ı kevneyn odur
Lāmelif lā dimezem men yok şerik-i mutlakā
- 3 Te teberrā kılmışız biz āl-i merdān kavmine
He hidāyet bulmaz anlar cins-i har ehl-i cefā
- 4 Şe şenālar itmişem men āl-i evlāda bugün
Ve vücūdum mülk içre şu'lesi urmuş ziyā
- 5 Cim cemāl-i Muştafāya tā ezelden 'āşıkam
Nun niķābın açdı gördüm nūr ile tolmuş semā
- 6 Ha hayātım Murtażānıñ 'aşkıyla her rüz u şeb
Mim müzeyyen kıldı cismim hastegāna bir şifā
- 7 Hı haberdār olmuşuz biz Şāh Hasan esrārına
Lā leṭāfet bulduk andan ma'den-i kenz-i hafā
- 8 Dal delīlim Şāh Hüseyin-i Kerbelādır şübhesiz
Kef kerāmet kânı oldur mazhar-ı feyz-i Hudā
- 9 Zel ziyāde kılmışam men zāt-ı pākin hubbunu
Kaf karībim tā elestden ḥazret-i Zeyne'l-'Abā
- 3a
- 10 Re risālet cevheridir ḥazret-i Bākır daḥi

Fe fenāya raġbet itmez Hakk ile bulmuş bekā

- 11 Ze ziyān irmez Ca' ferdin zāhidā kıl inkıyād
Ġayn ġayretkānı oldur müşkülün eyler küşā
- 12 Sin seherde zikrin itdim ol İmām u Kāzımın
'Ayn 'aşkı kalbim içre devr ider şubh u mesā
- 13 Şin şarāb-ı kevşerinden bir kadeh nüş itmişem
Zı zuhūr itdi gönülde Şāh 'Alī Mūsā Rızā
- 14 Şad şafāyım sāyesinde Şāh Takīnīn her demi
Tı tarīk-i müstaķimde bize oldu reh-nümā
- 16 Dad dālāletden halāsım Şāh Nakī bürhānıyla
'Askerīye tābi' oldum nesl-i Şāh-ı Enbiyā
- 17 Hāk-i pāy-i Mehdiye Derviş Sükūtī sür yüzün
Bāb-ı lütfuñ hādimi ol hācetiñ eyle revā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey gönül geç ġayrıdan sen Hakkā eyle iktida'
Zümre-i ehl-i hāķīkat bezmine kıl muķtedā
- 2 İt taķarrub buñlara sen vākıf ol esrārına
Men'aref⁵den cehd ideġör dersini sen tālībā

⁵ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir", Aclûnî, a.g.e., s.149

- 3 Himmet eyle bırakma ferdāya bugün eşgalleriñ⁶
Esb-i ‘aşka sen süvār ol tā bulunca reh-nümā
- 4 Küntü kenz⁷iñ maḥzenini göstereler bī-ḥisāb
Fehm idesin ne içün geldin cihāna sālīkā
- 5 İşbu yollar berzāhını geçmege āsān eyle
Rehber-i kāmīl ara bul Dervīş Sükūtī dā’imā

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

5

- 1 Sohbetimiz Ḥaḳ bizim diñler isen zāhidā
Fehm ide gör nuṭkumuzu tā olasin āşinā
- 2 Cümle aşḥāb-ı kirāmiñ āline evlādına
Kim ki itmişdir muḥabbet buldu ol derde devā
- 3b
- 3 Yevm-i belāda ‘ayāndır bu oldu aḳ nūr ile
Şer’-i pāk-i Muştafāya kim ki itdi iḳtida’
- 4 Hem tarīḳ-i Aḥmediye şıdkile bel bağlayan
Nār-ı düzaḥdan emīndir şübhemiz yok hīç añā

⁶ Bu mısrada diğerk mısraların hece sayısına göre fazlalık vardır

⁷ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.Aclûnî,a.g.e.,s.212.

- 5 Bāb-ı dīni añlar açdı hem haqıķat rāhını
Bunlar ile menzil aldı kim idindi reh-nümā
- 6 Küntü kenz⁸iñ mahzenine lāyıkıyla yol bulup
Hānķāh-ı zāt-ı Hāķda kim ki cān itdi fedā
- 7 Hıbb-ı dünyādan Sūkūtī çünki geçdi her demi
Bir pula şatmış cihānı ğayrı baķmaz her yaña

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

6

- 1 Āġāz idelim nuṭķumuza ibtidā
Rāh-ı Hāķķı şerḥ idelim sālikā
- 2 Şer'-i Resūle idelim biz inķıyād
Anıñ ile gidelim çün iktifā
- 3 Bāb-ı hidāyet her cihetden açıla
Dāḥil olup ol maķāma intihā
- 4 Hem tekāsül itmek ile olmaz hıç
Cehd idelim bulmaġa bir reh-nümā
- 5 Yollarıñ hep toġrusunu 'arz ide
Düşmeyelim berzāḥına ṭālibā
- 6 Vaşl ideler zāt-ı Hāķķa tiz çābuk
Menzil alıp yürüyelim her yaña

⁸ "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım" Aclûnî, a.g.e., s.212.

- 7 ‘Âşık isen tut Sükûti pendini
Ma‘şûk ile zevk idesin dâ’imā

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

7

- 1 Hāmdüli’llah cān u dilden olmuşum ben mübtelā
Ehl-i beytiñ çākeriyiz nesl-i pāk-i Muştafā

4a

- 2 İbn-i ‘amm-ı Haydara hem lahmüke lahmī⁹ didi
Hem dimişdir nūr-ı vāhid şānına yā Murtażā

- 3 Ol Hāsanü’l-Müctebāniñ zehrini nūş eyledik
Hem Hüseyin-i Kerbelāya cān u baş kıldık fedā

- 4 İltifāt itmez bu keşret ‘ālemine zerre hiç
Vaḥdet ilinde beḳādır Ḥazret-i Zeyne’l-‘Abā

- 5 Ol Muḥammed Bākır oldu pişvā- yı rāh-ı dīn
Hüccet-i zāhir elinde cümle ḥalka reh-nümā

- 6 Ca‘fer İbn-i Bākır oldu cümleñiñ sultānı hem
Bāb-ı lütfundan umarız dertlere dā’im şifā

- 7 Kaşd kıldı Hārūn ancak ol İmām Kāzıma
İtdi zulm ile şehādet ol münāfık bī-ḥayā

⁹ “Senin etin benim etimdir” Hz. Muhammed’in Hz. Ali için söylediği söz.

- 8 Oğlu Me'mûn şundu zehr dâne-i engür ile
Nûr-ı pāk-i Muştafâniñ Hâzret-i Mûsâ Rızâ
- 9 Şâh Takî vü bâ-Naķîniñ kûluyuz kurbânıyız
Nesl-i Aḥmedden cihâna geldi bunlar bî-riyâ
- 10 'Askerî ibn-i 'Alîdir hem şehinşâh-ı 'Arab
Hüccet-i Kâsım Muḥammed Mehdi-i şâhib-livâ
- 11 Vaşfinı itsem sezâdır on iki şehzâdeniñ
Dermend Derviş Sükûti mücrim-i kemter-gedâ

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

8

- 1 Kıblegâhımız Muḥammed Muştafâdır zâhidâ
Secdegâh-ı evliyâdır bil 'Aliyyü'l-Murtażâ
- 2 Kurretü'l-'ayn-ı Ḥasandır pâdişâh-ı lâ-yezâl
Hem Hüseyin şâh-ı şehîd-i Kerbelâdır bî-riyâ
- 3 Çeşm-i nûr-ı enbiyâdır zübde-i ma'sûm-ı pāk
Cedd-i Ḥaydar ol İmâmıñ Hâzret-i Zeyne'l-'Abâ
- 4 Rehberi ehl-i ḥaķâyık Bâkır Muḥammed ḥazreti
Ca'fer oldu râh-ı dîne tâ ezelden pişvâ¹⁰

4b

¹⁰ Bu beyitte vezin hatası vardır.

5 Kāzım oldur küntü kenz¹¹iñ maḥzeniniñ maḥremi
Men ‘aref¹² sırrına āgāh mazḥar-ı ‘ilm-i Ḥudā

6 Kışver-i şāh-ı cihāndır ol ‘Alī Mūsā Rızā
Zāt-ı pāk-i feyz-i Ḥaqqıñ ‘adliyle ehl-i vefā

7 Hem yediler kırkların serdār olmuş Şāh Taqī
Zümre- i üçler re’isi bil Naḳīdir tālībā

8 ‘Asker-i kūtub bu ‘ālem ḥükm ider kāfdan kāfa
Vāriş-i āl-i Resüldür Mehdī- i şāhib-livā

9 Ḥanḳāh-ı Muştafāda Derviş Sükūtī bir gulām
Nesl-i evlād-ı ‘Aliye cān u baş kıldı fedā

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

9

1 Şübhemiz yok şefkat ider ol Resül-i Kibriyā
Āl-i Aḥmed bendesine hem ‘Aliyyü'l-Murtażā

2 Zehr-i ‘aşkı nūş idelden qalbini kıldı ḥarāb
Ol Ḥasan ibn-i ‘Alīdir nūr-ı çeşm-i enbiyā

3 Hem Hüseyin Kerbelāda kıldılar ol dem şehīd
Yedi eflāk dökdü qanın ağladı arz u semā

4 ‘Ābidīnem Bākır oldu mürşid-i ehl-i tarīk
Ca‘fer-i Şādık ḥaḳīkat dīn yolunda reh-nümā

¹¹ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s.212.

¹² “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

- 5 Mūsā-i Kāzım İmāma cān nişār itdik bugün
Ol imām her dü ‘ālem hem ‘Alī Mūsā Rıza
- 6 Şāh Taķī vü bā-Naķiniñ kullarıyız her zāmān
‘Asker Mehdi yolunda cānımız her dem fedā
- 7 Āl-i Aḥmed bendesiyiz Derviş Sūkūtī tā ezel
Dürr-i lüṭfuñ bekler ancak nice yüz biñ bay gedā

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

10

- 1 Baḥr-i ‘aşķıñ gevheri ehl-i sa‘ādet Murtażā
Laḥmüke¹³ şānında mezkūr Şāh velāyet Murtażā
- 5a
- 2 Mercī‘-i ehl-i ḥaķāyık menba‘-ı ey rāh-ı dīn
Bāb-ı ‘ilmiñ serveri ehl-i siyādet Murtażā
- 3 Ol iki şehzādegāniñ cedd-i pāk-i enbiyā
‘Arşa-i maḥşer ‘uşāta ehl-i şefā‘at Murtażā
- 4 Fāṭimā Ḥayru'n-nisāniñ naķd ü cāniñ pāresi
Oldular rāh-ı Ḥudāda ehl şehādet Murtażā
- 5 Aḥmediñ nuṭkuyla sābit nūr-ı vāḥid ḥaķķına
Bī-ḥilāf bezm-i elestden şem‘ hidāyet Murtażā
- 6 Mürşid-i Cibril emīndir hem imāmu'l-müttaķīn

¹³ “Senin etin benim etimdir” Hz. Muhammed’in Hz. Ali için söylediği söz

Seyyid-i sādāt-ı ‘ālem ehl şerāfet Murtażā

- 7 Dest-i divlerde Süleymān ḥarb-i kıtālde iken
İrdi imdāda ḥafiyyen itdi şecā‘at Murtażā
- 8 ‘Azm-i Mi‘rācda Ḥabībe cilve itdi bī-ḥisāb
‘Arş-ı a‘lāda nice biñ kıldı kerāmet Murtażā
- 9 Nesl-i şāh-ı enbiyādır her velīniñ zübdesi
Bāb-ı lütfunda Sükūtī buldu selāmet Murtażā

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

11

- 1 Murtażādır evvel āḥir sırr-ı Sübhān Murtażā
Murtażādır şāh-ı merdān şīr-i Yezdān Murtażā
- 2 Murtażādır bāb-ı ‘ilmiñ şehrine vākıf olan
Murtażādır ‘ilm-i Ḥaqqda baḥr-i ‘irfān Murtażā
- 3 Murtażādır nūr-ı vāḥid hem daḥi lahmūke laḥmi ¹⁴
Murtażādır Muştafāya yār-ı akrān Murtażā
- 4 Murtażādır vaḥy-i Ḥaqla hel etā¹⁵dır şānına
Murtażādır ‘ayn-ı Aḥmed dehre sulṭān Murtażā
- 5 Murtażādır küntü kenziñ ¹⁶sırrını ifşā iden

¹⁴ “Senin etin benim etimdir” Hz. Muhammed’in Hz. Ali için söylediği söz.

¹⁵ İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?, İnsan Suresi, 76/1.

Murtaẓādır dürr-i cevher baħrına kân Murtaẓā

- 6 Murtaẓādır emr-i Ḥaḳla Ḥaybere itdi hücüm
Murtaẓādır ehl-i küfre virmez amân Murtaẓā

5b

- 7 Murtaẓādır yedi iḳlīm taħt-ı hūkmünde anıñ
Murtaẓādır ḳuṭb-ı ‘ālem şāh-ı cihān Murtaẓā

- 8 Mūrtaẓādır yevm-i maḥşer her günahkār ümmete
Murtaẓādır şefḳāt içre merd-i meydān Murtaẓā

- 9 Murtaẓādır ḥavż-ı kevşer sākisi her teşneye
Murtaẓādır kâse kâse şundu her ān Murtaẓā

- 10 Murtaẓādır bu Sūkūtî Dervişe iḥsān iden
Murtaẓādır cümle nāsıñ cismine cān Murtaẓā

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

12

Der Medḥ-i Tarīḳat-ı Rıfā‘î

- 1 Şeyḥ Rıfā‘î ḥānḳāh-ı ‘āşıḳa rüşen delil
Ḳurb-ı Ḥaḳḳa vāşıl eyler sür yüzüñ gel zāhidā
İnḳıyād it cān u dilden ḳalmayasın sen cehil
Zāt-ı Ḥaḳḳa irgürürler nice yüz biñ bāy gedā
- 2 Men ‘aref¹⁷den baḥş iderler bunlarıñ eñ kemteri

¹⁶ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s.212.

¹⁷ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

Nür-ı ‘irfân ile dolmuş ol haqîkat erleri
 Küntü kenz¹⁸’ın mazharıdır ol tarîkat pîrleri
 Dürr-i cevher ma‘deninden şundular her sâlikâ

3 Pîr-i kâmil Seyyid Aḥmed ceddi anıñ hem Resûl
 Âsitân-ı evliyâdır tâlibâ sen ol düḥûl
 Nâr-ı düzahdan emîndir kim ki olmuşdur vüṣûl
 Cennet-i ‘irfâna dâḥil oldular hep bî-riyâ

4 İntisâb it zâhidâ gel böyle zât-ı envere
 Nesl-i pâk-i Muştafâdır bezl-i cân it ol ere
 Devlet-i âl-i ‘abâdan Şâh-ı İran-Kişvere
 ‘Adl ile iḥsân idermiş ol keremkân-ı vefâ

5 Nür-ı Ḥaḳladır müzeyyen dergâh-ı ‘ulyâları
 ‘Ârif i Ḥaḳ gerçi olmuş sâlik-i dânâları

6a Lîma‘allah¹⁹ mektebinde ders virir monlâları
 Naḥnû akreb²⁰ sırrın izhâr itdiler her dâi ‘mâ

6 Zîkr-i Ḥaḳḳa keşret üzre çün iderler iştigâl
 ‘Aşḳ-ı Mevlâ ile dâ‘im bunlar olmuş ehl-i ḥâl
 Ḥubb-ı dünyâdan geçipdir Ḥaḳḳa itdiler vişâl
 Maḥv idip dilden sivâyı oldular her dem liḳâ

7 Ḥâk-i pâye yüz sürenler oldular bunda velî
 Bâb-ı ‘ilminde ‘Alîniñ açdılar taḥḳîḳ yolu
 Derdmend Derviş Sükûtî bir ḡarîb ednâ kulu
 Nazmıyla kıldı beyân fehm idip gel tâlibâ

¹⁸ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s.212.

¹⁹ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz” hadis.

²⁰ “Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi, 50/16 ve Vâkıa Suresi, 56/15.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

13

- 1 Be hey ādem şaķın ķavm-i a'dānıñ
 Ȩud'ası bir çok zılm ider saña
 Aldanma naķşına fānī dūnyānıñ
 Mürüvveti hıç yok itmez bir vefā
- 2 İltifāt eyleme dost deyu buna
 Bir ķahbe cāzūdur uyma gel şuna
 Cehd ider ķoymağa seni hıyuna
 Aldadır soñradan ider biñ cefā
- 3 Her şaķşa alayla bir def'a güler
 Biñ kere zehr ile ķahrını kılar
 Hükümüne geçince dişlerin biler
 Ekl ider bu vücūd şehrin dā'imā
- 4 Şannıa sen bunu ehl-i imāndır
 Kimseye dost olmaz ķatı düşmāndır
 Ağzında ağusu heft ser yalandır
 Şoķarsa bulunmaz bir daħi devā
- 5 Teslim ol bir tabīb-i hāzıķa bugün
 Şifālar şerbetiñ içersin gülgün
- 6b Kālb uyan güzelce pāk ider uygun
 Hızırveş hayāta irgil tālibā
- 6 Bulmasın bunda hıç bir dem zevālī

Necāta ırmış ol bulān kemālī
 Vaḥdetde Ḥaḫḫıla rūz u leyālī
 Zevk ider böylece her dem sālīkā

- 7 Sükūtī kemterin pendini dinle
 Aqlını cem‘ idip güzelce benle
 Her seḫer ağlayıp ney gibi inleye
 Bulunca bir mürşid-i kāmīl reh-nümā

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

14²¹

- 1 Toğdu cihān ‘āleminde nūr-ı nebī virdi zīyā
 Pertevidir her iḳlime rūşen ider her dāīmā
- 2 Cümle nücüm şems kamer andan hemān aḫz itdiler
 Şem‘i ḫüsnüñ enverīdir cümlesin kılan cilā
- 3 Zinde ider her ḫulūbu ḫande irer bir zerresi
 Ḥızrveş bulur ḫayātı görmez ol aşlā fenā
- 4 Ol Ḥabībīñ ḫürmetine bizi yokdan var idip
 Anıñ içün yaradıldı ‘arş-ı kürs arz-ı semā
- 5 Küntü kenz²² en maḫzeninden vaşf ider her vechile

²¹ Bu şiirde bazı mısralarda vezin hatası vardır.

²² “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî,a.g.e.,s.212.

Ümmetine itdi i‘lān serteser ol bī -riyā

- 6 Āh u feryād itme zāhid rehber-i kāmīl gözet
İrelim vaşlına anıñ şāfi‘ -i yevmü’l-cezā
- 7 Yüz sürüp gelmiş Sükūtī hāk-i pāy-i devlete
Bezī ider ol cān u başın yoluna itdi fedā

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

15

- 1 Ey enbiyālar serveri Aḥmed ḥabīb-i kibriyā
Sensin ḥaqīqat gevheri ey fahr-ı ‘ālem Muşţafā

7a

- 2 Geldin meğer rahmet içün kullarına şefkat içün
İhsān ile nuşret içün senden olur her sālīkā

- 3 Sensin sebep bu ‘āleme Ḥavvā ile hem Ādeme
Evvelle āḥir demine irdin kāmudan evvelā

- 4 Ümmetine sensin delīl qalmayalar bunda zelīl
Ḥādīm kápında Cebrā’īl rüz u leyāl yā Muşţafā

- 5 ‘Āşīlere sensin şefī‘ mücrimlere senden nefī‘
Düşkünlere sensin refī‘ ey şāfi‘ -i rüz-ı cezā

- 6 Bunca gedā ‘āşīklara hem yolunda şādīklara
Gece gündüz yanıklara senden kerem eyle ‘atā

- 7 Dergāhınıñ bir kemteri mürdan za‘īf en aḥqarı

Sükûtî ednâ bir çâkeri cürmle gelmiş kıl revâ

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

16

- 1 Taş mı şandın bu derünüm çekdirirsin biñ belâ
Mihnet-i derde düş oldum bulmadım aşlâ devâ
- 2 Kahr ile urdu felek çün seyfini dil mülküne
Merhem itsen bir tabīb yok görmedim bundan şifâ
- 3 Şabr idip Eyyüb mişâli hâlimiz dün ü gün yamân²³
Âh u zârım artdı efzûn virmedi râhat bañâ
- 4 Pâdişâhım himmetiñ kıl nâtivânım ben bu gün
Senden olmazsa 'inâyet n'eylerim hâlim fenâ
- 5 Lûtfunu ırgör Sükûtî bendene eyle kerem
Sen mürüvvet kânı muṭlak hâcetim eyle revâ

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

17

- 1 Bir şehre irdim nâgehân itmediler rağbet baña
'Âlemleri muṭlak şefî hîç kılmadı ülfet baña
- 2 Her birisi kavm-i Yezîd bed Hâricî aşlı 'anîd
Benlik hased-i şehvet ile çok eyledi sıklet

²³ Bu mısradaki vezin hatası vardır.

7b

- 3 ‘Askerleri ğāyet keşir yol geçmege virmez amān
Arslan pelenk dīvler kamu mūmkūni yok hicret baña
- 4 Kahr itmege bir nice dem dürlü cefā çün itdiler
Dil şehriini harāb için çok virdiler zahmet baña
- 5 Raḥm itmedi hiç ḥālime feryādile itdim fiğān
Eṭrāfımı muhkem tutup zulmeyledi keşret baña
- 6 Dil mülküne virdi ziyān bīmār ile yattım katı
Buldum ‘acāyib bir ṭabīb hiç itmedi nuşret baña
- 7 Çekdim Sükūtī kendimi tenhālara itdim qarār
İhsān-ı Hāk sür‘at ile irdi bugün şıḥḥat baña

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

18²⁴

- 1 Raḥmet için gönderildin on sekiz biñ ‘āleme
Sensin ol şāh-ı dü ‘ālem lūṭfunu eyle ‘aṭā
- 2 Yevm-i ḥaşr içre günahkār ümmetine bī-ḥisāb
Sen şefi‘ü’l-müznibīnsin ey ḥabīb-i kibriyā

²⁴ Şiirin baş tarafı orijinal metnin silik olması sebebiyle okunamamıştır.

- 3 Bir gedā Derviş Sükūti cürm ile gelmiş saña
Sen kabul it eyleme red şefkatiñle kıl revā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

8a

Harf'ul-Ba

19

- 1 Bulmuşum bir şeyh-i kāmīl aña itdim intisāb
Dide-i cānım uyandı ref' olup benden hicāb
- 2 Feyz-i himmet ile oldum kalbimiz nūr eyledi
Rūşen oldu bu derūnum şanki urmuş māh-tāb
- 3 'İlm-i nokṭadan haberdār eyledi şāhım beni
Bā-i bismi 'llahda gördüm derc olupdur dört kitāb
- 4 Men 'aref²⁵ dersini tekmīl eyleyip oldum hoca
Çok mübāḥase itdi vā' iz 'ilmine virdim cevāb
- 5 Ğark olup Derviş Sükūti baḥr-i kılzümde bugün
Maḥvolup ḳalmadı gitdi mişl-i deryā-yı ḥubāb

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

20

²⁵ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Aclûnî, a.g.e., s.149.

- 1 Mūsāya devrinde geldi zāt-ı Haḡdan bir ḡitāb
Len terānī ²⁶çünkü didi şānına Haḡ müstekāb
- 2 Zāhidā bilmez bu sırrı fark yok Haḡdan yaña
Söyleyiñ kimdir o demde yā viren kimdir cevāb
- 3 ‘İlm-i mantıḡdan bilir ol ders virirler tālībe
Lākin Haḡdan bī-ḡaberdir naḡlīder ehl-i kitāb
- 4 Li ma‘allah ²⁷remzini fehmi eylemez vā‘ iz bugün
Çeşm-i a‘ mā perde çekmiş ḡalbīne anıñ siḡāb
- 5 Sırr-ı Haḡḡı şormuşum men ey Sūkūtī bir ara
Didi yir göḡ ‘arş-ı kürs levḡ dolu dünyā bī-ḡisāb

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

21

- 1 ḡubb-ı dünyādır bu ḡalḡıñ çeşmine çeken niḡāb
Geç dilersen māsivādan fetḡ ola cümle ḡicāb
- 2 Zülmet-i tende ḡalanlar berzāḡa düşmüş yolu
Girmede meydān-ı ‘aşḡa bulmadı rah-ı şevāb
- 3 Keşretiñ emvācı çokdur şaldırır girdāba çün
Vaḡdet-i zāta iriḡil saña bu şāfi cevāb

²⁶ “Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tûr’a) gelip de Rabbi onunla konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbi): "Sen beni asla göremezsın. Fakat şu daḡa bak, eḡer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksın!" buyurdu. Rabbi o daḡa tecelli edince onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim." A‘rāf Suresi, 7/143.

²⁷ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz”,...

8b

- 4 Keřti-i ‘aşķa sūvār ol bir zāmān gez Nūḥ gibi
İr necāta tūfānından olmaya cismiñ ḥarāb
- 5 Tūt elin bir mürşidiñ sen ir selāmet dārına
Nefs çerisi seni kıomaz çekdirir kıatı ‘azāb
- 6 Rehber-i kāmīl gözet Derviş Sūkūtī bu fānīde
Bir ḥayāt ol bunda dā’im olmaya teniñ tūrāb

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

22

- 1 Gel tarīķ-i enbiyāya zāhidā sen kııl taleb
Mürşid-i kāmīl ara bul ḥizmetiñ it rūz u şeb
- 2 Tūt elin beyhūde gezme bu fenā mülkünde sen
Telķīn itsin zıkr-i cehr ḥuzūrunda kııl edeb
- 3 Yād idegör her şehirler zāt-ı muṭlak ismini
Cehd idip gel bırakma dilden Ḥaķķı eyle sen taleb
- 4 Zıkrile kıalb açılırmış çünkü didi Muşṭafā
Seyr idersin ol zamanlar ‘arşı kıürsi bunda heb

- 5 İşbu yol itmez Sükûtî kimseyi Hâkdan ba‘îd
Nahnü akreb ²⁸şâbit olmuş bizlere ihsân-ı Rab

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

23

- 1 Bilmez iken dîn u millet kimden olur yâ şevâb
Rehber-i tahkîki buldum feth ider ol nice bâb
- 2 Evvelâ ‘aşkdan ururdum bahş ider tâliblere
Şoîra baîr-i ‘aşka saldı ol zamân bî-irtiyâb
- 3 ‘Aşkile Mecnûn gezerdi küh-ı şâhralarda heb
Bulmadı Leylâ-yı muflak çekdi bir katı ‘azâb
- 4 ‘Aşkile Ferhâd nice dem uğradı berzâhlara
Şirin içün çekdi zâhmet olmadı hiç kâm-yâb
- 5 ‘Aşkile bu‘z – ı haşâyık hem enel-Hâk çağırır
Nitekim Manşûr-ı Hallâc cismiñ itdiler kebâb
- 9a
- 6 ‘Aşk ile bozmağda kimiñ bu vücûduñ resmini
Üzdüler Seyyid Nesîmî tenini oldum şitâb
- 7 ‘Aşk ile hem Şeyh Şan‘ân düşdü Kayşer-ı Rûmiye²⁹

²⁸ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi,50/16 ve Vâkıa Suresi,56/15.

²⁹ Bu mısırda vezin hatası vardır.

Bir kız için terkin urdu bunca Derviş bî-hisâb

- 8 ‘Aşk ile geçer kamu nâs gel varından bugün
‘Aşk ile Derviş Sükûtî nazmîle söyler kitâb

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

24

- 1 Tîğ-ı zîkr nefsine çek darb idip gelsin şitâb
Hakkâ vuşlat böyle bulmuş nitekim her şeyh ü şâb
- 2 Leşker-i nefis kaplamışdır bu vücûduñ şehrinî
Sür çıkar gel kalb evinden olmaya teniñ harâb
- 3 Kin kibir benlik hased hem daği ‘ucb ie riyâ
Şeş cihâtiñ bende çekmiş feth olunmaz saña bâb
- 4 Bir tabîb-i hâzıka ir gel rûz u şeb kıl hizmetî
Bir devâ itse gerek ol saña bu şâfî cevâb
- 5 Şâfî eyler bu derûnuñ mülkünü ol serteser
Pâk olan kalbi Sükûtî çekmeye hiç ıztırâb

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

25

- 1 Ta‘ mîre elim yetmediği zâhirimiz oldu harâb
Kalb hânesiyle uğraşırım cismim olunca türâb
- 2 Mümkünü yok dirler imiş taşrası ma‘mûr olmadan

Ābād idemez bātınını sa'yile her şeyh ü şāb

- 3 Bilmem 'aceb ba'z-ı faḳīh böyle nice ibhās ider
 3 Kalbe dūḥūl eylememiş 'aḳsine virmekte cevāb
- 4 'Ömründe 'asel tātmayanın fehm idemez hiç dadın
 4 Mekteb yoluna uğramayan nice bilsin ol kitāb
- 5 Şahana ḳalay urmasıyla tezyīn ider her cihetiñ
 5 Hük-m-i maḥas yunmağile çıkḳsa gerek der'aḳāb

9b

- 6 Müdde'iler zāt-ı Ḥaḳıñ lezzetine yol bulmamış
 6 Anıñ için rüz u leyāl çekmede her dā'im 'azāb
- 7 İtdi beyān bu Sükūtī mülk-i ten aḥvālını
 7 Kalb-i temiz ü pāk olanıñ aldı bu dem kām-yāb

Müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün

26

- 1 Kalb ile hep fetḥ olandır cümle müşkül bunca bāb
 1 Kalbe dūḥūl kim ki ider aldı Ḥaḳdan kām-yāb
- 2 Kalb ile cān perdesini ref' ider Ḥaḳ erleri
 2 Rü'yet ider zāt-ı Ḥaḳḳı her cihetden bī-ḥisāb
- 3 Kalbine ger kin kibirle dāḥil olsa hem ri'yā
 3 Yedi ṭamudan eşeddir dünyāda çekdi azāb

- 4 Manzar-ı Hâk kalb içine pâk idegör sen anı
Tahtgâhın anda kurmuş itme şakın sen harâb
- 5 Kalbimizi zât-ı Mevlâ nûr ile takdîs idip
Şu'lesiyle pür-ziyâdır mişl-i kamer âfîtab
- 6 'Ayn-ı bâtınla cihânı seyredemiş ehl-i kalb
Lütf-ı Hâkkin mazharıdır bunda olmuş feyzyâb
- 7 Nazmîle Dervîş Sükûtî ahvâl-i kalb bahş ider
Kalb içinde mahzeni Hâk münkire şâfî cevâb

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

27

- 1 Şâfî itmeden bu kalbi feth olunmaz bunda bâb
Pâk idegör iç yüzünü ref'ola dilden hicâb
- 2 Mâsivâdır sed çeken bu gönlümüze her müdâm
Terkin itgil talibâ sen ire Hâkdan feyzyâb
- 3 Şeş cihâtîñ muhkem itmiş tahlişa mümkün değil
Bunca hadd-i kin kibirle kalbine çekmiş niķâb
- 4 Himmete muhtâc hakâyık erlerinden kıl meded
Lütfidip eyler 'inâyet saña ol 'âlî cenâb

10a

- 5 Bir gedā Derviş Sükūti ilticāmız hāzrete
Raḥm idip kılsın hidāyet çekmeyelim biz ‘azāb

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

28

- 1 Bu aḥlāk-ı kabīhlerden rehā-yāb olmadım yā Rab
Riyāzāt itdiğim vāfir ne ḥikmetdir ‘aceb yā Rab
- 2 Gice gün uyğuma ḥasret kamu zikrini yād itdim
Şalātıyla şıyāmını iderdim şevk ile yā Rab
- 3 Bu qalbim hep meşakḳatde ‘ucub riyā ile her dem
Ḥasedle kin kibir memlū derūnumda bugün yā Rab
- 4 Tefekkür eylerem bunda bu fi‘liyle selāmet yok
Ḥuzūr-ı ḥāk-i pāyine ne yüzile varam yā Rab
- 5 Benim ‘āsī yüzüm qara bu aḥvālīm saña ma‘lūm
Ne mümkün ideyim iḥfā ‘ayandır hep saña yā Rab
- 6 Meğer luṭf-ı ‘ināyetiñ irişirse hemān bir gün
Bu cürmüm baḥrine nisbet hemān bir qatredir yā Rab
- 7 Sükūti Dervişin ḥālī katı düşvār bu ‘ālemde
Ḥabibiñ ‘aşq-ı pākine hidāyet kıl aña yā Rab

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Ḥarfü’t-Ta

- 1 Zāhidā imān dilerseñ Muşţafāya bî‘ at it
Çünkü ‘ahdiñ var ezelden Murtażāya bî‘ at it
- 2 Sākî-i kevşer Hāsandır pādişāh-ı dü cihān
Hem Hüseynî şāh şehīd-i Kerbelāya bî‘ at it
- 3 Mā’il olma bu fenāya kimseye kılmaz vefā
Zübde-i ma‘şūm-ı pāk Zeynel-‘Abāya bî‘ at it
- 4 Ol Muḥammed Bākır oldu ehl-i ‘aşka kıblegāh
Nesl-i pāk-i enbiyādır evliyāya bî‘ at it
- 10b
- 5 Ca‘ferü’ş-Şādık İmāmıñ kolunu tut vā‘izā
Vāriş-i āl-i Resūldür ehl-vefāya bî‘ at it
- 6 Mūsā-yı Kāzım Rızādır kuṭb-ı ‘ālem serveri
Hem yediler kırklar içre şāhib-livāya bî‘ at it
- 7 Sābit ol ikrārına zāhid dilerseñ Hakkı sen
‘Ahd-i mişākıñ gözetle Şāh Rızāya bî‘ at it
- 8 Ol Muḥammedir Takî hem pişvā-yı rāh-ı dīn
Mürşid-i kāmīl dilerseñ reh-nümāya bî‘ at it
- 9 Hem ‘Alī mutlak Naḳıniñ cedd-i pāk-i Muşţafā
Anlara kıl iktida’ kıble-nümāya bî‘ at it

- 10 Āsitān-ı ‘Askerīye yüz süreñ bulur devā
Mehdī-i şāhib-zamān dārū’ş-şifāya bī‘at it
- 11 ‘Aşķile Derviş Sükūti hāk-i pāy-i Haydarıñ
Kāpısında kıl olup āl-i ‘abāya bī‘at it

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

30

- 1 Tālibā gel sırr-ı Hākķı bulmağa ‘irfān gözet
Kūlli varından geçersin kāmīl-i insān gözet
- 2 Cām-ı şahbā-yı ezelden içmiş isen sen eğer
Na‘ra-i ‘aşķı hemān ur tırmayıp meydān gözet
- 3 Bir ere sen var bugün müşkülünü ‘arz kıl
Hizmetinde bezl-i cān it yol ile erkān gözet
- 4 Yolların hep berzahından geçmek için bir delīl
Rehber-i tahķiki bul her dā’imā āsān gözet
- 5 Kayd-ı ‘unşur zulmetinden bulmak istersen hālās
Bir tīb hāzık ara bul derdine dermān gözet
- 6 ‘Aşķ ile Derviş Sükūti duş kılarım bezmine
Dürr-i cevher bulmak için lücce-i ‘ummān gözet

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Zāhidā gel isterisen bulasın sen de necāt
Şer‘i pāk-i Ahmediye dā ‘imā eyle şalāt

11a

- 2 Muştafānıñ kulu budur iktida’ it rüz u şeb
Hālını ta‘ dād idip gel ehline vir sen zekāt
- 3 Hem bunuñla yevm-i tablāda olursun sen su’āl
Kıl edāsın eyle a‘fā her ne ise vāridāt
- 4 Hams evkātı gözetgil emr-i Hakkı tut kavī
Qabr içinde ola āsān hem su’āl-i münkerāt
- 5 Pendini Derviş Sükūtī tutar isen sen bugün
Sā’ir eşgāline bakma bunu söyler her zevāt

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Zevk-i vuşlať ister isen ‘irfān ile şöhet it
Hayvāna olma sen yakīn insān ile şöhet it
- 2 Ehl-i hasūd nākısa itme takarrub her zamān³⁰
‘Āşık isen gel bugün merdān ile şöhet it

³⁰ Bu beyitte vezin problemlidir.

- 3 Cevherini kılma şarf kıymetiñ bilmez cāhile
Farq-ı idrāki olan iz‘ān ile şoḥbet it³¹
- 4 Rehber gerekdir her yola berzāḥlarını geçmeğe
Bir mürşid-i kāmīl bulup āsān ile şoḥbet it
- 5 Derviş Sükūti tūt temiz ḥānḳāh-ı Aḥmedi
Toḡru otur bostana miḥmān ile şoḥbet it

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 1 Başlamış bülbül fiḡāna nāle vü gülzār muḥabbet
Derd-i ‘aşk ile coşupdur eylemiş hep zār muḥabbet
- 2 Her şehirler āḥ çekermiş bir gül-i ra‘nā için
Na‘ra-i yā hū kılar çok şevk ile ezkār muḥabbet
- 3 Hep bu ‘aşkıñ ḡavḡāsıdır baḥr-i ‘ummāna şalan
Anda elmas kāselerle şevk ider her bār muḥabbet
- 4 Bir bezistāndır kurulmuş cümle ‘ālem ḥalkına
İsterisen şarrāf ol sen eylegil tüccār muḥabbet
- 11b
- 5 Her cihetden el çekip Derviş Sükūti dā’imā
Bir ḳanā‘ at kūşesinde eyleyip dildār muḥabbet

³¹ Bu mısra da vezin hatası vardır.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

34³²

- 1 Rāh-ı Hāḡda rūz u şeb çağırırım dost dost
Çıkmıyor dilimden hep çağırırım dost dost
- 2 Baḡmazam ben mülk ü māl Hāḡḡa ideyim vişāl
Leyl ü nehār nice sāl çağırırım dost dost
- 3 Mecnūn oldum Leylāya düşmüş oldum sevdāya
Tā irince Mevlāya çağırırım dost dost
- 4 Zāhid eyler ḡāl ü ḡāl her kelāmı bī-kemāl
Tā olunca ben vişāl çağırırım dost dost
- 5 Ben beni ḡıldım fenā maḡv olunca dā'imā
Tā bulunca hep beḡā çağırırım dost dost
- 6 Derviş Sūkūti hemān kimseye itmez gümān
Hāḡ olunca tā 'ayān çağırırım dost dost

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

35³³

- 1 Hīzmet it bir kāmile cān başını nişār it
Zikr-i Hāḡḡı ḡoma dilden ṭālibā gel ezḡār it

³² Şiirde vezin problemlidir.

³³ Şiirde vezin problemi mevcuttur.

- 2 Zikrile Hakkı taḳarrub itmiş ḥaḳīḳat eri
‘Aşkıle mey ḳadīmi sūr seher leyl ü nehār it
- 3 Dide-i cān açılıp bir nesne olmaz hiç nihān
Hak saña olur ‘ayān şaḳlama gel izhār it
- 4 Menzil alır ol bir ḳadem tā ene’l-Hak bezmine
Manşūr gibi ol maḳāma ir kendini berdār it
- 5 Derviş Sükūtī sen Hakkı zıkr idegör her müdām
Ėaflet ile olma şaḳın var ḳalbini bīdār it

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

12a

36

- 1 Ey gönül itmek dilerseñ eylegıl izhār muḥabbet
Bezm-i ‘aşḳda maḥfī olmaz cehrile ezḳār muḥabbet
- 2 ‘Aşḳa uy sen sālikā gel Hakkı ider ol vüṣūl
Zıkr-i Hakkı it seherde bulasın dildār muḥabbet
- 3 Geç bu keşret ‘āleminden rāh-ı Hakkı tut yüzün
Vaḥdet ilinde beḳā ol görmeye aḡyār muḥabbet
- 4 Beyt-i Hakkıñ şol gönüldür zāhidā eyle tavāf

Ka‘be-i muṭlaḳ Ḥudāyı ańla gör dīdār muḥabbet

- 5 Mürşid-i kāmīl gerek Dervīş Sūkūtī her mūdām
Kurb-ı Hāḳḳa vaşlīder ol ṭālib-i ikrār muḥabbet

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn

37³⁴

- 1 Yaḳ bu göñül şehrini ‘aşḳ ile ḥarāb it
Mahv olunca yan yaḳıl ḥasta dile kebāb it
- 2 Seyl gibi gözyaşını deryālara durma şal
Bahre irip mevci anıñ endāz ile ḥabāb it
- 3 Terk-i sivā eyleye gel sa‘y ile ey ṭālib
Ḥāke yüzüñ süre süre rüz u leyāl tūrāb it
- 4 Hāne-i şāha gerek pāk idegör dil mülkünü
Taḥta geḳip bir gün ḥizmeti ‘ālicenāb it
- 5 Dervīş Sūkūtī naḳar-ı ḳalbine miskinleriñ
Ḥāḳ ile ma‘mūr olup lāyıkıyla ictināb it

35

38

- 1 Seyyid-i kevneyn ḥabībim pür-günāhım şefḳat it
Yüz sürüp geldim ḳapına lāyıkıyla ülfet it

³⁴ Şiirde vezin problemlidir.

³⁵ Hiçbir vezne uymamaktadır.

- 2 Senden olmazsa şefâ' at n'eyleyem hâlim yaman
Nim-nazar kıl ben kûluna bırakma böyle nuşret it
- 3 Havf iderim nâr-ı dūzâh yakmaya rûz-ı cezâ
Sen mürüvvetgân-ı muṭlaḳ dostuñ ile cennet it

12b

- 4 Bunca ümmet bâb-ı lüṭfuñ bekliyor her rûz u şeb
Senden ümîd ister ancak cümlesine rahmet it
- 5 Cürmile 'işyâna ğarkım bî-nihâyet gelmişem
Sen şefî'ul müznibînsin şânıñızda ğayret it
- 6 Rahmet için gönderildin on sekiz biñ 'âleme
Bu Sükûti bir kemîne bendeñize 'izzet it

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

39

- 1 Seher vaktinde ey tâlib uyan Hâḳ zikrini gel it
Bu nefsine olup ğâlib uyan Hâḳ zikrini gel it
- 2 Seherde uyanan sürdürü kamu tevḥîd ile virdi
Cemâl-i Hâḳḳı ol gördü uyan Hâḳ zikrini gel it
- 3 Seherde uyanır kuşlar nebâtâtla hem ağaçlar
İder zikir kamu taşlar uyan Hâḳ zikrini gel it

- 4 Seherde ‘andelib feryad figaniyla okur evrad
Kamu nası ider dilşad uyan Hak zikrini gel it
- 5 Seherde uyanan her can icabinca surer erkân
Erenler nutkudur her an uyan Hak zikrini gel it
- 6 Seherde olma sen gafil çeker zahmet yarın cāhil
Bulup bir mürşid-i kāmil uyan Hak zikrini gel it
- 7 Seherde kıl ‘ibādātı irişir Hak hidâyâtı
‘Ayân olur saña zātı uyan Hak zikrini gel it
- 8 Seherde can gözün açmış nihân sırrın Hakın seçmiş
Ölünden evvel ol göçmüş uyan Hak zikrini gel it
- 9 Seherde görünür ol Hak Sükûtiden işit mutlak
İder tevhid şecer evrak uyan Hak zikrini gel it

Mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

- 1 Uyan gafletten ey talib şehirlerde Hak zikr it
Sivaya olma gel rāgıb şehirlerde Hak zikr it
- 13a
- 2 Bu saltanat çıkar elden kamu varlık hebā olur
Bu ‘ömrün tiz gelir geçer şehirlerde Hak zikr it
- 3 N’ola bir gün hitāb ider ne kesb itdin bu dünyāda
Oğul maldan vefā gelmez şehirlerde Hak zikr it
- 4 Riyā ile şakın itme ‘ibādet bunda her dā‘im

Muṣaffā eyle dil mülkin şehirlerde Hākı zıkr it

- 5 Hasedle kīn kibir mezmūm dühūl itme bu qalbine
Derūnu pāk ider mutlak şehirlerde Hākı zıkr it

- 6 Sükūtī ictināb eyle bu ahlāk-ı kabīhlerden
Şıgıñ bir ulu dergāha şehirlerde Hākı zıkr it

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

41

- 1 Keşret emvācına dalma ey gönül vahdet gözet
Gir qanā'at kūşesine dā'imā 'uzlet gözet

- 2 Baqma 'ālem māl ü mülkün tārümār olsa gerek
İr erenler hizmetine her demi himmet gözet

- 3 Zevk-i dünyā şanma bākī devr ider mişl-i felek
Bî-vefādır mā'il olma çeşmiñ aç nefret gözet

- 4 Hāk ise bunda murādıñ rāh-ı Hākka tut yüzüñ
Naḥnü akreb³⁶den haberdār ol bugün vuşlaḡ gözet

- 5 Ğafil olma ey Sükūtī bende-i Ḥaydar isen
Ehl-i 'uşşāk zümresine seyfile nuşret gözet

³⁶ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kāf Suresi,50/16 ve Vākıa Suresi,56/15.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

42

- 1 Keşret-i dünyāya bakma zāhidā vaḥdet gözet
Gir ḳanā' at kūşesine dā'imā 'uzlet gözet
- 2 Ḥubb-ı dünyā bir marāzdır mat ider 'āşıkları
İr erenler zümresine her demi şıḥḥat gözet
- 3 Nakş-ı renk gerçi zībā göñlünü virme aña
Aldadır bir cāzū zendir aç gözüñ nefret gözet
- 13b
- 4 Māl-i Ḳārūn yā Süleymān taḥtını ger virseler
Destiñ ursa yok vefāsı 'aql ile 'ibret gözet
- 5 Bu fenā mülke Sükūtī virme dil aşlā bugün
Ḥaḳḳ ile ḳıl iltifātıñ dün ü gün himmet gözet

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

43

- 1 Şem'-i cemāliñ nūr-ı hüveydā bezm-i elestden şāh-ı risālet
Mişbāḥ-ı ḳandīl sensin muḥaḳḳaḳ Murtażā Ḥaydar şāh-ı velāyet

- 2 Laḥmüke laḥmi ³⁷ḳavl-i Resûldür Ḥaḳḳına söyler zāt-ı ‘Alîniñ
Mürşid-i ekmel hem nûr-ı vâhid dimiş o bir gün ḳıldı ‘ināyet
- 3 Nuṭḳ-ı nebîye şāhım ‘Alîye iḳrārıñ ile zāhid mürā’i
İmān dilerseñ inkāra gelme soñra iderler la‘net bî-gāyet
- 4 Ḥatem-i nebîdir cümle rasûlden gelmiş maḳdem işbu cihāna
Resmen mu‘aḥḥir gelmiş ise de zāt-ı ḳadîmden ḳılmış ‘alāmet
- 5 Mürşid-i kürsî levḥ-i ḳalemle seb‘ u semāvat rûy-ı zemîni
Heşt-ü cinān ü nār-ı cehenneminiñ ism yok iken ḳılmaḳ icābet
- 6 Âdem ü Ḥavvā nûrdan oldu Şit nebî İdris Dāvud Süleymān
Envār-ı Aḥmed ḳıldı tecellî cümle nebîye itdi sirāyet
- 7 Fecr-i cihānıñ ‘aşḳına icād ḳıldı Cenāb-ı Ḥālîḳ-ı kevneyn
İḥsānı Mevlā ḳılmaḳ teşekkür geldük cihāna bulduk hidāyet
- 8 Devlet aña kim tâc-ı nübüvvet başına ḳondu sırr-ı Ḥudādan
Şāfi‘-i maḥşer rûz-ı Ḥudādır cümle ‘uşāta ḳıldı şefā‘at
- 9 Derviş Sükûtî āl-i Alîniñ bendesi olmuş ḳālū belādan
Ḳılmış teberrā cins-i Yezide la‘net kim ider buldu selāmet

Müstef‘ilātün müstef‘ilātün müstef‘ilātün müstef‘ilātün

³⁷ “Senin etin benim etimdir” Hz. Muhammed’in Hz. Ali için söylediği söz.

1 Sözüüm tütgıl behey zāhid şehirlerde Hākı zıkr it
Olagör Hākka sen ‘ābid şehirlerde Hākı zıkr it

2 Gice gündüz digil yā hū şakın aldatmasın cādū
Seni yakmaz od-ı tāmū şehirlerde Hākı zıkr it

14a

3 Eğer mü ’mīn isen tālib Hāka her dem olup rāgıb
Olamaz nefis saña gālib şehirlerde Hākı zıkr it

4 Gel imdi ulu dergāha iresin hāzret-i şāha
Virirler mesned-i pāye şehirlerde Hākı zıkr it

5 Şakī iken sa‘īd olur azāblardan ba‘īd olur
Hābībine mūrīd olur şehirlerde Hākı zıkr it

6 İder çün kalbini ihyā Hākıñ zıkrin iden a‘lā
Bulursun cennetü’l –me’vā şehirlerde Hākı zıkr it

7 Sükūtī bir garīb ednā gerek dünyā gerek ‘uqbā
İrişir nuşret-i Mevlā şehirlerde Hākı zıkr it

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Harfu's-Se

45

- 1 Seniñ derd-i ğamıñ muṭlaḳ dil ü söz anma bā' is
Muḥabbet-i cām-ı 'aşḳdır benim sanma bā' is
- 2 Ezelden eyledi yaġmā vücūdum mülkünü cümle
Seniñ ḥüsn-i cemāliñdür benim vīrānıma bā' is
- 3 Yüzüñ nūruna müştākım anıñçün iderim zārī
Seḫerde 'andelīb-āsā benim nalānıma bā' is
- 4 Tesellī kıl baña şāhım bu gönllümü idip bir şād
Seniñ 'aşḳıñdurur dā'im dilā dīvānıma bā' is
- 5 Kıpıda ilticā itmiş Sükūtī bir ğarīb ednā
Nigāh-ı iltifātındır benim iḥsānıma bā' is

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

46

- 1 Zāhidā sen hırş ile her insān ile itme baḫş
'İlm-i Ḥaḳḳıñ māhiri ol 'irfān ile itme baḫş
- 2 Anlarıñ 'ilm-i nihāyet 'arş-ı a'lādan yüce
Her cihetden ḳalb dolmuş Ḳur'ān ile itme baḫş
- 14b
- 3 Çeşm-i enver hemān tıtmuş bu 'ālem mülkünü
Her tarafı ḳaplamış nūr-ı cihān ile itme baḫş

- 4 Bā-yı bismillahda nokta sırrına mahrem olup
Bāb-ı ‘ilminde Alīnī mihmānıyla itme bahş
- 5 Bil ma‘ārif şoḥbeti Derviş Sükūtī pendini
Ma‘nāsın fehm eyleyen iz‘ān ile itme bahş

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

47

- 1 Şer‘-i pāk-i Aḥmedīden ṭālibā sen it beḥāş
Emr-i Ḥaḳlandır icādı bize andandır mīrāş
- 2 Medḥ-i zemme bunda bakmaz ‘āşık-ı Mevlā olan
Ḥālimiz ta‘n eylesin ḳo zükūr ile hem ināş
- 3 Ehl-i derd itmez şikāyet ḥālını hiç kimseye
Lütf ider bir gün aña hem āsānıyle Rabb’ül-Ġıyās
- 4 Māsivādan geç dilersen bulmağa her dem necāt
Mevt-i irād gelmeden evvel ḳıl mekānıñ sen cidāş
- 5 Nażmını Derviş Sükūtī eyleme sen ḳıl u ḳāl
Dürr-i ma‘niden nişar it ‘āleme olsun irāş

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

48

- 1 Bu albim teř-i ‘ařa dūřūrdū dīlrubā bā‘ iř
Yaıp kūl eyledi cismim fenā-ender-fenā bā‘ iř
- 2 Seřerde ney gibi inler derūnum řevķ-i hūsnūñden
Hemān Mecnūn gibi dā’im evliyādan cefā bā‘ iř
- 3 Gōñūl virme didim ařlā vefāı olmayan yāre
Belāı miħneti bir ok kim olmuř mūbtelā bā‘ iř
- 4 Sīvāya iltifāt itmez bu yolda ‘āřıķ-ı Mevlā
Bilirler hi řafāı yok bu dehr-i bī-vefā bā‘ iş
- 5 Sūkūtī Dervīřiñ pendīñ tūtanlar bunda her dā’im
İrişir vuşlaa anlar Haķ ile hep liķā bā‘ iş

Mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

15a

49

- 1 Bu gōñlūmū kılan nā-řād amu ağıyār olup bā‘ iř
Cihānīñ miħnetiñ ekdim nice efķār olur bā‘ iş
- 2 Bu bendeki ‘ucub riyā gōñūl řehrin řarāb itdi
Kibirle kin derūnumda řased murdār olur bā‘ iř
- 3 Bu endīřem ne ħikmetdir bu ‘ālemi ider ifād
Beni bir dem omaz rāħat iimde zār olur bā‘ iş
- 4 Bu bed fi‘lim ile yā Rab nice ħālim olur yarın
Yedi řāmū ‘azābına benimle nār olur bā‘ iř

- 5 Bu cürmümle kime idem Sükûtî ilticâ oldum
Şef ā'at kânı Aḥmedden iderim 'ār olur bā' is

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Harfu'l-Cim

50

- 1 İtme yâ Rab cāhilāne bizi bunda ihtiyāc
Ehl-i diller zümresiyle kıl bizi sen imtizāc
- 2 Bu derūnum māsivādan pāk idip koyma eşer
Ḥubb-ı dünyâyı gönülden tarḥ idip kıl istihrāc
- 3 Bu fenā mülkünde dā'im Ḳaysveş gezmekdeyim
Kūh-ı şahrālarda kaldım sen hidāyet rāhıñ aç
- 4 Aşfiyālar bezmine dāḥil idegör her demi
Cevher-i ma'nā ḥaḳāyık dürlerin ḳalbime saç
- 5 Ka'be-i ḥüsnüñ ziyāret itmek içün bir nefes
Ḥāk-i pāyinde Sükûtî devrider mişl-i ḥücāc

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

51³⁸

- 1 İtme ülfet bu cihāna lā' bile gel hevādan geç
Tālibā yokdur vefāsı zevk ile hep şafādan geç
- 2 Nakşına aldanma dehriñ bî-vefādır qahbe zen
Kimseye itmez mürüvvet rahm yok ehl-i cefādan geç
- 15b
- 3 Gezme beyhūde bu fānī iqlīmiñ sen sırrısın
Hānqāh-ı Aḥmede küllü her dā'imī sivādan geç
- 4 Sa'y idip leyl ü nehāran bulagör bir kāmili
Dāmene pekce yapışgil āsān eyle fenādan geç
- 5 Derdmend Derviş Sükūtī rāh-ı Hāḳḳa gir bugün
Kin kibir benlik nifāḳla cürm ü riyādan geç

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

52

- 1 Ey mürşid-i kāmīl olan lāyıkıyla meydānı aç
Göster Ḥudānıñ her yoluñ tāliblere erkānı aç

³⁸ Bu şiirde vezin problemlidir.

- 2 Şıdķıla bel bağlayalım hizmetinde her rûz u şeb
Maţlûbumuz senden bugün âsân eyle sübhânı aç
- 3 Zıkr it bize men‘aref³⁹ den Hakkı güzel fehm idelim
Küntü kenz⁴⁰ iñ esrârını ketm itmeyip ol kânı aç
- 4 Lî me‘allah⁴¹ mektebinden okuyalım leyl ü nehâr
Bunda câhil kalmayalım bizlere sen ‘irfânı aç
- 5 Derviş Sükûtî her zâmân sa‘y idegör bul Hakkı
Saña senden yakîn ol kalb evinde mihmânı aç

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

53

- 1 Münkir ile hiç ider mi mü‘mîn olan imtizâç
Kanda olur kargâ ile ‘andelibler bir mizâç
- 2 Gelse meclisine câhil bedlisân eyler tavîl
Hiç oturma tâlibâ gel ‘âķil isen durma kaç
- 3 Ehl-i ‘irfân şohbetidir kalbleri ihyâ iden
Hızr vakte kim irişmiş n’eylesin aña ‘ilâç
- 4 Hânķâh-ı evliyâya tut yüzüñ gel zâhidâ
Hizmetinde bezl-i cân it sem‘-i cânıñ muhkem aç

³⁹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

⁴⁰ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.
Aclûnî, a.g.e., s.212.

⁴¹ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz” .

- 5 Pāye-i rif'at bulanlar menzil-i 'arşdan yüce
Bir kıula olmaz Sükūti bunda anlar ihtiyāç

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

16a

54

- 1 Maḫsūduñ bulmaḫ dilersen bu cihānda zāhidā
Gir ṭarīḫ-i evliyāya çeşm-i cāniñ anda aç
Sa'y idegör rāh-ı Hāḫḫda bulasın bir reh-nümā
Feth ider her müşkülünü cān u başın aña şaç
- 2 Hızmetinde bezl-i cān it rüz u şeb eyle heves
Zikr-i Hāḫḫı sür gönülden dā'imā her bir nefes
Māsivāya virme hiç dil ṭalibā sevdāyı kes
Bī-vefādır terkini kııl ol 'adüvden durma kaç
- 3 İr erenler şoḫbetine menzil-i 'irfān gözet
Zāt-ı Hāḫḫa irmek için her demi iḫsān gözet
Mürşid-i kāmīl arabul derdine dermān gözet
Bāb-ı lüṭfuñ ḫādimi ol kııl anıñla imtizāç
- 4 Şeyḫ-i kāmīl mağz-ı Qur'an dinlerisen şeyḫ u şāb
Derş-i kitābdan baḫşider ol saña bu şāfī cevāb
Ḥānḫāh-ı enbiyāya süre yüzüñ ile türāb
Ka'be-i 'ulyā budur bil kııl ṭavāf mişl-i ḫücāc
- 5 Pendini tut bu Sükūti kemterin sen bī-riyā
Nefsini bil Hāḫḫı aña isterisen ṭalibā
Maḫfī itmez zāt-ı Hāḫḫı söyleyor hep zāhirā
Her şebi eyler nümāyān nūr-ı ḫandilden sirāc

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

55

- 1 Saña dirim behey t̄alib işit nuṭkum hevādan geḫ
Ne kār itdin bu dūnyāda ‘ucub ile riyādan geḫ
- 2 Bilirsin hiḫ vefāsı yok bu dehrin šāhī ger olsan
Elinde var iken fırsat bu taḫt ile ḫabādan geḫ
- 3 Süleymān-ı zamān olsan yāḫud Ḳahrımānla Rüstem
Bunuñla imtizāc olmaz ḫatı müškül cefādan geḫ

17a

- 4 Sükūtī bu sivā ḫubbu yalandır meylini gel kes
İriřme semtine ařlā bu bir cāzū zinādan geḫ

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

56

- 1 Gel gönül geḫ māsivādan umma andan řefḫat hiḫ
Zen-ü dūnyā bī-vefādır umma andan himmet hiḫ
- 2 Kes ümīdin virme meyliñ cāzū bir mekkāreye
Ḥüd‘ası çok ictināb it umma andan řefḫat hiḫ
- 3 Bir vefāya biñ cefā eyler bugün ‘āřıklara
Zehr virirmiş bal yerine umma andan şerbet hiḫ
- 4 Bunca šāhlar ḫapısında ḫul olur her rüz u řeb
Mülkünü yağmāya virdi umma andan nuşret hiḫ

- 5 Bir kanā‘at kūşesinde ey Sükūtī ol muķīm
Ehl mürüvvet qalmamışdır umma andan ğayret hiç⁴²

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

57

- 1 Müşkül budur ‘āşıklara terk-i sivā itmek ne güç
Pāk itmeden dil mülkünü ħased nifāk bir ulu suç
- 2 Cehd idegör rüz u leyāl semt-i necāt irir rāhına
Nefs ‘askerin kırmak için düş yoluna ara bir uç
- 3 Arslan peleng dīvler ile şeş cihātın bend eylemiş
Hiç rehāyāb mümkünü yok derūnuna itmiş vülūc
- 4 Ahvālını bir mürşide eyle beyān her rüz u şeb
Terk idegör kibr-i kini qalbiñ seniñ ğāyetde tūc
- 5 Berzah iliñ geçmek için rehber gerek her tālibe
Sende riyāzāt kıl qavī eyle ‘ibādāt tūt oruç
- 6 Dāğlar saña bostān olur bāğçe ile bāğlar qamu
Meyveleri ğāyet keşir eṭrāfında şāfi turunç
- 7 Bu pendimden ey Sükutī her kim alır bunda sebaķ
Menzil aldı rif‘at ile āsümāna itdi ‘urūc

⁴² Bu mısra da vezin bozuktur.

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' lün

17a

Harfû'l- Hâ

58

- 1 Sâkıyâ şun bize her dem la' l ile cevher kadeh
Kalbimizden gamları hep def' ide yekser kadeh
- 2 İsterim hep gül gülistân bağ u bağçeler ile
Her tarafı daği dolmuş bülbül ekser kadeh
- 3 Bezme revnağ virmek için bâdeniñ keyfini
Devriderse cümle 'uşşâk söyleyip engür kadeh
- 4 Mest olalım cür' asından bu şarâb-ı gülgünüñ
Şâfi engür meylerinden vir bugün aħmer kadeh
- 5 Zevkiniñ her neş' esinden bende olam kām-yāb
Şevke gelip 'aşkla ben söyleyem dilber kadeh
- 6 Bir şürāhī kâse-i elmās ile şun bizlere
Meclis-i hünkār katında nüş idem 'anber kadeh
- 7 'Aşkımız Derviş Sükûtî hem tülû' itmiş bugün
Söyledim hep Hakkı bunda eyledim izhar kadeh

Fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

- 1 Zıkr eyle sen Hüdâyı cehd idegör her şabâh
Bulmak istersen beķâyı cehd idegör her şabâh
- 2 ‘Aşkile sen gir yola bakma şağa hem şola
Hak buyurmuş hem Resûle cehd idegör her şabâh
- 3 Ol bu yoluñ ‘âmili dinleme gel cāhili⁴³
Reh-nümā it bir kāmili cehd idegör her şabâh
- 4 Mürşide bel bağlayıp her şehirler ağlayıp
Deryā gibi hem çağlayıp cehd idegör her şabâh
- 5 Küntü kenzen⁴⁴ didi Hak al bu ma‘nādan sebaķ
Cān gözün aç sende bak cehd idegör her şabâh
- 6 Men ‘aref⁴⁵ dirsən bugün taķşıl eyle dün ü gün
Dinle gel kāmīl sözün cehd idegör her şabâh
- 7 Zıkrine vir revnaķı tā olasın müttakī
Derviş Sükūtī sen Hakkı cehd idegör her şabâh

17b

⁴³ Bu mısradā vezin problemlidir.

⁴⁴ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî,a.g.e.,s.212.

⁴⁵ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî,a.g.e.,s.149.

- 1 Sāḳiyā nā-ṣādımı mesrūr ider aḥmer ḳadeḥ
Didi zāhid mey ḥarāmdır ehline direm mübāḥ
- 2 Zevḳyāb olmuş şu dil ki cür' asından nūṣ ider
Rūz-ı bezm-i tā elestden içeniñ ḥālī ferāḥ
- 3 'İllet-i 'aşḳa düşenler zār ider her rūz u şeb
Hiç ṭabīb ḳılmaz devāyı bulmadı aṣlā felāḥ
- 4 Gülşen-i ḥüsnüñde feryād iderim ben her seḥer
Bülbül-āsā mübtelāyıḡ güllere oldum nigāḥ
- 5 Nūr-ı vechidir bu 'ālem mülküne viren zıyā
Māh-tāb itmiş cihānı serteser ḳıldı izāḥ
- 6 Ka'be-i ḥüsnüñ ziyāret itmeğe geldim bugün
Eyleme red bu Sükūtī ḳalbini ḳıl inşirāḥ

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Şormañız Mecnūna ey cān ḳanda olmuşdur ferāḥ
Zülf-i Leylādan 'aceb mi kim ola bunda ferāḥ
- 2 Şiddet-i 'aşḳile olmuş dil giriftār ḥüsnüne
Bī-vefā nāḳābıyla virmiş gönül olmaz felāḥ
- 3 Meyl kes 'āşıḳ cefākār yāre olma mübtelā
Bir gülen evvel yüzüne şanma kim olur nigāḥ

- 4 Bülbulün efgānı zārī güllere vakt-i bahār
Yok yere feryād-ı āhı cūş ider ‘ale’ş-şabāh
- 5 Vechiniñ müştākı olmuş bundaki dilhasteler
N’eylesin merhem aña kim derdini kılmış mübāh
- 6 Ka‘be-i hüsniñ görenler şād olurmuş her demi
Qalb-i mahzūndur Sükūtı olmadı hiç inşirāh

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

62

- 1 Ğaflet üzre olma t̄alib aç gözün her dem sabāh
Hānqāh-ı zikre gel gir bulmak istersen felāh
- 18b
- 2 Bakma münkir ehl-i aġrāz hırş ile söyler kelām
Nuḡk-ı kızb ile riyādır bırakmaz olsun hiç ferah
- 3 Zīnet-i dünyāya mā’il zevk-i Hāq bilmez nedir
İçmemiş bezm-i elestden devriden elde kadeh
- 4 Fe’zkürullah ⁴⁶ āyetinden almamış zerre haber
Hāq bize envā’-ı zikriñ eylemişdir hep mübah
- 5 ‘Aşķile devrāna girmiş bunda çok ‘āşıklara
Şevķile tevḥid itseler kalbleri tolmüş izāh

⁴⁶ “Ancak iman edip iyi işler yapanlar, Allah’ı çok çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında kendilerini savunanlar başkadır. Haksızlık edenler, hangi dönüşe (hangi akıbeta) döndürüleceklerini yakında bileceklerdir”, Şuarā Suresi, 26/227.

- 6 Zikr-i Hakkı yād iderler cān u dilden her seher
‘Aşk şarābıñ içmiş anlar dün ü gün ‘ale’ş-şabah

- 7 Fe’zkrūnī ⁴⁷ āyetiyle cān u dil her şubḥ u şam
Zikre düşmüş bu Sükūti göñlü buluş inşirāḥ

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

63

- 1 İlkbahār tāze cemende vaşf olur her an kadeḥ
Dürr-i nişār olur o demde bā’iṣ-i nisān kadeḥ
- 2 Bağçeler ḥāb-ı meyve nāzik çiçeği elvānıyla
‘İtr-ı büyundan olur mest her gülün insān kadeḥ
- 3 ‘Andelibler cūşa gelmiş her biri feryād ider
Gonca güller tāze açmuş nevbenev elvān kadeḥ
- 4 Neş’eyāb ider göñüller bāğını hep serteser
Hürrem olur kalb-i nāşād ‘aşkile ol ān kadeḥ
- 5 Mest-i lā-ya’kal idermiş cem‘ olan ‘uşşākını
Meclisinde sākī tutmuş tobtolu bir şān kadeḥ
- 6 Bir müzeyyen kāselerle devr ider her bādesi

⁴⁷ “Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!” Bakara suresi, 2/152.

Nüş idenler şevke gelir dā'imā her cān kadeh

- 7 Ehl-i 'aşkıñ 'aşkı artar nüş iden bir cür'asın
Baħr-i 'aşkı cüş idermiş mevc urur 'ummān kadeh

- 8 Şāfbeşāf olmuş 'āşıklar yār ile akrānıyla
Her cihetden zevk iderler kalbleri şādān kadeh

18b

- 9 Vaşfa hiç kâbil olur mu ey Sükûtî nazm ile
Bu maħbeş tā ezelden bizlere ihsān kadeh

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Harfū'l--Hā

64

- 1 Münkir olma zāhidā sen eylegil ikrār meşayıḡ
'Aşkıle sālīk olanlar buldular dildār meşayıḡ
- 2 Naḡd-i cānıñ rāh-ı 'aşḡda bezl idersen tālibā
Pāye-i rif'at bulur ol menzil aḡyār meşayıḡ
- 3 Hāḡ cemālīñ gördü anlar bu cihānda şüphesiz
Dide-i cānıñ küşāde eyledi bīdār meşayıḡ
- 4 Şāfī eyler bu derūnuñ mülkünü hep serteser

Şıdkıle kim itdi hizmet buldular envār meşāyih

- 5 Medh-i zemme bakmaz ol kes bu fenā dārında hiç
Māsivādan el yūdular bıraķmadı āşār meşāyih

- 6 Biñ nazar kıldı Sūkūtī kâ'inata bu zamān
Cümle 'ālem bir görünür ķalmadı aġyār meşāyih

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

65

- 1 Men 'aref⁴⁸ sırrın haķāyık ehline i' lān ider şeyh
Küntü kenz⁴⁹ iñ cevheriñ ifşā ile şādān ider şeyh
- 2 Bā-yı bismillahda nokta 'ilmine mazhar olup
Dört kitabıñ ma'nāsın tefsir ile a'yān ider şeyh
- 3 'İlmü'l- esmā rumūzun fāş ider 'āşıqlara
Sālikā neyiñ nazarda imā ile iz'ān ider şeyh
- 4 Aḥmediñ rāhında ķā'im postnişin olmuş bugün
Ḥānķāha her gelen iķrāmle mihmān ider şeyh
- 5 Ol saķāhüm ḥamrını Derviş Sūkūtī kemtere⁵⁰
Şundular bezm-i ezelde bir cām ile mestān ider şeyh

⁴⁸ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Aclûnî,a.g.e.,s.149.

⁴⁹ "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım".
Aclûnî,a.g.e.,s.212.

⁵⁰ Bu beyit vezne uymamaktadır.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

19a

66

- 1 Her müşkülüm āsān ile eyledi hāl meşâyıḥ
Mürdan ednā kemter iken kıldı belī kemāl meşâyıḥ⁵¹
- 2 Hizmetinde bezl-i cān itdim anıñ ben rüz u şeb
Zāt-ı Hākka bir kademde eyledi vişāl meşâyıḥ
- 3 Himmetini almak için çok zamān itdim niyāz
Zāt-ı Hākka bıraḳdım da eyledi vişāl meşâyıḥ
- 4 'İlm-i Hākda bāb-ı 'ilmiñ şehrini itdi küşād
Küntü kenz⁵² e maḥrem itdi añladım mā'il meşâyıḥ
- 5 Men 'aref⁵³ sırrını tekmīl hıfzıma aldım bugün
Ḳalbleri Derviş Sükūtī gayrı bir su'āl meşâyıḥ

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

67

lidir.

⁵² "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım". Aclûnî, a.g.e., s.212.

⁵³ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Aclûnî, a.g.e., s.149

- 1 Lezzet bulup bir hâliyle dâmen tutan her yâr meşâyîh
Tâlib-i Hâk dinlerisen eyle bugün ikrâr meşâyîh
- 2 Hîmmet bulur hizmet ile râh-ı Hâkka toğrû giden
Menzil alır sür'atile kalbe toğar envâr meşâyîh
- 3 Rif'at bulur rûz u leyâl evc-i semâ eyler 'urûc
Cibrîl olur hem rehberi neyler aña ağıyâr meşâyîh
- 4 Kuvvet bulur ihsânıyla Dervîş Sükûtî her müdâm
Lütf-ı Hâkka mazhar olup nitekim ağıyâr meşâyîh

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

Harfîd-Dâl

68⁵⁴

- 1 Günâhkârım kabûl kıl ümmet Muḥammed
Kâpına gelmişem şefkat Muḥammed
- 2 Daḥi sen gelmeseydin iş bu mülke
Çekerdik nice çok zâhmet Muḥammed
- 3 Seniñle bulmuşuz hem râh-ı dîni
Anıñçün dileriz rif'at Muḥammed

⁵⁴ Şiirdeki silik yerler eserin orjinalindeki bozukluktan dolayı okunmamaktadır.

- 4
Seniñle buldular kudret Muḥammed
- 5 Nebilerle veliler cümlesi hem
Kim sende buldular ğayret Muḥammed
- 6
Kıldı Cibrā'ıl..... Muḥammed
- 7 Nitekim menzil
.....ruḥṣat Muḥammed
- 8 Seniñle 'arş-ı a'lāda oldu.....
Virildi hem saña zīnet Muḥammed
- 9 Hemān Hāḳ ile
Saña o dem virildi hikmet Muḥammed
- 10Hāḳ iletuġyān biñ kelām
.....soḥbet Muḥammed
- 11 Kıpında bir gedā Derviş Sükūtī
Müyesser kıl saña rü'yet Muḥammed

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

69⁵⁵

- 1 Çünkü Hudāsınsenden meded
.....Muṣṭafāsın yā 'Alī senden meded

⁵⁵ Şiirdeki silik yerler eserin orjinalindeki bozukluktan dolayı okunmamaktadır.

- 2 Şāh Ḥasan.....
.....zīyāsın yā ‘Alī senden meded
- 3 Şāh Ḥüseyn-i Kerbelādır Aḥmediñ cān pāresi
Çeşm-i nūr-ı enbiyāsın yā ‘Alī senden meded
- 4 ‘Abidīn Bāqır Muḥammed mezhebim Ḥaḳ Ca‘feriñ
Ḥükmile dā’im yā ‘Alī senden meded

21a

- 5 Ol ‘Alī Mūsā e’r-Rızadır cümle ‘ālem serveri
Cedd-i pāk-i evliyāsın yā ‘Alī senden meded
- 6 Ol Muḥammeddir Taḳī hem muḳtedā-yı rāh-ı dīn
‘Avn-i Ḥaḳla hep sezāsın yā ‘Alī senden meded
- 7 ‘Askerī Mehdī Muḥammed cümle mü’min ümmete
Şāfi‘-i rüz-ı cezāsın yā ‘Alī senden meded
- 8 Derdmend-i Derviş Sükütī ḥānḳāh-ı Ḥaydara
Kul olup ehl-i vefāsın yā ‘Alī senden meded

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

70

- 1 Yā ilāhī derde düşdüm hem devā senden meded
Ol Ḥabībīñdir Muḥammed Muştafā senden meded

- 2 Şânına tahtın buyurduñ ol ‘Alî bin Tâlibîñ
Sûre-i Qur’ân içinde hel atâ ⁵⁶ senden meded
- 3 Hem dañi Añmed buyurdu nûr-ı vâhid hakkına
Lañmûke lañmî ⁵⁷ ki sensin Murtażâ senden meded
- 4 Fâţıma bint-i Resûldür nûr-ı pâk-i enbiyâ
Mü’menâtdır şefkatini olmuş revâ senden meded
- 5 Dürr-i batnından anıñ hem ol iki şehzâdeler
Gün gibi itmiş tulû‘ nûr-ı ziyâ senden meded
- 6 Dergâh-ı vâlâsına Derviş Sükûtî rûz u şeb
Yüz sürüp gelmiş dîvâna bir gedâ senden meded

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

71

- 1 Dilerim senden ilâhî derdime dermân meded
Sen şabîb bir devâsın eylegil ihsân meded
- 2 Hâzretinden bu niyâzım isterim senden necât
Hubb-ı dünyâdan geçer gel eyle sen fermân meded

20b

- 3 Keşretinden işbu halkıñ ‘uzlet itdim nice dem

⁵⁶ İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?, İnsan Suresi, 76/1.

⁵⁷ “Senin etin benim etimdir” .hadis.

Vahdet ilinde beka kıl 'ömr-i cavidân meded

- 4 Berzahıdır ehl-i 'aşkıñ kâ'inatıñ keşreti
Terk-i tecrid 'âleminde olayım sultân medet
- 5 Zevk-i dünyâdan geçir Derviş Sükûti kûlunu
Senden artık yok murâdım eylegil sübhân medet

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

72

Mersîye-i Hâzret-i İmâm Hüseyin Rağıyallahu 'Anh

- 1 Şâh Hüseyin-i Kerbelânîñ mâteminde Hâk mürîd
Her yılı bir yâre açdı kalbine tâze cedîd
Hem şusuzluk her cihetden berhizi itdi şedîd
Âh Hüseynim vâh Hüseynim zulmile oldu şehîd
Haşre dek dâ'im okuruz cânına la'net Yezîd
- 2 İşbu mâhda mü'minine ağlamak oldu revâ
Şâh Hüseyini Kerbelâda kıldı zâlimler cefâ
Âh nice cânlar dayansın bir tükenmez mâcerâ
Âh Hüseynim vâh Hüseynim zulmile oldu şehîd
Haşre dek dâ'im okuruz cânına la'net Yezîd
- 3 Ehl-i imânîñ bu demde sînesi 'üryan ola
Kan döküb didelerinden rûz u şeb giryân ola
Âl-i mervâna hezârân la'neti her ân ola
Âh Hüseynim vâh Hüseynim zulmile oldu şehîd

Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

- 4 Muştafānīn nūr-ı 'aynı hem ciğerpāre 'Alī
Fātimā Hayru'n-nisānīn bağ-ı cennet bir gülü
- 21a Bunların 'aşkına tutmak mātemi rüşen celī
Āh Hüseynim vāh Hüseynim zulmile oldu şehīd
Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

- 5 Bilir iken ceddi kimdir hem anīn yā maderi
Hiç terāhüm itmez oldu bunlara āhīr biri
Kimden ola yā şefā' at bir gün ola maşşeri
Āh Hüseynim vāh Hüseynim zulmile oldu şehīd
Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

- 6 Az vakītte itdiğini her biri çün buldular
Vay aña kim Aḥmed-i muḥtara ḥā'in oldular
Kerbelānīn büsbütün ḥākini pürḥūn kıldılar
Āh Hüseynim vāh Hüseynim zulmile oldu şehīd
Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

- 7 Söylesem Dervīş Sükūtī Kerbelānīn ḥālını
Cān taḥammül itmez olur qaralar gey şālını
'Āşıkı ol mātemiñ tut bakma münkir kālını
Āh Hüseynim vāh Hüseynim zulmile oldu şehīd
Haşre dek dā'im okuruz cānına la'net Yezīd

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Keşret-i dünyādan el çek zāhidā Hākdır murād
Dinle bñ nuṭḡum saña hñccet dilerseñ i‘ timād
- 2 Men ‘aref ⁵⁸ sırrın öğren bend olagör bir ara
Hāḡḡı bulmaḡda beḡā bul ‘ömrüñ olsun izdiyād
- 3 Rehber-i kāmīl izinden sen cüdā olma bugün
İttişāl it saña Hāḡḡıñ yollarıñ itsin küşād
- 4 Dinleme vā‘ iz sözün hiçbir ḡuru da‘vādır hep
Bekle anıñ şoḡbetini hem ḡalbiñ eyler ḡoḡ fād
- 21b
- 5 Zāt-ı Hāḡdan bī-ḡaberdir bulmadılar kāmīli
‘İlm-i zāḡir cümle şalmıḡ ḡalḡ ile ider cihād
- 6 Hāḡḡāḡ-ı bezm-i ‘aşḡda ḡam yemez ‘āḡḡlarız
Sāḡī-i bezm-i elestiñ bādesi eylerdi şād
- 7 Mürşid-i bir ḡāzıḡa Dervīḡ Sükūtī rüz u şeb
ḡizmetinde bezl-i cān it şıdḡ ile ol inḡıyād

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

⁵⁸ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclûnî, 1997:C.II,s.156,n.2157, a.g.e.,s.149.

- 1 Nefsini öñ bilmek imiş Hakkı bilmekden murād
Sa'y idegör t̄alibā gel 'irfāna eyle inqiyād
- 2 Mürşid-i kāmilden işbu yollar berzāhıñ
Bir kademde geçer ol rāh-ı Haq eyler küşād
- 3 Gerçi yollar katı şarbdır bunca cebel kāh taş
Yırtıcı hayvān çokdur hiç gezilmez infirād
- 4 Sir zamān Ferhādda gezdü kūh sahrālarda hep
Bir lebi Şirin içün dağlarla itdi çok ciḥād
- 5 'Ömrünü virdi hebāya' aşk-ı mecāzi ḥükmile
Kendini ifnā idince nefsiyle itdi fesād
- 6 Çok vakit berbād idindi bu vücūduñ şehrini
Zūlf-i Leylādan muḥakkaḳ almadı Mecnūn murād
- 7 'Aşk-ı ḥakīkī erleriniñ menzil 'arşdan yüce
Sen de cehd it ey Sükūtī rāh-ı Haqda bul murād

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

75⁵⁹

- 1 Dervişlerimiz Haq zikrin ider şām u seher zāhid
Bülbüllerimiz gonca güle eyler fiḡān bahār zāhid
- 2 Nefsimizi qatl itmeḡe destimizde seyf-i Celāl
Cehd ideriz leyl ü nehār urmaḡa ḥançer zāhid

⁵⁹ Bu şiirde vezin bozuktur.

- 3 Zıkr-i tevḥid dersine sa‘y ideriz rūz u şeb
Emr-i Ḥaḳḳı tutmuşuz okuruz ezber zāhid

22a

- 4 Kurb-ı Ḥaḳḳa vāşıl olur zıkr ile mu‘tād olan
Fezkurūnī⁶⁰ āyetinden geldi bize ḥaber zāhid
- 5 Dilden iḥrāc itmeyiz zıkr-i Ḥaḳḳı her zāmān
Zıkrile Derviş Sūkūtī oldu bir er zāhidā

76

- 1 Ḥulḳ-ı Aḥmed olsa tālib Ḥaḳḳa ider inḳıyād
Ḥubb-ı dünyādan geçer ol Ḥaḳdan alır bermurād
- 2 Kendine muḥkem riyāzāt şol ki eyler rūz u şeb
Ḳalbini pāk eylemekdir māsivādan hep murād
- 3 Naḥnū aḳreb⁶¹ sırrını hem zāhidā fehḡ itmedi
Cehl içinde ḳaldı muṭlaḳ almadı Ḥaḳdan murād
- 4 Nefsini bilmekde āciz irmedi bir kāmīle
Ḳaldı millet içre dā‘im hırş ile ider fesād
- 5 Sil gönülden māsivāyı ey Sūkūtī sen bugün
Ḥaḳḳa vuşlat ister isen terk-i dünyā ḳıl murād

⁶⁰ “Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!” Bakara suresi, 2/152.

⁶¹ “Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kāf Suresi, 50/16 ve Vākıa Suresi, 56/15.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

77

- 1 Şaf iderim zāhidā ben her zamān ol ber murād
Medhiñ itmez bunda bir cān hiç değıl ağıyar murād
- 2 Cedd-i bed kavm-i cāhil sözüne urmam kulāk
Ehl-i 'irfān cümlesinde nuṭk iden dildār murād
- 3 Ḥubb-ı 'aşkıñ yok yere sürmez bugün süvār olan
'Arşa-i ḥarbe nazar kıl katl olan eşrār murād
- 4 Her gazāda ibn-i Süfyān 'askerin alma dile
Şām civarı meydānında anlagıl Ḥaydār murād
- 5 Bir bahādır ehline Derviş Sükütī ol gulām
Mişl-i Kānbersin 'Aliye eylegil ikrār murād

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

22b

78

- 1 Rehber-i 'aşka düş oldum rāhımız oldu küşād
Hızr-ı vakte çün irüşdüm eyledi kalbim ābād
- 2 Nokṭa-i mübhem ḥaḳāyık sırrına mazhār olup
Feyz irişdi zāt-ı Ḥaḳdan bulmuşuz kāmīl reşād
- 3 Sa'y ider zāhid delilsiz rāh-ı Ḥaḳḳa vāşıl ola

Ḳābil-i mümkün değildir bulmağa bunda murād

- 4 Fülkünü şālmıř nihāyet baır-i girdāba bugün
Berzāha uğrar ne çāre ğarkider bunca ‘ibād
- 5 Zūlfünüñ sevdāsına görünce mecnūnlar düşüp
‘Aşk-ı mecāzī itdi ifnā bunları ḥadden ziyād
- 6 Ḥüsnüne müştāk olaldan bir zamān Ferhād-veş
Kūh-ı şahrālarda itdi Şirīn içün çok feryād
- 7 Neylesin Derviş Sūkūti kıldılar cismiñ ḥarāb
Yok tımār itsin derünüñ bir řabīb ḥāzık cevād

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

79

- 1 Şāfi itmeden bu ḳalb Ḥaḳḳa yol almaz küřād
Ne ‘aceb zāhid mürā’ī seng-i dil dā’im fād
- 2 Hergize zulm-i ferāvān ‘ālemi ḳılmaḳ ḥarāb
Hırş-ı kelblerden eşeddir her řifāt eyler ziyād
- 3 Kin kibir ehl-i riyādır ‘ilmiyle maęrūrlanır
Nefs-i emmāreye tābi‘ olmadı nārdan āzād
- 4 Meyl-i dünyā keşret üzre şandılar bāḳī bunu
Ğaflet içre ḳaldı anlar ḥubb-ı efzūn –ı bī‘ad
- 5 Mülk-i fānī zīnetine aldanıp her vechile
Ḥaḳḳı kıldılar ferāmūř ḳılmadılar bunda yād

- 6 Fezkurūnī⁶² āyetinden bî-ḥaber a‘mā faḳīh
Tutduğu yol şanma toğru bulmadı Ḥaḳdan murād
- 7 Ḥaḳ-i pāy-i evliyāya ey Sūkūtī sūr yüzüñ
Ḥaḳқа vāşıl ider muḥaḳḳaḳ eyle her dem inḳıyād

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

23a

80

- 1 Bugün meydān-ı ‘aşḳ içre ḥarābāt ehliyiz zāhid
Şaḳın ḥor baḳmasun bize melāmet ehliyiz zāhid
- 2 Bu köhne tāc ‘abā ḥırḳa virilmiş bezm-i ervāḥdan
Ḥaḳḳıñ bu lütf-ı iḥsānı ‘ināyet ehliyiz zāhid
- 3 Cenāb-ı Ḥaḳ ḥabībine behiştten eylemiş irsāl
Bize andan emānetdir şadāḳat ehliyiz zāhid
- 4 Edeb erkān ile kimiñ meşāyih ittifāḳ itmiş
Resulüñ sinnini muṭlaḳ itā‘at ehliyiz zāhid
- 5 Müzeyyen ḥāb-ı libās ancaḳ‘ ulemā şānına lāyık
Biz abdāl-ı Ḥudā olduḳ ḳanā‘at ehliyiz zāhid
- 6 Sūkūtī bir ḡarīb miskin ‘abādan ḥırḳa tāc giysin
Ḥaḳāretle naḳar itme irādet ehliyiz zāhid

⁶² “Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!” Bakara suresi, 2/152.

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

81

- 1 Yak vücūduñ şehir içre zāhidā bir şāfi 'od
'İtr-ı büyundan bu 'ālem saña itsinler vürūd
- 2 Ka'be-i hüsniñ ziyāret itmede her rüz u şeb
'Arş-ı a'lāda melekler cümlesi kıldı sücūd
- 3 Ahsen-i takvīmle icād eyledi ol Hāk seni
Kurdu tahtıñ kalb içinde dā'imā eyler ka'ūd
- 4 Vücūdunu kıldı nümāyān her cihetden 'āleme
Nāzır meşkūr odur kim Hāl-ı Rabbü'l-vedūd
- 5 Hāk saña senden yakın bil çeşm-i cānıñ aç bugün
Naḥnū akreb⁶³le mübīn zātını kılmış şuhūd
- 6 Hayy-ı bakī bī zevālin pādīşāh-ı baḥr ü ber
Fehm-i nākış ibn-i Süfyān bī-edeb kavm-i cühūd
- 7 Baḥr-i 'aşkıñla Sükūti feth ider esrār-ı Hāk
Ma'nā-yı rāzı ene'l-Hāk şürbünü itdi küşūd

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

23b

⁶³ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi,50/16 ve Vâkıa Suresi,56/15.

Harfî'z--Zel

82

- 1 Virdiğüm bezm-i ezel çün eyledim güftâr eḡaz
'Ahdimizde şābit olduḡ günbegün ikrār eḡaz
- 2 Hānḡāh-ı evliyāda 'aşḡile her dem seḡer
Zıkr-i cehri keşret üzre eyledik ezḡār eḡaz
- 3 Cān u başdan çünki geḡmiş ol Hudā 'āşḡları
Keşret-i dünyāya bakmaz eyleyen ol yār eḡaz
- 4 Pādīşāhım mülk-i tende eylemiş dā'im ḡarār
Ḥüsnünü kıldı beyāna eyledim izḡār eḡaz
- 5 Mihr-i vechinden anıñ āfitāb olmuş ziyā
Nūra ḡarḡ itmiş cihānı eyledim envār eḡaz
- 6 Şu'lesinden ḡüsnünüñ Dervīş Sükūtī rūz u şeb
Çoḡ uyanmışdır çerāḡlar eylediñ bir nār eḡaz

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

83

- 1 'Aḡl-ı ma'āş her ḡālibe dā'imā dünyā leziz
Terk-i sivā her kāmile hem daḡi 'uḡbā leziz
- 2 Zevḡ-i cihān bī-şebāta virmedi dil 'āşḡkān
Zāt-ı Hāḡḡa virdi ḡönlüñ buldular Mevlā leziz

- 3 Mütü kıble en temütü ⁶⁴sırrına vâşıl olup
Haşri icâd itdi bunda kalmadı uhırâ lezîz
- 4 Küntü kenz ⁶⁵iñ sırrına hem maḥrem oldu çün bular
Hep mezâhir oldu anlar ḥalkına ma' nâ lezîz
- 5 Men 'aref ⁶⁶ilmine âgâh çünki oldu sâlikân
Rabbini öñ bildi anlar oldular dâñâ lezîz
- 6 Aç gözüñ Derviş Sükûtî hizmet it bir kâmile
Göstere ol zât-ı Haḫḫı cümleden a' lâ lezîz

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ḥarfü'r-Re

84

- 1 'Āşık-ı muṭlak Ḥudâyız bize Sa' diler dinir
Bezm-i 'aşka mübtelâyız bize Şa' diler dinir
- 24a
- 2 Rûḫ-ı ḫudsile muşaffâ eyledik çün ḫalbimiz
Nûr-ı pāk-i Muştafâyız bize Sa' diler dinir
- 3 Himmet-i mürşidle geçdik māsivâ berzaḫların
Rāḫ-ı Haḫḫa âşinâyız bize Sa' diler dinir
- 4 Keşret-i dünyâya bakmaz ol yuyan 'âşıkları

⁶⁴ “Ölmeden evvel ölünüz”, Hadis, el-Aclûnî, 1997: C. II, s. 260, n. 2668.

⁶⁵ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s. 212.

⁶⁶ “Nefsini bilen Rabb'ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s. 149.

Vahdet ilinde bekāyız bize Sa‘diler dinir

- 5 Şeyh Sa‘de’d-dīn Cībāvī pīrimiz nesl-i ‘Alī
Himmetle Hāknūmayız bize Sa‘diler dinir
- 6 Evliyālar rāhına Derviş Sūkūtī tā ezel
‘Aşkile cān baş fedāyız bize Sa‘diler dinir

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

85

- 1 Zāhidā bu cismimi ābād iden hep Muştafādır
Dīdemizden şevk uran nūr-ı ziyā bil Murtazādır
- 2 Ol Ḥasan ibn-i ‘Alī serdār-ı şāh-ı evliyā
Vārīs-i Aḥmed Nebī hem şāh Ḥüseyn-i Kerbelādır
- 3 ‘Abidīn ü Bākır oldu tēc-ı sa‘ādet başıma
Mezheb-i Ca‘fer ḥakīkat hem bize Ḥaḫdan ‘atādır
- 4 Kāzım oldu cümle mü’mīn kıblegāhı şübhesiz
Secdegāh-ı ‘alem oldur hem imām u muḫtedādır
- 5 Şāh ‘Alī Mūsa Rızādır ehl-i ḥakīkat ma‘deni
Hem tarīḫ-i evliyāda cümleye Ḥaḫ reh-nümā
- 6 Ol Muḫammeddir Taḫī bil āfitābīn şu‘lesi
Şevḫbaḫş itmiş cihāna menba‘-i nūr-ı ziyādır

- 7 Kā'inātın kütbu olmuş her dü 'ālemde Nakī
 'Askeri gelmiş bu dünyā halkına hem pişvadır
- 8 Devr-i hoş gelse gerekdir hüküm ide kâfdan kâfa
 Mehdî-i âl-i Muhammed 'adlile şâhib vefâdır

24b

- 9 Hâk-i pâyinde gedâyım Derviş Sükûtî ben bugün
 Bâb-ı lütfün beklerim hep derdime 'ayn-ı şifâdır

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün

86

- 1 Añla gel zâhid habîbîn nazmı bir envardır
 Lahmûke lahmî ⁶⁷ hakkında söyle.....Haydardır
- 2 Pâdişâh baır ü berriñ hüküm ider kâfdan kâfa
 'Adlile tutmuş cihânı hem şâh-ı kişverdürür
- 3 Fâtımâ Hayru'n-nisāya biž'ate minnî ⁶⁸ didi
 Ol Nebî-i fâhr-i 'ālem şâfi'-i maşşerdır
- 4 Ol Hâsan şâh şehîd hem Hüseyn-i Kerbelâ
 Teşnegân-ı ümmete ol sâkı-i kevşerdır
- 5 'Abidîn ü Bâkır oldu râh-ı dîn 'âşıqlara

⁶⁷ "Senin etin benim etimdir" .hadis.Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye söylediği söz.

⁶⁸ "O benden bir parçadır" Hz. Muhammed'in Hz.Fatıma için söylediği söz.

Mezheb-i Hâk ehl-i mü'mîn kullara Ca'ferdir

- 6 Mūsā Kāzım imām ü her dü 'âlemde bugün
Hem 'Alî Mūsā Rızāya bezl olan cān iledir
- 7 Ol Muḥammedir Taḳî hem pâdişāhımız Naḳî
Ḥükmiden bu cümle ḥalka ol imām 'Askerdir
- 8 'An ḳarîb gelse Muḥammed Mehdî-i şāḥib-zamān
Müşrikini seyfile ḳılsa gerek ol ibrârdır
- 9 Munṭazır olmuş durur ḥāk-i pāyinde bugün
Bāb-ı lüṭfuñ bekleyen Derviş Sükûtî kemterdir

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

87⁶⁹

- 1 Hasta olmuş gönlümüñ her dem devāsı Muşṭafādandır
Ḳalb-i maḥzun her ṭalibiñ dilgüşāsı Murtazādandır
- 2 Ol Ḥasan ibn-i 'Alîniñ ḳuluyuz ḳurbānıyız
Her murāda nā'il oldum bil Ḥüseyn-i Kerbelādandır

⁶⁹ Bu şiirde vezin bozuktur.

- 3 Ol İmām Zeyne’l Muḥammed Bākırın rāhını ben
Bulmuşum Ca’ ferle taḥkīk ol keremkân ‘aṭadandır

25b

- 4 Cümle mü’ mîn kullara çün Kāzım oldu toḡru rāh
İktida’ it tālibā sen ol Resūl-i kibriyādandır

- 5 İlticā’ımız bizim çün ol ‘Alī Mūsā Rızā
Bāb-ı lūtfunda sa’ ādet bize ol nūr-ı Ḥudādandır

- 6 Kutb-ı aḳṭāb-ı cihāndır ol Muḥammed ṣāh Taḳī
Mesned-i rif’ atde kā’im devlet-i āl-i ‘abādandır

- 7 Ṣāh ‘Alī İmām Naḳīdir pādiṣāh-ı lāyezāl
Çeşm-i nūru her velīniñ nesl-i pāk-i enbiyādandır

- 8 ‘Askerī serdār-ı ‘ālem üçler yediler kırklara
Ḥüküm ider cümle cihāna ol imām u muḳtedādandır

- 9 Munṭazırız devrine ṣāḥib-i Muḥammed Mehdīniñ
Katl ide münkir münāfık seyfile hep iḳtizādandır

- 10 Ḥānḳāh-ı Aḥmede Derviş Sükūtī sen bugün
Yüz süregel rüz u şeb dergāh-ı dārü’ş-şifādandır

Fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

- 1 Keşte-i ‘aşḳdan su’āl it baḥr-i ‘ummān ḳandedir
Deryālar ḡavvāşına şor dürr-i mercān ḳandedir

- 2 Bezm-i ervāḥı ezelden dest-i Ḥāḳdan bir ḳadeḥ

Nüş iden ‘uṣṣāk-ışorma mestān kandedir

3 Her şehirler zār u efgān çün kılarımış ‘andelib
Bir gül-i handān arar ol bilmez gülistān kandedir

4 Cehd ider zāhid mürā’i maqşūda nā’il ola
Çeşm-i a‘mā rāh bilmez sırr-ı sübhān kandedir

5 ‘İlm-i zāhir mektebinden ders okurlar rüz u şeb
Nefsine ‘ārif değil ol bilmez ki Raḥmān kandedir

6 Zümre-i nādāna aṣlā Derviş Sükūtī şorma hiç
Şeyḥ-i kāmilden haber al vech-i Yezdān kandedir

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

26a

89

1 Şordum ey dil kāmilāndan baḥr-i ‘ummān sendedir
Gevherine tālib ol kim dürr-i mercān sendedir

2 La‘l-i ḥamrāyı içenler bezm-i sāķiden bugün
Bādeniñ keyfî elestden zevķ-i cinān sendedir

3 Naḥnü akrebü ⁷⁰ āyetle şānını kıldı beyān
Mazḥar-ı zāt-ı şıfātın ‘arş-ı Raḥmān sendedir

⁷⁰ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi,50/16 ve Vâkıa Suresi,56/15.

- 4 Hâk Te‘ālâ’ qarîbsin arada bir nesne yok
Cümle eşyâya muhîf ol sırr-ı sübhân sendedir
- 5 Men ‘aref⁷¹le mârifet dersini oku bugün
Rabbine âgâh olup hem cümle ‘irfân sendedir
- 6 Derdmend Dervîş Sükûtî dâmeni tut mürşidiñ
Göstere ol saña Hâkkı vechi Yezdân sendedir

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Âfitâbın şu‘lesinden cismime ziyâ irer
Nûra garķ itdi bu qalbim nice lem‘alar virir
- 2 Terk-i tecrîd olmuşuz biz dünyâya meyl itmedik
Bir ‘abâ hırķâyâ qandık kimdeñ atlas harîr
- 3 Gerçi bizde yokdur aşlâ mâsivânın ülfeti
Nân yerine nefsimiziñ qatline virdik zehîr
- 4 Bakmaz olduk medh-i zemme işbu ‘âlemde bugün
Bir idindik qahr-ı lütfu şer ile hem de hayr
- 5 Mûtü qable en temûtü⁷²sırrına mazhar olup
Bir gedâ Dervîş Sükûtî kemter ü ednâ haķir

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

⁷¹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

⁷² “Ölmeden evvel ölünüz”. Aclûnî, a.g.e., s.260.

1 Bilir misiñ ʔālib aşıñ türābdır
Biñ yıl ʔömrüñ olsa şonu ʔarābdır

2 Aldanma hiç bu dünyānıñ vārına
Göñlünü oynatma ol bī-şebātdır

26b

3 Māl ü mülküm deyu bunda cāhiller
Sanmasın ʔalır ol cümleye bābdır

4 Çok ʔalış bendinden ʔalās olasın
Zabt ider ʔurmuş ol Timur ʔuzaqdır

5 Cehd idip her zamān vaq̄tinde ara
Bulmağa bir kāmili gerçi şevābdır

6 Beyhūde hiç çekme aḥmaqlar gibi
Emeği bu dehriñ ʔatı ʔazābdır

7 Terkini uragel ölmezden evvel
Ḥadişinde Resül itmiş cevābdır

8 Meyl itme dünyāya Derviş Sükūti
Erenler nuṭṭunu tut bir kitābdır

Fāʔilātün fāʔilātün feʔülün

1 Nehr-i ʔaşkıñ artmadıkça ʔummānı bilmez ʔandedir

Bahre gavvāş olmayanlar pāyānı bilmez kandedir

- 2 Her şehirler zıkr-i mu‘ṭad eylemiş Hāk Hāk deyu
Kālbine hiç te ‘şir itmez vicdānı bilmez kandedir
- 3 ‘İlm-i zāhir mektebinden ders okurlar rüz u şeb
Nokṭayı fehm eylemez ol Qur‘ānı bilmez kandedir
- 4 Dört kitābıñ metnini her kim okursa ḥarfbeḥarf
Şerḥ idemez lāyıkınca āsānı bilmez kandedir
- 5 Āh idermiş bülbul-āsā gice gündüzler daḥi
Maṭlūb bir gonca güldür ḥandānı bilmez kandedir
- 6 Sa‘yini virmiş hebāya reh-nümāsız şol kişi
Zāt-ı Hākdan bi-ḥaber ol Yezdānı bilmez kandedir
- 7 Dāmeni muḥkem tutagör Derviş Sükūtī bir eriñ
Vaşl ider ol seni Hākka hicrānı bilmez kandedir

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün

27a

- 1 Biḥamdülillah bugün rāh-ı Hudāda rehberim vardır
Muḥammed Muştafā ile ḥaḳīkat Ḥaydarım vardır
- 2 Tarīkatda sülūk itdim muḥakḳak anlarıñ dā‘im

Ene'l-Hak sırrına irdim 'Aliden defterim vardır

3 Hasan ile Hüseyin şahım bulardır bağ u kalbimde
Açılmış gonca bir güldür seraser ezharım vardır

4 İmām Zeynel Bâkır Hakkıñ kemāl sırrına ırmış
Ledün 'ilminde hem yektâ ezelden Ca'ferim vardır

5 İmām Kâzım cemālinden kamer şems nuruñ almışlar
Cihāna pertevin şalmış benim bir enverim vardır

6 Hemān şah Horasandır 'Alī Mūsā Rıza billah
Taķi evlād-ı peygamber Nakiden 'Askerim vardır

7 Nola bir dem zühür itse elinde tiğ ile Mehdī
Havāric bağrına ursa yedinde hançerim vardır

8 Dürr-i lütfunu beklermiş Sükütī bir ğarīb ednā
'Alīniñ hāñkâhında hezārān kemterim vardır

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Şer'-i pāk-i Muştafāya kul olan şefkat bulur
Hem tarīķ-i enbiyāda 'aşķile ülfet bulur

2 Zillet-i dünyāya rağbet nice kılsın çün bular
Murtazāniñ rāhı içre herbiri hikmet bulur

3 Şāh Hasan hulk-ı Rızāniñ yoluna cān baş koyan
Hem Hüseyin-i Kerbelāda her zamān 'izzet bulur

- 4 Ol imām Zeyne'l' Abānīn kim ki olmuş çākeri
Hizmeti Bākırda her dem zevkile devlet bulur
- 5 Mezheb-i pāk-i Ca' ferīndir kulumu Hāk görmeyen
'Ākibet berzāha uğrar şanmañız rahmet bulur
- 6 Ol İmām Kāzım Rızānīn rāh-ı meftūh bir kadīm
Her ki dāhıl oldu anlar şüphesiz vuşlať bulur

27b

- 7 Kıblegāhı evliyādır hem 'Arab mülk-i 'Acem
Ol 'Alī Mūsā Rızāda cümlesi himmet bulur
- 8 Ol Muhammed şāh Takīye bende olmuş tã ezel
Bil Nakīnīn sāyesinde menzil-i rif'at bulur
- 9 Zümre-i nāciye irmek gel dilerseñ zāhidā
'Askerīye kıl olanlar maķşūduñ elbet bulur
- 10 Hāk-i pāy-i Mehdīye Derviş Sūkūtī yüz sürer
Anīn içün rāh-ı dinde dā'imā nuşret bulur

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

95

- 1 Bizi bu 'aşk her demi nice bir sevdālara düşürür
Mecnūn gibi rüz leyāl bir saçı Leylālara düşürür
- 2 Ferhād dağı bunca zamān dağlar içinde dolaşıp

Şîrîn için bir çok kıti başını gavgālara düşürür

3 ‘Āşıkları gel gör hemān bunda nice menzil alır
.....bulup himmetiyle belālara düşürür

4 Ehl-i ḥaḳīḳat sırrına müdde‘iler hiç irmedi
Bunca ḥased nifāk ile kendini da‘vālara düşürür

5 Mürğ-ı ġarībiñ görmez mi hiç evc-i semā bervāz ider
Düşmüş kulağız bir ulutenhālara düşürür

6 Her ki tutar pendini Derviş Sükūtī bir kemterin
İrdi necāt semtine ol zevḳ-i maḳāmlara düşürür

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün

96

1 Meyl virmedim dünyāya ben gönlümdeki sevdādır
Uğraşmazım hiç ḥalk ile başımdaki gavgādır

2 Cehd iderim leyl ü nehār Ḥaḳḳa teḳarrüb itmeye
Bilmem ki naḥnū akreb⁷³ iñ sırrındaki ma‘nādır

3 Bir gün hemān ol yār ile ‘ahd eyleyip virdim karar
Ḳulun şādık devrimiz dönüp bu itdiği cefādır

28a

4 Mecñun gibi Leylā için dağ u şahrā hiç bırakmadım
Cismimi ben kıldım ḥarāb beyhūde hep ifnādır

⁷³ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kāf Suresi,50/16 ve Vākıa Suresi,56/15.

- 5 Zevk-i cihāndan geçem deyu terk-i sivā eyler iken
Derviş Sükûtî gel gör bugün güldü baña vefandır

97

Der Medh-i Çār-Yār-ı Güzîn

- 1 Ebū Bekir ‘Ömer‘ Osmān‘ Alidir fātiḥ-i Ḥayber
Ki bunlar Aḥmediñ yār-i cihāna geldiler server
- 2 Eğer mü ’min eğer müslim buları kim ki sevmezse
Behişt içre qarār itmez cehennemde yañar ekşer
- 3 Kelāmu’llah ider taşdıḳ bularıñ şānını muṭlaḳ
Cenāb-ı Ḥaḳ ḥuzūrunda bulardır cümleden ekber
- 4 Revāfiẓ kāvm hiç sevmez ‘Aliden ol üç yārī
Cehālet oduna yanmış münāfıḳ cins bedaḥdır
- 5 Şefā‘ at ḳavmi Naşrānī Yahūdīye olur mu hiç
Mü ’ebbed nār-ı düzaḥda yañarlar cümlesi yekser
- 6 Resūlu’llah buyurmuştur bularıñ ḥaḳḳına ol dem
Ki bunlar nūr-u ‘aynımdır gönül mülkünde bir cevher
- 7 Sükūtî bir ğarib ednā ider evşafını her dem
Yolunda cān u baş virse revādır böyle bir kemter

Mefâilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

98

Der Medh-i Çār-Yār-ı Güzîn

- 1 Bu dört yâri kaçan anşam gönül şehr olur mesrûr
Buları kim sever cāndan günahın Hâk ider mağfûr
- 2 Bularla serteser dünyâ vü 'uqbâ hem müzeyyendir
Kamu elvân ile naqşı dü 'alemde hemân meşhûr
- 28b
- 3 Çerağ-ı nûr-ı Ahmedden uyanmış tâ ezelden çün
Kimin kim kalbine irse gönül mülkü olur ma'mûr
- 4 Resûlün sevdiği bunlar Ebûbekir 'Ömer 'Oşman
'Alî damād-ı peygamber cinân-ı heşt bâbına me'mûr
- 5 Revâfîz kavmi hiç sevmez bu üç yari kemâliyle
Huzûr-ı Hâkka vardıkda Cenâb-ı Hâk ider menfûr
- 6 Hilâfet emrini gözler değil hâcet nizâ' etmek
Ferâğât kıl be hey tâlib bu bahş eyleme manzûr
- 7 Buların şânını Kurân ider ta'zîm ile tekrîm
'Alîyi kim ider tefrîk Hudâdan oldular mehcûr
- 8 Bilinmez Ahmedîñ sırrı kelâm remziyle itmiş

Hakāyık ehline ma‘rūf bu bir sır-ı ‘azīm mestūr

- 9 Sükūti Dervişin nutku kelām-ı kibriyādandır
Sevenler kalmadı mahrūm hadiṣ içre nice mezkūr

Mefāilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

99

- 1 Rağbetim yok māsivāya bize Şa‘diler dinir
Virmezem ‘ömür hebāya bize Şa‘diler dinir
- 2 Hiç olur mu nakd-i cānñ virmeye ol peykere
Zen ü dünyā bî -vefāya bize Şa‘diler dinir
- 3 Keşretinden bu ciḥānñ çün bugün olduk ḥalāş
İrmişim bir reh-nümāya bize Şa‘diler dinir
- 4 Zıkr-i fikrim gice gündüz Haqqile her da‘imā
Mübtelāyım ol Hudāya bize Şa‘diler dinir
- 5 ‘İllet-i ‘aşka düşelden zār iderdim her seher
‘Aşkile irdim devāyā bize Şa‘diler dinir
- 6 Derdmend Derviş Sükūti şeyḥ-i kāmiller ile
İrmişiz menzil-i pāye bize Şa‘diler dinir

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

29a

100

- 1 Kırklar yedilere itdim niyâzı
Kaṭârdan ayrılma ey cān didiler
Sem‘-i cāna irdi şaḥuñ āvâzı
Dergāḥa gelip ol miḥmān didiler
- 2 Fehm idip nuṭkunu ben daḥi güzel
Bu pendi tūtana gelmez hiç ḥalel
Muḥammed ‘Aliden kalmış tā ezel
Bir şeyḥe ḥizmet it her ān didiler
- 3 İbtidā ki ḳabu evvel şerī‘ at
Ḳavl-i nebī böyle dinle naṣīḥat
Ṭarīḳāta giren bulur ma‘rifet
Ḥaḳīḳatte olur ‘ummān didiler
- 4 Benliğin terk idip kalmaya riyā
Kibr ile ḥasedden geçip dā’imā
Bir gönül yıḳma gel sen de ṭalibā
İstersen olasun insān didiler
- 5 Sür çıkar ḳalbinden bunları ṭalib
Sa‘y idip nefsine ol bugün gālib
Olagör her demi sen Ḥaḳḳa rāḡıb
Bu yolda anlara merdān didiler
- 6 Evliyāya yakīn ḥizmetle olur
Şadāḳatle varıp ülfetle olur
Pādişāḥa iren devletle olur

Her huşuşda aña sultān didiler

- 7 Süķütī abdālīñ nuṭķunu dinle
 Hılāf değil ancaķ güzelce benle
 Her seher zıkrinde ney gibi inle
 Derdli olan bulur dermān dediler

Hece vezni

101

- 1 Çekme ey dil guşsa-i gam her demi leyl ü nehār
 Bülbülāsā feryād itme boş yere her nevbahār
 Her belā-yı def' idermiş gel oķu sen āşikār
 Lā-fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zülfiķār⁷⁴
- 2 Aħmede Cibrīl getirmiş bu du'āyı müstecāb
 Ta'lim itdi Murtażāya oķudu 'ālicenāb
 Ehl-i 'aşķa bir devādır dinle gel şāfi cevāb
 Lā-fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zülfiķār⁷⁵
- 3 Şānına Hāķdan gelipdir nazmile bu Hāydarīñ
 Vaşfını Qur'ānda itdi nice yerde ol erīñ
 Fethini itdi bunuñla ol zamānlar Hāyberīñ
 Lā-fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zülfiķār⁷⁶
- 4 Her kimin ki zıkr olsa bu dilinde tālībā
 Derd-i miñnet çekmez anlar dehr içinde dā'imā
 Ehl-i beytiñ zümresine ķaydolurlar bī-riyā

⁷⁴ "Zülfikardan başka kılıç, Ali'den başka genç yoktur" Cebrāil'in Uhut'ta Hz. Ali için söylediği rivāyet edilir., Ethem Cebecioğlu, Tasavvuf Terimleri ve Sözlüğü, Ankara 1997, s.465.

⁷⁵ a.g.e., s.465.

⁷⁶ a.g.se, s.465.

Lā-fetā illā ‘Aliilā seyfe illā Zülfiḳār⁷⁷

- 5 Şek getirme zāhidā sen dinle gel güftārımı
Sem‘-i cāniñ aç güzelce añla sen eş‘ārımı
Bulmak istersen oḳu gel sen daḫi dildārını
Lā-fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār⁷⁸
- 6 Nūr-ı Aḫmed ile vaşfiñ eylemiş çün Muştafā
Ḥaydārīñ gör zāt-ı pākī bulmuş Aḫmedle
Naẓm-ı Ḥaḳḳ‘-ıñ bunu söyler fehmi idegil sālīkā
Lā-fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār⁷⁹
- 7 Bu kelāmı vird idenler buldular Ḥaḳdan necāt
Ḳabr içinde buldu anlar her biri dā‘im ḥayāt
Gel oḳu sen ey Sükūṭī olmayasın hiç memāt
Lā-fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār⁸⁰

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

30a

⁷⁷ a.g.e.s.465.

⁷⁸ a.g.e.s.465.

⁷⁹ a.g.e.s.465

⁸⁰ a.g.e.s.465.

- 1 Yār ile hem dem olanıñ nuṭḡu a‘zam içredir
Her kelām dürr-i ma‘nā baḥr-i ḡulzüm içredir
- 2 Zāhidiñ her dem kelāmı baḥr-i ‘ummān saḡili
Fülkünü nīm ḡaṭṭı sālımız ḡaldı bir ḡam içredir
- 3 Evvel ki ḡavvāş-ı baḡre olmaz gevheriñ hiç kıymetiñ
Farḡ idemez bunda aşla zan ile vehm içredir
- 4 Bugün anlar deryā içre şū arar mişl-i şemek
Çeşm-i a‘mā görmez aşlā kendi yerim içredir
- 5 Her kelāmı buḡza mebnī hem cesedle vā‘iziñ
Hırş ile eyler nizā‘lar ḡalka her dem içredir
- 6 Ol ḡaḡıḡat erleriñ gör baḡri ‘aşḡa ḡarḡ olup
Dürr-i ma‘den gevherine irdi maḡrem içredir
- 7 Ḥaḡ beyānında Sükūtī aḡbāba yeter baḡş eyledin
Bu kelamıñ fehmi idenler cinsi adem içredir

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Baḡş ider ehli ḡaḡāyık baḡr-i ‘ummān içredir
Zāhidiñ nakli hikāye cins-i aḡrān içredir
- 2 Her kelām dürr-i cevherdir ḡaḡıḡat ehliniñ
Ehl-i ‘şer‘iñ naḡl-i düzaḡ ḡeşt-i cinān içredir

- 3 Men ‘aref⁸¹ den baħş yokdur nuṭṭ anıñ kāl u kıl
Ağniyādan vaşfa bir çok medḥ-i cihān içredir
- 4 Naḥnū akreb⁸²den ḥaberdār olmadı aṣlā faḳīḥ
Beyhūde söyler kelamıñ nazm-ı nādān içredir
- 5 Ḥaḳ Te‘ālāya ḳarīb bir yok delīl ü zerrece
Vaşf ider şavm şalātıñ farz imān içredir
- 6 Ḥaḳ ‘ıyāndır günden ızhar diseler inkār ider
Çeşm-i a‘mā görmez aṣlā didi pinhān içredir
- 7 Nazmīle Dervīş Sükūtī baħşini kıldı beyān
Küntü kenz⁸³ iñ idti ızḥār nuṭṭu bürhān içredir

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

30b⁸⁴

⁸¹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

⁸² “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi, 50/16 ve Vâkıa Suresi, 56/15.

⁸³ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s.212.

⁸⁴ Merḥum Ebu’s-Su‘ūd Efendiniñ bir kıṭ‘ā fetvā-yı şerīfī teberrüken bu maḥālde ḳayd olunması iḳtizāsındandır şureti fetvā_erbāb-ı ṭarīḳatta olan eḥl-i tevhīd mescidlerde vesā’ir maḥallerde her dā’im zıkrullah itmeleriyle şer‘an ḥelāl olduḡu beyān buyrula el cevāb Allah u a‘lem Ḥaḳ Te‘ālā ḥazretleriniñ ‘ilm-i şerīfleri bir deryā-yı pāyāndır şerī‘at anıñ sāḥilidir biz ehl-i sāhiliz meşāyih-ı ‘aẓām ol deryā-yı pāyānıñ emirleridir bizim anlar ile muḥabbetimiz yokdur.

104⁸⁵

- 1 Bugün gönlüm küşād olmuş ‘aceb qalbim sürür eyler
Ki bir şādı bulunmakla hezār mātem sürür eyler
- 2 Nazar kıılma felek böyle kıılarsa saña bir hānde
.....eyler
- 3 Bunuñla iltifāt olmaz yalancı qaḥbe bir zendir
Süleymān.....eyler
- 4 Gel ey ṭālib alam dersen muḥabbet zevḳini bunda
Ḳanā‘ at.....eyler
- 5 Sükūtī nuṭḳunu dinle dilersen.....
Teveccüh kııl hemān Ḥaḳḳa derūnūnda ḥuzūr eyler

Mefāilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

105

- 1 Cihān zevḳiñ sürüp dā‘im dinler hep yalan eyler
Vefā-yı berāydır gerçi cefāşın beytiñ hemān eyler
- 2 Derviş dün ü gün behey ṭālib elinde vāriken fırsat
Ṭalāḳiñ vir bu zen-i dehrin saña küllī ziyān eyler
- 3 İriş bir şeyḥ-i kāmile dilersen olmağa eflāḥ
Ḳanı gaddār ḳomaz bu nefis seniñ hāliñ yamān eyler

⁸⁵ Silik yerler eserin orjinalindeki bozukluktan dolayı okunamamaktadır.

- 4 Bunuñ destinden ‘acizdir nebiler her velī muṭlaḳ
 Ne mümkün dinlemez kimse seni terk-i vaṭān eyler

31a

- 5 Sükūti Dervişin nuṭḳu deġil maḥfī bu alemde
 Nola bir gün gelir başa görürsün hep ‘ayan eyler

Mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

106

- 1 Geç ey tālib bu ġafletden yürü Ḥaḳḳa seher yalvar
 Ne ümīd vār bu keşretden yürü Ḥaḳḳa seher yalvar
- 2 Sivā ḥubbu gelir geçer ne māl kalır ne bir eşer
 Saña gelmezden ön haber yürü Ḥaḳḳa seher yalvar
- 3 İşit irci‘i⁸⁶ nidāsını koyup dünyā şafāsını
 Bulam dersen beḳāsını yürü Ḥaḳḳa seher yalvar
- 4 Tut erenler yoluñ gözle arayıp sen Ḥaḳḳı izle
 Bulunca zātını gizle yürü Ḥaḳḳa seher yalvar
- 5 Sükūti pendini dinle deġil yalan güzel benle
 Gice gün ney gibi inle yürü Ḥaḳḳa seher yalvar

Mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

⁸⁶ “Sen O’ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön.” Fecr suresi, 89/28.

- 1 Uğraşma halk ile dīvāne gōñül
Beyhūde itdiğīñ ğavġālar nedir
Bugün farḥ ider biñ kerre melūl
Bī -vefā dünyāyā sevdālar nedir
- 2 Bunuñ ehl-i yalan gerçi bī esās
Mülkü fāni itme beḳāya kıyās
Ḳalbine ḳoyma ne hiç söyler bu nāz
Gelir geçer bunda şadālar nedir
- 3 Bunda geldiñ üç gün misāfirhāne
Baḳma şaġa şola sende her yana
Mecnūn gibi gezme her dem bīġāne
Kendiden başḳa bir leylālar nedir
- 4 Bir şeyḥ-i kāmīle eylegil ḥizmet
Virirler ḥaḳḳını ne ise ḳısmet
- 31b ‘Āşīḳ olan irer murāda elbet
Maḥrūm ḳalmaz bunda şekvālar nedir
- 5 Sükūtī nuṭḳundan kim alır sebaḳ
Sa‘y iden menzile irermiş muṭlak
Ḥaḳīḳat baḥrine ḳarışır ırmaḳ
Baḳmaz hiç ardında dalġalar nedir

Hece ölçüsü

Ahṡāl-i ‘Ālem Fī Zamānına

- 1 Bir zamān geldi yetiřdiñ kalmadı ehl-i ġayyūr
Eřkiyālar itdi tuġyān bī -‘aded fışk u fücūr
- 2 Zūlmile ifāde viridi ‘āl-i ‘Ořmān mülkünü
İtdi ġāret bunca emvāl ‘ālemiñ ehl-i ġadūr
- 3 Kāvı-i a‘dā keşret üzre seyfile itdi hücüm
Hiç terāhüm itmez oldu ġarbider ehl-i küfūr
- 4 İtdi feryād cümle ‘ālem nefsi-i nefse yok meded
Ehl-i inřāf kaldı maġlūb zālīmān itdi zuhūr
- 5 Haşr-i kübrādan eşeddır řanmañız yaġřı bunu
İns ü cinne lerze düřdü cānına yevmü’n-nüşūr
- 6 Zümre-i nādān hidāyet rāhını mesdūd idip
Ehl-i imān kıldı ‘uzlet neylesin yokdur mūrūr
- 7 Ğuşşa-i ġam tutdı İslām şehrini hep serteser
Biz nidelim ħükm-i Mevlā olmadıkça yok sürūr
- 8 Her velāyet ehli çekdi kendini tenġālara
Emr-i Yezdān olmayınca çāresiz kıldı řabūr
- 9 Mevtālar çün kabır içinde çıka görse ħālimiz
Kā’il olduk biz olalım yerine ehlü’l-kubūr
- 10 Bıraşma böyle pādīřahım himmetini bezl idip

- 32a Zülfiķār-ı Haydarı çek ehl-i küfre bî- kuşūr
- 11 Hayr olunmaz pādişāhım bu cefāya her demi
Seyfini çek durma böyle kuvvet-i Hāk bizdedir
- 12 İlticāmız saña ancak lütf idip eyle kerem
Esb-i ‘aşka sen süvār ol vüs‘at-i Hāk bizdedir
- 13 Gerçi dünyā busbulānık ey Sükūtī bu ‘aşr
Bulunur er böyle kalmaz nevbet-i Hāk bizdedir

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

109

- 1 Sivā hıbbuñ geçer āsān bulanlar kāmīl-i rehber
Alırlar talķımı mürşid nitekim Kambere Haydar
- 2 Okurlar men‘aleyhā fān⁸⁷ zāt-ı Mevlānıñ⁸⁸
İder nefret bu dünyādan derūnuñ eyleyen enver
- 3 İderler cān u baş kurbān bu yolda şıdkile her dem
Olurlar bāb-ı ‘ilminde‘ Alīnıñ sırrına mazhar
- 4 Ölümünden evvel öldüler bular haşr görüp bunda
Hayāt-ı Hızır’a irmişdir gulām kim olur Ca‘fer

⁸⁷ “Yer yüzünde bulunan her canlı yok olacak.” Rahman suresi, 55/26.

⁸⁸ Bu mısradaki vezin bozuktur.

- 5 Sükûti bezm-i ervâhdan o şâha iktida' itmiş
Şefâ 'at-ı iltimâs eyler dürr-i lütfunda bir kemter

Mefâilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

110

- 1 Sivâ hubbunu terk itmek değil mümkün cihân söyler
Bulanlar mürşid-i hâzık kemâliyle âsân söyler
- 2 İrerler menzil-i pâye cihânı bir pula şaymâz
Cemâl-i Hakkı her yüzde görenler özge kân söyler
- 3 Bu keşretten eliñ yûmuş olurlar hakkile mevcûd
Bekâ-yı vahdete ırmış kelâm-ı Hakkâ beyân söyler
- 4 İderler bezl-i cân ma'sûk yoluna cânı biñ olsa
Bu meydân-ı hakâyıkda nice biñ terki cân söyler
- 5 İşit zâhid bu nazmımı hilâfa ihtimâl olmaz
Sükûtiniñ 'aceb nuṭku dehânından 'ayân söyler

Mefâilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

32b⁸⁹

⁸⁹ Bu sayfanın faksimilesi elimizde bulunmamaktadır.

⁸⁹ Şiirin baş tarafı elimizde bulunmamaktadır.

33a

111⁹⁰

- 1 Şavm ile bunca şalāt itdiği gör zāhidi
Kin kibirle fi‘l-i nifāk tutduğu yol hebādır
- 2 Zümre-i nāciye yakīn olmadı a‘mā fakīh
Bir gedā Derviş Sükūtī ‘aşk ile her dem liqādır

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

112

- 1 Sivā hubbunu terk itmek değil āsān katı düşvār
Sözüm dinle behey t̄alib kulağ ur nuṭkuma her bār
- 2 Erenlerden dile himmet yakīn ol hānqāhına
Gice gündüz idip hizmet eylersen göresin dīdār
- 3 Resülün kurretü’l-‘ayn iki şehzādeler muṭlağ
Hasan şāhım İmām Hüseyn pederdir bunlara Haydār
- 4 Şakın şehvāt-ı nefsinden seni bednām ider her dem
Irüş Zeyne’l-Bākır Hakkā bulardır hıfz iden ağıār
- 5 Riyā eyle ‘acebden geç nifākıñ semtine varma
İmām Ca‘ferle Kāzımdan oqu ‘ilm-i ledün esrār
- 6 Hasedle kin kibir buğz derūnundan ider iḥrāc

Gulāmı ol ḥalāş eyler ‘Alī Rızā şāh-ı ebrār

- 7 Takīniñ nūr-ı pākinden Naķī şāhım zuhūr itdi
Ḥasan‘ül-‘Askerī ibn-i Naķī dir kırıklara serdār
- 8 Bularla ḳalb-i ziyālanır kim olsa şıdkile bende
Muḥammed Mehdī ye candān idip gel her demi iķrār
- 9 Sükūtī Dervişin göñlü sivāya iltifāt itmez
Erenlerden olup himmet derūnuñ kıldılar envār

Mefāilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

113

- 1 Geçenler cümle vārından sivāyı bunda n’eylerler
Ṭarīkaṭda olan sālīk ḳabāyı bunda n’eylerler
 - 2 Fenā mülkünü fehmi iden nider taḥt-ı Süleymānı
Elin çekmiş dü ‘ālemden ğınāyı bunda n’eylerler
- 33b
- 3 Ḥaķīķat baḥrine ğavvāş olan ‘āşīķları her dem
Ne ḥāşıl nehr-i Ceyḥūndan Ṭunāyı bunda n’eylerler
 - 4 Ma‘ārif dersini görmüş ölümünden kim öleñ evvel
Ene’l-Ḥaķ dārına girmiş şafāyı bunda n’eylerler

- 5 Sükûtî Dervîşîñ nuṭṭu Cenâb-ı Hâk kitâbından
İderdi cehrile il'ân cefâyı bundan n'eylerler

Mefâilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

114

- 1 Elim yetmezdi ey tâlib derûnum itmeğe ma'mûr
Hezâr mâtem bu dünyâda çekerim olmadım mesrûr
- 2 Yoluña itmedüm gayret icâbınca târîkatda
'İbâdetde kuşûrum yok bilir Hâk idemem ma'rûr
- 3 Şiyâm ile olan farz hac zekâtını bu'ömrümde
Bilirim itmişim nokşân ne mümkün olayım mağfûr
- 4 'Ucub riyâ ile memlû bu qalbim hep hased ile
Buğuz hased nifâk bende bu 'âlem eylemiş menfûr
- 5 Huzûr-ı Hâk dîvânında bu fi'liyle necât hiç yok
Hudâ a'lam baña öldüm iderler cebrile maḡhûr
- 6 Yedi deryâ kamu ırmaḡ bu cismim pâk idemezler
İçim taşım habâşetle bu halkâdan olmuşum mehcûr
- 7 Sükûtî mücrimiñ bilmem rehâyâb olması düşvâr
Meğer rahm eylese Aḡmed şefâ'atda odur meşhûr

Mefâilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

115

Ahṡāl-i ‘Ālem Fī Zamānına

- 1 Bir zamān geldi yetişdik kulları Hāḡ şimār
Emr-i nehiy tutmāz oldu zümre-i ehl-i kibār
- 2 Düşdüler bunca ḡalālet rāhına her rüz u şeb
Hāḡḡı itdiler ferāmūř çeřm-i a‘mā bī-başār

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

34a⁹¹

34b⁹²

35a

116⁹³

- 1 Tut güzel dāmeni rüz u şeb sende
Şıdḡile kul olan rızāya gider
- 2 Ḳalbimde kīn kibir olursa cesed
Eylegil şeyḡinden dā‘imā meded
Lūtf idip himmetle pāk olur cesed
Rūhuñ şafa ile beḡāya gider
- 3 Düřvāre irerse bir ḡālīñ eḡer
Zikre meşḡul olup bunda her seḡer
Muşḡalı ḡalb imiş kılarım mücevher
Ḳıymetiñ artırıp hempāye gider

⁹¹ Bu sayfanın faksimilesi elimizde bulunmamaktadır.

⁹² Bu sayfanın faksimilesi elimizde bulunmamaktadır.

⁹³ Şiirin baş tarafı elimizde bulunmamaktadır.

- 4 Bir bî' at itmekle olmaz menfa' at
Gelip ketmiñ eyle bir kıru ğayret
Hızmet olmayınca itmezler himmet
'Ömrüñüz beyhüde cefāya gider
- 5 Yollar duzağ şaķın girme infirād
Bir kāmīl rehberē eyle inkiyād
Āsān eyle geçip olursun āzād
Her demi zevķiñiz şafāya gider
- 6 İtmegil dünyāya sen bunda rāğīb
Aç gözüñ necāta iresin talīb
Nefsine ola gör dā'imā ğālib
Sa'yle menziliñ i'lāya gider
- 7 Sükūtī fāriğ ol iş bu sivādan
Geçe gör buğz ile 'ucb-ı riyādan
Kať idip şehvetiñ hamle zinādan
Kalb-i pāk olanlar Hudāya gider

Hece ölçüsü

117

- 1 Dergāhına başdım kadem ey Hālīķ-ı Rabbü'l-Ġafūr
Senden kerem eyle 'aťā ihsānına kıldım şekūr

35b

- 2 Sensin kerīm ile kabūl itdim saña ben ilticā
'Aşk baħrine zerre mişāl cürmüm eyle bunca kuşūr

- 3 İsmiñ seniñ vaḥş u tıyūr insile cān cem‘-i şecer
‘Arşda melek cümle felek vaşfiñ ider cennāt ḥūr
- 4 İncil seniñ Tevrāt seniñ Mūsā ile ‘İsāya hem
Cibrīl ile irsāl idip Dāvūda hem virdin Zebūr
- 5 Aḥmed gelip kıldı beyān Furḳān ile Ḥaḳ sırrını
Dört kitābıñ sırrı bugün bir noḳtadan itdi zuhūr
- 6 ‘Aşḳ ehline virdi ḥaber her vech ile sırr-ı ‘Alī
Noḳta benim besmelede didi o dem ol sāfi nūr
- 7 Kenz-i ḥafī esrārını ifşā idip ol zāt-ı pāk
Fehm eyleyen ey Sükūtī bunda olup ḡāyet sürūr

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

118

- 1 Şem‘-i ḥüsnüñ āteşine cān atar pervāneler
Aña karşı durmayıp hiç yanmaḡa dīvāneler
- 2 Nūr-ı vechi şū‘le şalmış bu cihāna serteser
Neylesin biçāre ‘uşşāḳ yanmayıp kim yanalar
- 3 Zīb ü zīver şūretinden pertev urmuş ‘āleme
Ṭal‘at-ı Ḥasanıñ görenler şād olur her āneler
- 4 Āsümānıñ şems ü māhı şol yüzünden aḡz ider
Nūruñ işrak itdi bunda görünce şem‘āneler

- 5 Bir âteş düşmüş Sükûtî kalbine her rûz şeb
Teskin itmez yedi deryâ nice biñ ‘ummâneler

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

119

- 1 Diñledir münkiriñ hâli derûnuñ itmeğe enver
‘Ucub riya ile memlû vücûduñ şehri hem yekser

- 2 Virir zînet ne hikmetdir bu cismine nezâketle
İçen hırş gazâb ile tamamen kaplamış ‘asker

36a

- 3 Sivâ hubbu ile her dem cihân zevkine düş olmuş
Ta‘âmiñ tâze kamu halva ile ister
- 4 Tış etrâfiñ kılar ma‘ mür-ı müzeyyen hûb libâsıyla
Görünür şûret-i Hâkdan kelâm-ı ma‘nide gevher
- 5 Sükûtî hoş nazar eyle bu ‘âlem halkına her dem
Kamu fi‘l yalan billah şifât şübhesiz bir har

Mefâilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

120

- 1 Bihamdüllah bu dehr içre gelirken hüccetim vardır
Yine ‘azm-i bekā itsem Hakkıla vuslatım vardır

- 2 Resûlullaha ikrârım ezelden itmişim imân
Şehâdet kılmışım her dem âniñla ülfetim vardır
- 3 Anıñ evlâd-ı ezvâciñ yolunda cân fedâ itdim
Cenâb-ı Ahmede muflak kemâl-i gayretim vardır
- 4 Haqîkât pâdişâhıdır dü ‘âlem mülküne cümle
‘Aliyyül-Murtaza taḥkîk imâma şevkatim vardır
- 5 Cemâliñ nûrunu şavmış ziyâ ile kılar rûşen
Hasan şâhım Hüseyin ile cihâna zînetim vardır
- 6 Ne deñli vār ise maḥlûk ḥayât ile sürer devrân
Kamunuñ rızqına bâ‘ iş ‘Aliden kısmetim vardır
- 7 Sükûtî bir garîb ednâ gulâm bâb-ı lütfunda
İderse himmetiñ ol şâh anıñla şöḥbetim vardır

Mefâilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Haq Te‘âlâ Hazretleri Âdemi bir kal‘âya beñzedip tokuz muhtelif cevherden
bünyâd kıldığı beyânındadır.

121

- 1 Tokuz kat bir cevâhirden yaratmış Hâlık-ı Gaffâr
Bu insan resmini düzdü anıñla eyledi izhâr

Süñük Et Tamar Deri Tırnak Kıl Siñir Bağarsak Hayâ

1 2 3 4 5 6 7 8 9

2 İki yüz kırk sekiz päre haflarla urup bendin
 Tınar muhkem gönül şehriñ bozulmaz tılsımı ey yār
 (Sünükler 248)

3 İki pây üzre turturmuş gezer semt-i Buḥārāyı
 Temāşā-yı cihān eyler bu ‘ālemde ne kim her vār
 (Kademin 2)

4 Yedi yüz hem yigirmi nām kirişler bağlayıp anda
 Kıruldu taht-ı ḥāḳānı otursun ol şāh-ı ebrār
 (Siñirler 720)

5 Bütün mülkün ider ābād zevāle ırmeye ašlā
 Ol iki bāb küşād itmiş derūnuñ feyz alır her bār

Göz Kulak Burun Ağız Meme Göbek Şubulü

2 2 2 1 2 1 2

6 Ne ḥikmetdir bu ḳalbiñ çok ḳırlarlar naḳlimi hergiz
 Hemān on dürlü genc anda ḳomuş ol fā‘il-i muḥtār
 (Ḥavvās-ı ‘aşere 10)

7 Hem üç yüz altmış ırmaḳlar aḳıtdı şehir-i a‘zamda
 O mülkün bāḡ u bostānıñ şular her gün virir işmār
 (Tamarlar 260)

8 Mü‘aḥḥir üç bölük şalmış vücūd iḳlîmine dāḥil
 İderler ḥizmetiñ birbirine emr itmiş aña Cebbār

Cin Şeytân Melek

1 2 3

- 9 Bu halkıñ iç vücūdunda ‘adāletle qodu bir şāh
Tamāmen tāze ter tönmuş derūnunu kılar envār
(Şāh-ı cāndır 1)

37a

- 10 Qodu kethüdā anda vezīr hükmüñ sürer dā‘im
Emīn itmiş bu şehir içre kamu mülke odur serdār
(1 Kethüdā ‘akıldır)

- 11 Bu insān tertibiñ Derviş Sükūtī hoş beyān itdi
Bināsı ‘ālemiñ böyle kurulmuş itdiler aḥbār

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Cenāb-ı Hāq her ‘āдемиñ vücūdunda on iki bāb küşād itdiği beyān irse de
beher bābınıñ kütüb-i tevārīḥlerde insān olan menfa‘atler erbāb-ı ḥaḳāyīḳ ismi
resmiyle beyān etmişlerdir.

123

- 1 Cism-i insānı yaratmış ol ḡanī perverdigār
On iki bāb üzre tertīb kıldı ānı girdigār
- 2 Göz iki olmuş dehān bir şubūlü belli beyān
Nāfe burun ile revnaḳ oldu cismiñ pāyidār

- 3 Her bir envā'-yı hizmet üzre olmuş rüz u şeb
Bunların ger biri nokşān olsa gelir çok zarar
- 4 Hüb yaratmış iki kulağ Hāk kelāmın fehm ider
Men 'aref⁹⁴ sırrın ider bahş sālīkāne āşīkār
- 5 La'l-i remāndan 'ibāret ya'nī şüdyān u zenān
Hoş gıdālar bundan oldu cem'şībyāna qarār
- 6 Nān yerine bir ta'āmdır her şabiye bu lebin
Bir hayāta irdi andan devr ider leyl ü nehār
- 7 Her kalıba menfa'atler keşret üzre tālibā
Lütf-ı Hākla oldu her ān dinle nuṭkum ey nigār
- 8 Bunlar ile menzil aldı rāh-ı Hākda sālīkān
Kurb-ı Hākka vāşıl oldu rehber-i kāmīl güzār
- 9 Bu vücūd şehrin Sükūtī nazm ile kıldun beyān
Hamd idelim cān u dilden Hāk her dem şad hezār

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

37b

124

- 1 'İlmiyle zāhid Hüseyin gör kendini rehber tutar

⁹⁴ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Aclūnî, a.g.e., s.149.

Ḳalb-i memlū kin kibirle hem ḥased ekşer tutar

2 İltifâtın eylemez hiç görse bir gāyet fakīr
Kendini beğler başādan ne ‘aceb ekber tutar

3 Şānına lāyık olan kim kendini ednā görüp
Ḥalk-ı ‘ālem anı oldum başına efser tutar

4 Kılsa ol mūr-ı za‘īfden ḳalbini aḥḳar bugün
Cümle ‘ālem içre Mevlā hem anı sürūr tutar

5 Şehvet-i dünyāya mā’il neyleyem gāyet ḥariş
Nefsine ol tābi‘ olmuş tāze bir duḡter tutar

6 Şehr-i ‘ilmine Resūlūn olmadı āgāh fakīh
‘İlm-i zāhir cehle şalmış ṭamuda aḥker tutar

7 Bir fenā aḥlāka düşmüş rūz u şeb gör vā‘izi
Her ḥuşuşda bu Sūkūtī gönlünü kemter tutar

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

125

1 Geçmemiş gönlüm sivādan ülfeti bālādadır
Kin kibir benlik ḥasedle dā‘imā ğavgādadır

2 Dil uzatdım ḳavm-i cāhil münkerāna çok zāmān
Fehm iderdim nefsim ıslāḥ olmamış da‘vādadır

3 Nāsūz ider ğıybet itmek her ḥuşuşda ādeme
Bundan artık ‘isyān olmaz her cezā ‘ukbādadır

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

127

- 1 Günāhkārim yüzüm kara necāt semti çatı düşvār
Ne şüretle varam saña bu kalbim pāk değil her bār
- 2 Komaz benlik riyā ile bu gönlüme virir teşvîş
Hasedle kin kibir dā'im derūnum kaplamış hep mār
- 3 Ne mümkündür halāş olmak bu bendlerden çatı müşkil
Meğer lütf-ı 'ināyetiñ kılsa ol Ğanī Ğaffār
- 4 Yārın maḥşer günü belli bu cürm ile kalırsam ben
Huzur-ı Hakkā vardıkda yerim tamu olur hep nār
- 5 Dervîş dün ü gün Sükūtî sen iriş bir şeyḥ-i kāmile
Seni maḥrūm komaz anlar elin tut kıl idip ikrār

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

128

- 1 Vücūd mülkü tolu her dem kemāl-i zāt-ı peygamber
İrişdi nūr-ı pākinden ziyā ile bize Ḥaydar
- 2 Temevvüc eyledi baḥr-i ḥaḳīkat bu derūn içre
Ma'ārif sırrına irdim 'Alīdir çün baña rehber
- 3 Ṭariḳında sülūk itdim irince 'ömrümüz āḥir
Dürr-i lütfunda her dā'im gulāmı olmuşam ḥaber

38b

- 4 Cemāliñ nūrunu izhār iderdi zāt-ı pākiyle
Bu qalbim şehrini cümle serāser kapladı enver
- 5 Sükūtī bir gedā kuldur irince hāzret-i şāha
.....hāk-i pāyinde.....

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

129

- 1 Velāyetle bize himmet kılan her dā'imā Haydar
'İnāyet eyledi her dem kemāliyle bize Haydar
- 2 Tarīkında sülūk itdim gice gün durmazam aślā
İrişdi ma'rifet nūru ziyā ile bize Haydar
- 3 Anıñ 'aşkıyla her dā'im gürüh-ı evliyā içre
Hidāyet rāhıñ açmışdır cemāliyle bize Haydar
- 4 Hākāyık semtine düşdüm gözümden perde ref' oldu
Şivādan el çekip cümle irişince bize Haydar
- 5 Sükūtī her kabīh ahlāk bu qalbimden hurūc itdi
Şefā' at kân Ahmedle yetişdi Hāk bize Haydar

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

130

- 1 Vücūd iklimine şāhım irişdi enver-i Haydar
Temevvüc eyledi baħr-i hākikāt cevheri Haydar

- 2 Hakkıñ kudretleri anda kemāliyle hemān mevcūd
Şecā'at resmiyle meşhūr ezelden şaf diri Haydar
- 3 Gazālarda bahādırır süvār oldukça Düldüle
Yedinde seyfini tutmuş yanında kanberi Haydar
- 4 Hezārān şad hezār leşker cevāba iktidār olmaz
Ne mümkün kim dura karşı Resülün 'askeri Haydar
- 5 Kerāmetle 'urūc itdi semālar semtine ol dem
Muhammed 'azm-i mi'racda Hudānıñ bir eri Haydar
- 6 Cenāb-ı Hakkıla Ahmed kelāma iştigāl iken
İşitdi sözlerin bir bir o sırrın mazharı Haydar
- 39a
- 7 Su'al itdi kamu aşhāb Hakkıñ zāt-ı şifātından
Muḳaddem ol ḥabibinden buyurdu ekşeri Haydar
- 8 Sehāvetde ānı Kurān kemāliyle beyān etmiş
Dürr-i lütfunda her dā'im bulunmuş kemter-i Haydar
- 9 Ne 'azm var Sükūtī ben idem evşāfını her dem
Anıñ meddāhıdır Allah cihānıñ serveri Haydar

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Cihān fāni deġil bākī kim doludur dā'imā sürür
Görünür bunda her 'ālem giden gelmez olur maḡhūr
- 2 'Ānaşırdan düzülmüşdür serāser bu vücūd şehri
Ḳodu on iki bāb anda anıñladır hemān nūr
- 3 Nisān ile ḡulak 'aynın şubullerin küşad itdi
1 2 2
Burun nāfe ile südyān yapıldı resmile meşhūr
1 1 2
- 4 Ṭamarlar üstühān ile iki pāy üzre ol Ḥālīḡ
260 247
Yaratdı şekl-i insānı kemāliyle odur māmūr
- 5 Sükūtī Dervişin baḡş-i kelāmın ḡılmadı taṭvīl
İderler fehm ḡamu'ālem bu ta'dādım olan mezkūr

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

132

- 1 Şer'-i pākin itdi icād şahib-i erkān tutar
Rāh-ı Mevlāya girenler ehl-i 'aşḡ meydān tutar
- 2 Silk-i taḡvā yüzünden zāhidiñ her dā'imā
'Aşḡ yolundan bī- ḡaberdir her demi ḡümān tutar
- 3 Ehl-i 'aşḡıñ menziline irmedi vā'iz bugün
Kürsilerde zār u feryād beyhüde her an tutar

- 4 Āl-i Aḥmed bendesine buğzunu eyler ziyād
İntikāma ‘ādet itmiş kalbini şeytān tutar
- 5 Zūlmünü anlar Firavun havasıyla gāyet faḳīh
Dīn yok imānı aṣlā bī -edeb tuğyān tutar
- 39b
- 6 Meşrebi Mervān hārdır her mūrā’i zāhidiñ
Eksik olmaz her zamanda cehliyle nādān tutar
- 7 İctināb it ey Sūkūtī eşkiyādan her mūdām
Keşret üzre bu cihānı Hāricī devrān tutar

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Ḥarfū’z-Ze

133

- 1 Ey zāhid dünyā perest yokdur sizin iz‘ānıñız
Ḥayvān gelip bu ‘āleme bulunmaz hiç insānıñız
- 2 Benlik sizi aṣla komaz hem kibriñiz muḥkem katı
Çok uğraşıp sivā ile bırakmaz sizi nefsānıñız
- 3 Buğz hased riyā ile gerçi dolu çün kalbiñiz
Şeytān kardāş olur size dün ü gün artar ziyānıñız
- 4 Kürsilerde va‘z idersiz şerḥ ‘aḳāyid dersini
Bī -ḥabersiz zāt-ı Ḥaḳdan gördüm kurı bürhānıñız

- 5 Taklîd imiş faḳîh yoluñ i‘tikādın yok zerrece
Artık bulunmaz sizde hiç mezheb dîn imānıñız
- 6 Mürşidsiz olmaz ey ḥoca dinle Sükûti pendini
Menzil alınmaz bir ḳadem mesdûd imiş meydanañız

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

134

- 1 ‘Āşık-ı şādıklara zāhid sözün kār eylemez
İt ürtür kervan geçer ḡayrı efkār eylemez
- 2 Menzilinden sāliki Ḥaḳ yolların kesmek diler
İblis-i merdûda tâbi‘-i Ḥaḳ ikrār eylemez
- 3 Şol ṭahāretsiz faḳîhiñ dîni yok imānı hiç
Kin kibir benlik cesedle zerrece ‘ār eylemez
- 4 Her şafānla müşkil ancak kim ki maḳşûda ire
Ḳābil vuşlat olur mu nefis aḡyār eylemez

40a

- 5 Kalbiñiz hem ḳara taşdan ḳaradır reng-i siyāh
Neylesin yā misk-i şābun ḳaṭrānı ār eylemez
- 6 Bir ‘inād üzre gider hep münkiriñ her bir işi

Hak nedir bilmezler aṣlā zevk-i dildār eylemez

- 7 Kurtuluş yok nār-ı duzāḥdan Sükūti çün bulmaz
Loḳmān olsa derde çare zāḥme tīmār eylemez

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

135

- 1 Kurmuş güzel yollarımız tā ezelden Sübhānımız
Şer-'i Ahmedle müşerref eylemiş hep meydānımız
- 2 Āsān bulur zāt-ı Hāḳḳı reh-nümāsı kāmīl olan
Ġafletle gezme aç gözüñ evvel gören 'irfānımız
- 3 Zāhidler gibi bir kır taşdan bināya tapmāgil
Beyt-i Hāḳḳı arabul tā göresin mihmānımız
- 4 Fetvāya sığmaz bir yoldur ḥaḳīkāt sırrı incedir
'Aşıklar bunda ḥayrāndır fark idemez ḥayvānımız
- 5 Mürşid-i kāmillerē şor Derviş Sükūti sen Hāḳḳı
Gösterir saña her demi kande olur Raḥmānımız

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

136

- 1 Dünyānıñ her berzāḥından itdi ḥalāş ol bārımız
Şimdi 'azlinde kararım bulmuşuz dildārımız

- 2 Özge bir zevke irişdüm rehber-i taḥkīk ile
Fehm idemez olur olmaz kişiler eṭvārımız
- 3 Dergāh-ı vālā nişinim ülfetim ol yār ile
Sükkeri baldan lezizdir şoḥbet-i ḥünkārımız
- 4 Resm-i şūr-ı salṭanatda şāha itmeme iltica
Mülk-i tende pādişāhım emridir her vārımız
- 5 Mūtū ḵable en temūtū ⁹⁵sırrına mazhar olup
Ölmüşüz öñ gelmeden mevt budur hep kārımız

40b

- 6 Māsivādan el çekip Derviş Sükūtī hem bugün
Ḥaḵ ile olmuş muḥaḵḵaḵ çün bezm-i pazārımız

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

137

- 1 Resm-i sūretten geṇip bürḥān olan Sa'dīleriz
Ma'nā-yı remz ene'l-Ḥaḵ iz'ān olan Sa'dīleriz
- 2 Bir iki gün 'ömr içün ṭapmak ne müşkül dünyāya
Terkīn urmakla lāyık-ı insān olan Sa'dīleriz
- 3 Cismini rūḥa tebeddül eyleyen 'āşıqları
Ḵatresin bir baḥre şalmış 'ummān olan Sa'dīleriz

⁹⁵ "Ölmeden evvel ölüünüz". Aclûnî, a.g.e., s.260.

- 4 Cümle vārından geçer ol māsivāya bakmayan
Terk-i fānī eyleyip vīrān olan Sa‘dileriz
- 5 Mülk-i keşret berzahından ḥalās olmuş bu dem
Vaḥdete yol bulmuş ol ‘irfān olan Sa‘dileriz
- 6 Kurtulup zulumātı ‘unsur kurbundan bugün
İrişir bir ‘āleme seyrān olan Sa‘dileriz
- 7 Derdmend Derviş Sükūtī mürşid-i kāmīl ile
Vāşıl-ı dergāh olup mihmān olan Sa‘dileriz

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

138⁹⁶

- 1 Zümre-i Āl-i ‘Abā nesl-i Resūl-i kibriyāyız biz
Muştafānīn çākeriyim kanber gulām Murtaḥayız biz
- 2 Biz Ḥasan ‘aşkına zehir sem kâtil nüş idip
Ġam değil zaḥid bu yolda Şāh Hüseyne cān fedāyız biz
- 3 Cümle vārım her ḥuşūşda Zeynel -‘Abāya virsem uş
Şād olur kalbim her ān zevkiyle ehl-i şafāyız biz
- 4 Nesl-i Ahmedden Muḥammed Bākıra oldu hem zuhūr
Luṭf ile kıldı sa‘ādet sāyesinde aḡnıyāyız biz
- 5 Ca‘fer oldu Kāzım ile ‘ilm-i Ḥaḳ māhirleri

⁹⁶ Bu şiirde mısra sonlarındaki “biz” sözcüğü vezni bozan fazla sözcüktür.

Vāşıl olduk kenz-i Hâk esrârına her dem revâyız biz

41a

- 6 Ol ‘Alî Mūsâ Rızâdır şah-ı İrân hem ‘Arab
Hâdimim ben ânî kim ‘adliyle ehl-i vefâyız biz
- 7 ‘Ol Muhammeddir Takî bil pişvâ-yı rah-ı dîn
Muhtedâ-yı evliyâdır sâlık-i Hâk iktidayız biz
- 8 ‘İlm-i bâtında Nakîdir mazhar-ı sırrı ‘azîm
Asker olmuş küntü kenz⁹⁷iñ vâkıfı zâhir nümâyız biz
- 9 Muntażırız devrine Dervîş Sükûtîyiz anî
Seyfile itse zuhûr ol Mehdî-i şâhib livâyız biz

139

- 1 Sanâ ‘aşık olan canlar ki bir perde qarâr olmaz
Muhabbet zevkîni tatmış olanlar hiç firâr olmaz
- 2 Seniñle eyleyen bey‘-i şarâbın tâ ezelden çün
Muhaqqak bil bu pâzarda durânlar hiç zarar olmaz
- 3 Seniñ ‘aşkına her kim ki düşenler devrider elde
Şerâb-ı la‘l-i engürüñ içenlerde humâr olmaz
- 4 Revâ mı iltifâtına düşenler rûz u şeb dâ’im
Nazar itmez bu ‘âlemler ânı kimse şorar olmaz

⁹⁷ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.
Aclûnî, a.g.e., s.212.

- 5 Bir özge derde düş olmuş Sükûtî bir ğarîb ednâ
Devâsına ‘ilâc yokdur bu yolda hiç tîmâr olmaz

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

140

- 1 Âşinâyız zât-ı Hâkka ‘irfân olan Sa‘dileriz
Pîr-i erkân-ı tarîka meydân olan Sa‘dileriz
- 2 Vech-i yârin arzûsunda olmuş isen tâlibâ
Gel beri didâr-ı Hâkda seyrân olan Sa‘dileriz
- 3 Kûlzüm-ü bahre serâser fûlkümü şaldım bugün
Bir nihâyet semte düşdüm ‘ummân olan Sa‘dileriz
- 4 Dürr-i gevher ma‘deninde nice dem ğavvaş olup
Mâlik oldum kenz-i Hâkka bir kân olan Sa‘dileriz

41b

- 5 Şeyh-i Sa‘deddîn Cibâvî rāhımı itdi küşād
Reh-nümāmızdır muhakkak āsân olan Sa‘dileriz
- 6 Şevk-i ‘aşkile ideriz ilticâ ol hâzrete
Âsitânında Sükûtî mihmân olan Sa‘dileriz

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

141

- 1 Baħr-i ‘aşķa dūş olup ‘ummān olan Sa‘ dileriz
Kurb-ı Hākķa vāsıl olup cānān olan Sa‘ dileriz
- 2 Būlbūl-i şūrīdeler gör zār idermiş her seħer
Bir gül-i ra‘nā için nālān olan Sa‘ dileriz
- 3 Neyleyim şem‘a bu cānım atarım pervāneveş
Yok ķarārım ‘aşķıyla sūzān olan Sa‘ dileriz
- 4 Kayd-ı bendinden bu keşret ‘ālemiñ olduķ ħalāş
Himmeti pīr-i muğāndan ihsān olan Sa‘ dileriz
- 5 Hubb-u dünyāyı göñülden ıarĥ idip bir vechile
Māsivāya ūlfetim yok miħmān olan Sa‘ dileriz
- 6 Zīb u zīver naķşını dil mŭlküne hiç koymadık
Vaħdet-i dār-ı beķāda sultān olan Sa‘ dileriz
- 7 Hep bu nefsiñ şiddetidir ķalbleri emvāt iden
Maħv idip ten varlıgıñ bir cān olan Sa‘ dileriz
- 8 Nefsi şevmek ‘illetinden geķmiş Sŭkŭtī çŭn bugŭn
Zat-ı Hākķda zevkile her ān olan Sa‘ dileriz

Fā‘ilātŭn fā‘ilātŭn fā‘ilātŭn fā‘ilŭn

- 1 Biz ıarık-ı evliyāda āşıkınız Sa‘ dileriz
Hem meşrebi aşfiyāda ‘āşıkınız Sa‘ dileriz

- 2 Şanma zāhid bizi tehī lā yemūtuz biziz hay
Zāt-ı şıfātım Hāk daḥi ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz
- 3 Evvel āhir hem vār idik bu ‘āleme dīdār iden
Hākḳıla hem bir yār iden ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz

42a

- 4 Geldiñ bu mülke eñ sonu giydiñ ‘anāşır bir tonu
Urmadan tā kāf u nūnu ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz
- 5 Aşlımız hem Hākḳdır belī Sa‘deddīndir şeyḥim velī
Erkân-ı Hāk toḡru yolu ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz
- 6 Her bāḡçeniñ bülbülli vird itdiḡi hem dilleri
Bizde dūrūr hep gülli ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz
- 7 Onbir tarīḳ erkānları zāhirdedir bürhānları
Şeyḥ Sa‘deddīn sulṭānları ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz
- 8 Şeyḥ Sükūtī Murtażāyım Sa‘deddīne hem likāyım
Zāt-ı Hākla hem beḳāyım ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

143

- 1 Zikr-i Hākḳa dāḡil olan ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz
Bezme lāyık vāşıl olan ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz
- 2 Meydāndadır erkānımız tevḥīd ider ihvānımız
‘Arşā çıkar efgānımız ‘āşıqlarız Sa‘ dileriz

- 3 Gösterdiler bize bürhân dergâhında bu dem her ân
Tâlib-i Hâk sürer devrân ‘âşıkınız Sa‘dileriz
- 4 Neyleriz biz bu dünyâyı şatdık aldık hem‘ uqbâyı
İsteriz biz ol Mevlâyı ‘âşıkınız Sa‘dileriz
- 5 Bakmazız biz kıl u kâle evlâd ile hem ‘ıyâle
İrdik bugün hem bir hâle ‘âşıkınız Sa‘dileriz
- 6 Şeyh Sa‘deddîn pişvâmız Hâk yolunda iktidâmız
Zikrin ider her gedâmız ‘âşıkınız Sa‘dileriz
- 7 Men ‘aref⁹⁸’ten söyler dili i‘lân ider toğru yolu
Şeyhimiz Hâk gerçek velî ‘âşıkınız Sa‘dileriz
- 8 Kûtb-ı cihân ol serveri sâliklerin hem rehberi
Olmuş Sükûtî bir kemteri ‘âşıkınız Sa‘dileriz

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

42b

144

- 1 ‘Aşrımızda kimse bilmez hiç bizim ahvâlimiz
Fevtimizden şöıra izhâr olunur her hâlimiz
- 2 Keşret üzre ta‘n iderler her hasîs a‘mâ fakîh
Baş ider cümle cihâna her demi eşkâlimiz

⁹⁸ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

- 3 ‘Uzlete ben anıñçün eyledim bunda qarār
Halkla ülfetde dā’im artmada melālımız
- 4 Cehlile zulmetde qalmış iş bu ‘ālem ekseri
Hiç bilir mi ğaflet ehli nicedir a‘mālımız
- 5 Qavm-i cāhil tefrīk itmez şāb u sükker resmini
Bir tutarmış yün kūsā qala ya‘nī lāhūr şālımız
- 6 Betmez ile şāfi ‘asel hem daħi gümüş qalay
Āb u limon sirke ile bir şānır abdālımız
- 7 Bī pahā qabrīz hācerle görse elmas tāşını
Yek pahādır zan iderler böyle bir emvālımız
- 8 Her ‘aşırda ehl-i ‘irfān māhveş itse zuhūr
Kimi inkār kimi ikrār itmede ikmālımız
- 9 Böyledir aḥval-i ‘ālem her ṭabī‘at bir deġil
Haq yaratmış ‘unşur ūzre dürlü renk emşālımız
- 10 Bir gün ola kıymet aşlım ‘ākibet ider zuhūr
Fehm iderler şāfi zerden nazmıyla akvālımız
- 11 Bir mu‘ammādır Sükūtī iş bu ‘ālem halkına
Feth ider erbāb-ı kāmīl bilemez echālımız

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Geldim cihāna bir ġarīb artdı bizim efgānımız
Neyleyelim böyle naşīb taqdīr iden Sübhānımız
- 2 Bülbül gibi her dem bahār feryādımız ‘arşa çıkar
Bunca zamān leyl ü nehār artdı kamu nālānımız
- 3 Cān sem‘ine irdi nidā feh̄m eyledim hoşça şadā
Zikrim benim oldu Hūdā gösterdiler meydānımız

43a

- 4 Buldum delīl bir kāmili oldum anıñ ben sā’ili
Terk eyledim hep cāhili ders okudur ‘irfānımız
- 5 Mürşidlere dil baġladım gice gündüz hep aġladım
Şular gibi çaġladım tā bunca ‘ummānımız
- 6 Bir bezme irdim nāgehān Hāk zikrin iderler ‘ayān
Didiler oldum baña cān bunda durur Yezdānımız
- 7 Girdim o şehre cān ile her biri edeb erkān ile
Zevk eyledim sultān ile yok onda hiç bīġānemiz
- 8 Keşretde vahdet bulmuşuz zevk ile ‘işret kılmışız
‘Aşkla lezzet bulmuşuz her dembedem ihvānımız
- 9 Terk eyledim ben kıl ü kāl Hākka itmişüz vişāl
Vaşfa gelmez bir nice hāl buldu Sükūtī öz cānımız

Müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün

- 1 İkrārımız bizim ezel peymān olan Sa‘dileriz
‘Ahdimize şābit kadem her ān olan Sa‘dileriz
- 2 İş bu dehre biz geleli māl ü menāle hiç bakmadım
Dergāh-ı Hākda rüz u şeb mihmān olan Sa‘dileriz
- 3 Evliyāya yüzler sürüp feyz irişdi himmetiyle
Eğlencemiz zıkr-i Hūdā nālān olan Sa‘dileriz
- 4 Dil virdimiz her mürşide şeyhim yeter bürhānıyla
‘İlm ü ledün ders okuduk ‘irfān olan Sa‘dileriz
- 5 Neyler bize nādān sözü kār eylemez kalbimize
Zahirdürür her yerde Hāk seyrān olan Sa‘dileriz
- 6 Pīrlər yolu ‘āyan beyān menzil olur toğru giden
Cibrīl aña rehber olur meydān olan Sa‘dileriz
- 7 Derviş Sükūtī Hāk ‘āyan şanma bugün anı nihān
Kalb içinde tutmuş mekān iz‘ān olan Sa‘dileriz

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

43b

- 1 Menend-i bālā cihānda beg pāşādan geçmişiz
Beyhüde bir kıru gavgā resm-i hebādan geçmişiz
- 2 Rütbe-i ‘aleyhā kamasu bir gün ola tārümār

Yok esâsı hedm-i akreb bî-vefâdan geçmişiz

3 Üçgün ‘ömriçün ne mümkün iltifâtın hoş kılam

Kimseye bâkî değil bu mübtelâdan geçmişiz

4 Bunca erler çok nebîler geldiler meyl itmedi

Yâ nice ragbet itdim ben dehr-i fenâdan geçmişiz

5 Hubb-ı evlâd mâl-ı Kârûn zerre gelmez gönlüme

Ülfet itmem cennet olsa hür-ı lîkâdan geçmişiz

6 Hırka-yı köhne ‘abâyâ kâni’ olmuşuz yeter

Neyleyim nakş-ı harîri atlas kabâdan geçmişiz

7 Zînet-i dünyâ ne hikmet kibrini efzûn ider

Şehvete meyyâl ider ol zîb ü zîbâdan geçmişiz

8 Kağ ‘idip dilden Sükûtî bunların ser leşkeriñ

Himmet-i mürşidle her dem kibr-i riyâdan geçmişiz

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Harfî’s-Sin

148

1 Pâdişâhım vech-i pâkin görmeğe itdim heves

Bâb-ı lütfundan ümidim kesmezem hiç bir nefes

2 Gice gündüz bülbül-âsâ zâr-ı efgânlar idip

Çağırırız her şehirler tâ kesilince bu ses

- 3 Mür-1 ednâdan za‘îfîm merhâmet kıl yâ ilâhi
Bırakma berzah illerinde kalmışım nâçâr bî-kes
- 4 Hıbb-1 dünyâdan halâs it râhımı eyle küşâd
Tutmaya çün ‘ankebûtüñ lānesi mişl-i meges
- 5 Men ‘aref⁹⁹ sırrına āgâh it Sükûtî kemteri
Mürşid-i kâmiller ile sen aña vir hem de ders

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

44a

149

- 1 Bugün meydân-1 ‘aşk içre kurulmuş şâkiyâ meclis
Kadehler devr ider elde içerler şâfiyâ meclis
- 2 Şarâb-1 ‘aşkı her kim nüş iderse dest-i mürşidden
Bulurlar ‘aşkile dâ’im o demde zevkiyâ meclis
- 3 Okurlar men ‘aref¹⁰⁰ sırrın kemâl-i zât-1 Ahmedden
Olurlar hâce-i Kanber muhakkağ ‘âliyâ meclis
- 4 Sırran lî ma‘allah¹⁰¹ da iderler şöbete Hakkla
Geçerler hıbb u dünyâdan bu yolda evliyâ meclis

⁹⁹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

¹⁰⁰ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

¹⁰¹ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz”,

- 5 Göñülde kalmamış aşla sivânıñ çünki âşârı
Anıñçün bulmuşuz bunda Sükûtî bâkiyâ meclis

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

150

- 1 Fehm idemez ehl-i bâtın sırrını zâhid hasıs
Ne şek iderse ehl-i Hakkı cehliyle yokdur be'is
- 2 'İlmiyle mağrūr olup ehl-i tarīka ta'n ider
Terk-i güftār eylemez hiç bırakmadı kâfir nefis
- 3 Hâke yeksân olmağa koymaz ânı emmâre nefis
Kibriyle tutmuş cihânı şeytâna olmuşdur re'is
- 4 Her kimiñ kalbinde vardır hırş ile 'ucub riyâ
Şanma insân ânı sen âdem değil bir gayri cins
- 5 Her ne yüzden Hâk kelâmıñ Derviş Sükûtî söylesem
Nefret ider misl-i erneb insâna olmazlar enīs

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

151

- 1 Aç niķābıñ dilberā müştākıñ olmuş cümle nās
Māh cemālīñ görmeğe 'aşıklar ider iltimās
- 2 Hüsüne arzū idermiş āsumānda şems ü māh
Şu'lesini senden almış vechine yokdur kıyās

- 3 Gözsüz Mecnûn seni ol dem Leylâdan fâriğ olur
Perde çekmişdin yüzüne şimdi oldun irtisās

44b

- 4 Zevk idermiş seniñ ile her ki oldu saña yār
Bāb-ı lütfuñ bekler ancak rûz u şeb ‘ aşık şinās
- 5 Muntaẓırız emrine Derviş Sükûtî biz bugün
Her ne denli cevır idersen senden itmez in‘ikās

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Harfû’ş-Şın

152

- 1 Hâk muzāhir ‘ âlem içre görmeyen nādān imiş
Vech-i âdemde bilā-şek görünen Raḥmān imiş
- 2 Kenz-i maḥfiken ezel Aḥmed gelip itdi beyān
Aşḥāblara gösterdi ol ondan bize ihsān imiş
- 3 Ol ‘aşrlar çün yed-i beyd tā gelince bu demlere
Mürşidlere telkîn olup bu kurdugu erkān imiş
- 4 Añla hemān sen zāhidā bu rāhımız ḥüccet eyle
Lāf-ı güzāf urma şaḥın bu bir sırr-ı Sübhān imiş
- 5 Her bir nebī bunca velī bürhān ile söyler ḳavī
Ṭālib-i Hâk müşküllerin feth eyleyen ‘irfān imiş

- 6 Derviş Sükûtî açmasın bu esrârı cāhillere
İfşâ ider halka bir bir bilmez katı hayvân imiş

Fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

153

- 1 'Ārif olan Hâk yoluna her vechile şâdık imiş
Cân u başın kılındı nişâr bezm-i ezel 'âşık imiş
- 2 'Āşık olan zîkr-i Hâkka meşgûl olup leyl ü nehâr
Bıkmaz hele sağ u sola zevk-ı Hâk lâyıf imiş
- 3 Lâyık toğru gider râhı Hâkka misl-i nebî
Menzil alır rif'at ile evc-i semâ fâyik imiş
- 4 Fâyik olan kenz-i hafî sırrına hem mahrem olup
İrdi bugün men 'aref¹⁰² e kul Resûl-i nâţık imiş

45a

- 5 Nâţık olan zât-ı Hâkkı ehl-i dile kıldı beyân
Cümle cihân aña güzel toptolu ol Hâlîk imiş
- 6 Hâlîk olan kullarına ni' metini virdi Ganî
Şükr idelim ey Sükûtî cümleye Hâk rāzık imiş

Müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün

154

¹⁰² "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Aclûnî, a.g.e., s.149.

- 1 Āteş-i ‘aşkına düşdüm yok kararım gel yetiş
Hızır ile ir gör hayâta külli vârim gel yetiş
- 2 Senden ötrü yaradıldı ey cism-i kâ’inât
Bâ’iş olduñ cümlemize âh u zârım gel yetiş
- 3 Kıblegâhı ‘âlemi olduñ saña maşşuş seyyidim
Vechine ben secde itdim hûb didârim gel yetiş
- 4 Sende maḥv oldu bu cismim mâh cemâliñ görelî
Vuşlatın sevdâsı olmuş gülzârım gel yetiş
- 5 Kaysveş şahrâlara ben gice gündüz düşmüşüm
Bir saçı Leylâ yüzünden târumârım gel yetiş
- 6 Gitdi ‘aqlım nâm u şânım zâyi’ olup bundan geri
Kalmadı hiç bunda aşlâ bir âsârım gel yetiş
- 7 ‘Aşkına düşmüş yanar Derviş Sükûtî bir garîb
Maḥv olunca gör tutuşmuş artdı nârim gel yetiş

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

155

- 1 Tâlibâ gel Hakkı añla cümlede a‘yân imiş
Sî vi dü harfle yüzünde âdemiñ beyân imiş
- 2 Aḥsen-i takvîm dimiş Hâk çünkü insân şânına
Nüşa-i kübrâdır âdem fark iden ‘irfân imiş

- 3 Fātiha heft ayet oldu zülf kaşın kirpiğin
Fehm idenler işbu sırrı mecmû'ı'l-Kur'an imiş
- 4 Nâm u pāk-i besmelede söylenir her rûz u şeb
Nokta-i sırrım kamu halk bilmeye hayvân imiş

45b

- 5 Hāk-i pây-i Haydara Derviş Sükûti sür yüzün
İrgür çün zāt-ı Hakk'a sen ol merdân imiş

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

156

- 1 Añlagil sen talibā cümle bu 'âlem bir cân imiş
Ahmed'in nûrundan ancak ol bize ihsân imiş
- 2 İşbu sırra vâkıf olan ne imiş her dem nizâ '
Qahr-ı lütfu bir bilenler ol aşıl insân imiş
- 3 Añlamazlar zāt-ı Hakk-ı mürşide yol bulmayan
Kendini âdem şanır ol ma' nide hayvân imiş
- 4 Men 'aref¹⁰³ sırrına āgâh olmadı cāhil faķih
'İlmiyle mağrûr getirür hocası şeytân imiş
- 5 Hacc ile şavm şalâtın remzini fehm itmedin

¹⁰³ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Aclûnî, a.g.e., s. 149.

Beyt-i Hakkı kande bulur bî başar nādān imiş

- 6 Naḥnū akreb¹⁰⁴ sırrını Derviş Sükūtî sen de bul
‘Arif-i billah olanlar vâşıl-ı cānān imiş

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

157

- 1 Tedbîr ile şanma olur herbir işim fermān imiş
Bezm-i ezel taḳdîr olan emr-i Hudā pinhān imiş
- 2 Levḫa kalem urduḡu Ḥaḡ mümkün deḡil bozmasına
Rūz-ı elest taḥrîr olan ḥükm-i kavî sübhān imiş
- 3 Ḥaḡ ḫabîbi itdi beyān ‘uşşāḡına bürhān ile
Fehm it bunu zāhid güzel cümlemize i‘lān imiş
- 4 Emr-i nehiy tütmesine leyl ü nehār lāyık ile
Kim ki ḡabûl itmez ise tütduḡu yol yalan imiş
- 5 Şer‘-i şerîf rāh-ı mübîn ṭālib-i Ḥaḡ ile ‘amel
Pend yeter bu Sükūtî ehl-i Ḥaḡḡa bürhān imiş

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

46a

158

- 1 Mülk-i beḡādan gelmişem dünyā baña zindān imiş
Sivā ḥükmü gerçi yalan gelen geçer kervān imiş

¹⁰⁴ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi,50/16 ve Vâkıa Suresi,56/15.

- 2 Ol dost ile rûz-ı ezel ‘ahdimizde şabit kadem
Bu cihāna geldim nice ikrārımız imān imiş
- 3 Ol dostu ben yār olalı kûh-ı şahrā gülşen baña
Yedi iklim kâmusu hep bağ u cinān bostān imiş
- 4 Evvel bezm-i elestde sākîler şundu o dem bir cām tolu
Cür‘asından ol bādeniñ her kim içer mestān imiş
- 5 Derviş Sükûtî ben gelmişem bu dünyāya gitmek için
Bunda gelen durmaz gider cümle cihān mihmān imiş

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

159

- 1 Derde düşen āh ider ol ‘aşkile nālān imiş
Derd içinde zevkî bulan ‘aşıkā dermān imiş
- 2 Miñneti riğ olmadan zevk bulup mesrūr olan
Derdine buldu devā ol şıñhatı her ān imiş
- 3 Bülbül-i şūrîdiler gör her seher feryād ider
Bir gül-i ra‘nā için biñ zār ile efgān imiş
- 4 Nefsini idrāk idenler zāt-ı Hakkā yol bulup
İrdiler esrār-ı gayba rütbe-i irfān imiş
- 5 Cān nişār indi ezelden Hakkı bunda kim görür
Dermend Derviş Sükûtî her zamān kurbān imiş

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

160¹⁰⁵

- 1 Mevlām seniñ cemāline ‘āşıqların hayrān imiş
İrgür bizi kemāline lāyık olan ‘irfān imiş
- 2 Hıbb-ı sivā olmayalım nefis baħrine dalmayalım
Benlik-i nifaķda ҡalmayalım nāre bā’ iş evtān imiş
- 3 ‘Aşk yolunu göster bize āsān eyle vārim size
Her yoķuşu sen ҡıl düze senden kerem iħsān imiş
- 46b
- 4 Meydān seniñ devrān seniñ her haliyle cihān seniñ
Bu varlıgım her ān seniñ meğer cümle cānān imiş
- 5 ‘Ārıtdı bu cismimiz her dil oğur bu ismimiz
Derviş Sūkūtī her resmimiz tebdīl olur yalan imiş

161¹⁰⁶

- 1 Her yerde Hāķ hāzır-ı nāzır ol Hālīķ Raħmān imiş
Çeşm-i başar rü’yet ider günden ‘ayān beyān imiş
- 2 Küntü Kenz¹⁰⁷iñ gör baħşini işbāt ider her vechile
Men ‘aref¹⁰⁸ den ders oğuyān her tālibi ‘irfān imiş

¹⁰⁵ Şiir vezin bakımından baştan sona tutarlı değildir. Mevcut vezin kalıplarının hiç birine uymamaktadır.

- 3 Nahnü akrebü ¹⁰⁹âyetini Qur'an ile itdi beyân
 Hâkdan yakîn bir nesne yok gözsüzlere pinhân imiş
- 4 Hâk söylerim işit zâhid bu kulumuz bürhân ile
 Hılâf değil bu Sükûtî vaşf itdiği Sübhân imiş

162

- 1 Taklîd şandır bu nuṭkumu zâhidlere yalan imiş
 Dört kitâbdan bahş eylesem hiç dinlemez tuğyân imiş
- 2 Nigâr yolun tutmuş fakîh Hâk 'ilmine 'ârif değil
 Müşkûl hâlde kalmış bugün îmân yok nâdân imiş¹¹⁰
- 3 ğazab her dâ'imâ ehl-i Hâkka çok tâş atar
 Uymuş nefsin ahvâline cins-i Yezîd Mervân imiş
- 4 Zevk eylemez Hâkdan 'aceb kîn kibrini efzûn ider
 Nâr-ı dūzâh olmuş yeri fark eylemez hayvân imiş
- 5 Lûtf it Sükûtî kemterin ahlâkını eyle hasen
 Bu nefsimiz ıslâh ola gâyet katı düşmân imiş

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

47a

Harfî'ş--Şad

163

- 1 Tālibā dünyāyı terk it bulmak istersen ḥalāş
Nefsine hiç virme fırsat sür ḳademiñ devr-i nāş
- 2 Her ṭarīḳıñ bir yolu var rāh-ı Hāḳḳa gitmeğē
Mürşid-i ḳāmil gözetgil sözlerine ḳulāk aş
- 3 Ruḥşatıyla ḳıl riyāzāt ḳalbini pāk ideğör
Pota-i ' aşḳda arıtgil kendini mişl-i raşāş
- 4 Nefsiniñ ḳatline şa'y it sen dahī leyl ü nehār
Zülfiḳār-ı Ḥaydarı çek saña lāzımdır ḳışaş
- 5 Pendini tutmak dilersen Derviş Sükūtī kemterin
Hāḳ yoluna böyle gitmiş nitekim ḥāşşül-ḥavāş

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

164

- 1 Ey gönül terk it bu fānī olma cihāna ḥarīş
Bī-vefādır kes ümīdiñ ḳonma ol ḥāne harīş
- 2 Mürşid-i ḳāmil gözetgil elde fırsat vār iken
Tevbe telḳiniñ aḥz it eyle merdāne ḥārīş
- 3 Bunda gelmekden ğaraż ne Rabbini bilmek imiş
Hizmetinde bezl cān it ḳāmil insāna ḥarīş
- 4 Şoḥbeti nādānla itme nār-ı düzaḥdan eşed

Ger bulardan ülfeti kes olma hayvāna ḥarīṣ

- 5 Dürr-i cevher ma‘deniñi ey Sükūtī ara bul
Baḥr-i ‘ummān semtine ir eyle ol kāne ḥarīṣ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

165

- 1 Bizi yokdan iden icād ilāhi heb saña maḥşüş
Ki sensin ḳalbimiz ābād iden Mevlā saña maḥşüş
- 2 Kün¹¹¹ emrinle zühür itdi hezārān şad hezār maḥlūk
Sen oldun cümleye ma‘bud hemān ya Rab saña maḥşüş
- 3 Seniñ şükründe ‘ācizdir nebīler her velī muṭlaḳ
Seniñ vaşfına kim ḳādir ola bir ḳul saña maḥşüş

47b

- 4 Günāhkār ḳullarız yā Rab ḥaṭāmız bir nice efzūn
Ġafūr ismiyle raḥm itgil ‘ināyet ḳıl saña maḥşüş
- 5 Ḳulun Derviş Sükūtī dir dürr-i lüṭfunda her dā’im
‘Afv ḳıl cürmünü bekler Cenāb-ı Hāḳ saña maḥşüş

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

166

¹¹¹ “(O), göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyi dilediğinde ona sadece "Ol!" der, o da hemen olurur.”(Beş ayrı surede aynı ayet geçer),Bakara Suresi,2/117

- 1 Ülfet-i dünyāya bakmam el çekip oldum ḥalāş
Qalbimiz kıldık muşaffā nitekim ḥāşşu'l-ḥavāş
- 2 Meylimiz kesdik sivānıñ ḥubbuna yok rağbetim
Himmeti pīrān ile olduq şekŭrler biz ḥalāş
- 3 Aldadır gördüm bu ḥalkı cāzŭ bir mekkāredir
Qatline tālib irişgil ḥançeri bağına baş
- 4 Nefsine uyma şaķın gel itmeden zebŭn seni
Pota-i 'aşķa ata gör qalbini mişl-i

- 5 Sem'-i cānıñ aç güzelce Derviş Sŭkŭtī pendine
Fehm idip gel cān u dilden nazma sen kulaķ aş

Fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilŭn

167

- 1 Himmet-i pīr-i muğānıñ oldum sivādan ben ḥalāş
Ülfetiñ kendim gönŭlden oldum fenādan ben ḥalāş
- 2 İtmezem rağbet bu dünyā ḥalkına bir zerrece
Zāt-ı Ḥaķla pŭr şafāyım oldum cefādan ben ḥalāş
- 3 Hiç olur mu qahbe zenle izdivāc olmaķ bugŭn
Aldadır bir cāzŭ muṭlaķ oldum 'adādan ḥalāş
- 4 Naķş-ı renk şad hezārān dŭrlŭ şŭret gösterir
Neyleyem ol bī-vefādır oldum zibādan ben ḥalāş
- 5 Tarḥ idip dilden Sŭkŭtī leşker-i ḥubb-ı sivā

Kin kibir buğz hasedden oldum riyādan ben ḥalās

48a

Ḥarfū'z-Zad

168

- 1 Aç gözüñü t̄alibā bak vech-i Raḥmāndır ġaraż
Sen seni bil aña taḥkīk-i seyrāndır ġaraż
- 2 Hızmeti kıl şeyhine sen açıla 'ilm-i Ḥudā
Men 'aref ¹¹²dersin oḡu gel bunda 'irfāndır ġaraż
- 3 Māsivānıñ 'illette pīrin olmuşdur ṭabīb
İnḳiyād ol aña her dem derde dermāndır ġaraż
- 4 Küntü kenz ¹¹³iñ sır-ı muṭlaḡ sendedir iste ānı
Reh-nümālar dāmına düş çünki ol kāndır ġaraż
- 7 Mürşid-i kāmīl ara bul Derviş Sükūtī sen buğün
Bāb-ı 'ilmiñ öğredir ol şāh-ı merdāndır ġaraż

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

169

¹¹² "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Aclûnî, a.g.e., s.149.

¹¹³ "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım". Aclûnî, a.g.e., s.212.

- 1 Mecnûn-ı ‘aşkıdan sorulmaz vech-i hûbândır ğaraż
Sâlik-i Hakkıñ ezelden kurb-ı Rahmândır ğaraż
- 2 Keşret-i dünyāya itmez iltifâtıñ ‘aşk eri
Meclis-i vahdet-i beķāda zevķ-i sulţândır ğaraż
- 3 ‘Uzlete kılmış karārıñ Hakkā maķbûl ķul olan
Raĝbet itmez bu sivāya terk-i cihândır ğaraż
- 4 Mûtü ķable en temûtü ¹¹⁴ķünkü didi Hakk Resûl
Fehm idegôr iş bu nazmı nuķķ-ı bürhândır ğaraż
- 5 Zevķ-i vuşlat istersen Derviş Sükûtî sen bugün
Zât-ı Hakkā ķıl nazar sen bunda seyrândır ğaraż

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

170

- 1 İş bu dehre gelme dedim ol yâre irmekdir ğaraż
Ķalbini şâfî eyleyip dîdâre irmekdir ğaraż
- 2 Hayyu bâķî lâ yemût ¹¹⁵sırrını fehm eyleyen
Mevt-i irâd gelmeden bir vâre irmekdir ğaraż
- 3 Sûre-i seb‘u’l- meşânî remzini iz‘ân içün
Men ‘aref ¹¹⁶den ders alıp esrâre irmekdir ğaraż

¹¹⁴ “Ölmeden evvel ölünüz”. Aclûnî, a.g.e., s.260.

¹¹⁵ “ Sen o kudret sâhibisin ki, Sen'den başka ibâdet olunacak ma'bûd yoktur, yalnız Sen varsın ve Sen ebedî hayat sâhibisin, halbuki Cin, İns (görülen, görülmeyen bütün mevcûdât) helâke mahkûmdur.”.

¹¹⁶ “Nefsini bilen Rabb'ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

48b

- 4 Nokta-i sırr-ı ‘Alîyi bulmağa her bir nefes
Lâyıkı hizmet ile Haydâra irmekdir ğaraż
- 5 Zûlmet-i kaplamışdr bu vücûduñ şehrini
Sa‘y idegör ey Sükûtî envâra irmekdir ğaraż

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

171

- 1 Dil hasteler inler çatı dermâne irmekdir ğaraż
Firkatde kalıp Ya‘kub gibi Ken‘âne irmekdir ğaraż¹¹⁷
- 2 Musâleyin Tûr Dağında her dem münâcât eyleyen
Düşvâr-ı hâliñ ‘arz itmeğe Sübhâna irmekdir ğaraż
- 3 ‘Aşk yolunda cân u başıñ Mañşûr gibi kılmuş fedâ
Her vârandan geçip bugün merdâne irmekdir ğaraż
- 4 Terk eyledi İbn-i Edhem tâc ü tahtıñ Hâk yoluna
Bir hâbbeye muhtâc olup ‘uryâne irmekdir ğaraż
- 5 Bezl eyledi her vârını Derviş Sükûtî ol yâre
Vuşlat diler her rûz u şeb ihsânâ irmekdir ğaraż

¹¹⁷ Bu beyitte hece sayısı diğer beyitlere göre daha fazladır.

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

Harfî't-Tâ

172

- 1 Kimseye gülmez bu fânî şimdi gurbetden neşât
Nice gelsin bunda aña nâr-ı firqatden neşât
- 2 Şunsa sâķî tâze engür meylerinden bir kadeh
Def'-i gam elbet ider ol şâfî şerbetden neşât
- 3 Anma o şâfî cinânı mest olan 'âşıqlara
Gelmez aşlâ va'izâ hiç belki cennetden neşât
- 4 Kim ki oldu bunda dâ'im vech-i yâre mübtelâ
Ta'n kılman bulmuş onlar çünkü rü'yetden neşât
- 5 Hıbb-ı cānānı gönüldedir Derviş Sükûti bul bugün¹¹⁸
Zevk idersin sen de her dem öyle lezzetden neşât

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

49a

173

- 1 Hüsnünün idrâķini tezyîn idermiş dilber hat

¹¹⁸ Bu beyitte hece sayısı diğer beyitlere göre daha fazladır.

Ḳāşları maḥrûyuna çekmiş ḳalemle cevher ḥaṭ

- 2 Sî vü dü ḥarfile ḳılmış vechini hem de ‘ayân¹¹⁹
Anlma heft âyetini gördüm yazarlar yekser ḥaṭ

- 3 Nokṭa-i bâyim dimiş ol pâdişâh-ı lâ Yezâl
Sırrını ifşâ ider çün cehrile hep Ḥaydar ḥaṭ

- 4 Añlamaz zâhid bu sırrı mürşide dest urmamış
Cehliyle düşmüş nizâ‘a bulmadı ol rehber ḥaṭ

- 5 İhtiyâc yok şormağa Derviş Sükûtî kemtere
Ehl-i ‘irfân meclisinde söylenir hep ızhar ḥaṭ

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Ḥarfü’z-Za

174

- 1 Bugün bir kürsüye çıkmış bu ḥalka pend ider vâ‘ız
Okur açmış kitâbını bî-ma‘nâ ders ider vâ‘ız
- 2 Cinânıñ vaşfını eyler idi ṭamu ‘azâbıñ hem
Bu ḥalkı ḳorḳudur böyle nice tezvîr ider vâ‘ız
- 3 Çıkar ağızından âteşler cihânı yakmak hep ister
Zîyânî şekline girmiş bu ḥalka cebr ider vâ‘ız

¹¹⁹ Bu beyitte hece sayısı diğer beytlere göre eksiktir.

- 4 İki destîñ uzatmış ol bu ‘âlem hâkını tutmuş
Cehenneme atar bir bir ne hoş hizmet ider vâ‘iz
- 5 Gerekdir vâ‘izâ ancak bu hâkâ hüsn-i hâliyle
Diyeler âferîñ her-giz güzel takrîr ider vâ‘iz
- 6 Revâ mıdır ‘aceb böyle Sükûtî söyler ol densiz
İmânı yok anıñ billâh bu hâkâ kahr ider vâ‘iz

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

175

- 1 Bâb-ı ihsânîñ umarım geldim sezâyım yâ Hafîz
İlticâyım hâzretine şâhib rızâyım yâ Hafîz
49b
- 2 Bendene kahr-ı celâlinle hemân kılma nazar
Lütfuñ ile kıl kerem geldim recâyım yâ Hafîz
- 3 Cürm-i bî-pâyân olup dergâhına başdım kadem
Eyleme red kıl ‘inâyet kemter gedâyım yâ Hafîz
- 4 Yâ Hafîz Gerçi şâdıkşın bilirim nuṭkumuz lâ takneṭü¹²⁰
Kesmezem senden ümîd hiç bî nevâyım yâ Hafîz
- 5 Raḥmetiñ deryâsı pek çok hiç nihâyete yok durur
Şefkatiñle merḥamet kıl ben revâyım yâ Hafîz

¹²⁰ “De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden “ümit kesmeyin”! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir.”Zümer Suresi,39/53.

- 6 Rû siyâh Dervîş Sükûtî hâk-i pâye gelmişem
Cürmüm ile it kabûl hâl fenâyım yâ Hafîz

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

176

- 1 Pâdişâhım ihsânından cânım ider şimdi hâz
Her kime lütfuñ irerse dâ'im ider şimdi hâz
- 2 Yoluna virmek sezâdır cân u başım her demi
Manşûr Hallâc gibi hep kânım ider şimdi hâz
- 3 Şem'-i hüsnüne bugün yansam yakılsam gam değil
Maḥvolursa bu vücûd pervânem ider şimdi hâz
- 4 La'l-i lebinden hemân 'uşşâka virip bûseler
Ağlar iken rûz u şeb giryânım ider şimdi hâz
- 5 Derdmend Dervîş Sükûtî bendeni şâd ide gör
Maḥzûn olmuş kalb çün vîrânım ider şimdi hâz

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Harfû'l-'Ayn

177

- 1 Tālibā Mecnūn gibi Leylāya itme sen tama‘
Hakḳı koyup her mecāzī sevdāyā itme sen tama‘¹²¹

- 2 Naḳṣ-ı dehre aldanıp beyhūde kılma iltifāt
Bī-vefādır dinle muṭlaḳ dünyāya itme sen tama‘

50a

- 3 Ḥubb-ı evlād-ı ‘Alīye cān u baş kıl her mūdām
Zabt idegör nefsinı her ğavgāya itme sen tama‘

- 4 Çek elin iki cihāndan zevḳ-i yār saña yeter
Māsivāyı terk idip ‘ukbāya itme sen tama‘

- 5 Kālb evında ara bul Deviş Sükūtī sen Hakḳı
Şāğ u şola bakma in cin eşbāba itme sen tama‘

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

178

- 1 Maḥfī olmuşken Ḥudā çün āşikār eyler semā‘
Zat-ı Hakḳı her zāmān cāndan şikār eyler semā‘
- 2 Zümre-i uşşāḳa her dem zevk ile şafā virir
‘Āşik-ı Mevlā olanlar bī qarār eyler semā‘
- 3 ‘Aşḳ ile ābād idermiş şol virāne gönlümüz
Ġuşṣa-i ğam görmeziz biz tārūmār eyler semā‘
- 4 Mevlevī ḥāzretleriniñ tekyegāhında bugün
‘Aşḳile her bendesi leyl ü nehār eyler semā‘
- 5 Men ‘aref¹²² sırrına āğāh itdirir ‘āşıḳları

¹²¹ Bu beyitte hece sayısı diğerk beyitlere göre daha fazladır.

¹²² “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

Münkir-i nādānların kalbini tār eyler semā‘

- 6 Derdmend Derviş Sükūti Hāq yolunda başını
Virir ancak aña bunda cān nişār eyler semā‘

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

179

- 1 Sözüüm tūt tālibā her dem Ġanī Mevlāya ol k̄āni‘
Odur rızka kefil muṭlaḳ iden a‘ṭāya ol k̄āni‘
- 2 Ġam u ferdāyı hiç anma gönülden eylegil iḥrāc
Ḳanā‘at gibi bir devlet bulunmaz pāye ol k̄āni‘
- 3 Erenler rāhına cāndan olagör sen daḫi teslīm
Resūlūñ şer‘ini gözle güzel bir sāye ol k̄āni‘
- 4 Bu yolda Hāḳḳa irdiler cemī‘an evliyālar hep
Nebīler rāhını tūt gıl büyük sermāyen ol k̄āni‘
- 50b
- 5 Sükūti Aḥmediñ rāhıñ gidenler şıdkile her dem
Sivāyı terk idip bunda geçip ‘uḳbāya ol k̄āni‘

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Ḥarfū’l-Ġayn

180

- 1 Aç gözün sen zāhidā gel Muṣṭafāya tut kulāğ
Şer'ini zabt eyle muhkem enbiyāya tut kulāğ
- 2 İltimas it şāh-ı Mecnūn dürr-i ma' den kânını
Gevheridir dü cihānıñ Murtażāya tut kulāğ
- 3 Ol Ḥasan İbn-i 'Alīdir zehr-i 'aşkı nūş iden
Hem Ḥüseynī şāh şehīd-i Kerbelāya tut kulāğ
- 4 Şıdkıla ol sen gulāmı Zeyne'l Muḥammed Bākırın
Ca'feriñ kulunu Ḥaḳ bil pişvāya tut kulāğ
- 5 Cān nişār it Mūsā-yı Kāzım Rızāya her zamān
Zā'il olmaz Ḥaḳ katında ḥūn pahāya tut kulāğ
- 6 Kuṭb-ı aḳṭāb-ı cihāndır hem 'Alī Mūsā Rızā
Ol re'is-i kâinatıñ evliyaya tut kulāğ
- 7 Nesl-i evlādı Resuldür ol Muḥammed Şāh Takī
Hem 'Alī İmām Nakīdir ehl-i vefāya tut kulāğ
- 8 'Askerī İbnü Nākiden toğdu burc-ı evliyā
Mehdī-'i şāhib Muḥammed hem livāya tut kulāğ
- 9 Ḥāk-i pāyi abdālım Derviş Sükūtī ben bugün
Dürr-i lütfunda gulāmım kemter gedāya tut kulāğ

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Eyledim ‘aşkıñla yâ Rab cümle dünyâdan firâğ
Kûh-ı şahrâ ‘indimizde bir imiş bostân bâğ
- 2 Himmet-i mürşidle her dem nefsimizi qatl idip
Qalbimizde qalmadı yer ol ‘adûv itsin tûrâğ
51a
- 3 Şevq-i hüsnüñle derûnum nûru işrâk eyledi
Âsumânda şems-i mâha içime virdiñ ferâğ
- 4 Tutmaz zâhid sâlûs eyle ehl-i ‘aşkı sende bir
Qande olur bülbül ile bir arada hem de zâğ
- 5 Terk idip dilden sivâyı Dervîş Sûkûtî kemterin
Qalmamış hiç anda aşlâ eylemiş cândan firâğ

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

182

- 1 Urmayasın zâhidâ gel her ğarîb biçâre tîğ
Lâyîk oldur çarb idesüz her zâmân ağıyâra tîğ
- 2 Rağm idip gel hasta qalbim şehrine qaşd eyleme
Elleri qurur anıñ kim kim urur bîmâre tîğ
- 3 Pâdişâhım mülk-i tende nefsimi eyle zebûn
Virme fırsat her vâķit sen şâl güzel eşrâre tîğ

- 4 İbn-i Süfyan leşkeriyle Şām civārında o dem
Haydar ile ceng iderken urdular bed-kāre tīg
- 5 Müslim olmaz şol kişi kim āl ‘abāya kāsıd idip
Mü‘mīn isen ey Sükūtī çāl bugün küffāre tīg

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

183

- 1 Tālibā sen aç gözün ‘irfāna gel tūt kulağ
Rāh-ı Hakkı öğren andan erkāna gel tūt kulağ
- 2 Küntü kenz¹²³in sırrına irmek dilersen her müdām
Rehber-i kāmīl ara bul iz‘āna gel tūt kulağ
- 3 Cān nişār it evliyālar hem erenler rāhına
Kurb-ı Hakkā vaşl ider ol sultāna tūt kulağ
- 4 Bir kademde menziliñ seb‘-i semāya ırgürür
Mülk-i ol ednāyı ol dem seyrāna gel tūt kulağ
- 5 Mürşidiñ dāmeni muhkem tūt Sükūtī sen bugün
İrmek istersen yüce bir ihsāna gel tūt kulağ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

51b

184

¹²³ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s.212.

- 1 albim ire ey ab bim terif itgil ba ay g
Gönlümün ar sına urdur cevherden ot g
- 2 Ta' m r eyle solmaa sen bu vir n dil  neyi
P di  h m tatı ursun itmee anda ura
- 3 Bezminiz elm s adehle dürlü zinetler virip
un kevşer erbetinden hem bula lezzet dim g
- 4 'Ar  idip gelmekde d 'im b -dev lar apına
  ceti n senden umar semm reler olmada sa
- 5 H sn n her em' asından  fit b u'le alır
Vech-i n rundan yaarlar  sum n üzre er g
- 6  te-i hicr nda oyma her gelen b - reyi
Derd u am aldır aradan sinesine urma d g
- 7 Derdmend Derv  S k t  bendene eyle naar
Dem der n n p k ide göre almaya al  ser g

F 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün

 arf 'l-Fa

185

- 1 Nad-i c n n rah-  H da her kim itmezse telef
Ölmeden ol bunda d 'im 'a ile her dem eref
- 2 almayan dery -y  'a a f lk n  her dembedem

Bulmadı ol dürr-i ma‘den kânıdır şāh Necef

- 3 Cümle vārîñ iş bu yolda eyleyen candan nişār
Merd odur ki her belāya sînesin kılmış hedef
- 4 Mütū kable en temütū ¹²⁴sırrına vāşıl olan
Kār ider mi anlara çün ‘illeti emşāl-i tef
- 5 Her ki bildi nefsini Derviş Sükūtî dünyada
Rabbini elbet bilir ol okuyanlar men ‘aref¹²⁵

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

52a

186

- 1 Tālibā gel sa‘y idegör bu derūnuñ eyle şāf
Kalbiñ içre Hakkı zıkr it beytini eyle tavāf
- 2 Hizmeti kıl şeyhine sen her demi leyl ü nehār
Feyz-i himmet andan olur dinler isen bî -hılāf
- 3 Mürşidiñ gitdiği rāhe sen daḡā kıl inkıyād
Cümle vārîñ şarf idegil esrār-ı Hakk ola keşşāf
- 4 Cān nişār iden bu yolda mülk-i ten bulmaz fenā
Nev ḡayātı bulmuş onlar şanma bu nuṭkum güzāf
- 5 Pendimi Derviş Sükūtî her kim tutār şıdk ile
Kurb-ı Hakkā vāşıl olur itmez aşlā iḡtilāf

¹²⁴ “Ölmeden evvel ölünüz” Hadis, Aclûnî, a.g.e., s.260.

¹²⁵ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

187

- 1 Hüsniñ şevk bugün hep virdi dünyāya şeref
Māh cemiliñ nūru kıldı zümre-i dānāya şeref
- 2 Vechine heft āyetini gördüm okurmuş ehl-i 'aşk
Secdegāhı evvelde Ādem virdi semāya şeref
- 3 Fātiha efḍal du'ādır cümle Qur'an içre hep
Bā-yı bismillahda her dem virdi noqtāya şeref
- 4 Kaşlarından kāb-ı kavseyn hem yüzün ümmü'l –kitāb
Sı vü dü harfle cemāliñ virdi eşyāya şeref
- 5 'Arz idip gel bu kelāmıñ remzini bir kāmile
Feth ider ol gerçi tahkik virdi ma'nāya şeref
- 6 Bî- hurūf bî şavtile Derviş Sükûtî nazmını
Ehl-i hāle keşfiñ itgil vir bu ma'nāya şeref

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

188

- 1 Geçmişiz mülk-i cihāndan bir kıru hemvāre yūf
Rızık için hem gam çekilmez kesb iden ol käre yūf
- 2 Her zamān 'aql-ı ma'āşlar māsivāya meyl idip
Hakkı itmişler ferāmuş kıldığı inkāra yūf

52b

- 3 Zıkr-i fikir māl-ı dünyā cem‘ine eyler heves
La‘net anıñ mālına hem sa‘y olan girdāra yūf
- 4 Pāye-i rif‘at dilermiş ‘ilmiyle vāi‘z bugün
Devlet-i dünyādan mā‘il kıldığı efkäre yūf
- 5 Kibrile tutmuş cihānı halka çok eyler nifāk
Cehliyle gafletde kalmış böyle bir dāre yūf
- 6 Bugz cidārlar cihānı devr idermiş serteser
Kesb ider ol bunca sım-i zer cem‘olan deyyāre yūf
- 7 Keseler hiç bu fenāda görülmüş aşlā vefā
Bir vefāya biñ cefā eyler katı eşrāre yūf
- 8 Mā‘il olma ey Sükūtī māsivaniñ hubbuna
Aldadır bir kähbe zendir böyle ağıyāre yūf

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

189

- 1 Zāhidā gel nāzik ‘ömrün yok yere itme telef
Mürşid-i kāmīl ara bul oğu andan men aref¹²⁶
- 2 Hānķāh-ı enbiyāya hizmet eyle rüz u şeb

¹²⁶ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

Maḥrūm itmezler bilā-şek mişl-i aşḥāb selef

- 3 Sa‘yiñiz gitmez hebāya rāh-ı Hāḫda her zāmān
Gevher-i aṣlā irersin mesnediñ ‘ānı şeref
- 4 Zīnet-i dünyāya bakma aldadır bir cāzūdur
Virme göñlüñ bī-vefāya ‘āqıl isen itme şarf
- 5 Hāḫ-i pāy-i evliyāya gece gündüz sür yüzüñ
Ey Sükūti bulmak istersen bu gün Şāh Necef

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Harfū’l-Kaf

190

- 1 Vechini çün kıldı rüşen her demi envār-ı ‘aşḫ
‘Andelīb-āsā seherde eyledin hep zār-ı ‘aşḫ
- 53a
- 2 Hem ene’l- Hāḫ na‘rasını urmuşuz Mañşūr gibi
Bir tecellī irdi cānā olmuşum berdār-ı ‘aşḫ
- 3 Mecnūn-ı ‘aşḫ bırakmaz oldu gör şahrālarda hep
Zīkr-i Leylā Hāḫḫa taḫvīl eyledi ezḫār-ı ‘aşḫ
- 4 Hüsñünü görmek için men düşmüşüm sevdālāra
Şeyḫ-i kāmīl himmetiyle bulmuşum dildār-ı ‘aşḫ
- 5 Mescid ü meyḫāneler Derviş Sükūti oldu bir
Kañde varsam Hāḫ benimle eyledi pāzār ‘aşḫ

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

191

- 1 Seniñ nūr-ı cemālinden bu 'ālemler olur işrāk
Seniñ vechiñ diler görmek kapında nice biñ 'uşşāk
- 2 Hālile nār-ı Nemrudu o demler gülistān itdiñ
Beni nārsūz anıñla bu qalbim eyledin iħrāk
- 3 Eđer çi Nūh tūfānında necāta ir göreñ sensin
Beni baħr-i fenā içre idersin 'aşķile iğrāk
- 4 Kemālinle şifā virdiñ Eyyūbun rencine ol dem
Beni ğam derdine şaldın o semte eyledin ilhāk
- 5 Seniñ şevķ-i vişālūñle muħabbet zevķini buldum
Sırr-ı luṭfuñ ğulāmıdır Sūkūti hep saña müştāk

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

192

- 1 Gelip vaḥdet diyārından bu keşretde fenā bulduķ
Gezerken zār-ı sergerdān hele bir rehhümā bulduķ
- 2 Arardım kūh-ı şaħrāda hemān Mecnūnveş dā'im
Derūnumda o Leylā'ya irince āşinā bulduķ
- 3 Muħabbet āteşi şaldı vücūdum eyledi iħrāk
Fenā bezminde maḥv olup bu 'ālemde beķā bulduķ

- 4 İrişdi çünki hem ‘āleme ol dem
Saray-ı vaḥdete irdim o ḥazretten vefā bulduk
53b

- 5 Kemāl-i zāt ile Derviş Sükūtī iltifātım çok
Maḥbeş-i zevkine irdim o yār ile liḳā bulduk

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

193

- 1 Gördükçe ḥüsnünü men arturur efgānım Ḥaḳ
Bülbülüm nāle kıldım bāğ ile bostānım Ḥaḳ
- 2 Zār-ı efgān kārı olmuş ‘āşık-ı bī-çāreniñ
Nāre yanmaḳdan uşanmaz zevk ider pervānım Ḥaḳ
- 3 Şirīn içün dāğ u şahrā bıraḳmadı Ferhād ‘aşḳ
Naḳd-i cānıñ tā vırince eyledi ḳurbānım Ḥaḳ
- 4 Ḳurb-ı Ḥaḳḳa vāşıl iden ‘aşḳ imiş ‘uşşāḳını
Cezb ider ol kendi zeniñ her demi¹²⁷Ḥaḳ
- 5 Ḥaḳ yakındır saña senden ey Sükūtī şorma hiç
Ḳalbiniñ her köşesinde oturur mihmānım Ḥaḳ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

194

¹²⁷ Metin silik olduğu için okunamamıştır.

- 1 Elde iken cümle vārım eyledi yağmā-yı ‘aşk
Bu vücūdum maḥv kıldı görünce ifnā-yı ‘aşk
- 2 Kays veş şahrāları gezdirir ‘aşkıñ beni ¹²⁸
Eyledi rüsvā-yı ‘ālem her demi Leylā-yı ‘aşk
- 3 Baḥr-i ‘ummāna hemān ben feleḡi şaldım bugün
Nūh ile irdim necāta bulmuşum iḡyā-yı ‘aşk
- 4 Emr-i Ḥaḡla Mūsā oldum dīnime da‘vet idip
Fir‘avn itmez ḡabūl hiç ḡark ider deryā-yı ‘aşk
- 5 Aḡmediñ devrinde geldim mürşid-i kāmil bulup
Himmetiyle bu Sūkūtī bulmuşuz Mevlā-yı ‘aşk

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

195¹²⁹

- 1 Derd-i yāre düşeli biz bīmāre alışdık
Pervāne gibi ‘aşk ile biz nāre alışdık

54a

- 2 Abdāl olalı mescid meyḡāneleri bir itdik
Zāhidleriñ taş atduḡu biz aḡyāra alışdık
- 3 Gülşen-i ‘aşḡa her zamān biḡāre bülbul gibi

¹²⁸ Bu beyitte hece sayısı diğerk beyitlere göre bir hece eksiktir.

¹²⁹ Şiir vezin bakımından baştan sona tutarlı değildir. Mevcut vezin kalıplarının hiç birine uymamaktadır.

Feryād iderek her seher biz zāre alışdık

- 4 Zülfün teline her dā'im Mecnūn-veş bend olup
Manşūr gibi rüz u leyāl biz dāre alışdık
- 5 Vaş iderim aḥvālim Derviş Sükūtī 'āleme
Fehm eyleye hergiz bugün biz eş'āre alışdık

196

- 1 Bugün terk-i cihānım ben sīvāya i'tibārım yok
Geçip dünyā vü 'uḳbādan ki bir yerde ḳarārım yok
- 2 Bu keşretten elim yūdum muḥabbet zevkiyle dā'im
Şarāb-ı lāyezāliden içip bunda ḥumārım yok
- 3 Kırılıp gönlüme düşdü o şāhın iltifātıyla
İrişdim vuşlata her dem ki andan ḡayr yārim yok
- 4 Yedi ṭamu 'azābından hemān bir zerre hiç ḥaḥım
Sekiz uçmaḡ deḡil meylim ki onlarla pāzārım yok
- 5 Hele ben 'aşķile her dem fenā baḥrinde ḡarķ oldum
Vücūdum küllī maḥv olup ki aṣlā bir āṣārım yok
- 6 'Acab bir ḥāle uğramış Sükūtī bir ḡarīb ednā
Devāsız derde düş olmuş ṭabīblerden tımārım yok

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

197

- 1 Ten mülkünü kıldım fenā kārım derd-i ifnā-yı ‘aşk
Buldum bekā ba‘ de’l –fenā çün olmuşum ihyā-yı ‘aşk
- 2 Şavm-ı şalātla gör zāhid her bir işi bitmiş şanır
Cennet garaż-ı cehd itdiği bulmadı ol Mevlāyı ‘aşk
- 3 ¹³⁰.....Hakkı bulup bir kāmile var şor bugün
Tut eteğin muhkem yapış tā göstere dānā-yı ‘aşk

54b

- 4 Nefsîñ bilen Rabbiñ bilir çünki buyurdu ol Resûl
‘Ārif olanlar çün bildiler bu ‘ilmile esmā-yı ‘aşk
- 5 Pendimi her kim tutar Derviş Sükûtî bu zamān
Mürşid gerek her kişiye feth eyleye ma‘nā-yı ‘aşk

Müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün

198

- 1 Geldi ağıār kapımıza bir şehirler aķarak
Bir ĥarāmzāde mürā’î göz kaçını çatarak
- 2 Bir ‘aceb hey’et şıfâtı file beñzer kāmeti
Her gören ĥavf itdi gāyet bende şāşdım bakarak
- 3 Dest uzatdı şundu baña bir kadeĥ engür şarāb
Nüş idip kıldım cesāret bādesinden çıkarak

¹³⁰ Metin lekeli olduğu için okunamamıştır.

- 4 Neş‘eyāb oldum o dem ki cür‘asından ben anıñ
Mest olup düşdüm hāba bilmem nice yatarak
- 5 Bir gice tenhā nişinim geldi bir hūb dil-rubā
Ėarķ olup zīnet libāsa hūsnünü ‘arz kılarak
- 6 Şevķ ile eyler muhabbet göñlümüz aldı yeter
Bilmezem görmüş o cāzū geldi hemān şalınarak
- 7 Girdi ārā şiddet ile ol ‘adüvv-i ehl-i nifāk
Reşk ider ol dem münāfık görünce kıskanarak
- 8 Neyleyem kaçdı o zālīm şaldı bir od cānıma
Yaķdı kül itdi Sükūtī bu vücūdum mahv olarak

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

199

- 1 Nidem göñül bu dünyāyı cefāsı çok vefāsı yok
Sevelim gel ol Mevlāyı gadāsı çok fenāsı yok
- 2iderdi keşir olma şaķın bunda esir
Fehm eylemez ‘aķıl kışur yalanı çok şafāsı yok
- 3 O bir cāzū gel mālına zehir ķatar hep balına
Aldanma dünyā şālına bu pāsı çokyok

55a

- 4 ‘Ömrüñ gelip durmaz geçer evrāk gibi seni biķer
Bu şerbetden hergiz iķer ķadāsı çok beķāsı yok

- 5 İtme bunda sen kıl ü kâl kimse ile aşıla cidal
Bul kendine bir ehl-i hâl gınası çok pahası yok
- 6 Var arabul şeyh-i kâmil Hakkâ seni ider vâsıl
Yârın ‘azâb çeker câhil zinâsı çok rızâsı yok
- 7 Sükûtî Dervîşîñ pendî sözüm saña ey efendi
‘Acâyib dünyânîñ fendi cezâsı çok ‘atâsı yok

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Harfî‘l-Kef

200

- 1 ‘İllet-i ‘aşka düşelden bir tabîb dilber gerek
Her zâmân berzağ ilinden geçmeğe rehber gerek
- 2 Cân nişâr iden bu yolda şanmañız olur hebâ
Kıymetiñ Hakkdır viren bil nice biñ sîm-zer gerek
- 3 Ferhâdîñ sa‘y cemâl-i Şirîn’ne gâyet katı
Vaşl içün bulmak murâdîñ bir hakîkat er gerek
- 4 Pehlivân olmak imiş çün nefsine maqbûl bugün
‘Askerî divler şeyâtîñ kırmağa Haydar gerek
- 5 Rüstem Zâle hezârân Dervîş Sükûtî tahsînit
Kâbil olmaz karşusunda nice biñ leşker gerek

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

201

- 1 Sākiyā lebrīz kadeh şuñ şāfi-i bir cān gerek
İçelim tā mest olunca şubh ile her şām gerek
- 2 Hem ene'l- Hāk na'rasını uralım her rüz u şeb
Cān virelim Manşūr āsā her zamān bir tām gerek
- 3 Biz Hāsan İbn-i 'Aliniñ kulu olduķ tā ezel
Ehl-i beyt-i Muştafādan umarız en'ām gerek

55b

- 4 Şevk-i 'aşķile Hüseyme çünkü olduķ biz gulām
Hem anıñ 'aşķına her dem tutarız mātem gerek
- 5 Tiğ-i Haydarla Sūkūtī hāndān düşmānına
Boynuna ur Haricīniñ al bugün bir kām gerek

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

202¹³¹

- 1 Şuñ bizlere ey sākī dolu peymāne gerek
Nūş idelim rüz u leyāl bize mestāne gerek
- 2 Bezm-i ezelden ehl-i harābāt olmuş gezeriz
Ābād idemem gönlümü bize vīrāne gerek

¹³¹ Şiir vezin bakımından baştan sona tutarlı değildir. Mevcut vezin kalıplarının hiç birin uymamaktadır. Mısralardaki hece sayıları birbirinden çok farklıdır.

- 3 Tutmusuz melāmet yolunu biz her dā'im
Mecnūn olana yakışır dīvāne gerek
- 4 İhrāk-ı muḥabbetle bu gönül şehrini yakmağa
Şem'-i 'aşka cān atarız pervāne gerek
- 5 Dil uzatma şaḳın beyhūde yere ey zāhid
Bu yoluñ iktizāsı cān virene merdāne gerek
- 6 Sırr-ı 'aşkı fāş itme Derviş Sükūti sen bugün
Söyler isen ihfā ile her demi bir cāna gerek

203

- 1 Zıkr-i Ḥaḳkıñ ḥalka-i tevḥide gelmiş her melek
Hū şadāsın işidine devr ider 'arşda felek
- 2 Şem'-i 'aşkıñ āteşine yanmağa her rüz u şeb
Bu gönül pervānesidir eyleyen her dem dilek
- 3 Sāḳi-i la'l şarābıñ nūş iden bezm-i ezel
Hiç ayılmaz mest olan 'aşıkları tā ḥaşre dek
- 4 Qadd-i cānıñ rāh-ı Ḥaḳda eylemiş her dem fedā
Şol kişiler terk-i dünyā itdiler görmez emek
- 5 'Aşk oduna yana gel Derviş Sükūti sen bugün
Nār-ı İbrāhime olmak ister isen müsterek

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

204

- 1 Kimse kılmaz vefā gördüm cihānda bu felek
Mümkünü yok ahbe zendir eyleme ondan dilek
- 2 Bir vefāya biñ cefā itmek dilerseñ gam değıl
Miñnet-i ‘aşa alışdı olmuşuz biz müşterek
- 3 İltifātım dehre yodur göñlümüzde zerrece
Neyleyem ben māl ü mülkü eyledim dünyāyı terk
- 4 Feyz-i himmetler irişir şeyh-i kāmilden bu bün
Her kim eyler izmetini şıdile cāndan gerek
- 5 ahr-ı lütfu bir ılanlar ey Sükūtī bu zamān
Neylesin ol cāna bunda dīn ü tersā hem de firenk

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

205

- 1 řalāt dā‘imā eyle sözün utma gel ağıyārın
Ou üsnünde āyātın namāz olsun her evārın
- 2 Geip bu fānī dünyādan iriş bir ‘ālem-i mülke
Beā-yı vahdete irgör bulasın sen de dildārın
- 3 İin ışın silip pāk it ki nesne almaya ařlā
Tecellī eyleye ol dem derünunda seniñ yārın

- 4 Olursun ‘āleme sulṭān gedā iken bu dehr içre
Süleymān-ı zamān olduñ elinde hep kamu vāruñ
- 5 Sükūtī terk idip geldi vücūduñ şehrini birbir
Beḳā buldu bu ‘ālemde Ḥaḳḳile itdi pazārīñ

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

206

- 1 Bir cefākār yāre düşdüm hiç vefāsın görmedik
Mübtelāyım derd-i ‘aşḳa bir devāsın görmedik
- 2 Yār ile hem dem olayım çok zamānlar cehd idip
Girdi aḡyār hem arāya dilrubāsın görmedik
- 3 Ayrılık irdi Şirīnden bir vāḳit Ferhād gibi
Küh-ı şahrālar gezerdüm mehlikāsın görmedik

56b

- 4 Ḥasta oldum nice demler zār-ı efḡān kılmışam
Bir ṭabīb .¹³²görmedik
- 5 Āhımız eflāke çekdi ey Sükūtī bu zamān
Neyleyem bu gurbet içre bir şafāsın görmedik

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

¹³² Bu bölüm eldeki metnin net olmamasından okunamamıştır.

- 1 ‘İllet-i ‘aşka düşelden isterim ihsân gerek
Bir tabîb hâzık elinden dilerim dermân gerek
- 2 ‘Ömrüm içre bir şafâsın görmedim bu fânîniñ
Çok cefâlar irdi bize hâlimiz yamân gerek
- 3 İktizâ-yı sînim üzre şâç şakâlım ağarıp
Şimdi altmış oldu yaşıım yolcuya kervân gerek
- 4 Masivâyı gönlümüzden çünki kıldık târümâr
İstemez oldu derûnum bir daî cihân gerek
- 5 Hâzır ol abdâl Sükûtî vaktiñiz oldu karîb
Soñ nefes âhirde ancak dîn ile imân gerek

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Şefkat umma gayrilerden Ahmed-i Muhtâr gerek
Sâkı-i kevşer cenâb-ı Haydar-ı Kerrâr gerek
- 2 Zehr-i ‘aşkı nûş idelden ol Hasan ibn-i ‘Alî
Pâre pâre cism-i pâkin kıldı bir gaddâr gerek
- 3 Hem Hüseyini Kerbelâda kıldılar ol dem şehîd
Yedi eflâk itdi feryâd âh ile hep zâr gerek
- 4 ‘Abidînim Bâkır oldu hâce-i ‘ilm-i ledün
Ca‘fer açdı ‘ilm-i bâtın şâhib-i izhâr gerek

5 Kāzım oldu pādīşah-ı lāyezāl-i bī-zevāl
Hem ‘Alī Rızā yolunda cānımız nişār gerek

6 Şah Taķī vü bā Naķī’niñ haşmına karşı durup
İmdāda ‘Askerle Mehdī irdiler ikrār gerek

57a

7 Āl Aḥmed bendesiyim Derviş Sūkūti ben bugün
Lütfunda ğulām nice biñ hezār gerek

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

209

1 İderdim zevķini ben kamu yādıñ hem aġyārıñ
Muvāfık geldi ecsāda bu elṭāf o Ḳahhārıñ

2 İrişdi nāgehān bir gün nice derd-i meşakḳatler
Āġusun bal ider her kim ġamıñ çekmez o ṭımārıñ

3 Sekiz cennet kamu ḥūrī yāḥūd ġilmāna meylim yok
Yedi ṭāmū deġil ḥavfım ben atdım kāfire nārıñ

4¹³³...itmişiz bunda şırāṭında ‘ubūr itdik
Ölümden kim evvel ölmüş iderdi terk.....

5 Sūkūtim bu dünyāda ḥisāb-ı maḥşeriñ gördüñ
Ḳabirde ḳalmadı şormak bu nazmım virdi aḥbārıñ

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

¹³³ Metin net olmadığından okunamamıştır.

210

- 1 Göñül itme hāzer benden fenādan eyle nedir zārīñ
Hāḡḡile kıl bugün dü ‘ālemde odur yārānīñ
- 2 Şaḡın meylini hiç virme zen ü dünyā ḡatı murdār
Libās-ı ḡūb şīrīn sözle görünür bunda i‘ bārīñ
- 3 Ara bir hāzıḡ mürşid yolunda cān fedā eyle
İder himmet ḡatı muḡkem görürsün bunda dīdārın
- 4 Ölümünden evvel ölmüşdür bu yolda ‘aşıḡ-ı Mevlā
Bekā-yı vaḡdete irdi ḡaḡḡıyla itdi pāzārīñ
- 5 Sükūtī bir ḡarīb ednā cemāl-i yāre vaşl olmuş
‘Aref¹³⁴den dersini almış iderdi zevḡ-i dildārīñ

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Ḥarfū‘l-Lam

211

- 1 Bu vüçüdüm şehri yandı tıtuşup külhāne gel
‘Āşıḡ isen vech-i yāre sen daḡī dīvāne gel

¹³⁴ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclūnî, 1997: C.II, s.156, n.2157, a.g.e., s.149.

57b

- 2 Vechiniñ her şu'lesinden şems-i mäh olur ziyā
Şevk-i hüsnüñ nūr-ı muṭlaḳ berḳ uran tābāna gel
- 3 Zulmetim envāre tebdīl eyledi 'aşkıñ beni
Şafī pāk itdi derūnum ḳıl nazar seyrāna gel
- 4 Māsivāniñ keşretinden ben bugün oldum ḥalās
Vaḥdet içre şimdi irdim bir ulu sultāna gel
- 5 Baḥr-i ḳulzümde Sükūtī her zāmān ḡavvāş olup
Dürr-i cevherler metā' iñ bulmaḡa 'ummāna gel

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

212

- 1 Mest isen bezm-i ezelden ṭalibā meyhāne gel
Dest-i sāḳiden ḳadeh şuñ her demi mestāne gel
- 3 Aḡ gözüñ ḡafletle gezme bu fenā dārında sen
Mürşid-i kāmīl ara bul tut yedin meydāna gel
- 4 Sen seni kimsin hemān tā bildire 'ilme'l-yakīn
Göstere 'ayne'l-yakīn ol Ḥazret-i Sübhāna gel

- 5 Men ‘aref¹³⁵ dersin oğu gel şeyh-i kāmilden bugün
Küntü kenz¹³⁶’ın bāb-ı meftūh iresin ol kāna gel
- 6 Merd isen nefis ‘askerine tığ-i Haydarla yürü
Darb idegör virme fırsat dīv ile şeytāne gel
- 7 ‘Aşk yolunda Ma‘şūkuna cānını eyle nişār
Dermend Derviş Sūkūtī bu zamān kurbāna gel

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

213¹³⁷

- 1 Şeyhü’l ‘Abdülkādiriñ her bendesi hulq-i cemīl
Eşgalleri evrād ile zıkr-i Hudā nazm-ı celīl
- 2 Çün itmezler kıl ü kāl kimse ile ašlā cidāl
Dervişleri hep ehl-i hāl menzilleri rāh-ı sebīl
- 3 ‘Āşıkları olmaz nehiy zākirlerin hū dur āhı
Āsān geçerler berzāhı rehberleri çün Cebrā’il
- 58a
- 4 Etegiñ tutarlar mürşidin bulmağ dilerler maqşudun
Dinlemez olur her müfsidin şöhetlerin itmez.....
- 5 Zıkr-i şehirle tālībā kalbe virir dā’imā cilā

¹³⁵ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclūnī, a.g.e., s. 149.

¹³⁷ Şiir vezin bakımından baştan sona tutarlı değildir. Mevcut vezin kalıplarının hiç birine uymamaktadır.

Çıkār gönülden māsivā şāfī kalır cān ile.....

- 6 Cehd iderler gece gün Hakkı ‘ayān görsün bugün
Kāmil ile her bir sözüñ ider hemān kalmaz cehīl
- 7 Dervīş Sükūtī söyle Hakk olsun muhiblerbir sebak
Zikrin ider herbir varak ekser ile gāyet tavīl

214

- 1 Tālibā sen sür yüzüñ meydān-ı Sa‘dilere gel
‘Ārif isen aç gözüñ erkān-ı Sa‘dilere gel
- 2 Aldanma sivā hubbuna virme gönül sen la‘bına
Hū diyelim biz demine sultān-ı Sa‘dilere gel
- 3 Uyma şakın sen hevāya beyhūde hem sivāya
Şalma başın gavgāya devrān-ı Sa‘dilere gel
- 4 Eyleme sen kıl ü kāl mürşide ir bī‘at al
Olmak istersen vişāl ‘irfān-ı Sa‘dilere gel
- 5 Cehd idegör bul kemāl olmaya ‘ömrüñ zevāl
Tā olunca ehl-i hāl dīvān-ı Sa‘dilere gel
- 6 Dinleme münkir sözüñ açma baña hem rāzın
Rāh-ı Hakkā tut yüzüñ sultān-ı Sa‘dilere gel
- 7 Sa‘y idegör bul bir er dinle nuṭkuñ her nedir
Hakkı zikr it her seher erkān-ı Sa‘dilere gel
- 8 Dervīş Sükūtī kemteri olmuş ‘Alīniñ kanberi

Bulmak dilersen Haydarı meydân-ı Sa‘dilere gel

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

215

1 Vaḥdet içre nice demler yâr ile yâr iden gönül
Şimdi düşdün gurbet içre âh u zâr iden gönül
58b

2 Aldanma ğafletle kaldın bu sivânıñ naḳşına
Guşsa-i ğam keşret üzre derd-i kâr iden gönül

3 Kimseler hiç sāyesinde gözümde aṣlâ vefâ
Bir vefâya ḳahrınıñ cevriyle ğaddâr iden gönül

4 Reng-i elvânına bakma ṣaḳın bu cādūdan
Aldadır bir ḳahbezendir tārümâr iden gönül

5 Zillet ile gece gündüz geçmede ‘ömrüñ seniñ
Miḥnet-i ‘aşḳa dūş olduñ zülfikâr iden gönül

6 Hiç delil sezâ olmaz imiş yolların berzaḥı çok
Dīv şeyṭân seni ḳomaz hem dimâr iden gönül

7 Cehd idegör ey Sükûtî bulasın bir kāmili
Göstere ol Ḥaḳḳı saña âṣiḳâr iden gönül

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

216

1 Berzaḥı çok imiş fânî dünyânıñ

Cehd ile bulasın reh-nümā gönül
 Evliyālar yolu zāt-ı Raḥmānıñ
 Hizmet it şıdkile ol revā gönül

- 2 Şeri‘at yolunu toḡruca gözle
 Tarikāt rāhını her dā‘im izle
 Kıl ‘amel kılbele eyleme sözle
 Gitmeye hiç sa‘yiñ bil hebā gönül

- 3 Mürşidin virdiği telkını bañla
 Her seher virdinde ney gibi inle
 Er şöḡbeti gözet oturma zenle
 Seni Haḫdan eyler ol cüdā gönül

- 4 Ḥubb-ı sivā yalan bir yola değmez
 ‘Āşık-ı şādık olan başını eğmez
 Bir kılbe ikilik bir vākit şıgmaz
 Birlik menzilinde ir Haḫka gönül

59a

- 5 Dervişlik nişānı erlerin kārı
 Her kemlik iden ilk efkārı
 Sükūtī kemterin budur eṭvārı
 Bir kāmile itsin cān fedā gönül

Hece ölçüsü

217

- 1 Ey kerem kân-ı ḥabībim luṭf idip göster cemāl
 Seni görmek Haḫkı görmek ‘āşıkā ‘ayn-ı vişāl

- 2 Sensin ol şāh bu ‘ālem-i kā’inatıñ zübdesi
Hak yaratmış seni evvel işbu mülke bî zavāl
- 3 Sensin ol şāfi‘-i maḥşer ol mücrim ‘āşilere
Yüz çevirme kullarından eyleme kahr u celāl
- 4 Yakīn-i‘ aşkdan kim düşmüşüz rüz u leyāl
Bāb-ı iḥsānıñ kerem kıl bizlere sen lā yezāl
- 5 ¹³⁸..bunca ṭalib teşnelikden āh çeker
Dest-i pākinle yürütgil anlara āb u zülāl
- 6 Sen şefi‘ol çāryārin ḥürmetine yā Ḥabīb
Hem iki şehzādegānıñ ‘aşkına ey bir kemāl
- 7 Derdmend Derviş Sükūtī gelmişem ednā garīb
Ḥāk-i pāyin beklerim heb saña itdim ‘arz-ı ḥāl

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

218

- 1 ¹³⁹..bil yārene edvā gönül
Kande ağıyardan umarsın merhem-i eşfā gönül
- 2 Özge bir derde giriftār olmuşun sen dā’imā
Miḥneti çok rāhatı yok böyle bir dünyā gönül
- 3 Şeyh-i kāmilden şor ānı derdine dermān seniñ

¹³⁸ Metindeki net olmayan faksimileden dolayı okunamamıştır.

¹³⁹ Metin silik olduğundan okunamadı.

Dil-i mücrühuna merhem itse ol ra' nā gönül

- 4 Mecnūn āsā kūh-ı şahrāñızda beyhūde bugün
Kendi zātında ara bul toptolu Leylā gönül

59b

- 5 Gir tarīķ-ı evliyāya hızm̄et eyle cān ile
Her murādıñ virir ancaķ bulagör etā gönül
- 6 Küntü kenz¹⁴⁰ iñ sırrın añla fāş ider 'āşıklara
Aç gözün sen gözle dā'im olasın bīnā gönül
- 7 Nefsini öñ bildirirler anlayasın Rabbini
Men 'aref¹⁴¹ dersin okugıl bilesin Mevlā gönül
- 8 Dinler isen Şeyh Sükūtī nazmını her rüz u şeb
Rāh-ı Hāķķı itdi izhār añla gör ma' nā gönül

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Der Vaşf-ı Şeyh Zeyne'l- Abidīn Kübrāvī

219

- 1 Çok şükürler bize ihsān eyledi Rabb-i Celīl
Böyle bir mürşid-i kāmīl gönderdin ķadr-i Cemīl

¹⁴⁰ "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım". Aclūñı,a.g.e.,s.212.

¹⁴¹ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir" Aclūñı,a.g.e.,s.149.

- 2 Meşreb-i Hâk hulk-ı Ahmedden nişânıñ gösterir
Hubb-u dünyâdan geçip ol meyli yok şey'en kalîl
- 3 Men 'aref ¹⁴²sırrına âgah eyliyor her tâlibi
Hâkka vâşıl eylemekden âşıka oldu vekîl
- 4 Himmeti 'âlî yücedir taşlara te'sîr ider
Koymaz artık bir mürîdiñ dünyâ vü 'uqbâ zelîl
- 5 Hâkka inkâr eylemekdir münkirin dâ'im işi
Ehl-i Hâkka itmez qarâr bırakmadı ânı cehîl
- 6 Sırr-ı Ahmedden haberdâr olmadı aşla fakîh
Düşdü hırşla 'inâda bulmadı râh-ı sebîl
- 7 Nâr-ı düzağdan işit der cehlile bunda kalan
Cennet-i 'irfâna irmek şohbeti gâyet delîl
- 8 Hâkin gâh şifâdır ey Sükûtî sever sözün
Nâr -ı Nemrûddan halâş ol mişl-i İbrâhîm Halîl

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

220¹⁴³

60a

- 1 Tût kulâğıñ ey birâder dinle nazmım sen eri ol

¹⁴² "Nefsini bilen Rabb'ini bilir" Aclûnî, a.g.e., s. 149.

¹⁴³ Bu şiirin son beyitleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

İtmişim ben Hakkı ızhār anlagil sen müşteri ol

- 2 Her kelāmım dürr-i ma' na cevher-i yektā bugün
Feḥm idegör iş bu bahri sen ḥaḳīḳāt Ca' ferī ol
- 3 Terk-i keşret kı dilerse menzilin yeksān ola
Geç ḳanā' at kūşesinde bu cihānıñ serveri ol

- 4 Māsivāya bakma..¹⁴⁴.....aldanma hiç
Pādişāh mülk-i tende cümle 'ālem kişveriol

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

221

- 1 Özge bir derde düş oldum āh gönül eyvāh gönül
Zen ü düyā bī-vefāya āh gönül eyvāh gönül
- 2 Bir ṭabīb üstāda ḥizmet eyledin bunca zāmān
Seni virdi hebāya āh gönül eyvāh gönül
- 3 'İllet-i 'aşḳa giriftār olmuşum ḥālim yamān
Ḳalbimiz kıldı ḥārābe āh gönül eyvāh gönül
- 4 Ülfet-i dünyā değildir terkini itsem gerek
Sevdā-yı 'aşḳa devā yok āh gönül eyvāh gönül

¹⁴⁴ Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

- 5 Mürşid-i kamil yedinden merhemiñ kılsam tabīb
 Qābil-i mümkün ‘aceb mi āh gönül eyvāh gönül

60b

- 6 Āsitānında gulām ol ey Sükūtī sen bugün
 Himmeti bilmem ider mi āh gönül eyvāh gönül

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

222

- 1 Gezme beyhūde cihānı tālībā
 Senden iste aradığın sende bul
 Feth-i bāb itdi bu yolda reh-nümā
 Senden iste aradığın sende bul
- 2 Nahnü akreb ¹⁴⁵āyetine kıl nazar
 Vech-i Raḥmān saña al ḥaber
 Qalbiñ içre gör bugün itmiş karar
 Senden iste aradığın sende bul
- 3 Men ‘aref ¹⁴⁶den nefsinı ön bilesin
 Mürşidi bul ol maḳāma iresin
 Qande bakısan Ḥaqqı dā’im göresin
 Senden iste aradığın sende bul

¹⁴⁵ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kāf Suresi,50/16 ve Vākıa Suresi,56/15.

¹⁴⁶ “Nefsinı bilen Rabb’ini bilir”.Aclûnî,a.g.e.,s.149.

- 4 Sa'y idegör gice gündüz ey hümām
Zikr-i Hakk'ı koma dilden her müdām
Dinleme hiç bundan artık yok kelām
Senden iste aradığın sende bul
- 5 Sem'i cānıñ aç güzelce toğru bağ
Bu Sükūti bir gedādan al sebađ
Bunu söyler her şecer her varağ
Senden iste aradığın sende bul

Hece ölçüsü

223

- 1 Hañçerin elinde bu halka dā'im
Başına kağma hiç kimseniñ sen gel
Nefsine uyma gel şabreyle şāhım
Bir gönül kırmadan kimseniñ sen gel

61a

- 2 Zūlm ile bir kimse almadı murad
Qalb-i mañzūnları eyleme berbād
Pendimi tutagör kılma sen 'inād
Hırş ile gitme hiçbir sağın sen gel
- 3 Erenler yolu koyundan yavāş
Ehl-i tarış olup sen dağı kardāş
Hergizle eyleme dehr içre şavāş
Düş Hakk'ın rāhına durmayup sen gel
- 4 Bu fānī dünyāya eyleme ülfet

Terk idip gönülden kılma muhabbet
 Bir kâmil mürşide eylegil hizmet
 ‘Ömrünü beyhûde geçirme sen gel

- 5 İşit bu Sükûtî pendini güzel
 Hoşca tut ne söyler saña bu gazel
 Muhammed ‘Alî’den kalmışdır ezel
 Bir gönül yapmağa cehd idip sen gel

Hece Ölçüsü

224

- 1 Söz uzatma hele zâhid sende nedir bu kıl u kâl
 ‘Ömrünüz lağ lağ ile geçmede her rûz u leyâl
- 2 ‘Aşk ateşi sende eğer cân u dile itse eser
 Lâyık olan zât-ı Hakk’a irmek için kıl arzuhal
- 3 Sa’yiñ hebâ gitmez hemân düş hakikât râhına
 Sür erenlar pâyına yüz olmak dilersen ehl-i hâl
- 4¹⁴⁷.celâl berzah imiş yollar kati
 Kırd pelenk arslan kamu toptolu cihân çaķāl

- 5 Bir refikin kıl tedârik soñra düşüp gurbet ile
 Hatemi Nebî böyle didi bizlere ol nûr-ı cemâl
- 6 Menzil âsân gerçi olur bir delil ü kâmil ile

¹⁴⁷ Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

61b Var ara bul ey Sükûti bir mürşid bir ehl-i kemāl

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

225

- 1 Ülfet itdim saña yâ Rab mäsivâdan çekdir el
Bırakma böyle miñnette her cefâdan çekdir el
- 2 Zevk-i dünyâ cennet olsa istemem bundan gerü
Neyleyim sensiz cihânı hür likâdan çekdir el
- 3 Bu derûnum âteşinle yanıyor her rüz u şeb
Vuşlatıñ sevdâsını yak her hevâdan çekdir el
- 4 Neyleyem hâlim yamândır günbegün artmaktadır
Mevtime virdim rızâlar ehl-i devâdan çekdir el
- 5 Lezzet-i hubb-ı sivânıñ bir pula değmez imiş
İltifât itmez Sükûti bir gedâdan çekdir el

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

226

- 1 Hâk yolunda 'ârif isen ey gönül gel şâdık ol
Açma sırrın hergize sen remz ile gel nâṭık ol
- 2 Ğaflet üzre ehl-i dünyâ nefsine tâbi' olup
Halka bühtân ile gıybet dâ'im ider fâsık ol
- 3 Hırş ile kibir riyâdan geçmemişler bir zamân
Şehvet-i nefis arzusundan cümlemizden fâyıķ ol

- 4 Şunu bilmez harām ehli cehr ile kılmış mübāh
Hak̄k'dan ašlā hiç utanmaz tām̄u içre lāyık ol
- 5 Varma gel Derviş Sükūtī ehl-i nādān semtine
İr erenler zümresine dā'im Hak̄k' aşık ol

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

227

- 1 Fezkurūnī ¹⁴⁸āyetinden al bir haber
Hak̄k'ı zikr it tālībā rūz u leyāl
Hak̄k'a tevḥīd ile irdi bunca er
Hak̄k'ı zikr it tālībā rūz u leyāl

62a

- 2 Zikr idenler irdi Hak̄k'a rūz u şeb
Zat-ı Hak̄k'ı gördü anlar bende hep
Bulmak istersen eğer iḥsān-ı Rab
Hak̄k'ı zikret tālībā rūz u leyāl
- 3 Kalma ğeru sen yolundan her sefer
Esb-i 'aşka gel süvār ol her seher
Vech-i pāk-i ḥüsnüne eyle nazar
Hak̄k'ı zikret tālībā rūz u leyāl

- 4 Māsivāya itme ülfet sālīkā

¹⁴⁸ “Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!” Bakara suresi, 2/152.

Keşretinden ictināb it yok vefā
 Rāh-ı Hāk' da cān u başın kıl fedā
 Hāk'ı zikret tālibā rüz u leyāl

- 5 Nazmını dinle Sükūtī kemterin
 Destini tut mürşid-i kāmīl erīñ
 Bendesi ol Āl-i Ahmed Haydar'ın
 Hāk'ı zikret tālibā rüz u leyāl

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

228

- 1 Virme dil gel māsivāya bī-vefādır ey gönül
 İltifātın itmeyip gel pürcefādır ey gönül
- 2 Zehrini tutmuş dehānda hergize eyler nişār
 Rahm yok inşāf aşlā bir 'adādır ey gönül
- 3 Keşret zīnet libāsla görünür her dembedem
 Bir cazūdan katı müfsid dilrubādır ey gönül
- 4 Asker-i dīvler şeyātın heft u ser bir ejderhā
 Hiç mukābil kimse olmaz bir belādır ey gönül
- 5 Her fāniye şakın gel meylini virme bugün
 Kimseye hiç şefkati yok bir d....dır ey gönül
- 6 Terkine gel gayret ile hubbunu kalbden çıkār
 Şanma bākī bu habīşi hep hebādır ey gönül

62b

- 7 Gir ʔarīḳ-ı evliyāya Hizmet eyle dün u gün
Zāt-ı Hakk’a vaşl iderler Hakk nümādır ey gönül
- 8 Rehber-i kāmīl gözetgil Hakk’ını enle ʔaleb
Mahrūm itmezler muḥakkak bil ‘aʔadır ey gönül
- 9 Zevk-i dünyā ey Sükūtī ‘uzleti kıl ihtiyār
Vahdet-i Hakk her cihetden hoş şafādır ey gönül
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Harfü’l -Mīm

229

- 1 Men gulām-ı ḥāndān Muşţafā’dır sevdiğim
Hem imām u dü cihānīñ Murţazā’dır sevdiğim
- 2 Ol Ḥasan İbnü ‘Alī’dır pādīşah-ı lā yezāl
Hem Hüseyin şāh-ı şehīd ü Kerbelā’dır sevdiğim
- 3 Ceddi Ḥaydar nesl-i muṭlak ol imāmīñ enbiyā
Zübde-i ma‘şūm pāk Zeyne’l-‘Abā’dır sevdiğim
- 4 Ol imāma itdi Aḥmed Cābir enşārla selām
Tebliğinde Bākır oldu bir şafādır sevdiğim
- 5 Ca‘fer oldu bāb-ı ‘ilmin şehriniñ māhirleri
Küntü kenz¹⁴⁹e mazḥar olmuş sırr-ı Ḥudā’dır sevdiğim¹⁵⁰

¹⁴⁹ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.

¹⁵⁰ Bu şiirde hece sayısı diğer beyitlere göre daha fazladır.

- 6 Heşt İmām Mūsā Rızā'dır kûṭb-ı 'ālem serveri
Hem yediler kırklar içinde pişvādır sevdiğim
- 7 Şāh Takī'dir evliyānıñ 'ilmine vāriş olan
Mekteb-i 'ilm-i Ḥudā şāhib 'aṭādır sevdiğim
- 8 Ol Nakī'dir evliyānıñ ser velisi bī ḥilāf
İlticā-yı cümle 'ālem muḳtedādır sevdiğim
- 9 'Asker olmuş ins u ciniñ bil imāmı zāhidā
Emr-i Ḥaḳ'la cümle nāsa reh-nümādır sevdiğim

63a

- 10 Muntazırız devrine Mehdī zāmānıñ biz bugün
Seyfiyle itse zuhūr ol 'adl-i vefādır sevdiğim
- 11 Ḥānḳāhıñ beklerim Derviş Sūkūti her rüz şeb
Der lüṭfundan umarız derde devādır sevdiğim

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

230

- 1 Ḥamdülillah ben bugün şol māsivādan geçmişim
Bulmuşum bir yār-i şādıḳ her bī-vefādan geçmişim
- 2 Miḥnet-i derd-i elem şād ile mesrūrum hem
Ḳahr-ı lüṭfu bir idindik her bir hevādan geçmişim

- 3¹⁵¹açma söz vâ' iz her demi 'uqbâ için
Cennetiñ çok vaşfiñ itme ol şafâdan geçmişim
- 4 Kible itdim vechini ben yârimin her rûz u şeb
Secdegâhım oldu Âdem kibriyâdan geçmişim
- 5 Hâk 'ayândır günden izhâr bunda 'uşşâkı görür
Göremez ânı bî başarılar çeşm 'amâdan geçmişim
- 6 Şeyh-i kâmil himmetiyle Derviş Sükûti her zamân
Bunca emvâl-i cihânîñ dâr-ı fenâdan geçmişim

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

231¹⁵²

- 1 Ma'sûk yoluna cân virmeğe 'aşk ile ben fedâ beklerim
.....dururum gitmek için ruḥşat ile revâ beklerim
- 2 Derd-i meşakkat bir çok çekerek ağlar hemân dîdelerim
'Ömrüm daḥi arzu çeker gitmek için sivâ beklerim
- 3 Rîḥ-i keşir merhemi yok bir derde daḥi düş oldum
Mecnûn gibi âh iderek rûz u şeb Leylâ beklerim
- 4 Mevlâ.....oldu beyânın cismimize irdi fenâ
Dâr-ı beḳâ vakit gelip göçmek için dünyâ beklerim

63b

- 5 Derviş Sükûti hiç görmedim devr-i felek vefâsını
Derd-i elem miḥneti çok bundan gerû şafâ beklerim

¹⁵¹ Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

¹⁵² Şiir vezin bakımından problemlidir.

232

- 1 Şuñ kadehim sākīyā gel her demi mestān olam
Şevk-i ‘aşkım cūşa gelsin baħr-i bīpāyān olam
- 2 Küntü kenz¹⁵³ iñ sırrını ben fāş itdim ‘āşıklara
Kalmaya hiç bunda maħfī cehle bir i‘lān olam
- 3 Cevher-i yektāyım ki .¹⁵⁴.....şāh-ı Necef
Haydar-ı ibn-i Tālib’iñ.....kān olam
- 4 Ol şehīd-i Kerbelā’nıñ bendesiyim tā ezel
Nesl-i şāh-ı enbiyāya cān virip kurbān olam
- 5¹⁵⁵....gūlāmım Dervīş Sūkūtī her zamān
Hāk-i pāyin beklerim ben lūtfuna ihsān olam

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

233¹⁵⁶

- 1 ‘Aşkına ey düş.....nice hayrān olmuşam
‘Aklımız çün zāyī‘ kıldım halka destān olmuşam
- 2 Gör beni ‘aşkıñ ne hāle şaldı beni sevdiğim
Mecnūn’um Leylā yüzünden küllī vīrān olmuşam
- 3

¹⁵³ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.

¹⁵⁴ Bu şiirin son beyitleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

¹⁵⁵ Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

¹⁵⁶ Bu şiirin son beyitleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

Ḳābil-i kısmet değil yār gör ki hicrān olmuşam

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

234

- 1 Zāhidā gel bī'at eyle Muştafa'dır sevdiğim
Şāh-ı merdān şīr-i Yezdān Murtaẓā'dır sevdiğim
- 64a
- 2 Zevce-i Aḥmed bilā şek başımıñ tāt-ı gevheri
Dürr-i ma'den Faṭimā Ḥayru'n-nisādır sevdiğim
- 2 Şāh Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā'nıñ yoluna cān virmişüz
Hem Ḥüseyn şāh-ı şehid-i Kerbelā'dır sevdiğim
- 3 Kurretü'l- 'ayn Ḥabīb'ıñ nur-ı çeşm-i evliyā
Zübde-i ma'sūm pāk Zeyne'l- 'Abā'dır sevdiğim
- 4 Ol Muḥammed Bākır oldu pişvāmız rāh-ı Ḥaḳ
Ca'fer-iş-Şādık ḥaḳıḳat reh-nümādır sevdiğim
- 5 Ol Muḥammed'dir Taḳī hem pādişai lā yezāl
Ḥükm ider ḳāfdan ḳāfa ol'adl-i vefādır sevdiğim
- 6 Ol imām nesl-i Naḳī'dir üçler yediler sırdāşı
'Askerī ol ḳutb-ı 'ālem şāh beḳādır sevdiğim
- 7 Naẓmıyla Derviş Sükūtī medḥ ol şebāhları
Mehdī-'i āḥir zāmān ol şāhib-livādır sevdiğim

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

235

- 1 Cümle vârim terk idip ben ğayri dünya neylerem
Hâ-yı hûdan geçmişem hep bunda ğavgâ neylerem
- 3 Vech-i yârin sevdâsından düşmüşüm dağlara ben
Mecnûn âsâ bende buldum ğayrı Leylâ neylerem
- 4 Dest-i pâkinden ezeli ben lâ'1-i şarâbîñ içmişem
Mest olup ayılmaz olduk özge şohbâ neylerem
- 5 Şeyh-i kâmillerden aldım men 'aref ¹⁵⁷dersin bugün
Okuyup Hakk'ı bildim zühd ü takvâyı neylerem
- 6 Küntü kenz ¹⁵⁸iñ sırrını şor Derviş Sükûtî bir ere
Müşkülün oll hâl idermiş lafz-ı ma' nâ neylerem
- 64b

236

- 1 Mey fîrûşum zâhidâ men her demi meyhâneyim
Gel beri bak ister isen... ¹⁵⁹
- 2 Şöyle mestim ki ħarâbât olmuşum her rûz u şeb
Fark idemem ben de aşlâ Ka' be . ¹⁶⁰

¹⁵⁷ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Hadis, Aclûnî, 1997: C.II, s.156, n.2157, a.g.e., s.149.

¹⁵⁸ "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım".

Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

¹⁵⁹ Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

¹⁶⁰ Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

- 3 Şanmañız bunda menî kim la‘l-i engür mestim
Bezm-i ervāḥ-ı ezelden nûş iden mestāneyim
- 4 Pend ider gördüm bugün ben hırşla şol vā‘izi
Mey ḥaramdır fetvā itmiş kim.....
- 5 Meclise virmek şikeste böyle bir da‘vā ile
Hiç ider mi ḥavf‘uşşāk.....
- 6 İltimāsım şāfi meyden bir ḳadeḥ şuñ sākıyā
Neş‘eyāb olam Sükūtî bu zamān şādāneyim

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

237

- 1 Buldum ḥayāt olmam memāt zıkr-i Ḥudā çün mu‘tādım
‘Aşk yolunda cān virmişim mürşid benim hem üstādım
- 2 Geçdik yolu rehber ile Aḥmed gibi server ile
Tevḥîd idip Ḥaydar ile heves midir çün evrādım
- 3 Zātım benim bir nürdurur tā ezelden bir sırdurur
Zevḳım benim her dem vişāl Ḥaḳ uraldan bu bünyādım
- 4 Şeyḫ Sükūtî sen söyle Ḥaḳ ‘aşıḳ olan olsun sebak
Vird idermiş her bir varak añla güzel ey şehzādem

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

238

- 1 Ol şehinşah bu ‘ālem Muştafā’dır i‘tikādım

Anıñçün ‘aşka düşdüm artmada hep feryādım

65a

- 2 Men ‘aref¹⁶¹ sırrına āgāh eyledi ol şāh beni
Hakḳ’ı bildirdi ‘ayāne Muṭṭazā’dır üstādım
- 3 Şanmañız Hakḳ’a ‘ibādet itmeyiz biz zāhidā
Her seher zıkr ile dā’im bunda oldu mu‘tādım
- 4 Zıkr-i hū dan bir tecellī ḳalbime ir gör diler
Şeyḥ-i kāmīl himmetiyle olmuş durur irşādım

- 5 Berzahından masivānıñ bulmuşuz her dem necāt
Hamdülillah zevk-i keşretten bugün ben āzādım

- 6 Uyma şirīn sözüne Derviş Sükūtī her zamān
.....Ferhād’ım¹⁶²

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

239¹⁶³

- 1 Maḳām-ı ‘uḳbādan ḳondum sivāyā
Bu fenā mülkünü gördüm de geldim
İstirāḥāt iken düşdüm cefāya
Bu miḥnet ḥāneyi gördüm de geldim

¹⁶¹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclûnî, 1997:C.II,s.156,n.2157, a.g.e.,s.149.
117 Şiir 11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

¹⁶² Bu mısra eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

2 Kün emriyle gelmek oldu bahāne
 Hakk'ı bilmek için geldik cihāne
 Her mürşid bu sırrı açmaz nādāna
 Mi'rāc'da Ahmed'le gördüm de geldim

3 Şerī'at bābını itdiler küşād
 Tarikat yolların kıldılar ābād
 Hakikat rāhında kim olur irşād
 Ervāh-ı ezelden gördüm de geldim

4 'Ārifīñ her zikri cān ile dilden
 Şavm ile şalātı kālū belīden
 Mişbāh-ı kandilde sırr-ı 'Alī'den
 Namāzīñ şartların gördüm de geldim

5 Erkānı erenler mürşid sözüdür
 Nefsini katl iden anlar gāzidür
 65b 'Aşıklar kıblesi Hakk'ıñ yüzüdür
 Ol vechi 'ayānen gördüm de geldim

6 Sükūtī kemterin her sözü bir Hakk
 'Ārifler nuṭkudur gel sen ol sebaḳ
 Bu 'ilmi okudum gönülden muṭlak
 Kāmiller sırrını gördüm de geldim

1 Fehm idip bu dehri yā Rab hep belādır n'idelim
 Feyz-i himmet irgörürsen saña senden gidelim

- 2 Miḥneti derd-i belādır her demi ‘āşıqlara
Zevk hiç yok pür elemdir bunda böyle nidelim
- 3 Çāresiz kaldım meded yok ḥālimiz gāyet yamān
Raḥm idip gel aç bekāyā yolumuzu gidelim
- 4 ‘Ömrümüz oldu tavīl hem nātüvān ḥālim yeter
Şāç şaḡālī penbe mişālī gayr bunda nidelim
- 5 Sinnimiz ḥadden tecāvüz yetmişe oldu qarīb
Şoñ deme irdik kifāyet ruḥṣatīñla gidelim
- 6 Māl ile mülk bunca evlād hem daḡi ḥüsn-i cemāl
Nā’il olur bunda ḡalbler gayr nice idelim
- 7 Derdmend Derviş Sükūtī ‘arz-ı ḥālim bu saña
Yüz çevirme ben ḡulundan toḡru saña gidelim

Fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

241

- 1 Ğaflet içre bırakma der hem eyle şefḡat yā Kerīm
Baḡr-i ‘aşḡla kemālīñ ile vuşlat yā Kerīm
- 2 Kin kibirden ḡālī olmaz bu derūnum rüz u şeb
Şafī ḡılmak saña maḡṣuş eyle şefḡat yā Kerīm
- 3 Şehvet-i nefsi ararsa senden hiç rehāyāb olmadım
Maḡfīret kānı Kerīm’sin eyle raḡmet yā Kerīm

66a

- 4 Ğuşşa -'i ğam her tarafından uyķuma ğasret olup
 ‘Aķl u fikrim māh cemālīñ eyle himmet yā Kerīm
- 5 Cürmümüz ğadden tecāvüz lütfuna muğtāc olup
 Bu Sükūtī bir ğarībe eyle nuşret yā Kerīm

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

242

- 1 Ķatı müşķül benim ğālim sivā ğükmüyle her dā’im
 Ğāzabla kin derūnumda ‘ucub riyyā ile kāyim
- 2 Ķomaz endişeden ğalī içimde nefis-i emmāre
 Meger ıslāĥ ide bir ğün terāĥüm kılsa ol Raĥīm
- 3 Şalātıyla selāmını iderdim ‘aşķ ile her dem
 Riyāzātım ğatı muĥkem bu nefsim çok ider şāyim
- 4 Seĥerlerde dil ü cāndan idip tevĥīdini yā Rab
 Gözümden perde ref[‘] eyle geceler ölümde nāyım
- 5 ‘İnāyet zāt-ı pākinden bu ‘āşī mücrime oldu
 Ma‘ārif kenzine irdim Sükūtī bunda dānāyım

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

243

- 1 Gel berū ey Ķavm-i Süfyān men Ħudā’dan dönmezem
 Ol Ħabīb’iñ ümmetiyim Muştafā’dan dönmezem

- 2 Bu vücūdum pāre pāre şad hezārān itseler
Men gulām-ı ehl-i beytiñ Murtaẓā'dan dönmezem
- 3 Şāh Ḥasan rāhında cān ü başımız kılduk fedā
Men Hüseyñ'iñ çākeriyim Kerbelā'dan dönmezem
- 4 Tā elestdendir o şāha 'ahd ile peymānımız
İtmişim ikrār aña men Zeyne'l-'Abā'dan dönmezem
- 5 Ol Muḥammed Bākır oldu vāriş-i ḥatem-i Nebī
Ca'fer'iñdür dīn ü mezheb Ḥaḳ'nümādan dönmezem
- 6 'İlm-i taḥkīka irişmez ol İmām Kāzım daḥi
Nesl-i pāk-i enbiyādır Mūsā Rızā'dan dönmezem
- 66b
- 7 Şāh Taḳī vü bā Naḳī'niñ ḥüccet-i bürhānıyla
'Askerī'ye tābi' oldum şāhib-livādan dönmezem
- 8 Devr-i Mehdī'ye irişdik seyf ile itmiş zuhūr
Ḥavfımız yok Ḥārici'den her gazādan dönmezem
- 9 Āl-i Aḥmed Murtazā'nıñ ḥānḳāhında bugün
Men Sükūti bir gedāyım evliyādan dönmezem

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

244¹⁶⁴

- 1 Hañçerle urup sīnemize ḳal'a mı şandı bu tenim

¹⁶⁴ Şiir mevcut vezin kalıplarına uymamaktadır.

Kıldı arāb dil mülkünü aml idemez nāzik bedenim

- 2 Çeşm-i ūnum oldu revān seyiller gibi her dembedem
Ġaddar felek raḥm itmedi deryāya akdı bunca anım
- 3 Dil şehrini kıldı yebāb edvāsına hiç çāresi yok
Zaḥmıñ çekemem boynumuza el-ḥāk ireyim ben resenim
- 4 alb ḥānesini tāş mı şanıp cismimize arb ideyor
Bilmem nice aşd eyledi bağırmıza ol bāğ u çemenim
- 5 İflāḥ olamaz mülk-i derūn bundan geru ey Sükūtī
Kalmadı hiç aşlā ümīd kendim şarayım ben kefenim

245

- 1 Āteş -i ḥüsnüñ toḡunmuş yañayor külḥāneyim
Māḥ cemālīñ şevḡine ben görünce pervāneyim
- 2 Vechini rū'yet idelden 'aşḡ beni omaz rāḡat
Şanmañız 'aḡlım bugün vār bir 'aceb dīvāneyim
- 3 atre-i 'aşḡıñ şarābın tā ezelden içeli
Bilmezem geldim bu 'ālem ḡalkına mestāneyim
- 4 Neş'e yābım amu ḡam cümle efḡarım gidip
Ḥürrem oldu dil ü cānım dā'imā şādāneyim
- 5 Māsivā ḡubbu göñülden ref' olup bi'lcümleten
Kalmamış aḡlāḡ-ı mezmūm şāfi bir dürdāneyim

67a

- 6 Hızmetiñ itdim gice gün mürşid-i bir hāzıka
Himmetiñ ‘arşdan yüce ol kıldılar bir dāneyim
- 7 Cānnişār itdim Sükūtī rāh-ı ‘aşkıñda anıñ
Nevhayāta irdim oldum lütf-ı Hāk ihsaneyim

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

246

- 1 Hālimi fehm eyleyip‘ālemdede akrān bulmadım
Nazmım anlar bir dānişmend ehl-i iz ‘ān bulmadım
- 2 Dört kitābdan bahş idersem kimse itmez hiç nazar
Hāk yoluna gerçek ‘āşık şāfi insān bulmadım
- 3 Hānķāh-ı evliyādan çekdiler el her biri
Cīfe-i dünyāya tālīb ehl-i erkān bulmadım
- 4 Nefs-i emmāreye tābi‘oldular her rüz u şeb
Ehl-i fakre gayret idem merd-i meydān bulmadım
- 5 İhtiyār-ı ‘uzlet ile ey Sükūtī sen bugün
Dehr içinde bize lāyık gayrı bir cān bulmadım

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

247

- 1 Anlagil zāhid cihānda Muşţafā abdālıyım
Şāh-ı merdān şīr-i yezdān Murtaẓā abdālıyım
- 2 Ol Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā ’nıñ bendesiyim tā ezel
Ḥādımıyım Şāh Ḥüseyn’iñ Kerbelā abdālıyım
- 3 Cedd-i Ḥaydar nūr-ı pāk-i Ḥazret-i peygamberiñ
Ol velāyet serveri Zeyne’l-‘Abā abdālıyım
- 4 Kūnt ü Kenz¹⁶⁵ iñ cevheridir Bākır Muḥammed Ḥazreti
Ma‘den-i dürr-i ḥaḳāyık ehl-i seḥā abdālıyım
- 5 Ca‘fer’iñdür dīn ü mezheb iḳtidāmız ğayre yok
Men ‘aref¹⁶⁶ dersinde kāmīl reh-nümā abdālıyım
- 6 Şems ü māhiñ rūşen eyler vech-i nūr-ı Kāzım’iñ
Her dü ‘ālem şu‘ledār-ı pür ziyā abdālıyım
- 67b
- 7 Merḳadi derde devādır ol imām ü heştümiñ
Kıblegāh cümle ‘ālem Mūsā Rızā abdālıyım
- 8 Kırklarıñ serdārı olmuş ol Muḥammed şāh Taḳī
Ol gürūhuñ ḳuṭb-ı muṭlaḳ biriyā abdālıyım
- 9 Baḥr-i ‘ilmin menba‘ıdır pişvāmız şāh Naḳī
Enbiyāniñ vāriş olmuş sezā abdālıyım
- 10 ‘Askerī’niñ çākeriyim Derviş Sükütī her müdām

¹⁶⁵ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.Aclûnî,a.g.e.,s.212.

¹⁶⁶ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”.Aclûnî,a.g.e.s.149.

Mehdî-'i âl-i Muḥammed bir livā abdālîyım

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

248

- 1 Sivā ḥubbuna terk itdim göñülden hep biri oldum
Muḥabbet virdim evlāda 'Alî'niñ ḳanber'i oldum
- 2 Muḥammed rāhını tıtdum şerî'atle ṭarîḳatda
Gürūh-ı nāciye irdim bu 'ālem sürūru oldum
- 3 'Aliyyü'l-Murtaẓā' ilmiñ okudum bir 'azizden men
Ma'ārif kenzine irdim ḥaḳāyık gevheri oldum
- 4 Resül'ün ḳurretü'l -'ayn Ḥasan'dır dīn ü imānım
Ḥüseyn-i Kerbelā içre gulām-ı 'Askerî oldum
- 5 Risālet taḥtgāhında ḳarār itmiş 'adāletle
İmām Zeyne'l Bāḳır Ḥaḳḳ'ıñ ezelden kemteri oldum
- 6 Keremkân-ı İmām Ca'fer zuhūruyla küşād oldu
Dīn ü mezheb kemāliyle yolunda rehberi oldum
- 7 Seḥāvetde İmām Kāzım 'Alî Mūsā Rızā ile
Şunarlar cām tolu şahbā-yı cināniñ kevşeri oldum
- 8 Taḳî nesl-i nebîdendir Naḳî'niñ ceddi Ḥaydar'dur
Ḥasanü'l 'Asker'e bende olup hāk eri oldum
- 9 Ḥavāric ḳavm dehr içinde nola her dem zuhūr itse

Sükûtî devr-i Mehdî'dir elinde hañçeri oldum

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

249

1 Hoş virse envâ'-yı lezzet ṯalibe sükker ṯa'âm
Tāze rūḡan ḡūb-ı daḡikle ter olur sükker ṯa'âm
68a

2 Ṯab'ına eyler muvāfiḡ âdemiñ her vechile
Nefsine meydān virir çok şāfi bir sükker ṯa'âm

3 'Avdet eyler ferāvān-ı iştiyāḡıñ rûz u şeb
Şehvetiñ efzūn idermiş mişl-i ḡar sükker ṯa'âm

4 Enbiyā'nıñ ḡayvāna tebdil itmede aḡlāḡını
Zabt olunmaz ḡatı müşkül ajdurur sükker ṯa'âm

5 Cismini eyler semiz ol ḡūk veş her dā'imā
Nefsi iḡyā idermiş nevbenev sükker ṯa'âm

6 Kibrile benlik nifāḡıñ arturur günden güne
Bu'ḡzunu eyler tecāvüz āleme sükker ṯa'âm

7 Māt ider ḡalbiñ Sükûtî serteser aḡreb zāmān
Tāmūya 'iḡā.... ider ol 'āḡibet sükker ṯa'âm

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

250

- 1 Hakk'a vuslat buldu onlar gel idenler āh ta'ām
Keşretinden içtināb it didiler küllī ḥarām
- 2 Az ta'āmla ḳalbi şāfī bunda eyler 'āşıkān
Rāh-ı Hakk'a vāşıl olmuş bunca tālib ey hemām
- 3 Keşretinde lezzet olmaz gönlüne şı ḳlet virir
'İllete eyler giriftār ḳalbine gelir saḳām
- 4 Şehvetiñ efzūn ider ol ma'rifetden bî- ḥaber
Cins-i ḥayvāndan eşedir ḳavm-i cāhil her müdām
- 5 Keşret ekle düşenler gönlünü ḳıldı yebāb
Cismine ifnā idermiş bu ḥuşūşda her ḡulām
- 6 Az ta'āmla nevm-ı ḳillet sālikin rāhıñ açar
Menzil-i rif'atde dā'im meskān-ı dārü's-selām
- 7 Az ta'āmla dīde-i cān her demi olur küşād
'Arş-ı kürsü ḳıldı seyrān her cihetden bi't-tamām
- 8 Pādişāh-ı bî-zevālīñ mülkünü ābād ider
Tahtgāhıñ her göñülde ḳurmuş ol şāhib kirām
- 68b
- 9 Az yemekle ey Sükütī pāk ide gör ḳalbini
Ḳalb-i ma' murlarda mihmān oturur ol lā yenām

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gel ey t̤alib işid her dem gulām-ı Haydar 'ım ben
Kulu kurbānı olmuşam 'Alīnīn k̤anberiyim ben
- 2 Resūlūn k̤urretū'l -' ayn Hasan'dır anlagil zāhid
Hüseyn şāhım İmām Zeyne'l 'Abā'nın kemteriyim ben
- 3 Muḥammed Bākır ol nesl-i ḥabīb-i k̤ibriyādandır
İmām Ca' fer gibi şahın ezelden çakeriyim ben
- 4 İmām Kāzım şehinşāhı bu 'ālem kıblesi oldur
Muḥakḳak secdegāhımdır anīn hākderiyim ben
- 5 'Alī Mūsā Rızā medfūn Ḥorasān taḥtgāhında
Yolunda tā ezel virdim o şāha can serim ben
- 6 İmam bil Taḳī mutlak bu 'ālem pişvāsıdır
Hem evlad Naḳī gerçek Hasan'ul-'Askerī'yim ben
- 7 Muḥammed Mehdi'ye Derviş Sūkūtī muntazır olmuş
Nola bir gün zuhūritse o şāhın leşkeriyim ben

Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Merşiye-i İmām Hüseyn

¹⁶⁷ Şiirde bazı beyitler ;fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn bazıları ise ;fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn şeklinde yazılmıştır.

- 1 Kurretü'l-‘ayn ḥabīb-i kibriyāsın yā Ḥüseyn
Nur-ı pāk ṣāh-ı kevneyn Muṣṭafā’sın yā Ḥüseyn
- 2 Ḥaḳ yaratdı kā’inātı sizin için cümleten
Bā’iṣ oldun sen icāda nūr-ı Ḥudā’sın yā Ḥüseyn
- 3 Sensin ol ṣāh-ı şehīd-i Kerbelā sulṭānı hem
Pādişah-ı dü cihānıñ her dem sezāsın yā Ḥüseyn
- 4 Ceddiñ olmuş gerçi ṣāfi‘ ‘arşa-i maḥşerde hem
Mücrim ‘aṣīlere sen ol dem ricāsın yā Ḥüseyn
- 69a
- 5 Māderiñ ṣānında gelmiş biz’ate minnī ¹⁶⁸bugün
Nūr-ı ‘ayn Fāṭıma ḥayru’n –nisāsın yā Ḥüseyn
- 6 Ol ‘Alī ḥaḳḳında Aḥmed lahmūke lahmī ¹⁶⁹didi
Zāt-ı pāk-i Ḥaydar’a Ḥaḳ’dan ‘aṭāsın sen yā Ḥüseyn
- 7 Ḥāk-i pāyiñ kemteri Derviş Sükūtī tā ezel
Senden umar şefkāt ancak rüz-ı cezāsın yā Ḥüseyn

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

253

Merşiye-i Hazret-i İmām Ḥüseyn Raḍıyallāhü ‘Anh

¹⁶⁸ “O benden bir parçadır” .Hz. Muhammed’in kızı Hz. Fatıma için söylediği söz.

¹⁶⁹ “Senin etin benim etimdir” .Hz. Muhammed’in Hz. Ali’ye söylediği söz.

- 1 Ehlibeyt-i Muşafâ'dır nūr-ı Yezdān yâ Hüseyn
Nesl-i Ahmed âl-i Haydar şâh-ı merdān yâ Hüseyn
- 2 Nişankānı ümmet içre kevşere sâkî olan
Murtaẓâ'dır şâh-ı 'âlem merd-i meydān yâ Hüseyn
- 3 Böyle iken zât-ı pâkin cevher-i aşlı kadīm
Ya niçin kaçd itdi saña Hâricî devrân yâ Hüseyn
- 4 Tertibinde nâr dūzâh buñlarıñ bezm-i ezel
Yerlerini Hâk yaratdı heft nîrân yâ Hüseyn
- 5 Zülmüyle çok Kerbelâ'da itdiler cevr-i cefâ
Kimden umar ya şefâ' at kavm-i Mervân yâ Hüseyn
- 6 Olmuş iken cümle nâsa âb u Fırât hem mübâh
Mazbût itdi şu yerin hep ehl-i tuğyân yâ Hüseyn
- 7 Oldu 'atşân-ı şehîdân Kerbelâ'da bunca dem
Cismini kıldı harâbe nâr-ı sūzân yâ Hüseyn
- 8 Sen gibi şâha iden kaçd elleri muṭlaḳ kurur
Ber murad olmaz Havâric fi'l-i 'isyân yâ Hüseyn
- 9 Bunca a' dâ ḳahrile itdi havâle seyfini
Cism-i pâkin iki böldü şamar Yezîdân yâ Hüseyn
- 10 Kerbelâ'ya irdi ol dem özge tūfân misl-i Nūh
Ḳana ḡarḳ oldu şehîdân bunca ihvân yâ Hüseyn

69b

- 11 Raḥm yok aṣlā Yezīd'in ƙalbi mermerden ƙatı
Nār-ı dūẓaḥda beḳādır mişlü küfrān yā Hüseyn
- 12 Birinden ḥāmil olmuş ol Yezīd belā Ḥāricī
Kim umar ondan mürüvvet ƙavm-i Süfyān yā Hüseyn
- 13 Şad hezārān la'net olsun cānına her dem anıñ
Cins-i Mervān bir münāfıƙ deyu şeytān yā Hüseyn
- 14 Hiç ƙalır mı itdiğı zālīm sitemkār yānına
İntıƙamıñ Ḥaƙ alır ƙahrile her ān yā Hüseyn
- 15 Yanıp tutup gökden melekler zār idip eyler fiğān
İns ü cin ü vaḥş ṭabūr oldu giryān yā Hüseyn
- 16 Teskīn olmaz ey Sükūtī Kerbelā'nın āteşi
Dīdemizden şu yerine aƣdı hep ƙān yā Hüseyn

Āh Hüseyn'im vāh Hüseyn'im şāh-ı şehīdān yā Hüseyn

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

254

- 1 Geldi çün şehir-i muḥarrem 'āşıƙa mātem bugün
Çeşm-i ḥūnuñ iş bu māhde dökmeğe elzem bugün
- 2 Kerbelā'nıñ mācerāsı teskīn olmaz ḥaşre dek
Ehl-i 'aşƙıñ ƙalb mecrūh bī- devā merhem bugün
- 3 On iki gün şā'im olmak Muştafā'nın 'aşƙına

Nice yüz binler ‘amelden hayrıla aqdem bugün

- 4 Ol şehid-i Kerbelā’da şah Hüseyin’e cân veren
Ehl-i beytiñ zümresine kaydolup ekrem bugün
- 5 Rüz-ı mâtem zâr ile feryâd ider vahş tâbur
Kân döküp gökde melekler gözleri pürnem bugün
- 6 La‘net itmek ol Yezîd’e çünki farz oldu bize
Âl-i Mervân’a hezârân la‘n idip muhkem bugün
- 7 Kân revân it dîdeñizden ey Sükûtî rüz u şeb
Şefkât ider saña Aḥmed şehir-i bir a‘zâm bugün

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

70a

255

- 1 Biḥamdüli’llah gulâm-ı Ḥaqq-ı Ḥabîb-i kibriyâyım ben
‘Ali’yyü’l-Murtaẓâ şahıñ yolunda cân fedâyım ben
- 2 Ḥasan şahım Ḥüseyin’iñ hem ezelden çâkeri oldum
İmâm Zeyne’l Bâkır Ḥaqq’iñ râhında bir gedâyım ben
- 3 İmâm Ca‘fer dahî Kâzım benim bir pâdişâhımdır
Gulâm-ı ḥâk-i pâyinde ‘Alî Mûsâ Rızâ’yım ben
- 4ol şahı Taķî’niñ ben cemâl-i zat-ı pâk için
Nola biñ cânımız olsa aña virmek rızâyım ben

- 5 Naķi nūr-ı ilāhīdir bu ‘ālem şem‘ası oldur
Anıñ bir zerre hüsñünden alıp her dem ziyāyım ben
- 6 Kemāliyle ider şerhiñ kelāmullah ol nāţık
Ḥasan’ül-‘Askerī Mehdī yoluna iktidāyım ben
- 7 Nola bir gün zühūr itse elinde Zülfiķār ammā
Hezārān Ḥārīcī kırsa Sükūtī pür şafāyım ben

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

256

- 1 Doğdu ol şadr-ı risālet ‘ālemine ey şāh-ı dīn
Nūr-ı zātından yaratdı kulların mā-i vaţīn
- 2 Bāb-ı lütfundan ‘ināyet senden ister yā Resūl
Ḥādimiñ olmuş kapında rūz u şeb Cibrīl emīn
- 3 Ḥaķ seni ‘aşķına çünki kā’inatı halk idip
Senden ötürü yaradıldı ‘arş-ı kürs rūy-ı zemīn
- 4 Nola bir kez ḥāk-i pāyiñ toprağına yüz sürem
Yanmağa hiç nāre muţlak bu faķīr kemter kemīn
- 5 Sensin ol şāh-ı dü ‘ālem her nebīniñ serveri
Sensin ol kān-ı şefā‘at āsümān üzre hemīn
- 6 Pür günāhım kıl şefā‘at bu Sükūtī kemtere
Cürm-i ‘işyāniñ ‘afv kıl ey Şefī‘u’l-müzniḃīn

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Aḥvāl-i Enbiyā-yı ‘Azām

71b¹⁷⁰

- 1Adem ü Havvā bugün
Cümlemiz ondan tevellüd eyledi peydā bugün
- 2 Şit Nebī geldi cihā
İdrisidip ‘uḳbā bugün
- 3 Nūh Nebī’niñ tūfānından.....oldum ḥalāş
.....deryā bugün
- 4 Ḥazret-i Ḥūd kāh Şaliḥ İbrāhim İshāḳ ile
İsmā‘il’im ḳurbān oldum Ḥaḳ için evlā bugün
- 5 Derde Ya‘ḳūb düşdü ol dem Yūsuf’uñ feryādıyla
Buldu Eyyūb şabr ile çün derdine edvā bugün
- 6 Ḥazret-i Dāvud Süleymān salṭanatda bir ḳarār
Ḥükm ider Ḳāf’dan Ḳāf’a ol ‘adliyle icrā bugün
- 7 Yūnus’um deryā içindedüşüp
Ḥalvet itdi nice demler emr-i bir Mevlā bugün
- 8 Ḥazret-i Cercīs Nebī hem kāh Zekeriyā ol zāmān
Tiğ-i küffārıñ elinden oldular ifnā bugün

¹⁷⁰ Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

- 9 Hâzret-i ‘İsâ’ya ol dem emr olup ‘arşa çıka
 Āsümāna pervāz itdi bekleriz hālā bugün
- 10 Dervr-i Aḥmed’e irişdik bir zamān ol şāh ile
 Gördük anı halk-ı a ‘zam menzil-i a‘lā bugün
- 11 Murtaẓā’ya çünki laḥmî¹⁷¹ hem didi fahr-i cihān
 Zāt-ı muṭlak nūr-ı vāhid cümlede yektā bugün
- 12 Dürr-i pākinden.....
 Nūr-ı Aḥmed’le müzeyyen geldiler dünyā bugün
- 13 Şefkāt ile bu Sükūtî kemtere ey zāt-ı pāk
 Senden ümîd kesmezednā bugün

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

258

71a¹⁷²

- 1 bu dem şehriyāb içre rüz şeb mihmān olan
 Zāt-ı pākindir muḥakḳak cūybāra sultān olan
- 2 ḥüsnünde.....āyetini ḥarf be ḥarf
 gördüm aşlı Qur’ān olan

¹⁷¹ “Senin etin benim etimdir” Hadis.Hz.Ali için söylenmiştir.

¹⁷² Bu şiirin bazı kelimeleri eserin orijinal nüshasındaki bozukluktan dolayı okunamamıştır.

- 3 Çeşm-i a' mādan münezzeh eylemişken zātını
 'Ayn-ı bāṭın seni gördü cümlede a'yān olan
- 4 Dürlü renklerde görünen bunda her 'uşşākına
 Şeş cihetden perde çekdi göremez nādān olan
- 5 Mescid-i meyḥānelerde ḳande baḳsam zāhidā
 Görmüşem günden 'ayān Ḥaḳ 'ālī tābān olan

- 6 Bir nazār kıldım Sükūtī kā'ināta ben bugün
 Ḥaḳ ile dolmuş bu 'ālem ḳalmamış nihān olan

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

259

- 1 Cām-ı 'aşḳı nūş iden ol gözleri mestāneden
 Farḳidemez muṭlaḳ onlar Kā'be'yi bütḥāneden
- 2 Şeş cihetden zāt Ḥaḳḳ'ı ol ki gördü şüphesiz
 Māsivāya baḳmaz anlar geçdiler bu ḥāneden
- 3 Hep 'ayāndır aña nesne ḳünkü olmaz ihtifā
 Ḥaḳ görürler ḳande baḳsa didesi her yāneden
- 4 Nār-ı 'aşḳa ḳünkü düşdüm ben daḥi her rūz u şeb
 Yanār oldum maḥv olunca gör beni külḥāneden
- 5 Vaḥdet-i Ḥaḳḳ'a irelden Şeyḫ Sükūtī bu zamān

Kesret içre zât-ı Hakk'a seyr ider cihāneden

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

260

- 1 Velî 'aşk-ı ilāhîniñ deli dīvānesiyim ben
Şarāb-ı 'aşkını içmiş nice mestānesiyim ben
- 2 Elimde bāde-i hamrā kadehler hep meyhānedir
Ezelden nüş iden gelsin bugün meyhānesiyim ben

71b

- 3 'Aceb mey hiç sivā hükmün gönülden olmaya ihrāc
Muhabbet nārına düşmüş velî pervānesiyim ben
- 4 Kemāl-i kadriniñ izhār idelden işbu 'āleme
Nazar itdim cemāline anıñ hayrānesiyim ben
- 5 Sükūtî Dervişim rāh-ı tarikatdan el almış
Erenler rāhına girdim nice merdānesiyim ben

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

261

- 1 Hüsüne müştāk olaldan olmuşum dīvāne men
La' l-i hamrā-yı ezelden içmişim mestāne men
- 2 Bir zamān bezm-i elestde yār ile men dost idim
Bu fenā dārına geldim olmuşum bīgāne men

- 3 Seyr iderdim ‘ālemi hep her biri bir nev‘iyle
Dürlü naqqāşlar içinde eyledim seyrāne men
- 4 Ğam değil böyle Ğudā bil halk idip bu ‘ālemi
Hiç su‘āl olmaz işinden ol ğanī sübhāne men
- 5 Çün bugün bātin gözüyle bakmışım ahvāline
Her biri bir isme mazhar düşmüşüm hayrāne men
- 6 Hakk görürüm kande baksam Hakk’ıyla çün toptolu
Hakk’dan ayru yok Sükūtī görürüm her yāne men

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

262

- 1 Bugün pāzar-ı ‘aşk içre metā‘ını alan gelsin
Hemān kalbiñ bu meydānda muşaffā hep kalan gelsin
- 2 Görüp bu halka-i zikre Ğudā’yı yād idip bir çok
Hele bu āteş-i ‘aşka vücūdunu şalan gelsin
- 3 Cān u başdan geçen ‘āşık olurmuş vuşlata nā’ıl
Muḳaddem bu fenā mülkü gönülden terk kılan gelsin
- 4 Ğudā her yerde ḥāzırdır açagör dīde-i cānın
Nazar kıl bu derūnunda ānı mihmān bulan gelsin

72a

- 5 Yürü Derviş Sükūtī sen iriş bir kāmīl insāna

Seni elest kıomaz mahr m  n  hüner bulan gelsin

Mef 'ilün mef 'ilün mef 'ilün mef 'ilün

263

- 1 Mu ammed'le 'Al  billah ikisi oldular bir c n
Ki bunlar n r-i v hiddir ezelden itmişim  m n
- 2 H san'dır anlagil z hid bu ' lem mülküne bir ş h
Hüseyn-i Kerbel 'dandır kurulmuş on iki erk n
- 3  m m-ı 'Abid n B kır mu ak ak pişv mızdır
 m m Ca'fer gibi bir z r bulunmaz şer  ide  ur  n
- 4  m m K zım 'Al  Mus  Rız 'dır kıble-i heft m
Teveccüh anlara herdem iderler nice bi  ins n
- 5 Ta   evl d-ı peyg mber Na   hem v riş-i H ydar
 m mım i tida' itsem gerekdir bunlara her  n
- 6 H san 'l -'Asker  Mehd  yolunda bir kılu olsam
Mu ak ak bunlara virsem hez r n c n u baş kırb n
- 7 S k t  Dervişim muğlak men evl dın g l mıyım
Hez r n la'netim vardır kim olsa t bi' Merv n

Mef 'ilün mef 'ilün mef 'ilün mef 'ilün

264

Pendnāme

- 1 ‘Aql-ı ‘ālem irmez ašlā nicedir devrān bugün
Kendi bildiğinde ҡalmıř nice biñ insān bugün
- 2 Ğaflet ile ҡaldı bunlar dīde-i cān açmadı
Mürşid-i kāmilleri hiç şormadı bir ān bugün
- 3 Silsile şorar ārālar ašl-ı nesil kim anıñ
Yā ‘aceb böyle olur mu aqlile iz‘ ān bugün
- 4 ‘Aşķ haķiki te’sīr itse ҡalbine bir dem anıñ
Cesed cū ider cihānı maṭlub-ı erkān bugün
- 72b
- 5 Hiç nazār ҡılmazlar ašlā rāhınıñ erkānına
Cins-i evlāddan arārlar böylece nādān bugün
- 6 Evliyādan cecdi olsa bu zamān şol kimseniñ
Menfa‘at olmaz saña bil tutma gel aķrān bugün
- 7 Taşhīḥ itmezler seniñ bir rāhını yā aḥlāķını
Böyle cārī olmamışdır anlagil her an bugün
- 8 Evliyānıñ ķabrine git ḥacetiñ eyle niyāz
Derdine olsa gerekdir tīr çalıp dermān bugün
- 9 Söylenir evvel oña kim gāhī otdan būķ olur
Daḥi būķdan ot olup hem dillere destān bugün

- 10 H  zret-i Sa  d  l-h    hem a     içre pek ulu
Oğlu merd  d bir m  n  f  k Hüseyn'e d   m  n bugün
- 11 Böyledir a  v  l-i   lem silsile ister o kim
Kendi c  hil fark yokdur nitekim   ayv  n bugün
- 12 Pendimiz çokdur sa na hem sem   -i c  n  n a  güzel
Nazmımı dinle yak n ol   urtarasın c  n bugün
- 13   ey  -i K  mil d  meni t  t sa na H    'ı göstere
Nesne gelmez c  hil  ndan her işi nok    n bugün
- 14   ey  -i n      s  lik  n  n r  h  n   berz       oyar
N  r-ı d  z     a   olar ol Şabiç -i   ey    n bugün
- 15 M  r  didinden ğayr a    feyzy  b olmaz kişi
H  ceti  n    arz it a na sen istegil i    n bugün
- 16 H    'ı bulmak H    'ı görmek   ayrilerden kes   m  d
Himmetiyle   ey  i  n olur m            n bugün
- 17 Çünki bunda gelmeden hep H    'ı bilmekdir mur  d
C  hil olandan   ak  n pek b   ir ol S  b    n bugün
- 18 Söz uzatma beyh  de sen ey S  k  t   bu z  m  n
  are yokdur der  -i kit  bdan söylesin   ur'  n bugün

F   il  t  n f   il  t  n f   il  t  n f   il  n

- 1 Maḳsūd-ı dīdār-ı Hāḳ'dur ülfeti Sa'dī'lerin
Menzil-i bālāda dā'im rif'ati Sa'dī'lerin

73a

- 2 Bezm-i keşretten geçerler māsivān bakmaz hiç
'Ālem-i bākide olmuş devlet-i Sa'dī'lerin
- 3 Şeyḥ Sa'deddīn Cībāvī mürşid-i kāmilleri
'Arş u kürsiden yüce bir himmeti Sa'dī'lerin
- 4 Cezbe-i 'aşkı kaçan kim şunsalar bir tālibe
Cūşa gelir mişl-i dünyā şiddet-i Sa'dī'lerin
- 5 Hānḳāhında hezārān ḥaste dil bulmuş şifā
'İllet-i 'aşқа devādır şerbeti Sa'dī'lerin
- 6rāh-ı 'aşqda ururlar bī-riyā
Halkla tutmuş cihānı nevbet-i Sa'dī'lerin
- 7 Mūnḳirin ḳalbi ḥasedden cismini ḳıldı ḥarāb
Bulmamış dergāh-ı Hāḳ'da lezzet-i Sa'dī'lerin
- 8 Āsitānıñ bir ḡulāmı olmuş Sūkūtī tā ezel
Dürr-i luṭfında umar ol şefḳati Sa'dī'lerin

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

266

- 1 Derdli olan bulsa cā'iz ḳalbini tımār iden

Rāḥat olur cismi anıñ bir gün ol zār iden

2 Merhem ururlar ānıñ her rüz u şeb dil zaḥmına
Bir ṭabīb-i ḥāzıka irip hālını eş‘ār iden

3 Medḥ zemme bakmaz ol kesen Ḥaḳ yoluñ tutmuş ḳavı¹⁷³
Ḳahr-ı luṭfı bir idermiş düşmānını yār iden

4 Bunda sivā miḥnetiñ ol çekmede gāyet ḳatı
Mesned-i dünyāya meşgūl kibrin bir ‘ār iden

5 Ḳalmaz imiş ey Sükūti hiç marāz şol kimsede
Kendisini yok bilene Ḥaḳḳ’ı daḥi vār iden

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

267

1devre irişdik yok bize yārān bugün
Göñlümüze bir muvāfıḳ ḳalmamış aḳrān bugün

73b

2 Her biri açmış dehānıñ ṭa‘an ider bu ‘ālemi
Ġıybeti kesmez dilinden şun‘ı bühtānı bugün

3 Kin kibir bunca şekāvet rāhını tutmuş bular
Oldular müfsid münāfıḳ nitekim Mervān bugün

¹⁷³ Bu mısrada hece diğerlerine göre daha fazladır.

- 4 Uydular tersā yahūdi dinine sīm zer için
Terk idip dīn u Muḥammed oldular küfrān bugün
- 5 Dinlemezler vā‘ iziñ hiç kürsīde şoḥbetlerin
Vardılar semt-i ḥarāma cehrile nādān bugün
- 6 Dergah-ı Hāk’dan muhabbet ref‘ olup bi’lcümleten
Düşdiler nefis ü hevāya oldular tuḡyān bugün
- 7 Şehveti dünyāya rag̃bet eylediler dün ü gün
Kavm-i Lūt’a tābi‘ olup yerleri nīrān bugün
- 8 Şer-’i pāk-i Muşṭafā-yı kāmūna tebdil itdiler
Uydular frenk şoḥbetine nice biñ insān bugün
- 9 Āl-i Aḥmed Murṭazā’ya zulm idip her vechile
Ḥānedān -ı ehl-i beyte oldular düşmān bugün
- 10 Kerbelā’ya ḥāyin oldu bunların nesl-i Yezīd
Hiç terāhūm itmez oldu Ḥāricī devrān bugün
- 11 Şefkati āl-i Resūl’ün hiç ola mı bunlara
Kasd idip āl-i ‘abāya zulmile her ān bugün
- 12 La‘net-i Hāk nāzil oldu tā ezelden bunlara
Müstahāk nār-ı dūzahda tutdular evṭān bugün
- 13 Kıl hidāyet yā ilāhi cümle mü’min kullara
Ol Ḥabib’iñ ḥürmetine eylegil iḥsān bugün
- 14 Hicr odundan āh iderim derdimle rūz u leyāl

Neyleyim Derviş Sükûtî hâlimiz yamân bugün

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

268

- 1 Miḥnete düşdü bu göñlüm baña zindândır cihân
Neyleyim bu mäsivâ rāhatı yok hep yalan

74a

- 2 Özge bir derde giriftâr olmuşam her rûz u şeb
Bir ṭabīb-i ḥāzık bulunmaz hâlimiz ḡayet yamân
- 3 'İllet-i 'aşka dūş oldum ney gibi inlerdi dil
Zār-ı feryādımla ṭoldu bu zemîn ü āsumân
- 4 Nār-ı hicrāna dūş olmuş bu vücūdum serteser
Baḥr-i 'ummân kār ider mi gör ṭutuşmuş cism ü cān
- 5 'Arż idem ḥāl ü derūnum bulmadım bir kāmili
Kūh-ı şahrā cümle gezdim ḡalmadı hiçbir mekân
- 6 Bir şeb-i ma' nā yüzünde sem'-i cāna bir ḥiṭāb
Sende ara çün didiler zāt-ı Hāḡ sende 'ayān
- 7 Hāmd ider Derviş Sükûtî zāt-ı Hāḡḡa vāsl olup
ḡalmadı hiç bunda maḥfî zāhir oldu hep nihān

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

269

- 1 Bugün bir şahsı ben gördüm feşâhatla okur Qur'ân
Cemî' an beldeler gelmiş ânı dinler nice insân
- 2 İder pendini âheste lisân-ı hâl ile ol dem
Tarîkat bahşini söyler leţâfetle hemân ol ân
- 3 Ledün 'ilminde mâhirdir ki ol Hızırñ maķâmıdır
'Aref dersini kāmilden alıp gördüm nice 'irfân
- 4 Sırr-ı lî ma'allah ¹⁷⁴irişmiş zât-ı pākile
Hakîkat bābını açdı kamu tāliblelere ol cān
- 5 Velāyetle meğer oldum göründü Ahmede ol şāh
Anıñ mi'rācı bābında olup mihri ni ol arslān
- 6 Sükûtî hāk-i pāyinde gedāyım böyle bir şāhıñ
Yoluna cān u baş virsem gerekdir ben olam Kurbān

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

270

- 1 Cezbe-i Hākdan ezeldir cevheri Sa'dīlerin
Nūr-ı Ahmedle müzeyyen peykeri Sa'dīlerin

¹⁷⁴ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yaşayamaz”, .

74b

- 2 Şeyh Sa'deddin Cibavi pişvâ vü pîrleri
Dü cihânda zât-ı pāk serveri nūru Sa' dīlerin
- 3 Kūntü kenz¹⁷⁵e mazhar olmuş himmet ile çün bular
'İlmü'l-âsumân vâkıf rehberi Sa' dīlerin
- 4 Mūtū kable en temūtü¹⁷⁶sırrına āgāh olup
Mürşid-i erbāb-ı kāmīl ekşeri Sa' dīlerin
- 5 İhtiyār 'uzlet itmiş bu sivādan ehli 'aşk
Rağbet itmez bu cihāna kemteri Sa' dīlerin
- 6 Küllü fāni men aleyhā¹⁷⁷nutkūn fehmi itdiler
Terk idip dilden sivāyı 'askeri Sa' dīlerin
- 7 Keşret-i dünyāya bakmaz bunların her bendesi
Vaḥdet-i bākīye irdi ahkārı Sa' dīlerin
- 8 Fezkurūnī¹⁷⁸āyetiyle kalbi pāk itdiler
Mişkal-ı zāt-ı kādīmden enveri Sa' dīlerin
- 9 Nefsi şoma virmez ašlā bunda her dem fırsatı
Ehl-i beyt-i Muştafāda Ḥaydarı Sa' dīlerin

¹⁷⁵ "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım".

¹⁷⁶ "Ölmeden evvel ölünüz".

¹⁷⁷ "Yer yüzünde bulunan her canlı yok olacak." Rahman Suresi, 55/26.

¹⁷⁸ "Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!" Bakara Suresi, 2/152.

- 10 Her gazāda Murṭazāya oldular bunda refiḳ
Kim ki olmuşdur Sükūtī ḳanberi Sa‘dilerin

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

271

- 1 Sivādan geçmişiz zāhid bu edvārım seniñ olsun
Dün ü gün itdiğim sa‘y bu eṭvārım seniñ olsun
- 2 Salāt şavmile ḥaccıñ zekāt farz olan cümle
Tamāmen itmeğe icrā bu efkārım seniñ olsun
- 3 Uşūl erkān nice tevḥid iderdim her seher vaḳti
Ḳamu evrādile her dem bu ezkārım seniñ olsun
- 4 Dīn ü mezheb ḳamu īmān yolundan olmuşum fāriğ
Kelām-ı Hāḳ nice ḥadiş bu güftārım seniñ olsun
- 5 Sekiz cennet ḳamu ḥūr-ı cinānıñ bağ u bostānı
Müzeyyen köşküñ serāy bağçe bu gülzārım seniñ olsun

75a

- 6 ‘Acā’ib özge bir ḥāldir bu ‘aḳlım tārūmār olmuş
Gezerim her demi Mecnūn bu hüşyārım seniñ olsun
- 7 Şevābım yok günāhım çok nola bir gün gidip bundan
Sükūtī ‘af ider itmez bu ğaffārım seniñ olsun

Mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

272

- 1 İder idim zevkini ben bir kamu yârin hem ağıyarın
Muvâfık geldi ecsâda bu elţâf o Qahhârın
- 2 İrişdin nâgehân bir gün nice dūrūr meşakḳatler
Ağusun bal ider her kim ğamın çekmez o tımârin
- 3 Sekiz cennet kamu hūrî yahud ğilmâne meylim yok
Yedi kamu deĝil havfım atdım kâfire nârin
- 4 Mîzânın dâr itmîşiz bunda şırâtından ‘ubūr itdik
Deliolmuş iderdi terk kamu.....
- 5 Sükûtiyem bu dünyâda hesâb-ı muḥarrer gördüñ
Qabirde qalmadı şormak bu nazım virdi aḥbârın

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

273

- 1 Göñül itme ‘özünden fiĝân ile nedir zârın
Ḥaḳ ile kıl bugün ülfet dü ‘âlemde odur yârin
- 2 Şaḳın meylini hiç virme zenn-i dünyâ katı murdâr
Libâs-ı hûb şîrîn sözle görünür bunda ağıyarın
- 3 Erişir ḥazık-ı mürşid yolunda cân fedâ eyle
İder himmet katı muḥkem görür seni bunda dîdârın

- 4 Ölümden evvel ölmüşdür bu yolda ‘aşık-ı Mevlā
Beķā-yı vahdete irdi Hāķ ile itdi pāzārın
- 5 Sükūtī bir ġarīb ednā cemāl-i yāre vāşıl olmuş
‘Aref¹⁷⁹den dersini almış iderdi zevķ-i dildārın

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

75b

274

- 1 Rif at bulur āsān ile seķerlerde tevķīd iden
Zevķe irer özcān ile seķerlerde tevķīd iden
- 2 Berzāhlardan olur āzād her kim Hāķķı iderse yād
Kālbi olur her demi şād seķerlerde tevķīd iden
- 3 Baķma gel bunda sivāya uyma şaķın sen hevāya
Virirler mesned-i pāye seķerlerde tevķīd iden
- 2 Terk it gönüller vārını sür haķāyık ezķārını
Şüphesiz bulur ol yārini seķerlerde tevķīd iden
- 3 ‘İlm ile itmegil ġurūr kimseye kılmasen şürūr
Hāķ ile itmiş ol huzūr seķerlerde tevķīd iden

¹⁷⁹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”.Aclûnî,a.g.e.,s.149.

- 4 Dil mülkünü âbâd ider her ‘âlemi irşâd ider
Cehennemden âzâd ider şehirlerde tevhîd iden
- 5 Dervîş Sükûtiden sebak aç gözüñ gel togru bak
Hakkı bulur anlar muṭlak şehirlerde tevḥîd iden

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün

275

- 1 Kılma cürmümüze her dem yâ Şefî‘u’l-Müznibiñ
Raḥmet içün gönderildin her ‘aşâte yâ Emîn
- 2 Dostluğuna Hakk yarattı dü cihânı serteser
Seniñ ile virdi revnak nüh felek bağ u zemîn
- 3 Gelmeseydin sen eğer bu kâ’inâta şol zamân
Mümkün olmazdı vücûd ‘arş-ı kürsü ḥuld-i berîn
- 4 Sen nebîler ḥâtemisin ey şehâvet ma‘deni
Senden efzûn bir nebî yok Hakkı olmuşlar qarîn
- 5 İns ü cinniñ sen imâmı şâfi‘-i rûz-ı cezâ
Sâki-i kevşersin oldun raḥmete’l-lil-‘âlemîn
- 6 Enbiyâlar zübdesisin evliyâlar menba‘ı
Hâşimîsin Kureyşisin ey emire’l –mü’minîn
- 7 Bunca ‘isyân ile geldim bâb-ı lütfuna bugün
Eyleme red bu Sükûtî bir garîb kemter kemîn

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

76a

276

- 1kılmaz aşk eri bunda geçer fānī cihānından
Vaṭānın lāmekān itmiş geçerler ḥanümānından
- 2 Bulur 'uzlet maḳāmında nişin olmuş nevbet bekler
Ölümden evvel ölmüşler geçipdir cism-i cānından
- 3 Her ān vaḥdet seyrānında iderler Ḥaḳ ile ülfet
Bu ḥalkdan inḳıṭā' itmiş ümīd itmez ihvānından
- 4 Bu keşretten elin çekmiş cihāniñ vārını neyler
Viripdir cümlesin yağma alan alsın dükkānından
- 5 Sükūtī neylesin mülk-i hümāyūn bir pula değmez
Yakında tārümār olsa eşer kıalmaz nişānından

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

277¹⁸⁰

- 1 Ey şāh-ı cihān al bendeki nām ile şān senin olsun
Mülk-i derūn içre ne vār kıllisi her ān senin olsun

¹⁸⁰ Bu şiirde vszin problemi vardır.

- 2 Evrādla kamu şavm şalāt ezkārım ile hacc ü zekāt
Mezheble bugün dīn ile hem imān senin olsun
- 3 ‘Aşkınıla senin varlığını hep saña virdim
Bir zerre beķā kalmaya hiç cism ile cān senin olsun
- 4 Hücet vireyim şahid ola arz-ı semā halkı bütün
Bundan geru hiç kalmaya her demi bu ān senin olsun
- 5 Derviş Sükūtī neyleyelim fānī vücūd şehrini biz
İhrāk idelim ‘aşk oduna tā ola büryān senin olsun

278

- 1 Çaldı rihlet kusu baña gitmeğe ‘uķbā bugün
Görmedim hiç bunda rāhat n’eylerim dünyā bugün
- 2 Bir vefāya bunda yüz biñ çekerim derd-i elem
Bir tabīb-i hāzık bulunmaz ideyim edvā bugün
- 3 Bu vīrān kerhāneniñ ben görmedim ābādını
Hedm olur dün ü gün ‘ayāndır olmada ifnā bugün

76b

- 4 Bizden evvel bunca şahlar geldiler gitmiş kanı
Māl u mülkūn bıraktı bunda Hāk yoludur halā bugün
- 5 Sāyebān –ı şemse beñzer didi hatem-i enbiyā

Bir zemāinde durmaz aṣlā devr ider a‘lā bugün

- 6 Rağbet itmek bu sivāya küllī aḥmak şol kişi
Beyhūde eyler nizā‘ları bībaşar a‘mā bugün
- 7 Şaç u şakāl penbe mişālī nātüvān oldum yeter
Hālimiz düşvāre irdi eylemem şekvā bugün
- 8 Altmış üç yaşa bu ‘ömrüm çün irişdi şon deme
İltifātı gayra itmem kalmadı sevdā bugün
- 9 Dehre gelmekden ‘ibāret Hāḫḫı bulup anlamak
Kim ki fehm ider Sükūtī eylemez da‘vā bugün

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

279

- 1 Nefsimiz tuğyān iderdi hālimiz kıldı yamān
Bir ṭabīb-i hāzıka şordum çāresin kılsın beyān
- 2 Mevtine bā’iş didi ol nūş idersin rüz u şeb
Mey katı serd ḳalbine at şāfi engürden hemān
- 3 İç dūḫānın ḳahve ile ḳat‘ ider şehvātını
Zehr-i ḳātil bunlar ancak gitmiyor birçok zamān
- 4 Nefsini kılar zebūn ol hāl-i düşvāre irer
Rūh çıkar meydāne serbest ḥükm ider ḳalbinde cān
- 5 Kin kibir benlik nifāḫıñ ḳatlı ider serleşkeriñ
Şāfi eyler bu derūnuñ Hāḫḫa irer sālīkān

- 6 Nefsini ıslāh idenler mülk-i ten bulmaz fenā
Hiç memāta irmez onlar bunda oldu cāvidān
- 7 Nev hayāta irmek için ey Sükūti kıl ‘amel
‘Ömr-i bākīye irermiş didi her bir kāmīlān

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

77a

280

- 1 Şaķın ey dil faķih gelse ābānsa meclise bir gün
Sözün kaç‘ it cevāb itme seni eyler hemān mahzūn
- 2 Şikest ider kamu yārān derūnunu o bezm içre
Atar tā‘n taşını pek çok kılār ol cismīni pürhūn
- 3 Hāzer kıl münkirin kavī şaķildir dāğ tās āhından
Çekemez bu yükü herkez seni eyler katı düşkūn
- 4 Mūrā‘i zāhidiñ fi‘l-i nifāķdan olmadı hālī
Nizā‘ın kesmedi aślā cehāletle kalır yorgūn
- 5 Hasedle kin kibir benlik kamu hırş daķı artık
Bu hālķa zulm ider dūn u gün ne hikmektdir katı
- 6 Çıkar kürsilere her dem cinānın vaşfinı eyler
Yedi tāmū ‘azābıyla bu hālķı korkudur efzūn

- 7 Sükûtî pendini tıtgıl necâte ırmek istersen
Çekil tenhâlara her dem ilişmeye saña mel'ün

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

281

- 1 Neyleyelim fânî dehr ṯalibâ cümle yalan
Kalmaya hiç ism-i resmi bir gün ola nām u şān
- 2 Maḥvola emvāl mülkü serteser dünyā kamu
Vaḥş-i tayūr cümle maḥlūk mār ile mūr ins u cān
- 3 Ğaflet üzre olma zāhid 'ömrüne irer fenā
Tārūmār olur elinde her ne vār bunda eynān
- 4 Vaḥdet içre Ḥaḳḳı gözle fırsatıñ elde iken
Keşretinden ol deryāyı şanma bākī bu vīrān
- 5 Mevt āzād gelmeden ön ḥaşr u neşri bunda gör
Ḳabr içinde bir daḫi görmez azābı ol hemān
- 6 Ḥaḳḳı bilmekden 'ibāret bunda gelmekden ğarāz
Sa'y idip gel gece gündüz bulmağa sāḫib zāmān
- 7 Rehber-i kāmīl ara bul yolların bir daḫi çün
Her cihetden ḳurd pelenk arslan ile tōla cihān
- 77b
- 8 Cismini taşdan taşa ur bulmağa bir çāresin
İster isen ey Sükûtî olmaya ḫālīñ yaman

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

282

- 1 İlāhī cürm ü ‘isyāna ġarīķım baħr-i bī pāyān
Yüzüm қarasıyla gelseм ħācetim çok saña a‘yān
- 2 Ne ‘öзrüyle küşād idem Ĥabībīñ bābını bir ġün
Şefā‘ atdan cüda oldum yerim tamu kamu nīrān
- 3 Şalāt şavm ile ħaccıñ zekāta itmedüm raġbet
Kamu farz icābınca ‘amelde kılmışım nokşān
- 4 Tekāsül eyledim pek çok bu ‘ömrümüz hebā gitdi
Saña ma‘lumdur her hālim bu nefsimden baña düşmān
- 5 Necātım yok bilirem ben ħuzur-ı ħaşre vardıkda
Yedi deryā yūmaz қalbim cihanda itmişem ‘isyān
- 6 Ümīdim bir cenābından Raĥımsın her dü‘ālemde
Ġafūr ismine maẓharsın seniñ şanıındandır iĥsān
- 7 Sükūtī Dervişe lütfuñ irişirse kemaliñle
Seniñ deryāna bir nisbet қalıldir ey ġanī Sübhān

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Ĥarfū’l –Vav

283

- 1 Māsivā āşārını siler gönülden ezķār-ı hū

Pāk ider mir'āt-ı kalbi gösterir envār'-ı hū

- 2 Şeş cihetden görünür hep dost yüzü bundan geru
Ğayr kalmaz perde hicāb idecek ağıār-ı hū
- 3 Şeyh-i kāmīl himmetiyle vuşlata yol bulmuşuz
Anıñ içün tā ezelden kılmışam ikrār-ı hū
- 4 Set olup bezm-i elestden gelmişem bu fānīye
Görmüşüm ben Hāq cemāliñ eylerim izhār-ı hū

78a

- 5 Derdmend Derviş Sükūtī cām-ı hūdan bir kadeh
Nüş idince durmaz artık başlar eş'ār-ı hū

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

284

- 1 Şaķın aldanma yā hū durulmaz bir cihāndır bu
Ne umarsın gel ey tālīb işi gücü yalandır bu
- 2 Gülersin yüzüne bir gün her bir an biñ cefā eyler
Bu kaķbe zen seni kamu renge koyandır bu
- 3 Saña ol görünür hep hemān bir diler bā şūret
Mü'ehķir yaş bilir şoķsun zehirli bir yılāndır bu
- 4 Tefā'ul olmasın şāhım buña dil virme gel aşlā
Seniñ gibi nice şāhlar helāk itmiş yamāndır bu

- 5 Nola bu dehre çün gelmiş nice Zāl ile ol Rüstem
Elinde tığ ile hancer yürürler bî amândır bû
- 6 Süleymân-ı nebî gibi yâhud kahr-yamân kâtil hem
Zebûn oldu elinde hep ‘acâyib pehlivândır bu
- 7 Sükûtî sen Rızâ bâbın dilersen dâ’imâ bunda
Hâzır ol nöbetin bekle değil durmak mekândır bu

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

285

- 1 Çün nidâ’i zât-ı Hâk dan irdi sem‘-i cāna hû
Anıñ içün başladı cān bûlbûlü efgāne hû
- 2 Cām-ı hûdan bir kadeh nûş eyledi ‘aşıkları
Mest olup eylemez aşlâ çağır dīvāne hû
- 3 Hû didikçe kalb-i ‘uşşāk ol demi bî dār olur
Hâk cemālîñ rû’yet ider her demi seyrāne hû
- 4 Hû ile çün açdı anlar Küntü kenz¹⁸¹îñ bâbını
Hû ile irmiş bugün ‘aşıkları ol kâne hû
- 5 Hû ile bezm serā-yı vahdete çün irdiler
78b
Hep erenlerden Sükûtî feyz irer insāna hû

¹⁸¹ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s.212.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

286

- 1 Dost ilinden gelmişem döne döne hū deyu
Zikr-i Hakkı etmişim döne döne hū deyu
- 2 Hānķāhe ben yüzü sürdüm gice gündüzü
Dinlemem ağıyar sözü döne döne hū deyu
- 3 Ben 'āşıkam ol yāre bülbul gibi hem zāre
Bundan gayrı yok çāre döne döne hū deyu
- 4 'Aşķ oduna düşmüşem kebāb olup pişmişem
Yokluk ile geçmişem döne döne hū deyu
- 5 Dolab gibi inlerim bir hoş şadā āh neylerem
Hakkı bugün bilirim döne döne hū deyu
- 6 Pervāne oldum ben nāre yanmış Sūkūtī biçāre
Netsin bize emmāre döne döne hū deyu

Mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fā' ilün

287

- 1 Cān bülbulü geldi yine 'aşķ ile efgāne hū
Saķı ķadeh virdi bize eyledi mestāne hū
- 2 Hū şadāsıyla felekler devr ider 'arş ıbugün
Hū ile her dem melekler girdiler devrāne hū

- 3 Hū ile ‘aşk baħrine küşteyi ben şalmışam
Bu vücūdum mevce gelmiş yürüdü ‘ummāna hū
- 4 Hū ile her dem şehirler ins u cin ider fiğān
Oldular Mecnūn gibi hem her biri dīvāne hū
- 5 Hū ile irdi Sūkūtī bir tükenmez devlete
Küntü kenz¹⁸²iñ bābın açdı ireli ol kāne hū

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

288

- 1 Zıkr-i Hakkı iden tālib virir kalbe cilā yā hū
Anıñla maṭlūbun irer bulurlar hep beķā yā hū
- 79a
- 2 Geçerler fāni dünyādan beķā-yı vaħdete iren
Bulurlar maķşūduñ anlar niderler māsivā yā hū
- 3 Alırlar menziliñ Cibrīl-i Emīndir bunlara rehber
İrişir āsumān üzre maķām-ı intihā yā hū
- 4 Serāy-ı lī ma‘allah¹⁸³ irişir cān ile bī ten
Olurlar ‘aşıķ-ı ma‘şuk kemā fī insān¹⁸⁴e yā hū

¹⁸² “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclūnī, a.g.e., s.212.

¹⁸³ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yaşamaz”, .

¹⁸⁴ “Her insanın amelini (veya kaderini) boynuna bağladık. İnsan için kıyamet gününde, açılmış olarak önüne konacak bir kitap çıkarırız” İsra Suresi, 17/13.

- 5 Sükûtî Hâk ile her dem idegel bunda pāzārın
İşitme şakın ağıyâr sözün kıl ihtifâ yâ hû

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

289

- 1 Sâkiyâ kevşer şarâbın şun şehirler bir sebû
Def idip bu kalbimizden zeng-i dünyâ pek tolu
- 2 Hicr-i 'aşkına düşelden yanarım artuk yeter
Vâşıl-ı bezm-i cinân it yakmasın beni tãmu
- 3 Teşnelik tutdu derûnum söz 'aşkından harâb
Bir hayât olsun bu kalbim gönderip bir desti hû
- 4 Vechiniñ müştâkıyım ben aç niķâbın sen baña
Bâb-ı hüsnüne çeker sed görünür her dem cādû
- 5 Sa'y iderken vuşlat-ı dildâre ben nâ'il olam
Cānib-i Hâkdan hidāyet irdi gördüm mährû
- 6 Çok teşekkürler iderim hānķāh-ı bezmine
Himmetiñ itdi erenler baña açdılar kabû
- 7 Derdmend Derviş Sükûtî hāk-i pāyiñ kemteri
Hüsnünü görmüş ezelden gayre itmez serfürû

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

290

1 Ḳanā‘at mülküne dāḥil olan Sa‘dileriz yā hū
Erenler rāhına vāşıl olan Sa‘dileriz yā hū

2 Gürüh-ı evliyā içre nice dem ḥizmetiñ itdiñ
İrişdi feyz-i Ḥaḳ ‘ādil olan Sa‘dileriz yā hū

79b

3 Nebiler nesli pākīdir cenāb-ı sırr-ı Sa‘deddīn
Ma‘ārif dersinde fāzıl olan Sa‘dileriz yā hū

4 Yediler kırklara serdār maḳām-ı ḳutb-ı ‘ālemde
Vilāyet tahtına nāḳil olan Sa‘dileriz yā hū

5 Veliler rütbesi anda kemāliyle vüçüd bulmuş
Ḥaḳāyık ‘ilmine kāmīl olan Sa‘dileriz yā hū

6 Kelām-ı kibriyā vārid emānetle şeref buldu
Cenāb-ı pākine nāzıl olan Sa‘dileriz yā hū

7 Sükūtī bendesi her dem yolunda cān fedā eyler
Rızā bābında bir sâ’il olan Sa‘dileriz yā hū

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

291

1 Āteş-i ‘aşkıñ toḳundı göñlüme ey mährū
Yandı tutuşdu derūnum bir ḳadeḥ vir baña şū

2 Ḥasanıñ sevdası olmuş ḳalbimi ifnā ider
Aḳlımı aldı serāser çeşm-i siyāh bir bānū

3 Nefsimiz ejder mişâli kıtline mümkün değil
Şeş cihetim tutdu muhkem yol geçem virmez ‘adüv

4 İrdi düşvâre bu hâlim gün bugün artmaktadır
Bir devâ itsin şabîbler bırakmak aşlâ cādū

5 Pâdişahım eyle himmet bu ğarîb biçāreye
Sen Kerîmsin eyle ihsân ‘arz-ı hâlim saña bu

6 Derdmend Derviş Sükûti âh ider her rûz u şeb
Mecnûn âsâ bilmedi hiç kime itsin serfûrū

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Harfî’l -He

292

1 Tûrâb-ı âsitânîñ derde devâdır yâ Resûlallah
Vişâliñ şerbeti her dem şifâdır yâ Resûlallah

80a

2 Seniñçün çeşm-i pürhûnum akar rûz u leyâl durmaz
Cemâliñ hasreti oldum cezâdır yâ Resûlallah

3 Seniñ ‘aşkıñ derûnumu serâser eyledi ihrāk
Vücûdum külli mahv oldu fenâdır yâ Resûlallah

4 Kemâl-i kudretiñ çokdur yetiş gel baır-i ‘aşkıñla
Bu dil haste ğarîbine revâdır yâ Resûlallah

- 5 Mürüvvetkânsın ancak kabûl kıl hângâhında
Baña iltifâtın kıl sezâdır yâ Resûlallah
- 6 Günahkâr ümmetin gelmişdir lutfuna her dâ'im
Kuşûruñ 'afv eyle senden 'aţâdır yâ Resûlallah
- 7 Bu'asî mücrim kemter Sükûti bir gulâmıñdır
Şefâ'at iltimas eyler gedâdır yâ Resûlallah

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

293

Na't-ı Şerîf

- 1 Derûnum şevk-ı hüsnünden ziyâdır yâ Resulallah
Yoluna cân ile başım fedâdır yâ Resûlallah
- 2 Muhabbet zât-ı pâkinden dil ü peymânıma irer
Kamu derdime dâ'im devâdır yâ Resûlallah
- 3 Seniñ 'aşkıñ hevâsına vücûdın bezl idip her dem
Hüsnüñle haşr olup anlar cezâdır yâ Resûlallah
- 4 Sekiz uçmak meyl itmez saña müştâk olan cânlar
Kabûl kıl hânkâhında revâdır yâ Resûlallah
- 5 'Aceb bir od ki ateşdir kimiñ kalbine duş oldun
Yanar rûz u leyâl anlar fenâdır yâ Resûlallah

- 6 Sivādan el çekip ‘uzlet iderler dār-ı dünyāda
Seniñ zāt-ı kemālinde rızadır yā Resūlallah
- 7 Bu kemter ‘āşıkıñ Derviş Sükūtī bir ğarīb miskin
Seniñ bāb-ı vişālinde gedadır yā Resūlallah

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

80b

294

Na‘t-ı Şerīf

- 1 Şebi zulmetde qalmışım ziyā kıl yā Resūlallah
Seniñ derdine düş oldum vefā kıl yā Resūlallah
- 2 Ğarīb Mecnūn gibi dā’im perişān oldu aḥvālim
Gezerim kūh-ı şahrālarda rehā kıl yā Resūlallah

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

81a

295

Na‘t-ı Şerīf

- 1 Seniñ ‘aşkına bu qalbim ḥarābdır yā Resūlallah
Vücūdum nātüvān olmuş bitābdır yā Resūlallah

- 2 Vişālin çün gece gündüz iderim dā'imā feryād
Fiğānım 'andelīb āsā azābdır yā Resūlallah
- 3 Seniñ derd-i firākından perişān oldu ahvālim
Dürr- lütfunda her dā'im türābdır yā Resūlallah
- 4 Kemāliñle yetiş müşkül harāba düşdü bu cismim
Terāhüm kıl benim hālim yebābdır yā Resūlallah
- 5 Derūnum āteşi gün gün tutuşmuş şem'-i zātından
Yanar pervāneves her dem kebābdır yā Resūlallah
- 6 Kuluñ Derviş Sükūtī nazar kıl nīm nigāhınla
Akıtmış seyl gibi çeşm-i hūnābdır yā Resūlallah

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 'İsyānda qalmışım mürüvvet yārenler
Niyazlar iderek geldim seherde
Hakīkāt rāhında Hakkā irenler
Afv idip kuşurum geldim seherde
- 2 Perişān ahvālim olmuş beyāndır
Günāhım gün gibi dā'im 'ayāndır
Bu zālīm nefis komaz hālim yamāndır
Meded ey erenler geldim seherde
- 3 Şavm ile şalātdan yok bir nişānım
Zekātīñ kırkda bir söyler lisānım
Düşmedi hiç yolum hacda nokşānım

Meded ey erenler geldim seherde

- 4 Hâk ile isterim itmeğe vuşlat
 Cürmümüz gâyetde neylesin gayret
 Âteşi hicrâna yanarım elbet
 Meded ey erenler geldim seherde

Fâ' ilâtun mefâ' ilün fâ' ilün

81b¹⁸⁵

82a¹⁸⁶

82b

297¹⁸⁷

- 1 Menzil alır bunda sâlik mürşidine olan tâlib
 Hâk yoluna olan râğıb gir meydâna döne döne
- 2 Terk idenler kıl u kâli bulurlar Hâkka vişâli
 Bulmak dilersen ehl-i hâli gir meydâna döne döne
- 3 Sükûtî kemter gedâ tâlib isen râh-ı Hudâ
 Zikret Hâkkı sen dâ'imâ gir meydâna döne döne

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün

¹⁸⁵ Bu sayfa silik olduğundan okunamamıştır.

¹⁸⁶ Bu sayfa Bu sayfa silik olduğundan okunamamıştır..

¹⁸⁷ Şiirin ilk beyitleri eserin orjinalinde silik olduğundan okunamamıştır.

298

- 1 Cemālîñ şem'ine yâ Rab yanarım tâ ki pervâne
Bugün meydan-ı 'aşk içre ben oldum nice dīvâne
- 2 Kerem kıl sen baña göster Ḥabîbiñ zât-ı pākini
Vişalîñ bezmine irem ümîdim var o sitâne
- 3 Anîñ nûr-ı ziyâsından kamer şems çünkü ahz itmiş
Münevver tutdu sertâser iki 'âlemde her yâne
- 4 Hezârân bâb-ı lütfunda gulâmındır kamu 'uşşâk
Yolunda rûz u şeb muṭlak koyorlar baş ile cāna
- 5 Sükûtî ḥâk-i pâyine ezelden yüz süre geldi
Açıldı dîde-i cânım irelden bunda Raḥmâne

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

299

- 1 Bugün gördüm dilârâyı oturmuş çemenlerde
Bir kadeḥ şundu bize ol dem gülşen-i bahârlarda
- 2 Cemālîñ nûru berķ veş cihânı mâhitâb eyler
Bu cevher-i cinândır ki yüzüñ şevķ-i kamerlerde
- 3 Cihân bezmin kamu gezdîm bulunmaz mişl-i hiç aşlâ
Seher.... bahârlar.....mümkün gayrı yerlerde
- 4 Sözü şîrîn lebi .sükker dehânı ḥalvaya beñzer
Müzeyyen.....imiş hep

- 5 Göründü hüsni zibāda melekdir yahud insān
Gelip hānde ider ‘uṣṣāk içinde hep hūnerlerde

83a

- 6 Sükūtī kemteri sā’il anıñ bāb u viṣālinde
Ümīdin kesmeyip bekler gice gündüz şehirlerde

Mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

300

- 1 Sivā hubbunu terk eyle nazar kılmā bu dünyāya
Vefāsı yokdur ey ṭālib gözün tut ehl-i ‘uḳbāya
- 2 Olunca gayretiñ itgil hālāş olmağa sa’y ile
Anıñ bendin kıran cānlar baḳar mı rüz-ı ferdāya
- 3 İriş bir kāmīl insāna tuta gör dāmeni her dem
Seniñ ḳalbiñ yuyar anlar virirler mesned-i pāye
- 4 Muradıñ Hāḳ ise ey cān olagör mürşide ṭālib
Aḳar ol dīde-i cānın irersin zāt-ı Mevlāya
- 5 Sükūtī gibi ol Derviş erenler rāhına gelsen
Ne ḥikmetler görürsün sen irince sırr-ı ihfāya

Mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

301

- 1 Gözün aç t̄alibā her dem ‘Aliye cān niṣār eyle
Muḥammed ‘ilminiñ bābı ‘Alidir āṣikār eyle
- 2 Ḥasan ḥulḳ-ı Rızānın sen yolunda cān idip ḳurbān
Ḥüseyn ‘aşḳına her cevriñ cefāsın iḥtiyār eyle
- 3 İmām Zeyne’l –Bāḳır Ca’fer ‘Aliniñ nūr-ı pākidir
Bulariñ yoluna varın ḳovāldan tārümār eyle
- 4 İmām Kāzım muḥaḳḳaḳ bil cihāniñ pādiṣāhıdır
Aniñ bāb-ı eşiḡine sürüp yüzler ḳarār eyle
- 5 ‘Alī Mūsa Rızādan çün ḳamer ṣems nūriñ almışlar
Vücudiñ mülkünü sende dilersen ṣu’ledār eyle
- 6 Taḳī üçler gürühundan Naḳī bil ḳırḳlara serdār
Bulara sen olup tābi’ vār ‘aklına tımār eyle
- 7 Bular nesl-i Resūlullah niyāzıñ ḳıl dile ḥācet
Murādını virirler çün sen onlardan dīdār eyle

83b

- 8 Erenlerden ola himmet olagör ‘Askere bende
Ḥavāric ḳavmine her dem teberrā ṣadhezār eyle
- 9 Sūkūti seyfini al gel iriṣ Mehdī zamānına
Yezīdiñ leṣkerin ḳır geç bu yolda ḥāksār eyle

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Lā' net olsun İbn-i Süfyān Ḥaricīniñ cānına
Kaşd kıldı bunda çünkü ol şāh-ı merdānına
- 2 Zehr hañçerle urubdur ibn-i Mülcem āşikār
Tutdu emrini münāfık girdi şāhiñ kanınā
- 3 Hiç terāhüm itmez oldu havf yok bilmem anıñ
Kağı yüzlerle vārır Ḥaḳ bir daḫi dīvānına
- 4 Yā şefā' at kimden ola 'arşa -yı maḥşerde hem
Şefkāt itmez oldu muḫlaḳ şāhlariñ sultānına
- 5 Şehr-i tavāfgeçsin ḳalmasın aṣlā eşer
Ḳavm-i mel'ūnuna la'net hem daḫi a'vānına
- 6 Kağı .millet bunu ancaḳ irtikāb bugün
Nūr-ı pāk-i Muṣṭafāniñ kaşd idip arslānına
- 7 Tā kıyāmet ḥaşr olunca ey Sükūtī rūz u şeb
La'net eyle ibn-i Süfyān cānına imānına

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

303

- 1 Naḳd-i cān itdim fedāya Muṣṭafāniñ 'aşḳına
Hem Resūlūñ ibn-i 'amm-ı Murṭazāniñ 'aşḳına
- 2 Her mey nūş kılmışam ben 'āşıkım rūz u şeb
Şāh Ḥasan ḥulḳ-ı Ḥüseyni Kerbelāniñ 'aşḳına

- 3 Terk-i dünyā kılmışlar biz iltifāt hiç itmeyiz
Dide-i ma‘şūm pāk Zeyne’l-Abānıñ ‘aşkına
- 4 Muhammed Bākır evlād-ı Ca‘fer ile rāh-ı dīn
İktidāmız Kāzım oldu reh-nümānıñ ‘aşkına

84a

- 5 vārıñ destimizden bir pula şatdık bugün
Şāh Takī vü bā Nakī nūr-ı Hūdānıñ ‘aşkına
- 6 ‘Askerī on bir imāmıñ bendesiyiz tā ezel
Bezī-i cān itdik yolunda Mehdī-i Līvānıñ ‘aşkına
- 7 Dermend Derviş Sūkūtī rāh-ı Hākda ol muķīm
Hizmetiñ kıl semā iden evliyānıñ ‘aşkına

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

304

Na‘t-ı Resūl Aleyhisselām

- 1 Cemaliñ nūrunu göster meded kıl yā Resūlallah
Kamu ‘ālem seni ister medet kıl yā Resūlallah
- 2 Seniñ ‘aşkına vār itdi cenāb-ı Hāk bu eşyayı
Ki sensin ehli bir gevher medet kıl yā Resūlallah
- 3 Seniñ vechine müştākdır dü ‘ālemde olan ‘uşşāk
Ki sensiñ ‘aşıkā dilber medet kıl yā Resūlallah

- 4 Saña Hâk didi maḥbūbum ezelden tā ebed çün kim
Hâk a çün zātınız mazhar medet yâ Resûlallah
- 5 Hezārān bāb-ı lütfunda kemîne kulların bekler
Sen oldun şāfi‘ -i maḥşer medet kıl yâ Resûlallah
- 6 Şefā‘ at şānına layık kapından red olunmaz hiç
Sükûtî ‘ aşıkıñ kemter medet kıl yâ Resûlallah

Mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

305

Na‘t-1 Resûl (A.S

- 1 Bu gönülüm ‘ aşkına her dem mübtelâdır yâ Resûlallah
Seniñ rāhında cān başım fedâdır yâ Resûlallah
- 2 Seniñ ‘ aşkına Hâk muṭlaḳ yaratdı iki dünyâyı
Vücûdın cümle Hâkdan ‘ atâdır yâ Resûlallah
- 3 Sen olmasan benim ḥālīm yaman olsa gerek dā‘im
Seniñ nūrın ile ḳalbim ziyâdır yâ Resûlallah
- 4 Seniñ rāh-ı şerīfinle bu ‘ âlemler zuhūr itdi
Vücûdın mazhar-ı feyz-i Hudâdır yâ Resûlallah

84b

- 5 Nâzar kıl bu derūnuma seniñ ‘ aşkıñla her gāhi
Yanarsam ruz u şeb muṭlaḳ sezâdır yâ Resûlallah
- 6 Siyāh rüyum ile geldim seniñ bāb-ı vişāline

Ğabul kılmak saña mahşüş revâdır yâ Resûlallah

7 Hârâb oldu gönül şehri bu bed fikrim riya ile
Zebûn eyler beni bed nefis belâdır yâ Resûlallah

8 Şefâ'at hâk-i pâyinden nola olmaz ise bir gün
Sükûtî mücrimiñ hâl cezâdır yâ Resûlallah

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

306

1 Gönül virdim ezelden ben Muşafâya
Ğulâm oldum muhakkağ bil Murtażaya

2 'Alî evlâdına her dem bu cânım
Fedâ itdim Hasan hulğ-ı Rızaya

3 Yüzüñ nûr benimçün kıblegâhım
Sücûdum hem Hüseyin-i Kerbelâya

4 Şehâ her dem okurlar 'ilm-i Qur'an
Benim virdim hemân Zeyne'l-Abaya

5 Muhammed Bâkırın râhına mutlak
Girip irdim bu gün âl-i 'abaya

6 İmâm Ca'fer ile Kâzım yoluna
Ezelden irmişim ol muğtedaya

7 'Alî Mûsâ Rızâ erler atası
Delîl oldu bize irdik Hudaya

- 8 Takî İmām Nakîniñ bendesini
Hasan'ül-Asker ile olduķ revān
- 9 Muḥammed Mehdîye cāndan Sükûtî
Ġulām oldum o şāh-ı evliyāya

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

85a

307

- 1 Behey t̄alib saña direm gelip dünyāya meyl itme
Bu keşretten ḥalāş ol sen şaķın ğavġāya meyl itme
- 2 İriş bir kāmīl insāna seni yunsun yāḥud yersin
Olur olmaz lafa bakma yalan fetvāya meyl itme
- 3 Muḥibb-i sa'y ile evlāda 'Alīnin ḥānķāhında
Olursun anlara bende şaķın şekvāya meyl itme
- 4 Āh sensiz ehl-i şehevātdan geç istersen necāta ir
Erenler dāmeni tutgıl kuru sevdāya meyl itme
- 5 Behāyım tab'-ı ādemden ḥazer it yanına varma
Ḥasedle kin kibir dolmuş içi aġvāya meyl itme
- 6 Sa' ādet zāt-ı pākinde bulunmuş ara yoldaş ol
Ḥavāric kavmine uyma virirler pāye meyl itme
- 7 Sükûtî Dervişin nuṭķun ķabul ķıl bu fenā mülkde

Saňa hüccet olur birgün şakın a‘māya meyl itme

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

308

- 1 Hālime raḥm it gönül neyler saňa bu rüy-ı siyāh
Hakka maḳbūl yok bir işim geçdi ‘ömrüm oldu günāh
- 2 Bunca cebel şahrāları gezdüm yeter bu fānide
Mecnūn gibi Leylā için feryād idip eyledim āh
- 3 Şirīn için Ferhādlan dāğlarla itdim çok nizā‘
Ağyār-ı cihān bırakmaz olup vuşlatına ol yüzü māh
- 4 Ya‘kūb gibi rüz u leyāl dīdeler kan ağladı
Derd-i Yūsuf itdi helāk neyleyem ben āh ile vāh
- 5 Derviş Sükūtī sür yüzün dergāh-ı āl-i Ḥaydara
Esrārına vāḳıf ider āsān ile Ḥazret-i şāh

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün

309

- 1 Şehā gel sen ḥayrbu yolda ehl-i nādāna
Ne yüzden Ḥaḳ bilinir hem su‘āl it bezm-i ‘irfāna

85b

- 2 O bir sırdır görünmez hiç mekānı yok hemān dirler

Ya bu mülk-i derūnumda pertev salmış iken

- 3 Rumuzāt-ı ene'l-Ḥaqqın nice fehm itsin ol ṭālib
Bu ma'nādan ḥaber bilmez ne yüzden ire Sübhāne
- 4 Hemān šāfi' Yūsuf mālīk bu dersden olmadı āgāh
Müfsidler beyānında ḳalırlar bunda ḥayrāne
- 5 Bu menzilde olur 'āciz nice biñ 'ömr ile Mūsā
'Aref dersin okuyanın su'al it kāmīl insāne
- 6 Sükutī olmuşam āgāh bu esrār-ı ḥaḳīkatden
Hemān şeyḥim velāyetle idip himmet faḳīrāne

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

310¹⁸⁸

- 1 Hep tecellī eyleye Ḥaqqıñ yüzü bu arada
Gören oldur görünen ol bu eşyāda
- 2 Ne muḥabbet virdi bugün kendi ḥissine
Şor tā Mecnūn olup gösterdi vechin Leylāda
- 3 Seven oldur sevilen ol nedir bu nāz niyāz
'Āşıḳların şaldı hemān ḥayrete bu sitāde
- 4 Şūret-i 'anāsırda bugün yüzüne urdu niḳāb
Kendini ḳıldı nihān görmedi zāhid dünyāda
- 5 Derviş Sükūtī iş bu sırra vāḳıf olalı

¹⁸⁸ Şiir vezi açısından problemlidir. Hiçbir vezin kalıbına uymamaktadır.

İrdi nice bundan evvel kâmil evlâda

311

1 Vechini ‘ayân gördü bugün ‘âşıkların dünyâda
Zâhidâ rûz u leyâl görmeğe ânı ‘uqbâda

2 Naḥnû akreb ¹⁸⁹sırrın çünki idrâk itmedi
Mecnûn gibi Leylâ için beyhûde gezer sahrâda

3

86a

4 ‘İlmiyle yakîn gerçi olur esrâre vâ‘iz
Kibr-i ḥasedânı her demleri gavğâda

5 Sa‘y itdiği rûz u leyâl cümlesi gitdi hebâ
Bulmadı rehber-i kâmil müşkülün hâl ide tenhâda

6 Derviş Sükûtî dâmen-i şeyḥiñ durma güzel tut
Ḥaḳḳı ‘ayân göstere ol dünyâ vü ‘uqbâda

312

1 Her yüzde bugün kendisini şaldı ‘ıyâne
‘Âşıklarına göstermek için kıldı bahâne

2 Gerçi odur viren alan pâzâr içinde

¹⁸⁹ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi,50/16 ve Vâkıa Suresi,56/15.

Urdu cevāhir zīnetini her bir dükkāne

- 3 Dīdesini görünce göre şemsin cihānı
Zulmetde kalıp beñzediler cins-i hayvāne
- 4 Ders-i ‘aref okumayan fehmi idemez nefsin
Kānde Hakkı görmüş olur varamadı ‘irfāne
- 5 Hakkı karīb ey Sükūtī cümle bu ‘ālem
Vaḥdet gözūyle eyle nazar tā iresin cānāne

313

- 1 Menziliñ kurb iken zāhid düşme yabāna
Hakkı aña sendedir bil gezme şaḥın her yana
- 2 Küntü ken¹⁹⁰’iñ sırrını bil sende hem zāhir durur
Cehd idegör sen daḥi irmek dilerseñ ol kāna
- 3 Dīde-i cānın küşād it gör ‘ālemin bugün
Ḥasr-ı dīdāra cihān beñzersin Süleymāna
- 4 ‘Uzlet ile girince bunda çeşm-i cānın aç güzel
‘Ömr-ü bākī iltimās it iresin sen Ḥudāya
-
-

86b

¹⁹⁰ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.Aclûnî,a.g.e.,s.212.

- 5 Derdmend-i Derviş Sükûtî rāh-ı Hākda gerçi bil
Himmet-i mürşidle bunda irdi bir ‘ālî sübhāna

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün

314

- 1 Ey gönül gel bunda düşme ‘ināda
Nefse uyma sen gezme hevāda
- 2 Bu keşret encāmı dağılır bir gün
Ecel gelip saña bulur tenhāda
- 3 Terkini ura gel ölmezden evvel
Hāk ise murādın dünyā ‘uqbāda
- 4 Terk itdi tahtını İbrāhim Edhem
İtdi sefer gezdi kūh-ı şahrāda
- 5 Mülk-i māl ü evlādın bir pula şatdı
Özge bir zevke irdi eşyāda
- 6 Mecnūnun Leylāya ‘aşkı mecāzî
Vuşlata irmedi fānî dünyāda
- 7 Şirîn için dāğ u taşları gezip
Sen su’āl it neler çekdi Ferhāda
- 8 Bî-vefā dildāre virme hiç gönül
Cehd idip bendinden ol gel āzāde
- 9 Aldanma sivānın zevki yalandır
Bir vefāya her dem dürlü cefāda

- 10 Bunca şāhlar gelip durmayıp göçdü
‘İbret al anlardan düşen cihāda
- 11 Süleymān Nebīniñ kırt kışa hükmü
Zā’ıl olup devir geçdi fenāda
- 12 Fırşatıñ vār iken ğayret ideğör
Bir şeyhe bi’ at it kāmīl üstāda
- 13 Sükūtī kemterin tūt güzel pendī
- 87a İstersen iresin bunda murāda

315

- 1 Miñnetle elem dürlü çile her vecihle ğam artdı bu gece
Qalbimize virdi cefā çeşm-i hūnum aqđı bu gece
- 2 Aḥbāb-ı yārān keşret ile cānımıza virdi elem
Sāķī kadeḥ şundu bize zehr ile ğam kıatdı bu gece
- 3 Bezme düḥūl itmeyecek ol ‘adüvv-ü ehl-i cefākār
Geldi hemān bir ansızın üstümüze kıatdı bu gece
- 4 İtdi şikest dilḥāneyi ḥasta dile kār eyledi
Ehl-i nifāk ḥaңçerini göğsümüze kıağdı bu gece
- 5 Şehr-i dili kıldı ḥarāb geçdi oķu tā cigere
Cismimize virdi fenā đarb-ı Sinān atdı bu gece
- 6 Virdi ḥarāret ey Sükūtī teşne dilim oldu kebāb
Baḥr-i cihān söndürmez neyleyem āḥ yağdı bu gece

Müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün

316

Na't-ı Şerif

- 1 Seniñ derdiñledir derdim medet kıl yâ Resûlallah
Ki senden gayrı yok virdim medet kıl yâ Resûlallah
- 2 Seniñ 'aşkıñ olup peydâ düş oldu kalbime sevdâ
Za'ifim gerçi bir ednâ medet kıl yâ Resûlallah
- 3 Gezerim şor tâ hürrem gönülden çekerim mâtem
Gice gün ağlarım her dem medet kıl yâ Resûlallah
- 4 Figânım artmada gün gün dü çeşmimden akar pürhûn
Vişâlin şerbetin sen şun medet kıl yâ Resûlallah
- 5 Garîb bir kıl günâhkârım 'ibâdet yok hiç ezkârım
Mişâl-i 'andelîb zârım medet kıl yâ Resûlallah
- 6 Dönüp Mecnûna bu hâlim perişân oldu ahvâlim
Bu nefis kımaz katı zâlim medet kıl yâ Resûlallah
- 7 Bu 'âşî bendeñiz kemter Sükûtî çâkerin ahkâr
87b
Yoluñda kıldı yüz biñ ser medet kıl yâ Resûlallah

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

317

Na' t-ı Şerif

- 1 Bu dilhaste garîbine devâ kı1l yâ Resûlallah
Yanarım derd-i âhınla şifâ kı1l yâ Resûlallah
- 2 Ne hikmetdir belâlarla giriftâr olmuşam herdem
Seniñ ' aşkına düş oldum rehâ kı1l yâ Resûlallah
- 3 Cemâliñle müşerref kı1l seni arzû çeker göñlüm
Kabûl et hânkâhında revâ kı1l yâ Resûlallah
- 4 Seniñ evlâd-ı ezvâcîñ yolunda cân fedâ kıldım
Seniñle haşr olam dâ'im cezâ kı1l yâ Resûlallah
- 5 Olar kim sevmedi cândan münâfık gizli dîn tutdu
Perişân eyle ahvâliñ hebâ kı1l yâ Resûlallah
- 6 Benim bîçâre bir ednâ kimesne hâk-i pâyinde
Gece gün yüz sürüp geldim sezâ kı1l yâ Resûlallah
- 7 Kuluñ Derviş Sükûtî dir seniñ bâb-ı vişâlinde
Hemân leyl ü nehâr bekler hıtâ yâ Resûlallah

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

318

- 1 Düşme ٲalıb bugün sende ‘ināda
 ٲor bakma ‘āleme vefāyı gözle
 İste sen iresin bunda murāda
 Terk idip sivāyı beķāyı gözle
- 2 Zīnet-i dūnyāya şakın aldanma
 Mülk ü māle bunda aşlā inanma
 Zāyi‘ olur destinden buna hiç ķanma
 Kūşe-i vahdetde rızāyı gözle
- 3 Keşretiñ berzahu virir fenāya
 Maḥvider bu cismiñ gider hebāya
 Fırşatıñ vār iken elde sermāye
 Aç gözüñ her demi Mevlāyı gözle
- 88a
- 4 Hızr ile İlyāsa cehd it iresin
 ‘Ömr-i cāvidāna ol dem iresin
 Cemāl-i Bārīyi bunda göresin
 Ara bul bir kāmīl dānāyı gözle
- 5 Bir şeyḫ-i kāmīle eyle ilticā
 ٲızmet it rüz uşeb sende sālīkā
 Yolunda eylegil baş u cān fedā
 Vuşlata irmeķe liķāyı gözle
- 6 Sükūtī abdalıñ nuṭķu bir kāndır
 ‘Āşıķlar içün ķatı bürhāndır

Fehm ider sırrını kim ki ‘irfândır
Kur ’āndan ahz itmiş ma‘nâyı gözle

Fā‘ilātün fā‘ilātün fe‘ülün

319

- 1 Vişālîñçün bu gün yâ Rab ben oldum bunda dīvâne
Gezerim küh-ı şahrâda dü çeşmim döndü al kana
- 2 ‘Aceb derd-i belâlarla güftâr olduğum muflak
Dün ü gün iderim feryâd figânım tutdu her yâne
- 3 Nola bezm-i ezeldendir bu ‘aql ü fikrimi aldın
Beni rüsvâ-yı ‘aşk içre düşürdün bunda hayrâne
- 4 İçimde kibr ü kin nefis şeyâtın hükmünü cümle
Kamusun sen ref‘ idip dilden irişdir şâh-ı hûbâne
- 5 Vişālîñ derûnuna irmek murâdım rûz u şeb senden
Hâkikat bahrine gavvâs olup düşdüm bir ‘ummâne
- 6 Kemâl-i zât-ı pâkinden virildi kalbime hikmet
Muqaddes feyz-i ‘aşkınla irişdüm gevher-i kâne
- 7 Ma‘ârif mektebinden çün okudum men ‘aref¹⁹¹ dersin
Cenâb-ı Hakkı fehm itdim irince kâmil insâne
- 8 Rumûz-ı küntü kenzi¹⁹² den nice esrâr fâş itdim
Velâyet ‘ilmini açdım serâser bunda ihvâne

¹⁹¹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Aclûnî, a.g.e., s.149.

¹⁹² “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”. Aclûnî, a.g.e., s.212.

88b

- 9 Cemālîñ şevķine yandı vücūdum serteser dā'ım
 Țutuşdu külli maḥv oldu mişālî şem'a pervâne
- 10 Sükūtî ḳalmadı nām u nişānım bu fenā mülkde
 Beḳā-yı cāvidān içre irince özge seyrâne

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

320

Na't-ı Şerif

- 1 Tūrāb-ı āsitānıñ derde devādır yā Resūlallah
 Seniñ rāhına cān u başım fedādır yā Resūlallah
- 2 Sen ol nūr-ı nübüvvetsin kime kim neyim nazar itsin
 Yedi iḳlîme şāh olur revādır yā Resūlallah
- 3 Sen oldun serteser dünyā vü 'uḳbāya hemen bā'ış
 Virildi şānına levlāk 'aṭadır yā Resūlallah
- 4 Seniñle zib ü ziverdir ḳamu 'arz semālar hep
 Ḳamu şems nūrıñ almışlar ziyādır yā Resūlallah
- 5 Seniñ evlād ü ezvāciñ yoluna iḳtida' eyler
 Aña şefḳat gerek itsen sezādır yā Resūlallah
- 6 Seniñle mücrim 'āşî ḳamu ḳullar olup āzād

Sen oldun ümmete şāfi‘ vefādır yā Resūlallah

- 7 Seniñ bāb-ı ğulāmıñdur Sükūti bir ğarīb miskīn
Mürüvvet kıl saña gelmiş gedādır yā Resūlallah

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

321

Na‘ t-1 Şerīf

- 1 Vücūdıñ cümleye cāmi‘ ezelden yā Resūlallah
Sen oldun Hāḡ ile kāyim ezelden yā Resūlallah
- 2 Seniñçün Hāḡ yaratmışdır dü ‘ālem mülkünü cümle
Sen oldun Hālīka maḡbūb ezelden yā Resūlallah
- 3 Seniñ şānındadır levlāḡ kemāliñle vücūd bulduḡ
Sen oldun bā’is –i maḡluḡ ezelden yā Resūlallah
- 4 Nola bir kez cemālini kime kim gösterip olsan
Yolunda cān fedā eyler ezelden yā Resūlallah
- 89a
- 5 Seni görmek Hāḡkı görmek buyurdıñ ‘āleme ol dem
Seniñ nuḡkun muḡaḡḡaḡdır ezelden yā Resūlallah
- 6 Seniñ nūrundan aḡz itmiş semāda şemsile ol māh
Münevver tıtdı eşyāyı ezelden yā Resūlallah
- 7 Dürr-i lüḡfiñ ğulāmıdır Sükūti bir ğarīb ednā

Ḳapına yüz sürüp gelmiş ezelden yâ Resûlallah

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

322

- 1 Gel gönül girelim meydân-ı 'aşka
Hû diyelim her dem merdân-ı 'aşka
- 2 Hû ile felekler hem gökde melek
Girdiler 'aşkile devrân-ı 'aşka
- 3 Halka-i tevhide ehl-i 'aşk girmiş
Terk-i cân eyledi sübhân-ı 'aşka
- 4 Hâk zikrin ideyor 'âşıklar bunda
Rağş ider dembedem cevân-ı 'aşka
- 5 Zühdile takvâdan geçmemiş zâhid
Girmemiş bir zamân erkân-ı 'aşka
- 6 İbn-i Edhem bunda terk itdi vâriñ
Kûh şahrâ gezdi 'üryân-ı 'aşka
- 7 Manşûr Hallâcîñ 'aşkı ne gâlib
Bezî itdi cânını kurbân-ı 'aşka
- 8 Mecnûnda Leylâya mübtelâ oldu
Vâşlına irmedi hûbân-ı 'aşka
- 9 'Aşkile Derviş Sükûtî kemter
Bir pula şatmışdır ekvân-ı 'aşka

Fā' ilātün mefā' ilün fe' ülün

323

- 1 Gel girelim Hâk yoluna hû diyelim döne döne
Ruḥṣatı var her kûluna hû diyelim döne döne

89b

- 2 Her biri cümle felek 'arş yüzünde hem melek
Cevlân ider hû iderek hû diyelim döne döne
- 3 Cümle nebât ile ḥacer evrāk ile hem de şecer
Hâk zıkrını dâ'im iden hû diyelim döne döne
- 4 Necm ile hem şems kamer vecde gelip durmaz döner
Hû ismini her dem çeker hû diyelim döne döne
- 5 Baḥr içinde bunca şemek fiğānıyla kılar dilek
Allah deyu zıkriderék hû diyelim döne döne
- 6 Nil-i 'ummānla.....cennetde hem gılmān ḥūr
Tevḥid iderler..... hû diyelim döne döne
- 7 Hû ismini itdikçe yād bu gönlümüz olurdu şād
Sükûtiden işit evlād hû diyelim döne döne

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

324

- 1 Şeherde aç gözün ey cân uyan vakt-i şehirlerde
Ne söyler bize ol Kur 'ân uyan vakt-i şehirlerde
- 2 Şeherde zıkrını gel it gönülde fikrini gel it
Hezārān şükrünü gel it uyan vakt-i şehirlerde
- 3 Şeherde açılır perde devā olur kamu derde
Düşer kurd kuş nice virde uyan vakt-i şehirlerde
- 4 Şeherde zevki anlar her cân uyanır kalb gözü ol ān
İder 'arş-ı kürsîyi seyrān uyan vakt-i şehirlerde
- 5 Şeherde ins ü cân her ān kamu mahlūk pelenk arslān
Sürerler bir nice devrān uyan vakt-i şehirlerde
- 6 Şeherde kıl 'ibādātı okugil bunca āyātı
İrişir Hāk hidāyātı uyan vakt-i şehirlerde
- 7 Şeherde Sükūtî kıl yād idesin kalb evin ābād
Kamu kullar olurlar şād uyan vakt-i şehirlerde

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

90a

325

- 1 Gel geç gönül bu sevdādan gel Allaha gel Mevlāya
Kurtul artık bu gavgādan gel Allaha gel Mevlāya
- 2 Hubbu sivā'cümle yalan fānî imiş mülk-i cihān
Kimse kalmaz bunda beyān gel Allaha gel Mevlāya

- 3 Bunca beğler hem gedālar zevk mi itdi pāşalar
Bunda çekdi çok cefālar gel Allaha gel Mevlāya
- 4 Bir gün olsun bunda başa ‘ömrüñ irse biñler yaşı
Penbe ölüm gelir başa gel Allaha gel Mevlāya
- 5 Zikret Hakkı cehr-i hafī olsun kalbiñ dā’im şafī
Kalmayasın bunda şakī gel Allaha gel Mevlāya
- 6 Terk it cihān hep vārını Hakk ile it pāzārını
Tā görünce ol yārini gel Allaha gel Mevlāya
- 7 Derviş Sükūtī her bār söyler bu nazmı āşikār
Görmek istersen dīdārı gel Allaha gel Mevlāya

Fā’ilātün failātün fā’ilātün fā’ilatün

326

- 1 Arttı ‘aşkım yā ilāhī düşmüşüm deryālara
Mevc ursa bırakma ancak vaşl olam şahrālara
- 2 Mecnūn āsā gece gündüz sa’y iderdim bir zamān
Yollarıma sed çekildi ırmeyip Leylālara
- 3 Hasta oldu bu derūnum şıḥḥate kābil değil
Neyleyem artmada gün gün irmedim edvālara
- 4 Çeşm-i giryān inle Ferhād düşdü tağlar başına
Bir lebi şirīn için uğradı gavğalar

- 5 Müşköl ancak gurbet eldeolmak.....
Bir meded yok ey Sükütî kim düşer sevdalara

Fâ' ilātün fâilātün fâ' ilātün fâ' ilün

327

- 1 Hıbb-ı sivā bunca cezā çekdirdi baña biñbir çile
Gamlarla elem derd belā çekdirdi baña biñbir çile

90b

- 2 İçim tışıma kibrile kîn hem dañi bunca nifāk
Hırş kıldınçekdirdi baña biñ çile
- 3 Şehvetle hased qalbimize eyledi envā' -ı ifsād
Hiç mümkünü yok olmak rehā çekdirdi baña biñ çile
- 4 'Ömrümüzü virdi hebā miñnet-i devrân-ı felek
Bir cāzū zen naqş-ı zībā çekdirdi baña biñ bir çile
- 5 Hicrân âteşi yakdı gönül şehrini eyledi berbād
Kıldı harāb virdi fenā çekdirdi baña biñ bir çile
- 6 Tāş olsa gerek cümle derün itmeye aşlā taħammül
Hānçerle urup şubh u şām çekdirdi baña biñ bir çile
- 7 Hiç şefkâti yok kimseye dinle Sükütî nazmını
Şabr idemem Eyyüb-āsā çekdirdi baña biñ bir çile

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

328

- 1 Derde düşenler bulur elbet devā
Her kim derse Lā ilāhe illallah
Vāşıl-ı Hâk bunda olur t̄alibā
Her kim derse Lā ilāhe illallah

- 2 Mürşid-i kāmīl bulanlar dünyāda
Hâşr-i neşri gördü onlar burada
Hiç su 'āle hācet olmaz uķbāda
Her kim derse Lā ilāhe illallah

- 3 Ölmeden evvel bī gümān
Hâkka itmiş ezelden hem imān
Hâk cemālīñ gördüler bunda 'ayān
Her kim derse Lā ilāhe illallah

- 4 Naķd-i cānīñ Hâk yoluna kim virir
Şüphesiz cennete anlar hep girer
Maḥv olur günāhı cümleten erir
Her kim derse Lā ilāhe illallah

91a

- 5 Hiç kabul olmaz kabirde ol kişi
Hâkka imān eylemiş yok teşvīşi
Yedi tamu içre görmez anlar āteşi
Her kim derse Lā ilāhe illallah

6 Hâk ile hem bâfılı bunda seçer
Ol beķāya ölmeden evvel göçer
Hem Hâk ehli dā'ima bunda geçer
Her kim derse Lā ilāhe illallah

7 Bu Sükūtī sözüne kıl iğtimād
Yok hılāf ile bugün i'tikād
Nār-ı dūzāhdan olurlar hem āzād
Her kim derse Lā ilāhe illallah

Hece ölçüsü

329

1 Dü cihānda maķbul olur ol kişi
Her kim derse Lā ilāhe illallah
Hikmet-i Rahmāna irer her işi
Her kim derse Lā ilāhe illallah

2 Mürşid-i kāmīl bulanlar dünyāda
Geçdiler berzāh ilīñ deryāda
İrdiler sernt-i necāta 'uķbāda
Her kim derse Lā ilāhe illallah

3 Aķ ile ķarayı bunda seçtiler
Ölmeden öñ māsivādan geçdiler
Hızır ile āb-ı hayātı içtiler
Her kim derse Lā ilāhe illallah

4 Bu fenā mülkine itmez i'tibār

Kuşe-i vaḥdetde kılmışlar ikrār
 Dide-i ‘iyānla gördüler didār
 Her kim derse Lā ilāhe illallah

91b

5 Kenz-i lā yefnā`ya irmiş Ḥaḳ eri
 Oldu sertāc bu ‘ālem sürürü
 Şanma ölmüş anlar dā`im diri
 Her kim derse Lā ilāhe illallah

6 Naḳd ü cānıñ Ḥaḳ yoluna kim virir
 Maḥv olur cümle günāhı çün.....
 Cenneti`l- Me`vāya anlar hep girer
 Her kim derse Lā ilāhe illallah

7 Bu Sükūtī nazmına sen tüt kulak
 Ḥaḳḳı zıkr ider seçer her bir varak
 Cümle ‘aşḳa bundan alırlar sebak
 Her kim derse Lā ilāhe illallah

Hece ölçüsü

330

Na‘t-ı Şerīf

1 Sen oldun ‘āleme nūr-ı hidāyet yā Resūlallah
 Seniñ şanındadır lütf-ı sa‘ādet yā Resūlallah
 2 Seniñ kim ḳapına ḥādım hemān nāmus-ı ekberdir
 Sen oldun vaḥyile menşūr her āyet yā Resūlallah

- 3 Sen oldun fātih-i ‘ilm-i ḥaḳāyık sırrını her gāh
Seniñ ‘ilmiñ nihāyet gerçi gāyet yā Resūlallah
- 4 Sen oldun Ḥaḳ ile mevcūd sırr-ı lī ma‘allah¹⁹³da
Muḥaḳḳaḳ bilmişiz kıldık şehādet yā Resūlallah
- 5 Sen ol şāh-ı mu‘azzamsın nebīler zümresinden öñ
Gelipsin ‘āleme senden ‘ināyet yā Resūlallah
- 6 Sen oldun ḥazrete mahbūb camāl-i zat-ı pākile
Seniñ rütbeñ dü ‘ālemde riyāset yā Resūlallah
- 7 Seniñ bāb-ı eşiğinde hezārān bī devā bekler
Terāḥüm kıl diler senden selāmet yā Resūlallah
- 8 Sürerler yüz kamu ümmet dürr-i lütfuna her dā’im
Çapından red olunmaz bir cemā’at yā Resūlallah
- 92a
- 9 Sen oldun cümle mücrim ‘uşāte yevm-i ḥaşr içre
Sükūtī kat’-ı ümīd itmez şefā’at yā Resūlallah

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

331

- 1 Bu yoluñ tut zāhid doğru iresin sırr-ı sübhāna
Şaḳın bu ḥalkı ta‘n itme atarlar nar-ı sūzāna
- 2 Ḥasedle kin kibir benlik derūnumda katı muḥkem

¹⁹³ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yaşanamaz”, .

Bu bendlerdeneyler irişgil şāh-ı merdāne

- 3 Ne kesb itdin bu dünyāda nola bir gün su 'āl eyler
Yedinde hüccetiñ vār mı cevāb itmek o sulṭāne
- 4 Ara bir pāk kemāl ehli okutsun men 'aref dersin
Vişāl-i Hakkā ir görür irenler kāmīl insāne
- 5 Sükūtī Dervişīñ nuṭṭu deġil kâzib bu 'ālemde
Kelāmı kibriyādāndır işitgel gir bu meydāne

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

332

- 1 'Aşk baħrine düşdüm bugün ġarķ eyledi pāyānına
Dürr-i cevherin buldum bugün şaldımdükkānına
- 2 Bir kıymetiñ aldım ziyād dil mülkünü eyledi şād
Neyler baña her bir üstād şeyħimle irdim ben kânına
- 3 Zāhid bilmez bu esrārı çeşm-i a' mā yok envārı
Terk olmadan gönül vārı nice erir sübħanına
- 4 Bu pendimiz rüşen beyān hiz itmezem aşlā nihān
Sükūtī ġarīb bir Dervişān irdi gönül seyrānına

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

333

Na't-ı Şerif

- 1 Cenāb-ı zat-ı Mevlāya ḥabībsin yā Resūlallah
Devāsız derd-i 'uṣṣāka ṭabībsin yā Resūlallah

92b

- 2 Rūy-ı ḥüsnün nişār olmuş muḥakḳak iki dünyāya
Cinānıñ reyḥāsı senden ṭabībsin yā Resūlallah

- 3 Būy-ı ḥüsnüñ nişār olmuş muḥakḳak dünyāya
Cinānıñ rāyihāsı senden tabihsiz yā Resūlallah

- 4 Beni gören Ḥaḳḳı görsün buyuran 'avdet-i mi'rāc
Sen oldun ḥālīka maḥbūb-ı ḳarib yā Resūlallah

- 5 Kūn fe yekūn rāmıñ gelmiş şefā'at iltimas eyler
Red olmaz bāb-ı luṭfundan ḥabīb yā Resūlallah

- 6 Süḳūti bir garīb mücrim-i ḡulamıñ ḥāk-i pāyinde
Ḳabul ḳıl irticā eyler ḥabıbsin yā Resūlallah

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Ḥarfü'l-Yā

334

- 1 Hażret-i Rabbü'l- Kerīmiñ sevgili bir dānesi
Ol ḥabīb-i kibriyādır 'ālemiñ sultānesi

- 2 Anıñ içün Hâk yaratdı dü cihānıñ mülkünü
Hamd idelim gice gündüz ol şahıñ ihsānesi
- 3 Nūr-ı zātından cemī‘ an enbiyālar halk olup
Bā‘ iş oldur cümlemize ol cihānıñ yek dānesi
- 4 Sensin ol maḥbūb-ı Halık ey nübüvvet ḥātemi
Seniñ ile buldu mevcūd bu cihān kāşānesi
- 5 Sen şefi‘ül müşnibīnsin ‘arsa-i maḥşerde hem
Şol zam an kim sañā geldik baş açık ‘uryānesi
- 6 Yüz sürüp bekledim kapına bir alay kullar ile
Eyleme red kıl şefā‘ at ey cānların cānānesi
- 7 Şem‘-i ḥüsnüñ ‘āşıkı olmuş Sükūtī bir ğarīb
Rūz u şeb yanar tutuşmuş kalbiñ külḥānesi

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

335

- 1 Bil ey ṭālib nübüvvetle Muḥammed Muştaf a geldi
Velāyet nūruyla muṭlaḳ ‘Aliyyü’l Murtażā geldi

93a

- 2 Ezelden bunlarıñ nūr-ı tecellī kıldı ekvāne
Zuḥūr itdi o nurdan bil cemī‘ an enbiyā geldi

- 3 Hāsandır nūr-ı çeşmim Hāk habīb-i kibriyānıñ bil
Hüseynim m ah-ı muharremde şehīd-i Kerbelā geldi
- 4 İmāmım her dü ‘ālemde benim Zeyne’l ile Bakır
Daħi Ca‘fer İmām Kāzım ‘Alī Mūsā Rızā geldi
- 5 Muḥammed Şāh Takīdendir kamerler şems yedi aḡter
Münevver tıtdı āfākı bularla pūr ziyā geldi
- 6 Takī İmam ‘Alīniñ gör elinde ḡucceti zāhir
Hem oldur vārın Ḥaydar cihāna evliyā geldi
- 7 Ḥasan’ül ‘Askerī şāhım ‘Alīniñ nesl-i pākinden
Yolunda bezl-i cān itmiş hezārān bāy gedā geldi
- 8 Sūkūtī abdālım Mehdī zāmānıñ kavlim muṭlaḡ
Ezelden ḡak-i pāyinde bu cānım hep fedā geldi

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

336

- 1 Ol şehinşāhı bu ‘ālem-i Muştafāsın yā ‘Alī
Nokṡa-i ‘ilm-i ḡaḡikāt Murtażāsın yā ‘Alī
- 2 Ol Ḥadice Fāṡımā nūr-ı Aḡmed lā raybe fih¹⁹⁴

¹⁹⁴ “Rabbimiz! Gelmesinde şüphe edilmeyen bir günde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin. Allah asla sözünden dönmez.” Āl-i İmrān Suresi,3/9.

Şāfi‘-i rūz-ı cezā hayru’n-nisāsın yā ‘Alī

- 3 Şāh Hasan hulk-ı Rızadır zehr-i ‘aşkı nüş iden
Hem Hüseyin-i şāh şehīd Kerbelāsın yā ‘Alī
- 4 ‘Ābidīn Bākır Muhammed kurretü’l ‘ayn-ı Resūl
Ca‘fer ‘üş-Şādık yolunda reh-nümāsın yā ‘Alī
- 5 Kāzım oldu cümle mü’mīn pişvāsı şübhesiz
Merkad-ı şāh-ı ‘Acem Mūsā Rızāsın yā ‘Alī
- 6 Kişverin Şāh Takīdir hem İmām ‘Alī Nākī
Taht-ı hükümünde cihān bir şāhib-livāsın yā ‘Alī
- 7 ‘Askerī kıblenimādır secdegāh-ı ‘Alīnin
İns ü cinne rāh-ı dīne muqtedāsın yā ‘Alī
- 93b
- 8 Mehdi-’i şāhib zamānın gelmesi senden olup
Dürr-i pākinden zuhūr itmiş ‘atāsın yā ‘Alī
- 9 Bir gedadır Derviş Sükūtī hak-i pāy-i Haydarin
Dürr-i lütfin bir gulāmı şeyh-i Hudāsın yā ‘Alī

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Hānqāh-ı evliyādır ehl-i dil meyhānesi
Bāde-i bezm-i elestden nüş idip mestānesi
- 2 Mey-’i ‘aşkın cür‘asından bir kadeh nüş eyleye

Farķıñ itmez bunda ašlā Ka‘be vü büthānesi

3 Hep ene’l- Hāķ ma‘nāsınñ sırrına āgāh olup
Men ‘aref¹⁹⁵ten ders okurlar bunlarıñ insānesi

4 Maḥviyet rāhıñ tutarlar cümlesi bu fāñide
Mütü ķable en temütü¹⁹⁶sırrınıñ miḥmānesi

5 Lī me‘allah¹⁹⁷maḥrem olmuş bunlarıñ ‘āşıķları
Derdmend Derviş Sükütī ‘ilm-i Hāķ yekdānesi

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

338

1 Derde düşen bunda sālīk-i Hāķ añıñ dermānesi
‘İllet-i ‘aşķdan olursa zevķ ider dilḥānesi

2 Bāde-i bezm-i elestden nüş iden tālibleri
‘Aşķ ile mecnūn olurlar anlarıñ mestānesi

3 Ka‘be-i ḥüsnüñ görenler bunda lā ya‘ķal durur
Farķıñ itmez oldu anlar mescid ü meyhānesi

4 Beyt-i Hāķķı gerçi her dem ‘āşıķān eyler tavāf
Ka‘be-i ‘ulyāyā dāḥil bunlarıñ dīvānesi

5 Hāñķāh-ı Aḥmede Derviş Sükütī bir ğulām
Dürr-i lütfunda hemān ol gice ğün miḥmānesi

¹⁹⁵ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclûnî, 1997:C.II,s.156,n.2157, a.g.e.,s.149.

¹⁹⁶ “Ölmeden evvel ölünüz”.

¹⁹⁷ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz”, .

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

94a

339

Tārīḥ-i Dīvān

- 1 Bugün ben levḥ-i ḥüsnüñde okudum bunca Kur'ânı
Görürüm âşikâr olmuş nice âyât-ı Sübhânı
- 2 'Înâyet eyledi Mevlâ erenlerden daḥi himmet
Yazıldı beyt-i heşt ḥarfle kelâmım emr-i Yezdânı
- 3 Tarîkatdan ḥaḳîkatdan nice esrâr fâş itdim
Tecâhül kalmasın yâ Rab bu devriñ bunda insânı
- 4 Kelâmımda eğer nokşân ḥaṭâ ile yâḥûd 'isyân
İdip taḥsîn feşâḥatla bulunur bunda 'irfânı
- 5 Dilerim 'âşık-ı şâdık du'âlar eyleye her ân
Okusun Fâtiha Kur'ân bu rûḥum kıla şâdânı
- 6 Ḥayât-ı nev bulam dâ'im kabirde cins-i aḥbâya
Selâmet bezmgâhında kûram bir taḥt-ı ḥâkânı
- 7 Bu sâl içre Sükûtiniñ muvâfık geldi tārīḥi
Hezâr üç yüz.....tamâm itdim bu dīvânı

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

340

- 1 Muhabbet āteşi yā Rab göñülde hep qarār oldu
Nideyim qalmadı şabırım cemāline yanār oldu
- 2 Şitālar vaqt-i eyyāmı irişdi rüz u şeb cāna
Derūnum berd keşretten ne hikmet.. kār oldu
- 3 Seyāhat semtine düşdüm bulunca bir kemāl ehli
Muhabbet zevkine irdim gülistān-ı bahār oldu
- 4 Cemāliñ arzusun kıldım irem bir kez vişāline
Qabul kııl hāk-i pāyında vücūdum tārümār oldu
- 5 Sükūtī bir ġarīb ednā kuluñdur bāb-ı lütfunda
Muhaqqāq iltifātıñla gice gün intizār oldu

Mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

341

- 1 Semt-i ‘ aşqa düşdü cānā ‘ aqlım perişān eyledi
Cümle vārım itdi yaġmā beni vīrān eyledi
- 94b
- 2 Resm-şüretten mücerred olmuşuz ābdālveş
Kūh-ı şahrā Mecnūn-āsā beni ‘ üryān eyledi
- 3 Cism-i pākin ħarāret āteşi şaldı bugün

Kalbime odlar saçıp ol nār-ı sūzān eyledi

4 Şem‘-i ‘aşka düşelden yanarım her rûz u şeb
Neylesin biçāre göñlüm beni külhān eyledi

5 Hüsniñ sevdāsı olmuş Derviş Sükûtî kemtere
Âh ider rûz u leyālî zār-ı efgān eyledi

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

342

1 Ben bir ġarīb biçāreyim meded şeyhim yā Cibāvî.
Komaz bu nefis-i emmāre meded şeyhim yā Cibāvî.

2 Zikrim benim her dem Hūdā dergāhından kılma cūdā
Derdlilere senden devā meded şeyhim yā Cibāvî

3 Fehm idelim hem esrārîñ duymaya hiç hem aġyārîñ
Göster bize sen dīdārîñ meded şeyhim yā Cibāvî

4 Artır bizim kemālimiz hiç olmaya zevālimiz
Dil zevķiyle her hālîmiz meded şeyhim yā Cibāvî

5 Kapînda ben bir ġulām zikr iderim her şubḥ u tām
Sa‘deddīn-i ġavşū’l ‘azām meded şeyhim yā Cibāvî

6 Bülbül gibi feryādımız ‘arşa çıkar efgānımız
Artdı Sükûtî zārımız meded şeyhim yā Cibāvî

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

343

- 1 Açdı Aḥmed bize oldum işbu erkānı yolu
Cümle aşḥāb taḥsīn itdi didiler gerçek belī
Telḳīn itdi MuşṭafādanḤaydar ‘Alī
Himmet eyle bizlere sen sırr-ı Sa‘de’d-dīn Velī
- 2 Geldi pīrlər her birinice itdiler zuhūr
Girdiler meydān-ı ‘aşḳa kıldılar Ḥaḳḳı huḫūr
95a Zıkr-ı Ḥaḳḳı itdiler hep ile....yevmü’’n- nüşūr
Himmet eyle bizlere sen Sa‘deddīn Velī
- 3 Sālik-i Ḥaḳ bunda virdi ḳalbine her dem cilā
Māsivādan ide yüz biñ ḳulları zıkr-ı Ḥudā
Derd-i fikrim her şehirler olsun bunda hebā
Himmet eyle bizlere sen ser Sa‘deddīn Velī
- 4 Ḥankāh-ı devletinde nice yüz biñ belī gedā
Bāb-ı lüṭfuñ sā’ilindir eyleme gel sen cüdā
Cürmümüzle sen ḳabul ḳıl āl-i kerem kānı ‘aṭā
Himmet eyle bizlere sen ser Sa‘deddīn Velī
- 5 Derdmend Derviş Sükūtī benden olmuş tā ezel
İlticā ḳılmış kapına rüz u şeb eyler ‘amel
Eyleme red bu ḳulunu olmayalım aṣlā zelīl
Himmet eyle bizlere sen ser Sa‘deddīn Velī

Fā’ilātün fāilātün fā’ilātün fā’ilün

344

- 1 Cemālīñ sī vü dü ḥarfle kelām-ı sırr-ı sübhānī

Muharrer yed-i kudretle ayandır zāt-ı Yezdānī

- 2 Kaşîla kirpiğî hem sırr-ı yedi haṭla ma' nîdir
Muhaḳḳaḳ okunur gördüm yüzünde cümle Qur'ânı
- 3 Vücûdun Haḳ yaratmışdır hemân kıl aḥsen-i taḳvîm
Kemâl ile kurulmuş hep bu cismiñ şafî nûrânî
- 4 Hezārân bunda 'uşşâkıñ ezelden ḥüsnüne ḥayrân
Olurlar mest-i lâ ya' kâl bu derûn nice insânî

- 5 Görelden vechini yârın düş oldum özge seyrâne
Anîñ 'aşkıyla her dâ' im buldum bunda ben âsânı
- 6 Sükûtî idelim zahid bu esrâr-ı ḥaḳâyıḳa
Cihân ḥâli değıl muṭlaḳ bulunur bunda 'irfânı

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

95b

345

- 1 Yüzünde heft kelāmullah görünür sır-ır Qur'ânı
Kaşîla kirpiğî bir sır kemâl-i vech-i Yezdānî
- 2 Yed-i kudretile anîñ tecellî itdi cüz ü küll
Yedi ḳat âsumân üzre görüldü kudret-i şânı
- 3 Cenâb-ı Aḥmede oldum semāvata 'urûcunda
Virildi ḥil'at-i rif'at 'uşâte şefḳat-i iḥsânı

- 4 Hemān Musaya ‘arz itdi cemālīñ nūrunu birgün
Şecerden çün zuhur itdi kelām şāfī nūrānī
- 5 Anīñ hūsnū çerāğıdır kamerle şemsiñ envārı
Ziyā-’ı cümle eşyāyavirilmiş mihr-i tābānı
- 6 Yedi yer gök yedi tāmū sekiz cennet tamāmıyla
Yedi ahter toköz eflāk serāser hükūm-i sultānī
- 7 Gel ey Derviş Sükūtī sen iriş bir kāmīl insāna
Açar ol dīde-i cānın göresin şun’-ı Rahmānı

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

346

- 1 Kiblegāh-ı cümle mü ’mīn Aḥmed cihānīñ serveri
Secdegāhımız bizim çün ol Ḥabībīñ Ḥaydarı
- 2 Şāh Ḥasan ibn-i ‘Alīnīñ rāhına cān baş fedā
Hem Ḥüseyn-i Kerbelādır şems-i māhīñ enveri
- 3 Ol İmām Zeyne’l-‘Abādır Bākır Muḥammed ḥazretī
Rāh-ı dinde pişvādır mezhebim Ḥaḳ Ca’ferī
- 4 Kāzım oldu pādīşāhı kāinātīñ hem bugün
Şāh ‘Alī Mūsā Rızādır bu cihānīñ serveri
- 5 Şāh Takī vü bā Naḳīdir ehl-i ḥaḳīḳāt rāhına
Mültecā-yı ‘āşīkāndır ehl-i tarīḳuñ rehberi

- 6 Nānedānīñ hizmetinde durmuşuz leyl ü nehār
Muktedā-yı evliyādır bil Ḥasan'ül-‘Askerī
- 7 Mehdī-'i şāhib zamānīñ Derviş Sükūtī tā ezel
Dürr-i lütfuñ çākeriyim yoluna koydum seri

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

96a

347

- 1 Oğundu levḥ-i ḥüsnünde kelām-ı sır-ı Sübhānī
Yazılmış sī vü dü ḥarfle tamāmen naḳş-ı dīvānī
- 2 Cemālinde ānīñ gördüm Zebūr Tevrāt daḥi İncīl
Kelāmullah ile mevcūd cihānīñ cümle insānı
- 3 Dimişdir nokṭa-'i bā'im kamu aşḥābına ol şāh
Bu sırrı fāş idince ol gürledi kudret şālını
- 4 Resülün nuṭquyla ṡābit ki bunlar nūr-ı vāhiddir
Ezelden bir kemāl üzre çerāḡı yandı nūrānī
- 5 Neyler bezm-i derūnumda hezārān geldi maḥfiyā
Ḥabībīñ devr-i āḡirde gelip ol şāh-ı merdānı
- 6 Anıñla cānlar itdi nice demi nāmus-ı ekber
Yedi ḳat āsumān üzre göründü şīr-i Yezdānī
- 7 Sükūtī Dervişim muṭlaḳ ‘Alīnīñ ḥāk-i payinde
Gice gün olmuşam ḳāyım yolunda virmişem cānı

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

348

- 1 Şükrüne kâdir değiliz çünkü insân eyledi
Vech-i yakîn gösterip ol bize ihsân eyledi
- 2 Mecmû' -ı mahlûk içinde bizi kıldı serfirâz
Kişver-i iklîme şâhım bizi sultân eyledi
- 3 Pâdişâh baır-i berre hüküm idip kâfdan kâfa
Âşaf-ı devrâne mâlik hem Süleymân eyledi
- 4 Bu vücûdum şehrini doldurdu zat-ı pâkiyle
Nûra ğark itdi serâser dürlü elvân eyledi
- 5 Hânkâh-ı devlet için kurdu bugün tahtını
Ey Sükûtî kalbimizde şimdi mihmân eyledi

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

349

- 1 Şer' -i pâk-i Muştafâda tut bugün sen sünneti
Şâh-ı merdân hem 'Aliye sıdkıla it ülfeti

96b

- 2 Kurretü'l- 'aynı Habîbiñ ol iki şehzâdeler
Şâh Hasan ile Hüseyiñ kıl anlara hizmeti
- 3 Nesl-i pâk-i enbiyâdır bunlara kıl iktida'

Ol İmām Zeyne'l-‘Abādır Bākır Muḥammedi

- 4 Ca‘fer ile Kāzım oldu pişvā-yı ālemiñ
Hem ‘Alī Mūsā Rızādır rāh-ı diniñ ḥücceti
- 5 Şāh Takī vü bā Nakīdir kırkların serdārı hem
Ḥāk-i pāyinde anıñ biz bulmuşuz hem devleti
- 6 ‘Askerī ol ehl-i ‘aşkıñ kıblegāhı şüphesiz
Secdegāhı cümle ‘ālem anda bulduk lezzeti

- 7 Mehdi-i şāhib zamānıñ Derviş Sükütī çākeri
Ḥānķāh-ı ḥizmetinde itdi dā‘im gayreti

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

350

- 1 Yā Resūlallah cemālīñ şem‘iniñ pervānesi
Rūz u şeb yanmış āşıklar vechiniñ dīvānesi
- 2 Biz ki abdālız ezelden yanarız ‘aşkun ile
Baḥr-i ‘aşkıñla yetiş gel yanmadan külḥānesi
- 3 Nāre tāķāt kalmadı bu nātüvān bī- çāreniñ
Yandı ‘aşkıñ āteşiyle bu gönül vīrānesi
- 4 Senden olmazsa şefā‘at ḥaşre dek ḥalim yamān
Sen şefi‘ül müznibīnsin cānların cānānesi

- 5 Cürm ile gelmiş buna Derviş Sükûti kemterin
Şân-ı Hakkı bilmekdir kulların 'isyânesi

Fâ'ilâtün fâilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

351

- 1 Aç durma gözün tâlib Hâk görünce dünyâ 'Alî geldi
Virdi ziyâlar cihâna zîb ile zîbâ 'Alî geldi

- 2 Aḥmedle ezel birlikde idi gülşeni oldu yakîn
Bir kıatre şudan buldu vücûd şeyḥ-i kübrâ 'Alî geldi

97a¹⁹⁸

- 3 Tāvâf-ı ḥâkin olur mı çün..... o dem itdi zuhûr
Doğdu cihân 'âlemine kâbe'i 'ulyâ 'Alî geldi

- 4gâyet 'aş kıle ol dem
Kenz-i ḥaḳâyık nutḳ-ı deḳâyık 'ârif-i dānâ 'Alî geldi

- 5 .şafâ tende anıñ şîr-i şecâ' at resm-i ḳavî
Şevḳ-i îṭâ' ât-i Muştafâda bir ehl-i vefâ 'Alî geldi

- 6 Râh-ı küşâde itmiş misâfir Hudâ bir vechile
Da'vet-i Hâḳ oldu beyân..... 'Alî geldi

- 7 Aşhâb-ı kirâm vaşfiñ idip Derviş Sükûti her müdâm
Fehm ideler cümle cihân hem daḥi yektâ 'Alî geldi

¹⁹⁸ Şiirin bazı kelimeleri eldeki metnin bozuk olmasından okunamamıştır.

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilātün

352

- 1 Ey gönül geç mäsivāya itme bunda ülfeti
Bende-i āl-i 'Alī ol sa'y idegör gayreti
- 2 Muştafāya ümmet isen şer'-i pākin tut kavī
Murtazā devrāne gel bulmak dilersen devleti
- 3 Şāh Ḥasan hulk-i Rızānın yoluna cān baş virip
Hem Ḥüseyn-i Kerbelāya şıdķ ile kıl hizmeti
- 4 'Ābidin Bākır İmāmıñ rāhına girdin bugün
Ta' līm itdi dīn ü mezheb Ca' fer Muḥammed ḥazretī
- 5 Mūsā-yı Kāzım gönüller yüzünü kıldı küşād
Şāh 'Alī İmām Rızānıñ oldu bize himmeti
- 6 Şāh Taķī vü bā Naķī ehl-i ṭarīķa reh-nümā
Bunlara çün itmişiz biz tā ezelden bī' ati
- 7 'Askerī her mü'mine kıblenümādır şüphesiz
Secdegāhımız bendeñe tutmuş cihān-ı şehri
- 8 Mehdi-i āl-i Resūle Derviş Sükūtī zulm iden
Āline evlādına enşārına kıl la' netī

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

97b

353

- 1 Anlağıl zāhid bugün sen Muştafānıñ qadrini
Hem Hābībīñ nūr-ı ‘ayn-ı Murtaẓānıñ qadrini
- 2 Görmeyen Hāḳḳıñ cemālin bunda dā’im āşikār
Ol ne bilir Şāh Ḥasan ḥulḳ-ı Raḥmānıñ qadrini
- 3 Cān u başın şād hezārān yoluna kılmış fedā
Ol bilipdir Şāh Ḥüseyn-i Kerbelānıñ qadrini
- 4 ‘Ābidin Bāḳır Muḥammed Ca’fere ḳul olmayan
Bilmez aṣlā Mūsā-yı Kāẓım Rızānıñ qadrini
- 5 Māsivāyı terk idip abdāl gezenler dā’imā
Ol bilirmiş Şāh ‘Alī Mūsā Rızānıñ qadrini
- 6 Her kimiñ kim ḳiblesidir ol Muḥammed Şāh Taḳī
Bildiler gerçek Naḳī ol şāhiblivānıñ qadrini
- 7 ‘Askerī āl-i Resūlün Derviş Sükūtī çākerī
Bilmiş ol Mehdī zamānla āl-i ‘abānıñ qadrini

Fā’ilātün fāilātün fā’ilātün fā’ilün

354

- 1 Sen seni bil ṭālibā gel ister isen sen seni
Zümre-i ‘irfāna gel gir bulmak dilersen sen ānı

Anla gel sensin bu ‘âlem pâdişâhı bî- zevâl
Rehber-i kâmil gözetle göstere senden seni

- 2 Yedi iklim tahtı tâcî hep senin destindedir
Hâşılı mülk-i Süleymân sendedir gözle seni
Güher-i Mevlâ ki senin zâtına bürhân kavî
Lî ma‘allah¹⁹⁹ mahremisin anla gel sende seni

- 3 Zevk-i Hakkâ irdin ise vaḥdete eyle nazar
Keşret-i dünyâya bakma aldadır nefsin seni
Mısr-ı cāmî‘dir vücūdun secdegâh-ı ‘âlemde
Aç gözün Dervîş Sükûtî gör bugün sende ânı

Fâ‘ilâtün fâilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

98a

355

- 1 Behey gâfil uyan vâkt-i şeherde
İşit ki vasf ider Kur’ân şeheri
‘Aceb bûlbûl figân ider bahârda
Güle karşı ider nâlân şeheri
- 2 Şehir bîdâr olan Hakkâ irişmiş
Erenler bezmine anlar karışmış
Hemân kırklar yedilerle görüşmüş
Muhabbet zevk ider har ân şeheri
- 3 Erenler vaşf ider her dem şeheri
İderler zîkr-i Hakk leyl ü nehârı

¹⁹⁹ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz”, .

Gördüler her dem bunda dîdârı
 Kılarlar 'aşkıla seyrân seherî

- 4 Hebāya gitmesin 'ömrüñ ey ṯalib
 Erenler rāhına ol bunda rağbeti
 Seherde cehd idip ol nefes gālîb
 Açılır saña bir meydān seherî

- 5 Sükûtî kemterin nuṭkunu dinle
 Tutagör pendini şıdḳ ile benle
 Fiğān it ney gibi her dā'im inle
 Murāda vaşl ider Yezdān seherî

Hece ölçüsü

356

- 1 Anlağil yoğdan bu ḥalkı nice Yezdān eyledi
 Çār anāşırdan mürekkeb kıldı insān eyledi
- 2 Sî vü dü ḥarfî tamāmen yazdı levḥ-i ḥüsnüne
 Vechini heft āyetle sâfî Kur'ān eyledi
- 3 Aḥsen-i taḳvîmle düzdü zātını şıfātını
 Her cihetden gösterip sır böyle i' lān eyledi
- 4 Dirler 'ālemden münezzeh yok mekân-ı bî nişān
 Ādemiñ ḳalbinde dā'im nice mihmān eyledi

98b

- 5 Hem 'ayāndır hem nihāndır anıñçün 'āleme

Cān gözü açık olan her yerde seyrān eyledi

- 6 Baḥr-i ‘aşka gark olan Derviş Sükūti her zāmān
Cevherin aşıñ bulur ol günden ‘amān eyledi

Fā‘ilātūn fāilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

357

- 1 Sākīyā bezm-i ezelden virdiğñ peymāneyi
Tolu bir cām bunda şun sen göresin sitāneyi
- 2 Mest-i lā ya‘kıl oldum bir zāmān Mecnūn gibi
Mağrib maşrıķ dolaşam gezeyim her yāneyi
- 3 Bizi daḥi itme Ḥarābāt ehliyiz sen zāhidā
Neyleyem kalbim ḥarābdır ta‘mīr idemem vīrāneyi
- 4 Ka‘be-i ḥüsnüñ ziyāret itmek içün her seḥer
Lütf-ı iḥsānına geldim gör bugün dīvāneyi
- 5 Ḥāk-i pāyiñ gulāmı olmuş Sükūti tā ezel
Pādişāhım eyleme red kıl kabūl mihmāneyi

Fā‘ilātūn fāilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

358

- 1 Tutdu şöhret bu cihānı her nev‘ ile a‘yān Sükūti
Nazm ile şāyeste ancak bir nice meydān Sükūti

- 2 Meşreb-i pāk şāfī itmiş ƙalbini zıkr-i Ʀudā
Ṭab‘-ı ahlāk-ı hamīde ḥāk ile yeksān Sūkūtī
- 3 Dergāh-ı bezm-i elestden bir ƙadeḥ la‘l-i şarāb
Nūş idip geldin cihāna olmuşun mestān Sūkūtī
- 4 ‘Andelīb āsā hezārān nevbahār feryād ider
Bū-yı gülden bihūş olmuş ‘aşƙ ile nālān Sūkūtī
- 5 Leşker-i ğameṭrāfiñ ƙuşatmış her demi
Şād-ı ḥürrem olmaz aşlā derd ile giryān Sūkūtī
- 99a
- 6 Şaƣ u şaƣāl penbe mişālī nātüvān olmuş yeter
Yaşı altmışdan tecāvüz.....Sūkūtī
- 7 Ʀāne-i miḥmāna ƙonmuş gitmeĝe ruḥşat diler
Ḧaşılı durmaz ƙonanlar ol demi kervān Sūkūtī
- 8 Sermāyen var mı Sūkūtī āhir ‘ömründür bugün
Soñ nefes senden ararlar böyle bil yamān Sūkūtī

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilātün

- 1 Ʀaƣīƣāt ‘ilmine ‘ārif olan neyler bu dünyāyı
Sivāya iltifat itmez bular da ‘aşƣ-ı Mevlāyı
- 2 Sürerler zıkrini Ʀakkıñ gice gün ƣāyim olmuşlar
Görenler şandılar Mecnūn mecāzī ‘aşƣ-ı Leylāyı

- 3 Bular vaḥdetde her dā'im iderler zevkını Hakkıla
Bu keşretten elin çekmiş niderler kuru gavgâyı
- 4 Zāmān-ı Hızra irmişler ledün 'ilmiñ ider taḥşıl
Ma'ārif dersini görmüş okur dilde her esmâyı
- 5 Cemāl-i zāt-ı Mevlāya bular 'āşık olup her dem
İderler rü'yet-i didār gönülde özge sevdâyı
- 6 Bular pāzār-ı hikmetde müzeyyen bir dükkān açmış
Kumāşın toptolu cevher şatarlar cins-i i'lâyı
- 7 Sükûtî nuṭkunu dinle nihān itmez bu 'ālemde
.....eyledi.....

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

360

- 1 İlāhî zāt-ı pākinden derūnum rüz u şeb āhı
Ḥabibiñle olur teskīn karīb it bize ol şāhı
- 2 Fiğānım 'andelīb āsā gülistan-ı bahārlarda
Cemāliñ iştiyākındanāh ile vāhı
- 3 Giriftārim belālarla 'ibādet ta'ātım hiç yok
Günāhım avf idip geldim bağışla her seḥergāhı

99b

- 4 Ḥayā kıl vech-i pākinle bu gönülüm dār-ı zulmetde
Kemāl-i nūr-ı zātından açıla kalbimiñ zāhı

- 5 Rızā bābında durmuşdur Sükūtī bir ġarīb ednā
Diler senden ola her dem kamu esrārā āġahī

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

361

- 1 Medīne yolların tutmuş giderler nice bin hācı
İderler tevbe istiġfār kamu erler nice bācı
- 2 Bulardan her birin şanma rızā-yı Hāḡ içün gitmiş
Kimi bir ād taḡınmakdır kimisi Hāḡḡa du'ācı
- 3 Bu bir dīn ü ḡadīm olmuş bu 'ālem ḡalḡına farzdır
Ḥudānīn beyt-i ā'zamdır ġöñülde itme iḡrācı
- 4 Olur kim mü'minīn ḡalbin ḡiyāret eyleye her dem
Ḡürūḡ-ı evliya içre bulardır zümre-i nācī
- 5 Cemāl-i Muşḡafāyı kim şadāḡatle ider arzu
Kemāl-i Aḡmede irdi olurlar 'ālemiñ tācı
- 6 Tavāf-ı ḡacciñ ey zāhid ġünāhı maḡv ider cümle
Resūlullah ḡaber virdi buyurdu bize ezvācı
- 7 Olar kim şol derūn içre Ḥudāyı yād ider dā'im
Sivāya iltifat itmez deġildir bunda niyāzı
- 8 Sükūtī gedā bir ḡuldur kemīne ḡāk-i pāyinde
Niyāz eyler gice ġündüz ġöñülde itdi mi'rācı

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

362

- 1 Zîb ü ziver nazmıyla taqdim kitāba bir dürrü
Tācı ser itsin 'āşıklar bu ḥaḳīḳāt cevheri
- 2 Ma'nide seb'ül-meşānī Fātiḥa heft āyeti
Vech-i insān üzre meşṭūr didi Ḥaḳ peygamberi
- 3 Kendi şeklinde yaratdı Ādemi Ḥaḳ ibtidā
Virdi revnaḳ-ı ḥüsnüne hem oldu 'ālem dilberi
- 100a
- 4 Sî vü dü ḥarfle tamāmen yüzünü kıldı beyān
Ādemin vechinde mevcūd zāt-ı Ḥaḳḳıñ defteri
- 5 Aḥseni taḳvīm dinledi her cihetden Ādeme
Resīm göz ḳaş şāç ile virdi yüzüne enveri
- 6 Ehl-i şer'iñ bu kelāma 'aḳlı irmez sālīkā
Farḳ idemez Muştafānıñ olmamış ol çākeri
- 7 Nazmıyla Derviş Sükūti Ḥaḳḳı ispāt eyledi
Āl-i Aḥmed Murṭazāya ḳoydu ol cān u seri

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

363

- 1 Sivāya iltifāt itmez bulanlar bunda ‘irfānı
Oğurlar nahnü akreb²⁰⁰ den görenler vech-i Yezdānı
- 2 Bu keşretten ḥalāş olmuş irişmiş özge bir zevk
Maḳām-ı vahdet-i Ḥaḳda iderler zevk-i sulṭānı
- 3 Misāfir geldiler dünyā vü ‘uḳbāya nevbet bekler
Buñlar ḥāne ‘aceb ḥāndır fenāya ḳābil evṭānı
- 4 Kelām-ı Ḥaḳ şudūr itmış ḥaḳḳında men ‘aleyhā fān²⁰¹
Anıñçün terk ider dilden Sükūtī neyler ekvānı

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

364

- 1 Geçer dünyā vü ‘uḳbādan nider taht-ı Süleymānı
Nazar itmez bu fāniye olurlar resm-i mihmānı
- 2 Sivānın zevki her dā’im şonında zehr-i ḳātildir
Buna dil virmez ‘aşıḳlar bulanlar sırr-ı Sübhānı

²⁰⁰ “ Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi,50/16 ve Vâkıa Suresi,56/15.

²⁰¹ “Yer yüzünde bulunan her canlı yok olacak.” Rahmân suresi,26/1.

3 Bu keşretten ḥalāş olmuş bular ‘uzlet maḳāmında
Cenāb-ı Ḥaḳḳıla her dem iderler zevḳ-i Ḥudāyı

4 Ölümden evvel ölmüşler bular ḥaşri görür bunda
İki cihān su’ālinden ḥalāş olmuşlar insānı

100b

5 Sükūtī Dervīşı gel gör geçdiler cümle vārından
Ḥudādan ḡayr hiç bilmez göñülde itdi seyrānı

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

365

1 Görenler sırr-ı Mevlāyı niderler fānī dūnyāyı
Sürerler zıkrını Ḥaḳḳıñ bulañ dilde Sübhānı

2 Kuru ḡavḡā itmiş taht-ı Süleymān mülkünü neyler
Olar geçmiş cān u başdan iderler bunda ‘adāyı

3 Merdān-ı Ḥaḳ iste zāhid iriş bir kāmīl insāna
Seniñ ḳalbini pāk eyler göresin ol dilārāyı

4 Ölümden evvel öldürür maḳām-ı ḥaşr görür bunda
Zamān-ı Hızra kim irse bulur anlar

5 Sükūtī Dervīşin nazmı cevāhirden hemān bir tāc
Giydiler oldular muṭlaḳ dü‘ālem şāh-ı ‘ukbāyı

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

366

- 1 Özge bir derde dūş oldum kimse şefkât itmedi
Bir tabīb buldumitmedi
- 2 Hālımız dün gün yamandır sabr idemem gayr hiç
Hasta dil mürdān za' ifim nāçāre gayret itmedi
- 3 Her gize 'arz-ı kusūrum nātüvān hālime beyāñ
Merhamet kalkmış bu halkdan baña 'izzet itmedi
- 4 Bir 'acib 'isyāna garkım.....rüz ı şeb
.....itmedi
.....
.....
- 101a
- 5 Dāmeni tutdum erenler pīrlere itdim niyāz
Raḥm idip eylemez vefā bir dürlü himmet itmedi
- 6 Neyleyem bunca nebīye hem velīye yalvarıp
Hiç biri kılmaz şefā' at gördüm ki nuşret itmedi
- 7 'Arz-ıhāl itdim ilāhī bırakma hālīm mahşere
Didiler miḥnetde kaldım kimse rü 'yet itmedi

- 8 Bir gedā Derviş Sükûtî Muştafāya düş olup
Şefkatini gördüm hezārān baña nefret itmedi

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilātün

367

- 1 Gönlümüzden kat' idip gel çok sivāya el- Ğanī
Saña olsun yā ilāhī ḳalbe vir lezzeti
- 2 Māsivāyı zīb ü ziver gösteren bir cādūdur
Aldadır cümle cihānı bir ḳalaydır zīneti
- 3 Feyz-i himmetiñle her dem 'aqlımı döndür saña
Lütf-ı ihsān ile ben de ideyim çok ḡayreti
- 4 Bırakma nār-ı firḳat içre ben ḳulu her müdām
Muştafānın 'aşkın sen rahm idip ḳıl şefḳati
- 5 Cürmümüz ḥadden tecāvüz geldim vişāliñ bābına
'Afv idip gel bu Sükûtî bir ḡarīb ḳul nekbeti

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

368

.....

.....

101b

- 1 Kim ki anıñ yollarını itmedi cāndān ḳabūl
Ğaflet ile 'ömr geçip dīdesi köz zā'im şaşı

- 2 Cān naḳdini bezleyledi Derviş Sükūtî Aḥmede
Şefḳat umar rûz-ı cezā yakma hiç nār-ı āteşi

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

369

Aḥvāl-i 'Ālem fî Zamāne

- 1 Fitneler oldu zuḥūr ehl-i nuşret ḳalmadı
Beğ pāşalar ḳulm ile ehl-i himmet ḳalmadı
- 2 Bî-edebler buldu meydān ḥükm-i dünyā bu ' aşır
Her birisi ḳavm-i Nemrūd ehl-i şefḳāt ḳalmadı
- 3 Kādî müftî şeyḥ Derviş hem ' ulemā cümlesi
Rüşvet ile oldu meşhūr ehl-i ḥikmet ḳalmadı
- 4 Dīn ü millet gāret oldu her ḥuşūşda serteser
Tuğyān itdi cümle ' ālem ehl-i ' izzet ḳalmadı
- 5 Ehl-i imān tenhālarda kendisin ḳılmış nihān
Nāmusun itmiş viḳāye ehl-i ḥürmet ḳalmadı
- 6 ' Uzlet itmekden Sükūtî ḡayr çare yok bugün
Ḥıfz ider ḥaffāz-ı mutlak ehl-i ḡayret ḳalmadı

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

370

- 1 Hārāb oldu cihān-ı mülk edebsizler zuhūr itdi
Felek devrān ider icrā celāliyle mūrūr itdi
- 2 Hārāmī kavm-i keşretle bu halkı eyledi gāret
Ne hükümündür salātinler idemez zabt gadūr itdi
- 3 Zamān-ı āhir hitām oldu bu hālimiz katı düşvār
Ricālar bāb-ı sed olmuş kime gitsem şürūr itdi
- 4 Ümidim var kelāmından didi lā takneṭū bir gün
Cenāb-ı Hāḡ buyurmuşdur bu nazm ile şudūr itdi

102a

- 5 İrişmiş şabırla her kul murāda işbu dehr içre
Sükūtī bir garīb ednā anıñçün hep şabūr itdi

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

371

Ahṡāl-i Enbiyā-yı 'İzām Aleyhisselām

- 1 Cihānıñ halkına bā'ış Hābīb-i kibriyā oldu
Anıñ şanındadır levlāk kemāliyle sezā oldu
- 2 Dü 'ālem mülkünü Mevlā anıñ 'aşkına vār itdi
Yedi kat yer toḡuz eflāk kün emriyle binā oldu
- 3 Yaratdı Ādem ü Havvā Muḡammed nūr-ı pākinden
Şit İdrīs Nūḡ nebī geldi bu 'āleme ziyā oldu

- 4 Bulardan Hūd hemān Şālîḥ velādet itdi İbrāhim
Hem İsmā‘il ili İshāk bu yolda cān fedā oldu
- 5 Derūnuñ nār-ı ḥasretle yakp külḥān ider Ya‘kūb
Yūsufun derd-i āhıyla mülākında devā oldu
- 6 Eyyūbun rāh-ı keşretle taḥammül eyledi efzūn
Şikāyet kılmadı Ḥaḳdan şabırla bir şifā oldu
- 7 Şu‘aybıñ mu‘acciz bāhir-i semādan od düşüp ḥāke
Helāk itdi ḳamu ḳavmiñ du‘āsiyla fenā oldu
- 8 Gelip Mūsā ile Hārūn Fir‘avn çok nizā‘ itdi
Anıñ iğrākına bā‘iş bi-emr-i Ḥaḳ Mūsā oldu
- 9 Hemān Dāvud Süleymāna virildi saltanat ḥükmü
Yunusu itdi deryāya cinān-ı bāğ u şafā oldu
- 10 Cefā-yı tîğ ile Cercīs Zekerıyyā ile Yaḥyā
Şehādet eyledi küffār bigayr-i Ḥaḳ cezā oldu
- 11 Muḥaḳḳaḳ itdi rāviler behr-i şahşa diyet vardır
Nebiler zümresi heftād hezārla ḥūn pahā oldu
- 12 Ne ḥikmet ḥazret-i ‘İsā beḳā-yı ihtiyār itdi
‘Urūc itdi semā üzre bu dünyādan rehā oldu

102b

- 13 Ḥabīb-i kibriyā geldi düzeldi emr-i Ḥaḳ şer‘i
Ḥaḳıḳat kenzini açdı ṭarīḳatde revā oldu

- 14 Derūnu Ka‘bede muṭlaḳ velādāti aña maḥṣūṣ
Resūlūñ ‘ümmüzādesi ‘Aliyyü’l-Murṭazā oldu
- 15 Kemāl-i nūr-ı pākinden ṭulū‘ itdi iki gevher
Biri zehr-i cefā ile birisi Kerbelā oldu
- 16 Bulardan çün zuhūr itdi İmām Zeynel-Bāḳır Ca‘fer
Risālet nesli Kāzımdan ‘Alī Mūṣā Rızā oldu
- 17 Taḳī nūr-ı nübüvvetden Naḳī hem vāriṣ-i Ḥaydar
Ḥasanül-‘Askerī Mehdī zamān bir livā oldu
- 18 Sükūtī Dervişñ naẓmı nebīler vaṣfını eyler
Şefā‘at iltimāsında dün ü gün ilticā oldu

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

372

- 1 Oldu kerem ser nebiden sırr-ı Ḥudā Ḥaydar ‘Alī
Hem laḥmüke laḥmī ²⁰²dididi şānında nümā Ḥaydar ‘Alī
- 2 Ehl-i secā ma‘denindir her vechiyle sā‘illere
Kıldı beyān Qur‘ān ile merd-i seḥā Ḥaydar ‘Alī
- 3 Rūy-ı zemīn nev‘-i beşer hem daḡı ‘arş-ı melek
Vaṣfñ ider her nev‘ ile şubḥ u mesā Ḥaydar ‘Alī

²⁰² “Senin etin benim etimdir” .

- 4 Her nebî devrinde gelip imdâdına itdi kerem
Fehm itmediler kim olduğun âl-i ‘abâ Haydar ‘Alî
- 5 Devr-i Resûl-i ser ‘Alî gelmesiyle doldu cihân
Fitne fücûr itdi zühûr urdu şadâ Haydar ‘Alî
- 6 Hâricîye lerze düşüp feryâd ile itdi figân
Kavm-i ‘adûv leşkerine virdi fenâ Haydar ‘Alî
- 7 Aşhâb-ı kirâm bunca ricâl ‘azm-i sefer çün kıldılar
Biñ celîl nâzil olup ruḥṣatlar revâ Haydar ‘Alî
- 8 Kâl‘â-yı Haybere hücum eyledi ol seyf-i celâl
Katl eyledi serleşkerini hem bâ-y gedâ Haydar ‘Alî
- 103a
- 9 Bunca hezârân düşmân ile bâbını evirdi bire
Ḥasreyledi aşhâblara ‘adlile vefâ Haydar ‘Alî
- 10 Kavm-i Yahûd cinsi bile di darb ile kıldı helâk
Evlâd ‘iyâl ensârında virdi cefâ Haydar ‘Alî
- 11 Vaşfını mümkün mü ide Dervîş Sükûtî her zamân
Meddâhı anıñ Allah daḡi itdi şenâ Haydar ‘Alî

Müfte‘ilün müfte‘ilün müfte‘ilün müfte‘ilün

373²⁰³

- 1 Vech-i nûrundan Muḥammed bedr-i mähındır ‘Alī
Menba‘-i esrār kemāl hem de maḳāmı hemdir ‘Alī
- 2 Ḳurretü’l-‘ayn Ḥasandır zehr-i ‘aşkı nüş iden
Hem Ḥüseyni Kerbelāda dökdüğü ḳanımdır ‘Alī
- 3 Zeyne’l İmām-ı Bāḳır oldu ḳuṭb-ı ‘ālem serveri
Ḳırḳlarıñ serdārı oldur pādişāhımdır ‘Alī
- 4 Ca‘fer oldu bāb-ı ‘ilmiñ vāriş-i nesl-i Resūl
Pişvāmız mezheb-i Ḥaḳ ṭoḡru rāhımdır ‘Alī
- 5 ‘İlm-i taḥḳīḳa irişmiş Mūsā-yı Kāzım daḫi
Dört kitābdan mebhāş ider ol tercemānımdır ‘Alī
- 6 İbn-i Hārūn mäh-ı şā’im engüre zehir ḳatıp
Virdi İmām şāh Rızāya ‘aşḳ-ı pākımdır ‘Alī
- 7 Şāh-ı Taḳī vü bā Naḳīdir reh-nümāmız baḫr ü ber
‘Askeriñ ḳavliyle Mehdī şāḫib zamānımdır ‘Alī
- 8 İlticāmız ey Sükūtī bunlar oldu da’imā
Naḳd-i cān virmek yoluna her dem āhımdır ‘Alī

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

²⁰³ Bu şiirdeki bazı mısralar fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘lātün fā‘ilün bazı mısralar ise ;fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘lātün fā‘ilātün veznine göre yazılmıştır.

1 Nebîler efḍal-i Aḥmed Muḥammed Muṣṭafâ geldi
Velîler serveri Ḥaydar ‘Aliyyü’l-Murṭazâ geldi

2 Çerâğın şem‘ asın bezm-i ezelden nûr-ı vâhiddir
Bu nûrdan pertev almışdır kamerle şems ziyâ geldi

103b

3 Resûlün kıurretü’l-‘ayn Ḥasandır her dü ‘âlemde
‘Alîniñ cism-i pâkinden Ḥüseyn-i Kerbelâ geldi

4 İmâm Zeynel Bâkır Ca‘fer bu ekvâne tulû‘ itdi
İmâm Kâzım seyyâdından ‘Alî Mûsâ Rızâ geldi

5 Takî nesl-i nübüvvetden imâmımdır benim muṭlaḳ
Gürûh-ı evliyâlar içre bu ḥalka pişvâ geldi

6 Keremkânı şehâvetde kemâliyle zuhûr itdi
Naķi şâh-ı velâyetden bize Ḥaḳ reh-nümâ geldi

7 Cihânın kutbuna mâlik ri-yâsetde odur kāyim
Ḥasanül-‘Askerî taḥḳîk bu yolda bî-riyâ geldi

8 Nola bir gün zuhûr itse elinde tîg ile Mehdî
Ḥavâric kavmini kıra bu gönlüme şafâ geldi

9 Sükûtî bir ğarîb ednâdır lüṭfuñ ğulâmıdır
Şefâ‘at iltimâs eyler dün ü gün hep ricâ geldi

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

375²⁰⁴

- 1 Serdār-ı 'Arab Şāh-ı Necef 'āleme server 'Alī geldi
Sādāt-kirām ehl-i seḥā şāhib-i Qanber 'Alī geldi
- 2 Mişbāḥ-ı ezel şem'asınıñ şu'lesi rūşen
Mihr-i cihān nūr-ı ziyā 'āleme enver-i 'Alī geldi
- 3 'Arş ile kürs rüy-ı zemīn hem daḡī nār-ı.....
'Aṭşān-ı behişt ümmetine sāki-i kevşer 'Alī geldi
- 4 Şer'-i şerīf rāh-ı ṭarīḡ icādına Aḥmedle bile
Ba'ş olup 'ilm-i ḥaḳāyık sırrına mazhar 'Alī geldi
- 5 Envār-ı nebī ḳandilde iken nūr-ı 'Alī itdi cevāb
Cibrīl-i Emīne mürşid olup erbāb-ı hūner 'Alī geldi
- 6 Ḥarb-i ḳıtāl eyler idi dīvler ile bir çok zāmān
Süleymān Nebīye irdi ḥafī imdādına bir er 'Alī geldi
- 7 Ḥatem-i Resūl gelmesiyle rāh-ı dīni itdi küşād
'Azm-i sefer eyledi çün fātiḥ-i Ḥayber 'Alī geldi

²⁰⁴ Şiir vezin bakımından problemlidir. Hiçbir vezin kalıbına uymamaktadır.

104a

- 8 Aşhāb-ı kirām tahta geçip ba‘de Nebī hıl‘atiyle
Eclāsa nevbet irdi o dem ‘adliyle ekser ‘Alī geldi
- 9 Nūr-ı velāyet bunca kerāmet arz-ı semā itdi zühūr
Mi‘rācda o dem şundugu el mihrine Haydar ‘Alī geldi
- 10 Evşāfını söyler isem Derviş Sükūtī her dā‘imā
Fehm eyledim lāyıkıyla her devrile ekber ‘Alī geldi

376

- 1 Göñül geçmiş bu ‘ālemden nider dünyā vü ‘uqbāyı
Haqīkat sırrına‘ārif olan neyler bu eşyāyı
- 2 Süleymān zāmān olsun bu mülk elden gider bir gün
Buna ‘aql ireñ tālīb ider mi bunda gavgāyı
- 3 Bu devr içre nice şāhlar gelip geçdi qarār itmez
Atarlar kabre hāk içre bu cismiñ eyler ifnāyı
- 4 Bu dehre gelmeden maqşūd haqāyık sırrını bilmek
‘Aref dersin okuyanlar bulur dilde mismāyı
- 5 Sükūtī sa‘yini koma elinde vār iken fırsat
İriş bir kāmīl insāna göresin bunda Mevlāyı

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

377

- 1 Şehā göñlüm uşanmışdır sivā hubbu yalan şimdi
Giriftarım belâlarla vefâsı yok cihân şimdi
- 2 Bulunmaz bir kemâl ehli bu hâli arz idem bir gün
Cihân eksik değil bil ki vaţanım terk yamân şimdi
- 4 Seyâhat vakti geçmişdir bu cism-i nâtüvân ölmüş
Sînim altmış üçe irdi liyâkâta yok beyân şimdi
- 5 'Alîl oldu vücûd müllkü taḥammül idemem aşlâ
Şabırdan gayrı bir çâre bulunmaz el-amân şimdi
- 6 Zünûbum çok siyâh rûyuñ Sükûtî şoñ deme irdin
Şefâ' at kânı Âḥmedden dile ḥâcet îmân şimdi

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

104b

378

- 1 Göñül mülkünü terk itdim nidem artık bu dünyâyı
Ḳanâ' at semtine geçdüm vaţân tutdum hem 'uḳbâyı
- 2 Virilse kişver-i iḳlîm Süleymân-ı zamân olsam
Kamûsu bir pula değmez nider göñlüm o sevdâyı

- 3 Bu varlık cümlesi bir gün gider elden değil bâkî
 amu evlād ile emvāl olurlar bunda ifnāyı
- 4 Buyurdu Ahmed-i muhtār cihānıñ hūkmü zā'ildir
 Güneş gölgesine beñzer karar itmez bir ārāyı
- 5 Sükūtī Dervişin nuṭquñ işit zāhid bu 'ālemde
 Necātına olur bâ' iş gözet her dem bu ma'nāyı

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

379

Der Vaşf-ı Ramazān-ı Şerīf

- 1 Bir mübārek aydır ancak bunca māhıñ serveri
 Halk-ı 'ālem zevk iderler her Ramazān yekseri
- 2 İltifātın çok iderler cümle halka hāş u 'ām
 Nān u ni'metler gedāya kıldı ihsān her biri
- 3 Kalbini eyler muşaffā her huşuşda ādemiñ
 Zikr-i tevḥīd ile tahmīd hem riyāzāt enveri
- 4 Cin perī olmaz musallat dest-i pā-yı bend olur
 Hubb-ı ilkā itdi Allah iş bu māhda ekşeri
- 5 Çünkü farz olmuş Hudādan her kula bürhān ile
 Hoş tutanlar tamu görmez her zamān bir kemteri
- 6 Cennet-i a'lāya dahil Hāk için iden edā

Nār-ı dūẓahdan emindir her dü-‘ālem ahkārī

- 7 Kıl ‘ibādet eyle şāyim ey Sükūtī her müdām
İster isen rûz-ı mahşer şunalar cām-kevşeri

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

380

- 1 Nahnü akreb²⁰⁵le mübîn zātın i‘lān eyledi
Her vücūd-ı ādemīde kendin a‘yān eyledi
105a
- 2 Şeş cihetin kaplamışdır zātını itmiş nihān
‘Ārif-i billah olanlar ānı seyrān eyledi
- 3 Küntü kenz²⁰⁶en didi ol dem şānına hüccet yeter
Fehm idenler işbu nuṭquñ bize bürhān eyledi
- 4 Giydi ‘unşurdan libāsın çekdi tenhā kendini
Ādemiñ kalbinde taḥtuñ kurdu mihmān eyledi
- 5 Şad hezār yüzden Sükūtī eyledi muṭlaḳ zuhūr
Zāhidiñ ‘aqlını yaǧmā kıldı hayrān eyledi

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

²⁰⁵ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yavaşamaz”.

²⁰⁶ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.

381

- 1 Kenz-i lâ yefnâ ²⁰⁷ya vâsıl eyledi rehber bizi
‘İlm-i Hakk’a âşinadır eyledi ekser bizi
- 2 Baħr-i ‘aşkıñ gevherine fülkümü şaldı bugün
Ma‘den-i dürr-i haķāyık eyledi cevher bizi
- 3 Seyyid-i kevneyn Ĥabibiñ sırrına dāħil olup
Men ‘aref ²⁰⁸den dersin aldık eyledi mazħar bizi

- 4 Çeşm-i cāniñ t̤alibā aç Zātını kılmış ‘ayān
Rü‘yet-i dīdāra maħrem eyledi ebrār bizi
- 5 Vech-i canānı Sūkūtī seyr ideriz her mūdām
Ķalb içinde nūr-ı t̤abān eyledi enver bizi

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

382

- 1 Açıp cān dīdeni zāhid göresin vech-i Yezdānı
Cihān nūruna ġarķ olmuş temāşāh kıl o Sūbhānı
- 2 Zuhūr-ı küntü kenz ²⁰⁹i den beyān itdi Resūlullah
Cemāliñ eyledi izhār görür her kāmıl insānı
- 3 Seni şanma cūdā andan vücūduñ şehrini seyr it
Derūnunda nişin olmuş ĵurup bir taħt-ı ĥāķānı

²⁰⁷ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.

²⁰⁸ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Ĥadis, Aclūnî, 1997: C.II, s.156, n.2157, a.g.e., s.149.

²⁰⁹ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.

- 4 İşitgil sen kelāmını buyurmuş nahnü akreb²¹⁰le
Karīb olmuş saña senden ‘ayān ider bu bürhānı

105b

- 5 Sükūtī Dervişin nuṭku hilāf-ı ihtimāl olmaz
Nihān itmez Haḳḳıñ sırrın ider cehdile i‘lānı

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

383

Tariḥ-i Dīvān-ı Mücevher

- 1 Biḥamdülillah dīvānım feṣāḥatla hitām oldu
Sekiz dört ḥarfile nazmım otuz iki kelām oldu
- 2 Muḥibbān-ı iltimās ile bu eş‘āra şürū‘ itdim
Erenlerden olup himmet şadākatle kıyām oldu
- 3 ‘İnāyet eyledi Mevlā kemāliyle olup ruḥṣat
Ḳalıp ehl-i ‘uşşāḳıñ bu demde hep bi-kām oldu
- 4 Şerī‘atle tarīkatden nice esrār fāş itdim
Haḳāyık kenzini açdım bu ‘āleme kirām oldu
- 5 Muḥaḳḳaḳ Hızr-veş zinde ider ‘āşıḳları her dem
Bu esrāra olan vāḳıf zamān içre müdām oldu

²¹⁰ “Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.”, Kâf Suresi,50/16 ve Vâkıa Suresi,56/15.

- 6 Eğer noksân kelâmda yâhûd sehven haṭâ kıldım
Cihânda vār nice kâmil idip taḥsîn rızam oldu
- 7 Sükûtî târîhiñ cevher kelâmıñ fehm ider ‘ârif
Cihâl ehl-i belâ tefhîm kerâmetle tamâm oldu

(1305 15 Muḥarremü’l –harâm)

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

1

1

Rubâ‘î

Ḥarf-i Elif

Ey nebîler serveri Aḥmed ḥabîb-i kibriyâ
Senin icâdına bâ’iş maḥlûḳ-ı arz-ı semâ
Âdem ü Havvâ melâ’ik yok iken hiç ins ü cin
Nûr-ı pâkin ḳandil içre ‘âleme virdi ziyâ

Fâ‘ilâtün fâilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

2

Ḥarfül-Bâ

Zerresinden pertev almış çünki anıñ âfitâb
Şu‘le şalmış bu cihâna şemsile hep mâhitâb
106a
Murtaẓânıñ nûr-ı pâkinden gelip bunca velî
Şem‘-i nûrundan uyandı evliyâlar bî-ḥisâb

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

3

Harfū't-Tā

Keşret-i dünyāya çünki itmez olduk iltifāt
Mühr-i Haydar kalbimizde şu'le viridi katbeķāt
Şāh Hasan hulķ-ı Rızānıñ nūru ile bu cihān
Ėarķ olup başdan ayāĖa her ne vār bunca şıfāt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

4

Harfū's-Se

Yevm-i haşre dek anarlar ism-i pākin her ināş
Muştafādan cümle nāsa kıldıñız hem de mirāş
Ol Hüseyin-i Kerbelāyı zıkr ider vaşş-ı tuyūr
Anıñ 'aşķına terāķüm kıl bize yā Rab Ėıyāş

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

5

Harfū'l-Cim

Virme Ėöñlüñ zīnetine bu cihānıñ durma kaç
Mıhrini vir ķahbe zendir itmegil sen izdivāc
Gel İmām Zeynel-'Abāya kıl muķabbet cān ile
Çek elin bu māsivādan 'āşık isen dīden aç

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

6

Harfî'l-Hâ

Bâb-1 lütfunda gedâ ol sâyesinde bul feraḥ
 İç şarâb-1 kevşerinden her şehirler bir kadeḥ
 Mest olup devrâna gel Bâkır İmâmın 'aşkına
 Zikr-i Ḥaḳkî sür gönülden rûz şeb her dem şabâḥ

Fâ'ilâtün fâilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

7

Harfî'l-Hâ

Rehber-i râh-1 ṭarîkat bul dilerse sende şeyḥ
 Evliyâlar bezmine ilḥâḳ ider erbâb-1 şeyḥ
 Nesl-i pâk-i enbiyâdır cân fedâ kıl Ca' fere
 Ḥaḳḳa ırgürür bu yolda sâlik-i ikrâr-1 şeyḥ

Fâ'ilâtün fâilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

106b

8

Harfî'd-Dâl

Ḳıl ferâḡat mâsivâdan gönlüne çekdirme sed
 Mihrini vir ḳahbe zendir beyt-i dilden eyle red
 Bunca şâhlar ḳapısında ol imam u Kâzımın
 Dergâh-1 dârü's-şifâdır durma gel eyle meded

Fâ'ilâtün fâilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

9

Harfû'z-Zel

Mürşidiniñ pend olmuş 'aşıkā güftār lezīz
 Men 'aref²¹¹ den ders okurlar her demi esrār lezīz
 Gel İmām 'Alī Rızāniñ rāhını tut cān ile
 İster isen dā'imā sen bulasın didār lezīz

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

10

Harfû'r-Rā

Her kim aña bende oldu şıdk ile imān olur
 İkilikden kurtulup hem mazhar-ı Raḥmān olur
 Hāk-i pā-yı Şāh Tākīye yüz sürenler dā'imā
 Naqd-i cāniñ bezl ider ol rāhına qurbān olur

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

11

Harfû'z-Ze

Muştafāniñ nesl-i pākin kim tutar gāyet 'azīz
 Māsivādan kalbini pāk eyleyip kıldı temiz
 Hāk-i pāyinde gedāyım şāh Naḳīniñ her zamān
 Dāmeni tutduk anıñ biz her murādın isteriz

²¹¹ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Hadis, Aclûnî, 1997:C.II,s.156,n.2157, a.g.e.,s.149.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

12

Harfû's-Sin

Qoma dünyâ zînetine kılma tâlib sen heves
Mürşid-i kâmile irgil Hakkı zikr it her nefes
Leşkeri ol Murtaẓânîñ düşmânına karşı dur
Şâm civârı meydânında geri qalma sür feres

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

13

Harfû's-Şın

Küntü ken²¹²e kim ki irer mazhar-ı 'irfân imiş
Hakkı her yerde görür ol bî-cihet seyrân imiş
107a Mehdî-i şâhib-zamânîñ her kim oldu bendesi
Bu cihânda bil ânı sen cümlede şultân imiş

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

14

Harfû's-Şad

Keşret-i dünyâdan olmak ister isen sen halâş
Hânqâh-ı enbiyâya gel bugün ey 'âm u hâş
Cân nişâr eyle Muḥammed Mehdî zamânîñ rāhına
Mâsivâyı terk idip dünyâ içün olma ḥarâş

²¹² "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Hadis, Aclûnî, 1997:C.II,s.156,n.2157, a.g.e.,s.149.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

15

Harfū'z-Zād

Bil vücūduñ şehir içre beyt-i Raḥmāndır garaż
Yok yere itme tavāfı 'ālī Sübhāndır garaż
Ḥānḳāh-ı 'Askeriye sür yüzüñ gel dā'imā
Ka'be-i 'ulyā dilerseñ böyle sultāndır garaż

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

16

Harfū't-Tā

Gerçi ḥüsnüñ zīnetini gösterir ol zīver ḥaṭ
Zülf-i ḳaşıñ kirpiğinden okudum ben ezber ḥaṭ
Ḳıblegāhımız ezelden ol İmām 'Alī Naḳī
Secde itgil zāhidā sen ma'nide bu Ḥaydar ḥaṭ

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

17

Harfū'z-Zā

Şer'-i pāk-i Muṣṭafādan ehl-i imān itdi ḥaṭ
Men 'aref²¹³den dersin okurlar ehl-i iz'ān itdi ḥaṭ
Gel Taḳīniñ dāmeni tut ister isen zāhidā
Sende ol āgāh bu sırra cümle ihvān itdi ḥaṭ

²¹³ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Hadis, Aclûnî, 1997:C.II,s.156,n.2157, a.g.e.,s.149.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

18

Harfū'l-'Ayn

Gel beru sen tālib-i Hāḡ itme dünyāya ṡama'
Dinle nuṡṡuñ cān u dilden her eriñ eyle sem'
Bil İmām 'Alī Rıṡānıñ nūrudur bu šems-i māh
Vech-i pākin šu'lesidir ḡalbimizde her šem'

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

107b

19

Harfū'l-Ġayn

Her kelām ehl-i Hāḡḡuñ maġz-ı Ḳur'ān tūt ḡulāġ
Dört kitābdan baḡᡡ iderler nazm-ı Sübhān tūt ḡulāġ
Gel İmam Mūsā-yı Kāṡım dinle nuṡṡuñ zāhidā
Men 'aref²¹⁴den ders virir ol oḡu her ān tūt ḡulāġ

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

20

Harfū'l-Fe

Levh-i ḡüsnünde yazılmış yedi ḡat dürr-i necef
Fātiha heft āyetidir nazm-ı Hāḡ añla šeref

²¹⁴ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Hadis, Aclûnî, 1997:C.II,s.156,n.2157, a.g.e.,s.149.

Ca' fer-i Şadık imāmiñ her kim oldu bendesi
Oğudular ders andan her şehirler men 'aref²¹⁵

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

21

Harfū'l-Kāf

Lī ma' allah²¹⁶ sırrına nāmahrem olmuş garb şark
Mürşide hiç varmayanlar nice itsin ānı fark
Bākır imām rāhına her kim itdi cān nişar
Bildi tahkik bu cihānda kim imiş ol zāt-ı Hāk

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

22

Harfū'l-Kef

Sırrını her bir eriñ bilmeğe 'irfān gerek
Nuṭkunu fehm itmeğiçün kāmīl insān gerek
Kul olan Zeynel-'Abāya irdi Hāk esrārına
Hanḳāh devletinde dā'imā mihmān gerek

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

23

Harfū'l-Lām

Naḳd-i cāniñ kıl fedāya tālibā meydāna gel
'Aşq yolunda sır bakılmaz sür atın dīvāna gel
Sen Hüseyme cān virirsen ḳanın aḳmaz beyhūde

²¹⁵ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Hadis, Aclūnî, .g.e.,s.149

²¹⁶ "Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yaşamaz", .

Ḥaḵ cemālīñ ḵan bahāsı ḵıydılar ol cāna gel

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

24

Ḥarfü'l-Mim

Ol imāmıñ āsitānında ğulām-ı Ḥaydarım

Tā ezelden bendesiyim Murtażāya Kanberim

108a

Ḥāk-i pāy-i şāh-ı ḥüsnüñ çākeriyim ben bugün

Ḷulu ḵurbānım anıñ ḵapısında kemterim

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

25

Ḥarfü'n-Nun

Ḥāk-i pāy-i devletine yüz sürüp geldim amān

Sen medet ḵıl faḥr-i 'ālem ḥālimiz ğāyet yamān

Fāṭimā Ḥayru'n-nisānıñ 'aşḵına ey zāt-ı pāk

Zēb-i 'isyānıma bakma ey şehinşāh-ı cihān

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

26

Ḥarfü'l-Vav

Ol zamān ki yalın ayak saña geldim ziyārū

Ṭut elimden sen şefi' ol saña itdim serfūrū

Zevce-i Aḥmed bilāšek şāfi‘ -i rüz-ı cezā
Ben kıluna kıl terāḥum yakmasun ol dem tamu

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

27

Ḥarfü'l-He

Sen şehāvet ma‘denisin saña geldim rû-siyāh
Ḥāline raḥm it Sükûtî kemterindir pür günāh
Ol ‘Aliyyü'l-Murtaẓādır āb-ı kevşer sākîsi
Teşne- i leb kalmışımıdır bir kadeḥ şuñ pādişāh

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

28

Ḥarfü'l-Yā

Sen şehinşāh bu ‘ālemde pādişāhlar serveri
Hem delîl cümle ‘ālem ins ü cāniñ rehberi
Ey Ḥabîb-i kibriyā Aḥmed Muḥammed Muştafā
Sen nübüvvet ḥātemisin ey ḥaḳîkat cevheri

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Müfredāt

1

Ḥarf-i Elif

Sür çıkar ḥubb-ı sivāyı sen gönülden ṭālibā

Dide-i can açılıp Hakkı görürsün dā'imā

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

108a

2

Müfred

Bir pula değmez cihānıñ zīneti ey şeyh ü şāb

Terk idegör qalmaya hiç göñlünüzde ıztırāb

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

3

Müfred

Ehl-i 'aşk itmez bu fānī dehre ašlā iltifāt

Fehm ider ler yok vefāsı bākī değildir kā'ināt

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

4

Müfred

Çekdiceğim derd-i belā ağıyār cihān oldu bā'is

Bulmadım hiç istirāḥat dehr-i fenā ümmü'l-ḥabā'is

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

5

Müfred

Şaķın dil virme gel aşıā bu ķahbezen-i cefādan geķ
 Saņa direm iki dīdem yalandır hep şafādan geķ

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

6

Müfred

Şunsa raķīb sükker-i bāl her demi cevher ķadeh
 Zehr-i mārdir içme şaķın virir ise ner şabāh

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

7

Müfred

Devr-i felek derd-i elem ' aşıkı bīmār itdi ķarh
 Bülbülāsā rūz u leyāl āh ile zār itdi ķarh

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

8

Müfred

Ehl-i dil evvel rāh-ı Hudāya it inķıyād
 İr erenler zümresine iste anlardan murād

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

9

Müfred

Nazm-ı celîl nuṭṭ-ı velî cümle güftârdan lezîz
Şoḥbet-i yâr ehl-i dile ülfet-i âgyardan lezîz

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

109a

10

Müfred

‘Aşḡ eriniñ kıblesi her vechile cānān olur
Ḳande varsa Ḥaḳḳ’ıla ol tobtolu cihān olur

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

11

Müfred²¹⁷

Secdemizi rûz u leyāl Raḥmāna ideriz
Virdimizi her seḥerler Yezdāna ideriz

12

Müfred

İtme feryād boş yere hele zāhid sözü kes
Zikr ile doldur derūnuñ cehd idegör her nefes

²¹⁷ Hiçbir vezne uymamaktadır.

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

13

Müfred

Çeşm-i a'mā kande görsün nitekim hayvān imiş
Cān gözünü açagör kim sende bil sübhān imiş

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

14

Müfred

Terk-i sivā itmeyince olamaz 'āşık halāş
Bir gönle iki sevdā şıgamaz ey 'ām u hāş

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

15

Müfred

Ehl-i dil hāliñ ifāde Hāḫḫ itdi çünki 'arz
İlticā-yı Hāḫḫdır anlar ḫalka itmezler ğaraḫ

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

16

Müfred

Hüsnünü kıldı beyāna rūşen itdi enver haṭ
Zūlf-i kaş u kirpiğinde okudum ben Ḥaydar haṭ

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

17

Müfred

Bugün minberlere çıkmış cinān-ı vaşfiñ ider vā' iz
Bu ḥalkıñ cennete nişfiñ kimin nīrān ider vā' iz

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

109b

18

Müfred

‘Aşḫ şarābın içmeyenler ḳalb evi itmez ṭulū‘
Ḥabs ider ervāh-ı dilde zengi kār itmez şümū‘

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

19

Müfred

Bāğ-ı derūnuñ içre zāhid her seḫerde bir çerāğ
Kūh-ı şahrā bāğçelerle saña olur hem de bāğ

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

20

Müfred

Ḳabr-i nūruñ şu'lesi virdi cihāna şeref
Ka'be-i 'ulyā budur bil 'āleme Şāh Necef

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

21

Müfred

İtdi gāret bu vücūdum şehrini yağmā-yı 'aşḳ
Mecnūn-asā kūh-ı şahrā her demi Leylā-yı 'aşḳ

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

22

Müfred

Bulmadım hiç istirāḥat senden aṣlā ey felek
Bir vefāya çok cefālar çekdirirsin çok emek

Fā'ilātün fāilātün fā'ilātün fā'ilün

23

Müfred

Mülk

i dünyā bî-vefādır kıl ferāgat ey gönül
Cehd idegör terkini ur bul sa'adet ey gönül

Fā' ilātün fā'ilātün fā' ilātün fā' ilün

24

Müfred

Ḥanedān-ı ehl-i beyte ben gulām-ı Ḥaydarım
Dürr-i lüṭfuñ sâ'iliyem tâsezelden Qanberim

Fā' ilātün fā'ilātün fā' ilātün fā' ilün

25

Müfred

Māsivāya bakmaz aslā 'aşk ile mestān olan
Maḥvıderler bu vücūduñ şehrini vırān olan

Fā' ilātün fā'ilātün fā' ilātün fā' ilün

110a

26

Müfred

Ḥaḳdan artıḳ ğayrı bilmez bu Sükūtī siyāh rū
Yār ile hem itdi şoḥbet ğayre itmez serfürū

Fā' ilātün fā'ilātün fā' ilātün fā' ilün

27

Müfred

Terk-i dünyā itmeyince yār hele girmez ele
Neylesin ol düşmeyince ‘āleme dilden dile

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

28

Müfred

Hak ile hak olmayanlar bilmedi sırr-ı Hakkı
Nesl-i Mervān nice bilsin cinsidir gāyet şakī

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Der Vaşf-ı İṣnā ‘aşer Pīrān u Tāriḥ-i Velādet-i Seniyyeleri

- 1 Tūlū‘ itdi derūnumda bugün ol Ḥalīkūr- Raḥmān
Ki emr-i Hak ile vaşfim olupdur on iki pīrān
Ḥayāt-ı nev bulur anlar bu nazmım eyleyen iz‘ān
Olurlar ‘ārif-i ma‘nā bu nuṭku söyleyen insān
Cihānıñ kuṭbudur Aḥmed Rıfā‘ī Seyyid Sultān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

462

578

- 2 İkinci vāriṣ Ḥaydar kemāl-i zāt-ı peygamber
Anıñ taḥt-ı kademinde boyun virdi nice beğ er

İrişdi qurb-ı Mevlāya bu yolda oldular sürür
 Mûrad aldı anıñ bāb-ı eşkin bekleyen kemter
 Odur qutb-ı cihān ancak şehā ‘ Abdü’l-Ḳādir Geylān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

.....

462

- 3 Üçüncü Haḳ veliyyullah oldur vāḳıf-ı esrār
 Ledün ‘ ilminde hem yektā odur māhir odur usta
 110b Ziya ‘e’ d-dīn ebu’l-Necīb hem oldur vāriş-i Mevlā
 Hemān Bağdād derūnunda maḳāmı ka‘be -i ‘ ulyā
 Sühreverdi tarīḳınıñ piri hem kāmil insān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

.....

562

- 4 Hemān Mekke yoluñ tutmuş ‘ Alī ebu’l-Ḥasan velī
 Hem anda acı şuları ider tatlı kamu gölü
 Füyūzāt-i ilāhiyle kerāmātla anıñ yolu
 Nice biñ āsitānında mürīd-i Haḳ deyu kulu
 Buyururlar tarīḳ-i Haḳ piriḍir Şāzelī Sultān

Velâdet-i seniyyeleri

Vefâtı

.....

656

- 5 Şehinşâh-ı cihân Aḥmed-i Bedevî Seyyid Sulṭân
 Süleymân-ı zemân oldur elinde hem kamu devrân
 Geçer ḥükmü kamu cinne peri dîvler pelenk arslân
 Feleklerle melekler hep anıñ vaşfiñ ider her ân
 Didiler mâlik-i dünyâ vü ‘uḡbâda budur Ḥākân

Velâdet-i seniyyeleri

Vefâtı

594

672

- 6 Celâleddîn hemân Rumî kamu Mevlevîler pîri
 Cenâb-ı Ḥaḡ Ebûbekir anıñ neslindedir mührü
 Şehâvetde ‘ömr-ü ‘Oṣmân kemâl-i zât-ı Ḥaydarı
 Ḥilâfetde nişîn olmuş muḡaḡḡaḡ bil o serveri
 Cihâmñ pâdişâhıdır yedinde hem kamu ekvân

Velâdet-i seniyyeleri

Vefâtı

604

672

- 7 Şeref sâdâtdan İbrâhim Düsûḡî nesl-i peygamber

Cemāl-i āfitābından münevverdir yedi aḥter
 Odur burc u kamer şemsiñ cihānı tutduḡu enver
 Anıñ ḥüsnündeki ziyā görünen nûrudur Ḥaydar
 Ki pertev almış aşlından çerāḡıñ şu‘lesi her ān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

622

672

- 8 Cenāb-ı Şeyḥ Sa‘de’d-dīn Cibāvī etrāfında Şām
 Yolunda gördü üç atlı şandı ānı ḥāş u ‘āmm
 111a Meḡer cedd-i Resūlullah Ebūbekir ‘Alī imām
 Okundu şānına āyet kelām-ı Ḥubbu lā yenām²¹⁸
 Şunarlar cezbe-i Ḥaḡḡı o demde oldular mestān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

.....

700

- 9 İrişdi ḡurb-ı zātına o şāhıñ derd-i nāk ile
 Teḡarrüb itdi Mevlāya hezārān söz-nāk ile
 Serāy-ı li ma‘allah²¹⁹da oturdu cedd-i pāk ile
 Ḥaḡiḡat şoḡbetiñ itdi Muḡammed şāh Ḥaḡ ile
 Virildi ḡavş-ı a‘zamlıḡ makāmı ol şāh-ı merdān²²⁰

²¹⁸

²¹⁹ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz”, .

²²⁰ Burada verilen tarihler eserin aslındaki bozukluktan dolayı okunmamaktadır.

- 10 Mu'ini'd-din kemāliyle Semerkand Buhārada
 Tarikat-ı Çeşte'i icad idip tezyin-i a'lāda
 Ki zirā ibn-i Edhem ulaşır nesl-i bālāda
 Aña vāşıl olan cānlar bulur Hakk ı her arada
 Bu da pīr-i kāmildir tarıkında sürer devrān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

...

620

- 11 Tarik-i nāzenin içre Hacı Bektāş Velī server
 Anıñ ki cedd-i a'lāsı habīb-i Hakk 'Alī Haydar
 Kemāl-i vuşlata irdi tarıkında nice biñ er
 Dürr-i lütfunda kul olmuş gice günler nice kemter
 Ümīdin bekleyip gitmez dilerler derdine dermān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

...

760

- 12 Şeref-yāb eyledi zıkr-i hafī ile Buhārāyı
 Ki şöhet buldu Rūmī Şam 'Arab 'Acemde şahrāyı
 Anıñ her bendesi kesb-i şadākatle her ārāyı
 Ziyāret eyleyip durmaz gezer arayı arayı
 Bulur şāh-ı Bahā'e'd-din makāmı kaşr-ı 'ārifān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

718

781

- 13 Şeref-i sādāt ile meşhūr cihānda seyyid Yahyā
Maḳām-ı ḳabr-i a‘lāsı anıñ Bakü’dedir hāla
- 111b Ziyāretgāh-ı ‘uṣṣāḳa nice derdlilere edvā
Ṭarīḳat pīridir ancaḳ kemāl-i ḳudret-i a‘lā
Çıḳar rāh-ı Ḥasan Başra odur Halvetiye sultān

Velādet-i seniyyeleri

Vefātı

...

868

- 14 Yeter vaşf eyledin Derviş Sükütü on iki şāhı
Hemān bunlar dü ‘ālemde ḳamu nāsıñ penāhgāhı
Beyān itdin murād üzre bu nazmıñla güzel rāhı
Ki buñlarla ziyā virir ḥaḳīḳat şemsiniñ māhı
Münevver tutdu heft iḳlīm-i zemīniñ eyledi rüşān

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Der Beyān-ı İsnā ‘Aşer-i Ṭarīḳ

- 1 Pīrleriñ erkān Ḥaḳdır şer‘iyle icrā ḳılar
Ḳul Aḥmeddir ḥaḳīḳat cümleye inhā ḳılar
- 2 Murtażadır serfirāzı her velīniñ bī-gümān
Enbiyāniñ vārişidir her demi a‘lā ḳılar

- 3 Farz olunmuş zāt-ı Hâkdan her tarikat ehline
Kâdirî Rıfâ'î tamâmen bendesi icrâ kılar
1 2
- 4 Mevlevîler Şâzelîler men 'aref²²¹den bahş ider
3 4
Hem Sühreverdî haķâyık ehline ra' nâ kılar
5
- 5 Sa' dilerle hem Düsûķi Dervîşân-ı bî -'aded
6 7
Zîkr-i cehr-i keşret üzre her seher güyâ kılar
- 6 Kavm-i Çeştiler hezârân hem Bedevî leşkeri
8 9
Râh-ı Hâķda cümle vâruñ bezl idip yağmâ kılar
- 7 Bektâşîler bâb-ı 'ilmiñ şehrine âgâh olup
10
Hem tarîķ-i evliyâda cismini ifnâ kılar
- 8 Halvetiyle Nakşibendî ol gürühuñ kemteri
11 12
Hâķ yolunda cân u başıñ cümlesi ifnâ kılar
- 9 Eyledim vaşfiñ Sükûti pîrleriñ bürhânını
Hâķķa vuşlat bunda buldu her biri evlâ kılar

Fâ'ilâtün failâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

²²¹ "Nefsini bilen Rabb'ini bilir". Hadis, Aclûnî, .g.e.,s.149

112a

Köprülüde medfün tarikat-ı ‘aliyye-i Sa‘diden eş-şeyh Muhammed Harābātī
Babanın vefāt tārīhleridir.

- 1 Ezelden Hāk saña itmiş kemāliyle hidāyātı
Seniñ bendelerin bekler hemen her dem ‘ināyātı
Bunu ol gelen erler ider pek çok rivāyātı
Tarīk-i Sa‘ diler şāhı cenāb-ı Şeyh Harābātī
- 2 Gelip devrinde durmuşlar kapında nice pek insān
Sezādır şānına her dem bulara eylegil ihsān
Devā umar kāmusu hep seniñ bābında ey sultān
Tarīk-i Sa‘ diler şāhı cenāb-ı Şeyh Harābātī
- 3 Muḥakḳak iltimās eyler yolunda nice bāy-ı ednā
Cenāb-ı Hākḳı sen bildir görelim kandedir Mevlā
Mürüvvet eyle ey şāhım şaḳın bırakma ferdā
Tarīk-i Sa‘ diler şāhı cenāb-ı Şeyh Harābātī
- 4 Sen ol şāh-ı mu‘azzamsın gerek lütfuñ ola her ān
Kerāmet kânısın muṭlaḳ yolumuz eylegil āsān
Gedālar rāhına gerçi delīl itmişsin Yezdān
Tarīk-i Sa‘ diler şāhı cenāb-ı Şeyh Harābātī
- 5 ‘Aref dersi saña maḥşuş seniñle Hāk olur zāhir
Sen oldun ‘alleme’l-esmā²²² rumuzātında hem māhīr

²²²“Allah Adem'e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklerle arzedip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi.” Bakara Suresi,2/31.

Seni fehmi eylemez münkir münāfık hem daḥi
Ṭarīḳ-i Sa‘diler şāhı cenāb-ı şeyḫ Ḥarābātī

- 6 Seniñ esrārına vāḳıf olamaz ‘aḳlıyla nu‘mān
Ledün ‘ilminde yektāsın kelāmın ma‘nide bürhān
Hemān şāfi‘ Yusuf mālīk idemez farkı bunu her ān
Ṭarīḳ-i Sa‘diler şāhı cenāb-ı Şeyḫ Ḥarābātī

- 7 O şāhıñ tārīḫün itdim tamāmiyle bugün ikrār
Vefātına daḥi biñ yüz şemānın yek gelir ey yār
(1181)
Sükūtī Dervişim muṭlaḳ iderim nazm ile eş‘ār
Ṭarīḳ-i Sa‘diler şāhı cenāb-ı Şeyḫ Ḥarābātī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

112b

Der Medḥ-i Eş-şeyḫ Muḥammed Ḥarābātī Ḳuddisallahu Sırḥahu

- 1 Gel ey Derviş bulam dersen hidāyet
Muḥibb-i ḥānedāna kıl ri‘āyet
Erenlerden dile her dem ‘ināyet
Ṭarīḳ-i Sa‘dī içre Şeyḫ Ḥarābāt
- 2 Odur bende bugün āl-i ‘abāya
Ḥabīb-i kibriyā şāh-ı gedāya
Kemāl-i zāt-ı pāk-i Murtażāya
Ṭarīḳ-i Sa‘dī içre Şeyḫ Ḥarābāt
- 3 Ḥasan ḥulḳ-ı Ḥüseyn Kerbelādan
Cenāb-ı Ḥaḳ İmām Zeynel-‘Abādan
İdip bī‘at ezel-i Ḳalū belādan

Ṭarīḳ-i Sa' dī içre Şeyḫ Ḥarābāt

- 4 İmām Bākır erenler pişvāsı
İmām Ca' fer bu ḥalkuñ iktidāsı
İmām Kāzım ḫamu derdler devāsı
Ṭarīḳ-i Sa' dī içre Şeyḫ Ḥarābāt

- 5 'Alī Mūsā Rızā şāh-ı Ḥorasan
Taḳī İmām Naḳīdir baḥr-i 'irfān
Bular nesl-i Resūlullah bil ey cān
Ṭarīḳ-i Sa' dī içre Şeyḫ Ḥarābāt

- 6 Cihānıñ ḥalkına 'Asker imāmdır
Muḥammed Mehdīniñ devri tamāmdır
Sükūti kemteri her dem gulāmdır
Ṭarīḳ-i Sa' dī içre Şeyḫ Ḥarābāt

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Köprülüde medfün ṭarīḳat-ı 'aliyye-i Sa' diyyeden Ḥarābātī Babanıñ
ḥalīfesi Şeyḫ 'Alī Koç Babanıñ şehīd olduḡu tāriḫi

- 1 Ḳavm-i münkir ol münāfıḳ dā'imā Ḥaḳdan ba'id
Tā ezelden böyle gelmiş bu cihāna ol pelīd
113a Raḥmı yokdūr eşkiyānıñ olamaz aṣlā sa'id
Kerbelā 'aşḳına oldu Şeyḫ 'Alī Koç hem şehīd

- 2 Ol ʔarīḳ-i Sa‘ diyānda bir ulu sultān idi
Sözlerimiz ene’l Hāḳ ‘āşıḳa bürhān idi
Men ‘arefe²²³ dersine her dem ḥāfız-ı Ḳur’ān idi
Kerbelā ‘aşḳına oldu Şeyḥ ‘Alī Ḳoç hem şehīd
- 3 Pişvāsı cümle nāsıñ ‘āleme oldu imām
Levh-i mahfūzunda gördü gitmeye itdi kıyām
Tiğ-ı ḥançer bağına urdu ol zālīm bir tamām
Kerbelā ‘aşḳına oldu Şeyḥ ‘Alī Ḳoç hem şehīd
- 4 Kıldı nāzık pāre pāre ol mübārek cismini
Ol sā‘atler ḥāke düşdü bozdu ānıñ resmini
Ḥūn ile ālūde itdi ol zamānlar ḥüsnünü
Kerbelā ‘aşḳına oldu Şeyḥ ‘Alī Ḳoç hem şehīd
- 5 Kalmıyor hiç yanına Hāḳ intikām alsa gerek
İtdiḡiñ bulur cihānda durmuyor ‘ahd-i felek
Menfa‘at yok nādim olsa bir daḡı ol ehl-i şek
Kerbelā ‘aşḳına oldu Şeyḥ ‘Alī Ḳoç hem şehīd
- 6 Rütbe-i şāh-ı şehīdiñ menziliñ buldu bugün
‘Arş-ı a‘lāda melekler yerlere indi o gün
Rūh-ı pākin aldı uçdu cennete oldu sūkūn
Kerbelā ‘aşḳına oldu Şeyḥ ‘Alī Ḳoç hem şehīd
- 7 Fevtine tārīḡ didim ben ey Sūkūtī bu zamān
Biñ iki yüz hem yedi de eyledi ‘azm-i cinān
Ağlasınlar bu ḥuşuşda maḥşere dek ‘āşıḳān

²²³ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclûnî, .g.e.,s.149

Kerbelā ‘aşkına oldu Şeyh ‘Alī Koc hem şehid
(1207)

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Tārīh-i vefāt eş-Şeyh Eyyüb Baba ibnü’ş-Şeyh ‘Alī Koc Baba
postnişin-i pedergāh-ı
eş-Şeyh Muhammed Harabatī Baba

113b

- 1 Hamdülillah çok şükürler bize açdı rāh-ı dīn
Şer‘-i pāki Muşafāyı cümleye kıldı mübīn
Zāt-ı Hakkı her cihetden gösterip ‘ayne’l-yakīn
Şeyh Eyyub gitdi bekāya buldu cennāt-ı berīn
- 2 Şeyh-i kāmīl evliyādan şöyle bir sultān idi
Hulq-i a‘zām zāt-ı Hakdan şānına ihsān idi
Çok kerāmet itdi izhār her demi a‘yān idi
Şeyh Eyyub gitdi bekāya buldu cennāt-ı berīn
- 3 Nār-ı ‘aşkında hezārān yañayor pervāneler
Bāb-ı lütfuñ ilticāsı nice biñ dīvāneler
Dergāhına yüz sürerler her zāmān mihmāneler
Şeyh Eyyub gitdi bekāya buldu cennāt-ı berīn

4 Ol ʔarīḳ-i Sa‘ dīyānda cümleye bir cān idi
Nefsini öñ bilmiş anlar Rabbine ‘irfān idi
Māsivādan şimdi göçdü görünce insān idi
Şeyḫ Eyyub gitdi beḳāya buldu cennāt-ı berīn

5 Terk idip dünyāyı denī yok idi hiç ülfeti
Cennet-i bāḳīye irdi anda buldu devleti
Rūhu pervāz itdi ‘aşḳa ol maḳām-ı rif‘atı
Şeyḫ Eyyub gitdi beḳāya buldu cennāt-ı berīn

6 Böyle bir aḥsen-i ṭabī‘at muṭlaḳā ḥulḳ-ı ‘azīm
Gelmemiş hiç bunda evvel böyle bir ḳalb-i selīm
Uçdu ol bāḡ-ı cināna buldu firdevs-i na‘īm
Şeyḫ Eyyub gitdi beḳāya buldu cennāt-ı berīn

7 Sem‘-i cāna gerḳi irdi irci‘²²⁴ emr-i Ḥudā
Ḥāzır oldu gitmek için ol demi dār-ı beḳā
Ḳurtuluş yok kimseye hiç dinle nuṭḳum ṭalībā
Şeyḫ Eyyub gitdi beḳāya buldu cennāt-ı berīn

8 Ḥarf-i ḡaynı rā-yı nūnla ḥā ile ḳıldım şimār
Fevtine çün tārīḫiniñ böyle virdim ben ḳarār
114a Şeyḫ Sūkūtī gözümüzden eyleyip gitdi dīdār
Şeyḫ Eyyub gitdi beḳāya Ḥaḳḳa çün oldu yaḳīn
(1258)

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

^{224a}“ Sen O’ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön.” Fecir Suresi, 89/28.

Tārīḥ-i vefāt eş-Şeyḥ Zeynel ‘Ābidīn ibn-i eş-Şeyḥ Eyyub Baba
postnişīn-i pedergāh-ı eş-Şeyḥ Muḥammed Ḥarābatī

- 1 Şer‘-i pāk-i Muṣṭafāyı kılmış ol ḥablü’l-metīn
Zikr-i Ḥaḳḳa iştigālī rūz u şeb eyler hemīn
Cennet-i ‘irfāna dāḥil boldu ol ‘adn-ı berīn
‘Azm idip Ḥaḳḳa ‘azīzim Şeyḥ-i Zeynel ‘Ābidīn
- 2 Ol şehāvet kânı muṭlaḳ ‘āleme rūşen zāmīr
Ṭal‘at-ı ḥüsnüñ gören ḡıpta ider ‘aḳl ü fikīr
Vech-i pākin şem‘asıdır gökteki māh-ı münīr
‘Azm idip dār-ı beḳāya Şeyḥ-i Zeynel ‘Ābidīn
- 3 Böyle bir aḥsen tabi‘at gelmemiş devr-i ḳadīm
Ḥulḳ-i Aḥmedden nişānıñ gösterir ḳalb-i selīm
Rif‘at-ı ‘arş-ı ‘azīmde buldu cennātü’n-na‘īm²²⁵
‘Azm idip dār-ı beḳāya Şeyḥ-i Zeynel ‘Ābidīn
- 4 Terk idip bu fānī dehri kılmaz aṣlā ülfeti
Semt-i ‘uḳbāya muḥaḳḳaḳ çünki itmiş ḡayreti
Uçdu ol bāḡ-ı cināna buldu anda devleti
‘Azm idip dār-ı beḳāya Şeyḥ-i Zeynel ‘Ābidīn
- 5 Şeyḥ-i kāmil her ḥuşuşda kendisi ‘ālī cenāb
Ḥüsn-i aḥlāk-ı muşaffā meşrebi hem müstezāb
Ḳurb-ı Ḥaḳḳa maḫḫar itmiş sālikān-ı bī-ḥisāb
‘Azm idip Ḥaḳḳa ‘azīzim Şeyḥ-i Zeynel ‘Ābidīn
- 6 Mūtu ḳable en temūtu²²⁶ sırrını irmiş idi

²²⁵ “Rableri onlara, tarafından bir rahmet ve hoşnutluk ile, kendileri için, içinde tükenmez nimetler bulunan cennetler müjdeler.” Tevbe Suresi,9/21.

Bezm-i kuds-i evliyālar zümresin görmüş idi
 Lî ma‘allah²²⁷ mektebinde dersini düzmüş idi
 ‘Azm idip dār-ı bekāya Şeyh-i Zeynel ‘Ābidîn

114b

7 Men ‘aref²²⁸ sırrına āgāh itmede her tālîbi
 Fetḥ iderdi müşkülün her aña gelen sālîki
 Küntü kenz²²⁹’iñ maḥzeninde gerçi olmuş mālîki
 ‘Azm idip Ḥaḳḳa ‘azîzim Şeyh-i Zeynel ‘Ābidîn

8 Ḥācet için dergāhına gelmiş olsa bir gedā
 Müşkülün ḥāl eyler idi anlarıñ hep dā’imā
 Bāb-ı lütfundan ‘ināyet derdliler bulmuş devā
 ‘Azm idip dār-ı bekāya Şeyh-i Zeynel ‘Ābidîn

9 Tārîḫinde yok ḥilāfuñ ey Sükûtî kıl beyān
 Biñ iki yüz sekseninde nazm ile eyle ‘ayān
 Hū deyip dār-ı bekāya eyledi oldum revān
 ‘Azm idip Ḥaḳḳa ‘azîzim Şeyh-i Zeynel ‘Ābidîn

(1280 27 Muḥarrem)

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1 Şeyh-i Zeynel ‘Ābidîndir maḥzar-ı esrār-ı Ḥaḳ
 Küntü kenz²³⁰’iñ sırrın açdı eyledi izḥār-ı Ḥaḳ

²²⁶ “Ölmeden evvel ölünüz”.

²²⁷ “Benim Allah ile bir vaktim vardır ki onda bana ne bir meleki mukarreb, ne de bir nebiyi mürsel, hiç bir yanaşamaz”, .

²²⁸ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclûnî, .g.e.,s.149

²²⁹ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.

- 2 Feyz-i Hakkā nā' il olmuş mürşid-i kāmīl ile
Rütbe-i bālāya irmiş seyr ider dīdār-ı Hakk
- 3 Postnişin olmuş Harābāt hānkhāhında bugün
Meslek-i Sa'dī tarīkīn meşreb-i eṭvār-ı Hakk
- 4 Āsitān-ı evliyādır zāhidā gel sür yüzün
Merkez-i aḳṭāb-ı 'ālem eylegil ikrār-ı Hakk
- 5 Şeyh Sa'deddin Cibāvi vāriş-i 'ilm-i Resūl
Pir-i erkān-ı tarīkat kāmīl-i ahyār-ı Hakk
- 6 Devlet-i dünyā vü 'uḳbā zevkine hiç meyil yok
İbn-i Edhem gibi terkin eyledi diyār-ı Hakk
- 7 Derdmend Derviş Sūkūtī bir kemīne bendesi
Zāt-ı pākin vaşfiñ itdi eyledi eş'ārı Hakk

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

115a

- 1 Ṭālibā gel ister isen bunda şeyh-i kāmīlīn
Şeyh Zeyne'l-Ābidīndir ol gürūha dāhilīn
- 2 Şer'i pākin Ahmed ile rāhını kılmış küşād
Menzil-i bālāya irer her kim olur vāşilīn

²³⁰ "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım".

- 3 Men ‘aref²³¹ sırrına āgāh remziyle ĩmā ider
Fehm idemez kavm-i münkîr ‘aklı kâşır cāhilîn
- 4 Hānkāh-ı Sā‘ diyānda şüphesiz muṭlaḳ velî
Yüz sürüp gel zāhida sen olma bunda ġāfilîn
- 5 Mürşid-i kāmîl yüzünden feyz alır bunca nebât
Vaşl ider ol zāt-ı Hāḳḳa nice yüz biñ ṭālibîn
- 6 Şeyḥ Sa‘deddîn Cibāvî nesl-i evlād-ı Resûl
Bir erkân-ı ṭarîḳāt mürşid-i Hāḳḳ sālîkîn
- 7 Derdmend Dervîş Sükûtî ḥāk-i pāyîñ kemteri
Himmetiyle buldu vuşlat oldu Hāḳḳa nâ’ilîn

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Āsitāne Şeyḥi Pirizrende eş-Şeyḥ Hüseyn Efendinin vefāt tārîḥleridir.

- 1 Āh re’isi Sā‘diyānîñ ol ḥaḳîḳāt serveri
Şeyḥ Hüseyn ‘uḳbāya gitdi oldu cennetler gülü
Şeyḥ-i kāmîl itdi muṭlaḳ nesl-i pāk-i Ḥaydarı
Şeyḥ Hüseyn ‘uḳbāya gitdi oldu cennetler gülü
- 2 Ceddi anîñ şeyḥ Süleymān kıldı aña himmeti
Dīde-i cānın açup ol gördü bunda ḥikmeti
Menzil-i maḳşûda irdi buldu anda devleti
Şeyḥ Hüseyn ‘uḳbāya gitdi oldu cennetler gülü
- 3 Bunca şehre Sā‘diyānda ol idi gerçi ulu

²³¹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclûnî, .g.e.,s.149

Bir nice çok halîfeler bâb-ı lütfunda kulu
 Menzil-i maşşûda irdi buldu anda devleti
 Himmetiyle Hakkâ vâşıl oldular bunda velî
 Şeyh Hüseyn ‘uqbâya gitdi oldu cennetler gülü

115b

4 Zümre-i kırklara dâhil şâhib-i irşâd idi
 Zâhiri vîrân görünür bâtını âbâd idi
 Berzahından mâsivânıñ kurtulup âzâd idi
 Şeyh Hüseyn ‘uqbâya gitdi oldu cennetler gülü

5 ‘Ömr içinde fakr-ı hâl dâ’im itmiş ihtiyâr
 Qalb gerçi bir ganîdir gün gibi hem âşikâr
 ‘Azm idip Cennât-ı ‘Adna anda itdi hem karar
 Şeyh Hüseyn ‘uqbâya gitdi oldu cennetler gülü

6 Küntü kenz²³²e vâkıf olmuş böyle bir zât-ı kadîm
 Bezm-i ervâh-ı ezelden Hakk âni kılmış ‘alîm
 Meşrebi şafî sehvâvet ma’deni ehl-i kerîm
 Şeyh Hüseyn ‘uqbâya gitdi oldu cennetler gülü

7 Harf-i gaynı râyı şâd hem cim ile itdim şumâr
 Târîhini böyle kıldım nazm ile bunda karar
 Himmetiyle Şeyh Sükûtî gözümüz gördü dîdâr
 Şeyh Hüseyn ‘uqbâya gitdi oldu cennetler gülü

(19 Muharrem 1296)

Fâ‘ilâtün fâilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

²³² “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.

.....muhâcirlerinden tarikat-ı ‘aliyye-i Kadriyyeden
eş-Şeyh ‘Ârif Beğin vefât târihidir.

- 1 Ol tarikat erlerinden hâzret-i Şeyh ‘Ârifâ
‘Âşık-ı sıdk-ı vefâdır menba-i cûd-i şehâ
- 2 Mîr iken iş bu fenâyî terk idip bi’l-cümleten
Sâlik-i Hâk bâkî oldu küllisin virdi fenâ
- 3 Postnişîn olmuşKadriyye dergâhına
Zîkr-i cehriñ hizmetini rûz u şeb eyler edâ
- 4 Sâlikân râh-ı Hâk irşâdına me’mûr olup
Tâlibân biñ nazarda celb iderdi bî riyâ
- 5 Mazhar-ı tām vâkıf olmuş küntü kenz²³³ esrârına
Himmet-i lûtf-ı Hudâdan reh-nümâsı evliyâ

116b

- 6 Vaşfını itmekte şâhiñ iktidâra yok mecâl
Neyleyim Derviş Sükûtî virdi Hâk ruḥşat baña
(1200)

Fâ‘ilâtün fâilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

²³³ “Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım”.

Ṭarīkat-ı ‘aliyye-i Ḥalvetiyeden şeyḫ İsmā‘il Efendiniñ müceddiden
çeşmesiniñ tārīḫleridir

- 1 Himmete muhtāc idi bu lütf idip Rabbü’l-menān
Çeşme-i nev ḥamdülillah ‘aşkile oldu revān
- 2 Teşnegāh-ı ümmet için sa‘y idip her vechile
Bir ‘ināyet irdi Ḥaḫdan feyz ile oldu resān
- 3 Şeyḫ İsmā‘il muḥakḫak himmetiñ kıldı yüce
Cereyān itdi sür‘atiyle sāye-i perde hemān
- 4 Ḥānḫāhıñ ‘arşasında çeşmeyi kıldı binā
İḫyā itdi cümle nāsı çağlayıp aḫtı bu ān
- 5 Nūr-ı ‘aynı Muştafādır şāh Ḥüseyniñ ‘aşkına
Gel şuyun iç ṭālibā sen tāzelensin tende cān
- 6 Üç yüz iki tārīḫinde zan idip hem de hezār
Dermend Derviş Sükütī nazmıyla kıldı beyān
(1 Nisan 1202)

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Ṭarīkat-ı Ḥalvetiyeden Vā‘iz āde eş-Şeyḫ Sa‘dullah Efendiniñ çeşme
ta‘mirinin tārīḫleridir

- 1 Şeyḫ Sa‘dullah Efendi Ḥaḫka itmişken ḥuzūr
Kıldı niyāz ol ḥabīb-i çeşme seyhün bī-kuşūr

- 2 Müstecāb oldu du‘āsı ol Muḥammed ‘aşkına
Lütfile kıldı hidāyet aña hem Rabbü’l-Ġafūr
- 3 Çok zamān düşmüş ḥarābe ta‘mire muḥtāc idi
Himmeti kıldı erenler sūyu oldu nev zuhūr
- 4 Mevt-i şeyḥ muḥaḳḳaḳ ḥizmetiñ kıldı edā
Dergāhında cūşa geldi müşemmāsı māen ṭahūr ²³⁴

117a

- 5 Şāh-ı Ḥasanın ḥürmetine itdi cereyān ‘aşkıyla
Gel şun iç tālibā sen ḳalb eyler sāfi nūr
- 6 Ḥaḳ Te‘alā āyetinde küllü şey’in ḥay ²³⁵ dedi
Cümle nāsı zinde eyler Ḥaḳḳa ḥamd it ḳıl şekūr
- 7 Tekyegāhıñ arşasında çeşmesi zāt-ı ḳadīm
Ta‘mirātla buldu mevcūd Ḥālīḳındır her umūr
- 8 Gerçi cāmi‘ eṭrāfında çağlayıp şūyu aḳar
Bir ḥayat olur iḳenler ma‘nide cennāt-ı ḥūr
- 9 Üç yüz iki tāriḥinde zam idüm hem de hezār
Şūya icrā-yı Sükūtī ide bundan mürūr

²³⁴ “Rüzgārları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O’dur. Biz, ölü toprağa can vermek, yarattığımız nice hayvanlara ve nice insanlara su vermek için gökten tertemiz su indirdik.” Furkân Suresi,25/48.

²³⁵ “İnkâr edenler, göklerle yer bitişik bir halde iken bizim, onları birbirinden kopardığımızı ve her canlı şeyi sudan yarattığımızı görüp düşünmediler mi? Yine de inanmazlar mı?” Ankebût Suresi,21/30.

Ṭarîḳ-ı Ḳadriyyeden Selîm Baba ḥazretlerinin Köprülüde tekyesi ‘arşasında
müceddiden evṭaların târihi

- 1 Ḥamdulillah Ḥaḳḳıñ ḳudreti oldu ‘ıyân
 Bezm-i ervāḥ-ı ezelde sarayıñ oldu nümâ
 Şürete geldi bu demde ḳalmadı bir şey’ niḥân
 Anınçün bu bināya ḳıldı ḡayet ibtidâ
- 2 Luṭf-ı Ḥaḳ ḳıldı hidāyet pîrleri nesl-i ‘Alî
 Şânına Aḥmed buyurmuş bir ḥadiş rûşen celî
 Pâyine yüz süregeldi anınçün her velî
 Seyyid ‘Abdulḳâdir oldu ser kibâr-ı âhınyâ
- 3 Böyle bir zât-ı ḳadîmiñ ḥanḳâḥ-ı devleti
 Ḳavm-i münkirleri irşâd itdi bunda ḥikmetî
 Ḳurb-ı Ḥaḳḳa vâşıl eyler bir nefesde himmeti
 Menzil-i bâlāya irer dâḥil olsun ṭalibâ
- 4 Āsitân-ı enbiyâdır sür yüzün gel zāhidâ
 Ḳıblegâḥ-ı mü’miñdir secdegâḥ-ı evliyâ
 ‘İllet-i ‘aşḳa düşünler buldu her derde devâ
 Bâb-ı lüṭfi meftûḥ olmuş ḥâcetiñ eyle revâ

117b

- 5 Zıkr-i Ḥaḳḳı bu Köprülü şehri içre berḳadîm
 Dervişân-ı keşret üzre itdiler bunca ‘azîm
 Evliyâdan zât-ı pâk anda medfûn şeyḫ Selîm
 Himmeti günden ‘ayândır feyz olur bâ-yı gedâ
- 6 Emr-i Ḥaḳla ruḥşat oldu bu erenler himmeti

Nev bināya başlanıldı itdiler çok gayreti
 Şeyh ‘Alīniñ her huşuşda geçdi bunda hizmeti
 Hâk müyesser kıldı aña dergāh-ı Selīm Baba

7 Tanzīm oldu hānķāhda üç evtā resm-i cedīd
 Her gelen mihmāna ta‘zīm kıldılar gāyet mezīd
 Suğrāsı meydānda dā‘im şāhib-i ehl-i sa‘īd
 Şeyh ‘Alī merd-i mürüvvet kânıdır ehl-i seḥā

8 Yevm-i ḥaşre dek beyānısın yā ilāhī kıl beķā
 ‘Ömr-i cāvid üzre olsun bulmaya aṣlā fenā
 Üç yüz iki tārīhinde hem hezār bu nev binā
 Derdmend Derviş Sükūtī vaşf ider kemter gedā

(1 Mayıs 1302)

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Ṭarīķ-i Nakşibendiyyeden Köprülüde Hāc Şeyḥ Muşţafā Efendiniñ
 müceddiden binā eyledikleri çeşmeniñ tārīhleridir

- 1 Hacı Muşţafā Efendi Hāķķa itmişken ḥuzūr
 Kıldı niyāz ol ḥabīb-i cān u dilden bi kuşur
- 2 Meslek-i Nakşī ṭarīķun ḥādimi olmuş bugün
 Mürşid-i erbāb-ı kāmīl ‘adliyle itdi zuhūr
- 3 Hānķāh-ı devletinde zıkr olur rūz u leyāl
 Vaşfūñ eyler āsümānda her melek cenāt-ı hūr
- 4 Men ‘aref²³⁶den baḥş iderler Hāķķı işbāt kıldılar

²³⁶ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclūnī, .g.e.,s.149

Kenz-i lâ yefnâ²³⁷ ya mahrem oldular ehl-i şu'ûr

- 5 Ta'n olunmaz zahidâ gör bunlarıñ ahvâlini
Mevt-i irâd gelmeden öñ öldüler ehl-i kubûr

118a

- 6 Evliyâlar himmetiyle düştü hayrât semtine
Lütf ile kıldı 'inâyet aña hem Rabbü'l-Ğafûr
- 7 Teşnegân-ı ümmet için cehd idip bunca zamân
İtdi ihsân kudretiyle Hâk aña mâ'en tahûr²³⁸
- 8 Dergâha ağıdı serâser çeşmesi âb u hayât
Ceryân ile itdi memnûn cümlemizi çok şükûr
- 9 Takşim oldu mahle içre şuları birkaç yere
Cümlesini itdi ihyâ oldular gâyet sürûr
- 9 Şâh Hüseyniñ hürmetine gel şuya iç tâlibâ
Tazelensin tende cânuñ kalb eyler şâfi nûr
- 10 Sâl-i hicret biñ iki yüz hem dañi toksan yedi
Çeşme-i nev ey Sükûti çağlayıp itdi mürûr
(1297)

Fâ'ilâtün fâilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

²³⁷ "Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim ve halkı yarattım".

²³⁸ "Rûzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O'dur. Biz, ölü toprağa can vermek, yarattığımız nice hayvanlara ve nice insanlara su vermek için gökten tertemiz su indirdik." Furkân Suresi, 25/48.

Horasanlı Ğazî Mecnûn Baba Sultan Maḥmud ibn-i sultân Ḥāmid devrinde
Köprülüye gelip vefât târiḥi

- 1 Ol Horasan erlerinden ḥazret-i Mecnûn Baba
Meslek-i Ḳadriyyeden ol nesl-i pâk-i evliyâ
 - 2 Devr-i Sultân Ğazî Maḥmud ‘aşrıyla teşrîf idip
Geldi Rûma itdi iskân bir ğarîb kemter gedâ
 - 3 Çok seferler itdi küffâr şehrine her dembedem
‘Avn-i Ḥaḳla her ğazâda kâfire virdi fenâ
 - 4 Naḳd-i ‘ömrünü geçirdi dünyâda hep ḥarb ile
Ḥaḳ yoluna cân u başın ideyor her dem fedâ
 - 5 Seyf ile itse hücum ol serteser bir orduya
Târümâr eyler o demde ehl-i küfür bi-riyâ
 - 6 Sâl-i hicret biñ iki yüz hem daḥi kırk altıda
Hü deyip gitdi beḳāya Ğazî ol Mecnuñ Baba
 - 7 Çok zamân ḳabrinde yatdı ḳılmadı aşlâ zuhûr
Emr-i Ḥaḳla şimdi nice cilveler oldu nümâ
- 118b
- 8 Türbe-i pâkin işâret ma‘nide ḳıldı beyân
Ravza-i pâkini bünyâd itdiler cennet-âsâ
 - 9 Nazm ile söyler Sûkûtî türbenin târiḥini
Biñ iki yüz hem de seksen beş içinde ṭaliba

(1285)

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

Köprülüde Pevyāre Mahallesinde medfün tarīk-i Sa' diyyeden eş-Şeyh
Muhammed Harābatī Babanīn bendelerinden Cum' alī Babanīn medhiyyeleridir

- 1 Ol gürūh-ı evliyāda sālīkānuñ rehberi
Hakka irgörmüş muhakkaḳ bunca bā-yı kemter
- 2 Mürşid-i Hak himmetiyle 'arş-ı a' lādan yüce
Cum' alī Baba haḳāyık sırrın olmuş mazharı
- 3 Ol tarīk-i Sa' diyānuñ şeyh Harābatī bendesi
Dergāhınıñ hādimidir tā ezelden ahḳari
- 4 Cāmi' kurbunda maḳām-ı mektebe hem muttaşıl
Şüphesiz yok Hak velīdir işbu ' alem serveri
- 5 Bunca derdliler devāya ḳabrine kim yüz sürer
' An ḳarīb irmiş murāda nice ' avrat hem eri
- 6 Cum' alī Baba kemāl-i zāt Haḳḳıñ bir ḳulu
Zümre-i ḳırḳlara irmiş ol haḳıḳat gevheri
- 7 Bir gedā Derviş Sükütī vaşfuñ ider her zamān
Dürr-i lütfuñ bir gulām āl-i Aḳmed Hayderī

Fā' ilātün fāilātün fā' ilātün fā' ilün

Nazm

- 1 Z̤en gibi h̤āmil ben oldum doğdu oğlum bī-hisāb
Ger mecāzī gemi taḥḫīk nazmım olmuş bir kitāb
- 2 Bunlarıñ pes ‘ömr –i baḳī şanmañız mevt yakīn
Tā kıyāmet haşr olunca devr ider mişl-i dolāb
- 3 Hızr ile ırmış hayāta nevbenev zinde olur
Ceset cū ider cihānı olmadı aşlā harāb

119a

- 1 Ekl-i şūrbe arzu itmez bunlar ancak bir zamān
Hırş gāzab yok mişl-i Ādem şāfī cevher mest tāb
- 2 Cin peri insān değildir yed be yed devrān ider
Ḥaḳ kelāmuñ şi‘re tebdil nazm ile itdim ḥiṭāb
- 3 Vaşfımız ‘anāsırdan ḥālī Ādeme olmaz kıyās
Ya‘nī öz şudan değildir ma‘den olmaz hem türāb
- 4 Resm-i şūret ‘āleminden gelmedi hiçbir veled
Ma‘būda itdi tevellūd şad hezārān şeyḫ ḥisāb
- 5 Men ‘aref²³⁹ den bahş idermiş kim ki andan ders alır
Menzil-i ‘irfāna irdi Ḥaḳḳı gördü bīhicāb
- 6 Ma‘nīde evlād-ı Sükūtī söylenen her nuṭḡuñuz
Şor evlād gerçi fānī budur her erde cevāb

Fā‘ilātün fāilātün fā‘ilātün fā‘ilün

²³⁹ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclûnî, .g.e.,s.149

- 1 Sevmez niçin Hāriciler Aḥmed muhtār ‘Alīdir
Nesl-i nebiyy-i Hāşimiden Ḥaydar kerrār ‘Alīdir
- 2 Meżheb-i pāk dīn ü mübīn ol Resūl günden ‘ayān
Kim ki qabūl itmez ise anlara aḡyār ‘Alīdir
- 3 Dīdesi görünce göre vechini peygamberiñ
Doḡmuş cihān ‘ālemine pertev-i envār ‘Alīdir
- 4 Virdi Ḥasan ibn-i ‘Alī şāh-ı cihana dehri
Qavm-i Yezīd Ḥariciden qātil-i eşrār ‘Alīdir
- 5 Kıldı şehīd Şāh Ḥüseyni zulm ile ol qaltabān
İbn-i Ziyad bir münāfiq düşmān her bār ‘Alīdir
- 6 Zeyne’l İmām Bākır ile Ca’fer cān u baş fedā
Kāzım ile Ḥaḡ yolunu itdiler izhār ‘Alīdir
- 7 Mülk-i ‘Acem cümle ‘Arab Mūsā Rızā şāhımız
Şāh Taḡiden itdi zuhūr menba-i esrār ‘Alīdir
- 8 Lūtfunla iḡsān-ı kerem itdi bize ol zāt-ı pāk
Merd-i şehāvetde Naḡī ‘adliyle vefākār ‘Alīdir

119b

- 9 Derviş Sükūtī ‘Askeriye itdi bugün ilticā
Mehdī gele bir gün ola ḡākim cebbār ‘Alīdir

Fā‘ilātūn fāilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Pes imdi ey t̄alib bilgil ü āgāh ol ki ehl-i ḥaḳāyıkdan mürşid-i kāmiliñ biri beyān idip buyururlar zamān-ı evvelde iki t̄alib biri birlerine nizā‘a düşüp ü üç nesne müşkül idinip ya‘ni üç menzil şāhibleriñ nizā‘sına düşüp bunlarıñ kangısı efdaldır deyu aralarında ḥaylice münāza‘a olunmuşdur. Pes imdi münāza‘a-i mezkûrun menzil-i evveli bu ki makām-ı ma‘nide medfûndur vü ānı ziyāret iderler vü ānı şefi‘ idinip Bārī Te‘ālā hazretlerinden ḥācet dilerler .Vü ikinci menzil şāhibiniñ biri daḫi bu ki bir kitāb te‘lif ider vü içinde Kur‘ān ü eḥādīs u ta‘rif-i insān u Sübhān u tavşif-i Ḥaḳ vü temyiz-i bāṭıl u ifade-i ḥaḳīkāt ider. Vü üçüncü menzil şāhibiniñ biri daḫi bu ki bu dār-ı fenāda nām u nişān ardında deḡil bī-nām u bī-nişān olup vü dār-ı beḳāya rihlet itdikden soñra daḫi adı söylenmez vü mevzū-yı maḥşûşda olmaz ki ānı kimesne bile.Pes imdi bu müşkül ile ikisi bile bir mürşid-i kāmil-i ḥaḳīḳiye varıp su‘āl itdikleri ḥalde ol ‘ārif-i dānā cevāb buyurdular ki menzil evvel şāhibleri olan birincisi anlar ki mevzū-yı maḥşûşda vü menzil-i ma‘nide olurlar vü ḥulḳ-ı ālem ziyāretlerini iderler pes anlar nām u nişān kaydında olduklarından ötürü deḡil velākin anlar bu dünyāda

120a

iken nazarı vü naşibleri şefkāt ü merḥamete düşmüş idi. Ol mazhariyet u ol tecellidir ki ‘ālem-i beḳāya vardıklarında mevzū‘-yı ma‘nide olurlar vü ḥāceti olan varır ziyāret ider. Bārī-i Te‘ālā hazretleri daḫi anıñ yüzü şūyu ḥürmetine ḥācetlerini qabûl ider vü murādına nā‘il eyler.Vü anlar ki menzil şāhibleriniñ ikincisi kitāb te‘lif ider vü ol kitābda Qur‘ānıñ vü Sübhānıñ vāhimeñ vü sālimeñ ḥaḳīkātini beyān eyler vü Ḥaḳḳı bāṭıldan ayırır. Vü ānı mütālā‘a itmekle nice nice ādemler müsta‘id olup fā‘idelenir. Vü kendiñi vü Ḥaḳḳı bilmeḡe vesile vü sebep olur. Anlardan ötürüdür ki el veledi sırran ebī ²⁴⁰olduḡunu bilip ol sebebeden bir evlād-ı ma‘nevîmiz olsun deyu bir kitāb te‘lif ider.Zirā aşıl evlād fenā bulur. Vü evlād-ı ma‘nevî fenā bulmaz

²⁴⁰ “Babası belli olmayan çocuk” anlamındadır.

kıyāmete dek hayātda olmağa ihtimālî vardır. Öyle olsa evlād babanîñ sırrı olduğu gibi ol kitāb dañi mü'ellifiñ sırrı olmuş olur. Mü'ellif baba vü kitāb oğul olur. Vü evlādı dünyāda durdukça babasına rahmet okutdurur vü babasınıñ sırrını beyān u izhār ider vü nice ādemler fā'idelenir hem şecerden murād meyvedir deyu anîñ çün bezl-i himmet ider bir kitāb te'lif ider ki yemişinden yiyenler hayāt bulup müstefid ola zîrā bunlar dünyāda iken halkıñ müşküllerîñ hal iderlerdi.

120b

Varṭa-i helākdan kurtarırlar idi. Pes bu 'ālem-i beḳāya vardıklarında dañi ol te'lif birağır ki yine halk andan müşküllerîñ hal ide vü hayāt bula vü kendiniñ ḥaḳīḳātini añlayıp Ḥaḳḳı bilmiş ola yoḥsa bunlar da nām u nişān ardında olduklarından değıldir. Vü añlarıñ menzil şāhibleriniñ üçüncüsü bî nām u bî nişāndırlar andan ötürüdür ki anlar dünyāda iken ferāgate vü āzārlığa mazhar düşüp dañi Külli şey'in ḥālikün illā vechehü ²⁴¹āyetini ḥaḳīḳatle okumuş vü bilmişler idi vü lā mevcūde illallah ve leyse ḡayrullah ileyhi şey'in ebeden ²⁴²vü ḳulhüvallāhu eḥad ²⁴³vü lā ilāhe illallah ²⁴⁴dimişler vü bilmişler idi vü mazḥariyetleri sebebinden ferāgate varıp tesbiḥden vü seccādeden vü rızādan ve'aşādan vü da'vetden vü irşāddan geçip āzārlığa varıp vü yine halkı Muḥammedî üzre mu'āmele idip dıñında vü içinde dökünüp ḳuşanmada halkdan fark olmayıp vü kimesne anları bilmeğe ḳādir olmayup meğır lütfundan vü kereminden vü 'ināyetinden anlar saña kendilerini bildire zîrā ḥadiş-i ḳudsīde faḥr-i 'ālem ḥazretlerine Bārī Te'ālā buyururlar: Evliyā'ı taḥte ḳıbābî lā yu'rifühüm gayri ²⁴⁵deyu

²⁴¹ "Allah ile birlikte başka bir tanrıya tapıp yalvarma! O'ndan başka tanrı yoktur. O'nun zâtından başka her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz." Kasas suresi,28/88.

²⁴² "Allah'tan başka hakîki ve ebedî olan hiç bir varlık yoktur. Mutasavvıflar bu ifadeyi makam-ı hakikatte söylerler. Onlar kendilerini Allah'ta yok etmişlerdir." Ömür Ceylan, a.g.e., s.234.

²⁴³ "De ki: O, Allah birdir." İhlâs Suresi, 41/1.

²⁴⁴ "Allah'tan başka ilah yoktur. Mutasavvıflar makam-ı şeriatta bunu söylerler." Ömür ceylan, a.g.e., s.234.

²⁴⁵ "Benim gökkubbemin altında kullarım vardır ki anları benden gayrı kimse bilmez." Kudsi hadis.

buyurur.Ya'ni benim gökkubbemiñ altında kullarım vardır ki anları benden ğayrı kimesne bilmez vü ğazreti Muĥyiddin Kuḏḏise sırruhu ğavsiyyesinde buyurur ki Bārī Teālā baña eyitdi .Yā ğavs-ı a'zām benim evliyā vü mürselinden ğayrı maḳbul kullarım vardır

121a

ehl-i dünyā vü ehl-i āĥiret anları bilmez vü ehl-i cennet vü ehl-i cehennem vü rızvān vü mālīk vü ol kullarıma muḫī' deĝillerdir. Vü ben onları ne cennet vü ne cehennem vü ne şevāb vü ne 'ikāb vü ne ḥūrī vü ne ğilmān içün ḥalk eyledim. Devlet şol kimseniñ başına ki ol kullarıma imān idip i' tiraf eyleye.Anları bilmek lāzım deĝil imān itmesi lāzımdır. Zīrā anlar kendilerini saña bildirmeyince anları bilmezsin fa fehm işde bunlar dünyāda bī nām vü bī-nişān vü kimesne bilmediĝi 'ālemi beḳāya daĝı vardıklarında nām u nişānları belirsiz olur zīra bunlar elem zālīkel kitābe lā raybe fih ²⁴⁶ile geldiler vü daĝı innā lillāhi vü innā ileyhi rāci'ūn²⁴⁷ ile gitdiler. Ammā bunlarıñ birbirinden zāt u sıfāt cihetiyle fark yokdur velākin menzil vü merātib cihetiyle fark vardır.

Nazm

- 1 Fehm itdim dünyānıñ beḳāsı yokdur
Anıñçün terk idip dilden sivāyı
Raḥm itmez kimseye cefāsı çokdur
Göñlünü bend iden bulmaz vefāyı
- 2 Ḳat' idip cüsseni dilden çıkardım
Sed çekip rāhına andan kaçardım

²⁴⁶“Rabbimiz! Gelmesinde şüphe edilmeyen bir günde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin. Allah asla sözünden dönmez.”Âliimrân Suresi,3/9.

²⁴⁷“O sabredenler, kendilerine bir belâ geldiĝi zaman: Biz Allah'ın kullarıyız ve biz O'na döneceĝiz, derler.”Bakara suresi,2/156.

- Nefsimiñ katline zehri katardım
Görmesin bunda hiç zevk-i şafâyı
- 3 ‘Arz idip dünyāya koyam bir eşer
‘Aşkıla kalbimden hep tulu’ ider
- 121b Bir oğl-ı ma‘nevî toğurmak hüner
Haşre dek eyleye dilde şenā-yı
- 4 Evlād-ı ma‘nevî gerçi bir kitāb
Te’lîfin idince çekdim çok ‘azāb
Aḥbāb-ı yārānım ola kāmīyāb
Fehm itsin güzelce bunda ma‘nāyı
- 5 Ḥayr ile yād ide hem bizi iḥvān
Haşre dek söylene ismimiz destān
İsterem kabrimde rûhumuz şādān
Görmeye anda hiç aṣlā cezāyı
- 6 Cehliyle qalmaya bunda her insān
Cehd idip bulmağa bir nice ‘irfān
Gösterir enbiyā sırrını her ān
Fāş ider ‘āleme kenz-i efgānı
- 7 Men ‘aref²⁴⁸ dersini kim ider rû’yet
Mürşid-i kāmilden görmüş ol ḥikmet
İrişmiş anlara hem daḥi himmet
Bulurlar hem demi bunda liḳāyı

²⁴⁸ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir”. Hadis, Aclûnî, .g.e.,s.149

- 8 Kāmiliñ her sözü ‘ilm-i nihāyet
Cūş ider anlarda baħr-i velāyet
İrişür her ula bunda hidāyet
Bulurlar derdine dā’im devāyı
- 9 Hātm ider Sūkūtī nazmıyla kitāb
Si vü dü ħarf ile gāyet mest tāb
Feth ider müşkülün okuyan aħbāb
Zikr ider ‘āleme ol ma’nāyı

Fā’ ilātün mefā’ ilün fā’ ilün

Temmetü’l kitāb

(An Seyyidü’l-ħakīr el-fakīru’ş-Şeyħ Murtażā Sūkūtī Postnişin-i
Pedergāhi Ĥarābātī Tarīķ-ı Sa’di-i Köprülü)

1303

1305

27 Eylöl

21 Muħarremü’l-ħarām

ÖZET

Murtaza Sükûtî, günümüzde Makedonya sınırları içinde bulunan Köprülü Kasabası'nda Hicrî 1241 (M.1825) yılında doğmuş, hayatının büyük bölümünü burada sürdürmüştür. Hicrî 1312 (M.1894) yılında Köprülü'de vefat etmiştir.

Selânik vilâyeti celîlesi dahilinde vâkî Köprülü Kasabası'nda medfûn tarîkat-ı Aliyye-i Sa'diyye'den Kutbu'l-Ârifin Eş-Şeyh Muhammed Harâbâtî Baba Hazretleri'nin dergâh-ı şerifinde vekâleten postnişinlik yapmıştır.

Sükûtî'nin bilinen tek eseri dîvânıdır. Yaptığımız araştırma sonucu Türkiye'deki kütüphanelerde böyle bir dîvâna ve müellifi hakkında bilgiye rastlayamadık. Üzerinde çalışma yaptığımız dîvânın faksimilesi elimizdedir. Eserin aslı Almanya'da "Tübinger Depot der Staatsbibliothek"tedir.

Murtazâ Sükûtî mutasavvıf bir şairdir. Şiirlerinde "Sükûtî" mahlasını kullanmıştır. Dîvânındaki şiirlerinin tamamı Türkçe'dir. Sade bir dil ve kolay anlaşılır bir üslup kullanmıştır. Tasavvûfî terim ve mecazlarla yüklü anlatımında içtenlik ve samimiyet öne çıkar.

Çalışmamız üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde; Sükûtî'nin hayatı, edebî kişiliği, sosyo-kültürel çevresi ve mensup bulunduğu tarîkat olan Sa'diyye tarîkatı hakkında bilgi vermeye çalıştık . Pek çok kaynağa başvurmamıza rağmen hayatı hakkında ayrıntılı bilgi edemedik.

İkinci bölümde Sükûti Divânı'nın incelenmesine geçildi. Bu bölüm dîvânın şekil , muhteva ,dil ve üslup özellikleri olmak üzere üç kısımdan oluştu. Birinci kısımda divândaki nazım şekilleri, kullanılan vezinlerle ilgili tespitler yapıldı, orijinal şekillere dîvândan örnekler verildi. İkinci kısımda divânın muhteva özellikleri üzerinde duruldu. Bu kısım d"înî-tasavvufî şahıslar, rindlik, derviş- abdal, halk söyleyişleri, atasözleri ve deyimler adlı başlıklardan oluştu. Bu kavramları dîvândan tespit ettiğimiz şiirlerle değerlendirmeye çalıştık. Üçüncü kısımda divânın dil ve üslup özelliklerine ait tespitler şiirlerden aldığımız örneklerle ele alındı.

Üçüncü bölümde 121 varaktan oluşan Sükûti Divânı'nı klasik transkribe işaretlerini uygulayarak günümüz harflerine aktardık. Divânda yer alan ayet, hadis ve Arapça ibarelerin Türkçelerini ve kaynaklarını dipnotlarda gösterdik. Divânın orijinalindeki silik ve yıpranmış bölümlerden dolayı bazı şiirlerdeki sözcükler transkribe edilemedi. Bu durumla ilgili problemleri de yine dipnotlarda gösterdik.

Çalışmamızla Murtaza Sükûti'nin hayatı anlatılmış, dîvânı incelenerek sanatı hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın sonunda divânı günümüz harflerine aktarılmıştır.

ABSTRACT

Murtaza Sükûtî was born in 1241 A.H. (1825 AD) in Köprülü town of contemporary Macedonia, where he led most of his life. He died in Köprülü in 1312 A.H. (1894 AD).

He undertook the position of deputy head of the order in the exalted *dergah* (dervish convent) of *Kutbu'l-Ârifîn* (Leader of Arifs) Eş-Şeyh Muhammed Harâbâtî Baba Hazretleri, who was one of the followers of Exalted Order *Sa'diyye*, and who was buried in Köprülü town of Salonica province.

The sole work of art by Sükûtî is his *dîvân* (*collected poems*). Our research in the libraries in Turkey produced no information about this divan and its author. We currently have the facsimile copy of the divan under study. The original copy of this book is in Tübinger Depot der Staatsbibliothek¹ in Germany.

Murtazâ Sükûtî is a *mutasavvîf* (Sufi, mystic) poet. He used the pseudonym "Sükûtî" in his poems. All of the poems in his *dîvân* are in Turkish.

Our study has three chapters. Chapter 1 provides information about the life of Sükûtî, his literary personality, his social and cultural environment and *Sa'diyye*, the order of which he was a member.

Chapter 2 provides the in-dept study of Sükûtî's *Divân*. This chapter has three sections which respectively dealt with the form, content and style of the *dîvân*. First section comments about the poetic forms and meters employed in the *dîvân*, and exemplifies the original forms from the *dîvân*. Second section focuses on the content features of the *divân*. This section contains such headings as religious & Sufi personalities, *rindlik* (unconventionality), dervish & *abdal* (wandering dervish), popular sayings, proverbs and idioms. Finally, third section deals with stylistic

¹ Franz Steinen VERLAG:a.g.e.,s.335

characteristics of, and language use in, the divân providing examples from the poems.

Chapter 3 transliterates Sükûtî's Divân, having 121 pages. Turkish translations and references of the verses, *hadiths* and Arabic statements in the divân are given in the footnotes.

In this study, Murtaza Sükûtî is made known the Turkish cultural and literary world.

